

Handwritten text on the left edge of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

הנהגות
הנהגות
הנהגות

מלות ההגיון

להנשר הגדול רבינו משה בר מיימון זצ"ל

עם פירוש מספיק אשר עדיין לא היה לעולמים.

עם כוזרי השני להרב הגדול החכם הכולל מהו"ר דוד בן גישו ז"ל אב"ד דק"ק לונדין.

הובא לדפוס על ידי אהר מתלמידי חכמי הרפואה ר"ת בער מהר"ב המופלג מהו"ר ארי' ליב הלוי בן הרב הגאון מהו"ר יהורא אב"ד דק"ק וויסאקי דלישא בן הרב הגאון מהו"ר שמואל ממשפחת מחה"ש אב"ד דק"ק דאלהינב במדינת ליטא.

נדפס בה"ק ברלין ה'תרי"ג

תחת ממשלת אדונינו המלך הגדול והאדיר החכם המפורסם פרידריך השני מלך פרוסיה וקורפירשט כראנדיבורג השם יר"ה ויתגשא מלכותו אמן:

Berlin, 1765

בשנת תקכ"ו לפ"ק

שְׁמֵי שָׁמַיִם וְאֵרֶץ

וְכָל הַיָּם וְכָל הָאֲרָצוֹת
וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים
וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים
וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים
וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים
וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים

וְכָל הַנְּחָלִים וְכָל הַנְּחָלִים

וְכָל הַנְּחָלִים

LIBRARIUS

Faint, mostly illegible text in a Gothic script, likely a library inventory or record. The text is arranged in several lines across the upper half of the page.

התנצלות המגיה והמעתיק את זה הספר לבית הדפוס

אמר דוב בער הזקוק במכמת הרפואה . מה שהצאנו להעתיק את הספר לבית הדפוס אבררה
 בהיותי כאשר עברתי בכרם הקמחות . וכנותי בספרי' ואללל מכנתם עלי . וראיתי שכלתי
 אפשר להכין במצפוני הטבע וקתריה וכלמודיות וגדרותיה בתורניות עם מדותיה ובמה שאמר הטבע עם
 יקודתיה . אם לא השתדל ויגיע במצפוני הדבור הפנימי . וגם עיונו על איזה אופן תישר המעשה . עד
 שתשמר מן הטעות ולמען יכין בעצמו העולה על רוחו . שיהיה מה שמבטא המכתב משהיה אל מה שברעיונו
 כל ימי כסותרי' אומהגדי' ובראותי עוצם תועלת של זה הספר ביאור מילות ההגיון אשר כבר אדוכנו מורנו
 ורנינו גאון עזוינו הרמ"בם ז"ל . אשר כלל מפתח לעיונים רבים ורחבים כפי הצורך להכנות המושכלות
 ולידיעות האמיתות שעליהם הסבוכה . כל הקקירה והוראות שאר המושכלי' . אשר כל הקקירה נשעל' עליה'
 סן בתורניות הקבלמודיות או בטבעיות ובפלוסופי' . ומראה את הדרך להישר אתהנפש המשכל' לכל יטעה
 מן הדרך הישר אל דרך ההטעה . אמנם דברי המסבר היה קתומים וקתומים כאשר יתנו כל יודעיו עידיהן
 לכונן עינין אל מחסם וגדול אחד מתכמי דורנו להסקו' את הנפש העיופ' בעיוניות וכשכלית . וכנתו והשתדלתו
 היה א' שמתוך ערושו כקל יכין איש דברי המסבר . כ' שעזקהו וסקלהו מכל הספקות שיש להסתפק בדבריו
 ג' שהוסקיף כמה שרטי' וגדרים מדיליה . וכבר הובא לדפוס ע"י התורני מהורר שמשון הקלירי אך פסלות וטעו'
 רבות נפלו כראשונ' כאשר כולן עידין ויגידו וגם ראיתי שהמפרש הוסקיף בהיום כהנהו כהנה . כאשר יראה
 הקורא שזינתי ביך מני לבנה כזה () לכוהנאחי אותו לבית הדפוס להועיל בו לכני גילוי ולכל מנקש האמת
 והשכל ולולם אם ימצא דבר שאינו מתוקן וקתון בעצמו ו' ידכנו לכף חוב מפני שטבע הדפוס מקייבת כוהקש על
 זה . ולתה הקורא ביוהבין את אשר לפניך ותשכיל הדברים כראוי . עד שהעלה מעלה ותשיג את המושכלות
 הנעלמות . ואל תאמר די שנתבאר לי השמות שהקמנו אנשי המלאכה ובנותי בפרוש המלות מכלי צורך אל
 משפט השכל והתבונה או שתדמו לך כאלו דבריהם בעדר התועלת אחרי שתדמו לך שהם דברים פשוטים
 דע אתה המעייני לך לא בנת ולא באת אל כוונתיהם וכשיעיינ בהם המשכיל ומי שיש לו הכרה בדבריהם הנקרא
 חכם באמת שלא על דרך העברה ומלאון דבזה יטעה מי שלא שם עיונו בהם לכן לא יבינם ולא
 ישיגם או שנטער לו כס השכלי . ודי כזה למכס ולא אורך לכפול את דברי כי הרמיוה
 חספיק לו

אמר

המפרט חיבות הגיונותם נגזר משרש
הנה. והוראתו לפעמים השתדלות
העיון והמחשבה (מעדות אלוהים) בטראכט ונג.
פנקראת כפי בעלי הסכמה הדבור הפנימי והמחשבה
ולפעמים יסול על הפלוף והדבור ככלי המצטא
והוא הפקרא הדבור הפיזי והכטוי כי מה שנאמר
והגית בו יומם ולילם. (יהושע ל"ח) והגית בכל פעל'
(תהלים ע"ו) וי' וקמ"ג ה' והגה לבי תבונות
(תהלים מ"ט) כל זה יאמר על השתדלות העיון
והרינות השכל. אמרי שנאמר על הלכ הכופל בל"ק
על הכח כנפש השכלת להקיון ולהשכיל אמתו הדברי'
ואולם ולשוגי אס יהגה רמיה (איוב כ"ד). פי' דרוק
יהגה חכמה (תהלים ל"ז) לשונכם עלוה ההגה (ישעי'
כ"ג). לא יהגו בגרוכם (ח"ו ט"ו) והגה מפיו
יגא (איוב ל"ב). הוראתם הכטוי כשפתים וכלשון
ח"ל (בסדר ד"ג) כאמר ההגה אס השם באתיותיו.
של המוני' אס אותיות השם מן השפה ולחן. והנה
כפל על שני העניני' הללו שם אחד מלך היום שכינה'
לפי שהכטוי והמחשבה הם כמו גוף ונפש דבקים
ונאחזים זה בזה כקשר אמין וחזק שזכו שם התפרד
הכשט מן הגוף ישאר כאבדודום והיא גם היא לולי
שהתלבש בגוף התעלם ותחת מעיני כל כשר. אמרי
שלא תוכל להסודע אל האדם כעודו כמיום כי אס
באמצעות פעולותיה. כן הדבר כדבור והמחשבה הכטוי
צלו כזכותו הלב ומחשבות השכל. כי אס הכרה
בעלמא כקול רעם וקול רעש לא קול דברים. והענין
הרק הפנימי לא יתודע ולא יתגל' ולא יעש' שום רושם
בעולם חוץ לכשט כי אס אחרי הלכטו מלכושו הגוף
באמצעות התנועה הגופנית. באופן שישאר הרעיון
מכשט המדבר אל המוח ומשם אל איברי התנועה.
ומכללם כלי הדבור ומשם אל האויר. ויוליד בו תנועה'
שזכות. ומן האויר אל אוזן השומע עד שיבין השומע.
כזכר המדבר. והקשר הזה שבין הרוחני והגשמי הוא
גיון כפלא עד מעוד שעליו אנו מברכי' בכל יום ומפלי'
לשאו' כמ"ש בר' מא' בל"ט ק"ו א' ע"ש וילאה כל מחק'
להגיע עד סופו. ולהבין איך תשתנה התנועה הגשמי'
כמו לדבר רוקני שהוא ההשגה וההרגשה כנפש.
וכמו כן איך מהשגה היא הרוחנית תולד תנועה
גשמית כמות. ומ"ש המ' א' שם כשם ס' הכונו' שהשגת'

כהיות מרוחנית המאכל והגוף מהגשמה המאכל
אף שהוא מקיים עם הקריה האמתית כאשר יודע
בזה המקרים הארוכים. שכל מאכל יולד דם ומן
הדם יולד המין הזכר והנולד שקורין בל"א כערוון זאפט
שהיא מקור התנועה הרוחנית וההרגשה הכה עם כל
זה איך דברים הללו ישוכ לפליאה שזכרנו. כי המין
הזה הכוזר הוא דבר דק וזך וכלתי כופל תחת הקושים.
ומפני זה ראוי לקרותו דבר רוקני. אלא שעם
כל זה הוא נתפס במקום. ונגבל בשלשה מרחקים
ומתנועע תנועה ההשתקה ממקום למקום. לא כן
השגת הכפשא שהיא לא תתפס במקום יאיינה לא נגבל'
במרחקים. ולא נופלת תחת התנועה השתקה. וא"כ
גדין איך אנו יודעים איך מתנועה מקומית תוליד
השגה. וכן להפך וכי' אלא מכונותנו יותר מדאי שלא
רזינו כי אס להורות הקשר האמין והחזק שבין הדבור
הפנימי והכטוי ויש עוד בתיבה אחרת חזר עמוקה.
וממנה יתבאר צורך הדבור הפנימי אל תזניז היא
מיוקדת על הכלל הזה: השגה חושית היא כפרטים.
וכל השגה שכלית היא בכללים ר"ל שכל השגה חושית
מתיקת אל המושג שהוא דבר א' פרטי ואולם ההשגה
השכלית תשוטט בכלליות הדברים שהם המשיגים
הכוללים אישי' רבים ומינים וקוגים כאשר יתבאר
למעין כספר הזה (שער יוד) וידוע שאי אפשר לאדם
להפשיט כלליות הדברים ולזירם במחשבתו כי אס
באמצעות הדבור דהיינו שיזיר במחשבתו התיבות
המורות על הענינים ההם הכוללים ד"מ המתיקות.
הגבורה והחכמה הם ענינם כוללים. ואולם איך
אפשר לאדם שיזיר במחשבתו ענין המתיקות מופשט
מהדבר המתוק או ענין החכמה מופשט מהאיש הקטן
וענין הגבורה מופשט מאיש גבור לולי שיזיר כנפשו
אותיות או הברות הם המתיקות והגבורה החכמה
כפי אשר יחזק בדבור המזוני לענינים ההם ואחרי
שכל ההשגחות השכלות סוככות על עניני' כוללים.
הנה אי אפשר לחשוב בהן בלשדי הדבור הפיזי
ומכאן משהי' בתיבות הללו. מדוע הונח בל"ק היתה
אחת להוראת המכשא וההשגה והוא שורש הגה עם כל
המחשף ממנו כזכר.

והנה שם הגיון הנגזר מהשורש הזה לא נמצא
במקרא

הקדמה

לאגם המורה על שוויץ וק"ג כפסע על האמורה
 והבטוי פסע על הרעיון והמחשבה
 ולפעמים על הסכמה שהיא הקבוצה נפש לחשו מחשבו
 אמתיות ונכונות ואין צמחה בלשון לשון מלה המצרפת
 קחי הכונות הללו לכך הסתמו הלשוני בזה כתיבה
 וזכיה. וכן מלת **דיא לעקמרא** שהשתמשו
 בהם בספריהם להוראה על ההגיון הגזרת מן
דיארגעיון שדשו - **לעגריין** - שהוא
 פסע ערשע הלין פסעם אינרלעגן קוא כגם היא מצרפת
 שתי ההוראות הללו יחד וכשכא סמעתקים בימי
 הרמ"ב והרמב"א ז"ל והעתיקו את ספרי הקבמה
 מלשונות העמים ללשונות הקדושה מצאוי תיבת הגיון
 מסכמת בכל דשם תיבת לאגיקא או תיבת
 לעקטיקא שהיא הלמוד בהישרות השכל והמבטא -
 ודעת דרבי השמוש בהם על כן ונקמון תראה
 שהידיעה הזאת שנוי' על אופני עשית ההקש והמופת
 עד שיתבולמו שההגיון תלמד לדרם דרכי ההקש
 והמופת ואופני השמוש בהם והנה תועלות המקירה
 הזאת רבות ועצומות ולא ימאס בהן כי אם לבעש או
 מי שהוא נעדר מכל חכמה כיה אלקי' נתן לאדם לב
 לדעת ולהבין ולהשכיל בנספחות היצירה הגדולות
 והעצומות לא יתחבלה כדיל הכיר גדולות ורוממות
 ולהודות לו על רב טובו אשר הוא גומל בכל ששה ובכל
 רגע פים בדואו מן זכא המרו' כמרום עד הרמס הרומם
 על הארץ כאשר האריך בעל מוכות הלכות בשער
 הכמינה במעלת הכמינה הזאת ובה יודע איפוא הרר'
 אשר כלך בו להגיע אל רום המושכלות הללו ואיך נשמך
 בהן מהטעות והמוקש אם לא נתאמך להבין את דרכי
 השכל ואיך תכיר הנפש והכדיל בין האמת ובין
 השקר באיזה אופן הגיע והעל מהמוטכל' הראשון
 הידועות לכל אדם כשכל כמשכיל ומהשגה להשא' עד
 עלותה אל המקירות הנשגבות וטעמה בקצה המטה
 אשר בידה מדבש הסכמ' העליונה הנפלאה והנפול'
 לישרים הולכי הם אשר אליה ושתחק כל משכיל ירצ'
 ה' בתשוקה עזה מוכנה ואם יתאיש כל הן ביתו בלתי
 הסכמה כון יבוא לו הן אמת ונכונת השכל האנושי לכך
 בלעדי התורה והקבל' לא השביע נפש שוקק להשתדן
 באור הקיים כי אם ישען אית על רוח הנוצח לכך בלי

המקרא כי אם במקרה ההלים ושם פירושו לפי עיניו
 דהיינו בחינה ענומה ומקירה (בטרלכטונג) ר"ל
 הסתדלות הרעיון והמחשבה על ענין נפלא מפלאי
 היצירה וההשגחה אשר התבוננו המצורר או במבאר
 למעיינן בפסקים ההם. אמר נודע ה' חספט עשה
 בפועל כפיו נוקש רשע ועל המקירה הזאת את המקום
 אחר איש בעה לא ידע ובקול לא יבין את זאת וכל
 הוסיף ואמ' הגיון קלה (תהליט) כלומר שראוי להתבונן
 קלה דרכי ההשגחה הנפלאה איך יוקש רשע
 בפועל כפיו יפול בשתה יפעל וכל חריצתו והצלחתו
 לא יועילו לו כיום עברה ואז יודע כי המשפט עשה
 ישלם לרשע כרשעתו ולא יפדו רשעים ולא ינצו כל
 יפועל און. כי אם להשמד עדי עד לפי שהקיר' הזאת
 אמת מפכות התורה כידוע.

ורגמ'

(ברכות דף כ"ע ע"ב) ת"ר בשלה ד"א
 ככנסו תלמידיו לבקריו אמרו לור' למדנו
 אדמות חיים וזכרם בהלכותי העולם הבא אמר להם
 הזהרו בכבוד חבריכם ומעטו בניכם מן ההגיון וכו'
 ופי' בערוך שהוא פתרון הפסוק כבודו ורש' יפירש לן
 תרגילום במקרא יותר מדאי משום דמטבא לשון אחר
 משיחת הילדים. והנה פרוש ראשון של רש"י הם כמעט
 דכרי הערוך ז' שהמרגיל את בניו במקרא ית' מדאי
 מבלי חוכך לנער לפי דרכו בקבלות ודרשות מו' ל'
 גורם להם שילמדו לפסוד הפסקי כגורתו וכפי העול'
 על רוח מבינתם וגם כי זקינו לא יביטו אל המקובל
 והמקור ביריכו איש מפי איש עד דע"ה כפרוש הכתוב
 ורמזו וקודו אחריו היותם למודים ומורגלים מנוער'
 לשפוט כעין שכלם ולהשען אל בינתם והיה א' כלמי
 הדרך הזה ההגיון שזכר' א' דכנו' הפנימי והמחשבי
 הזהיר את תלמידיו שימנעו את בניהם מלקמון על
 הגיון לבס' (נאך דשנן מדיטאניא) - בפרשת
 התורה כי אם יטו אונס לשמוע אל הקבלה ולא יקורו
 מהדבר אשר הגידו וקנינו ימיואלו שמתל כיהו עיק'
 וימוד התור' שבע' פ' ולפי השני שזכר רש"י תהי' הכונה
 מצדו את בניכם מהרבות בשיחה (פלו ידרן) ואן ית'
 פי' הגיון הדבור המצוי והמבטא בשפתים הכך רואה
 שמתל הגיון במקר' ובהלמוד מורה על הרעיון והטכני
 דשנן אונד שפרעכן. מלת לאגיקא הידועה אל
 בעל הקבמה להוראה על ההגיון וגזרת מן

הקדמה

מאריקטו הוינו ותלמדיו ומה לי ולכן ניקומאכוס כי
 אשקוד על דלתותיו לשמוע מאתו אורח הבטח' ודרבי
 הלא הזהירוני בנותיכו השיקו' תלכשות אמריו ואשרו
 לבו לקרות כספריו כי הם ספרי' מינובי הממשיכים
 את הלב בקברות גדויות ודעות כוזבות ואם יבכתי
 ישראל אמרו חז"ל אם דומה הרב למלאך ה' צבאות
 יבקשו תורה מפיו ואם לאו אל יבקש תורה מפיו .
 ומכ"ש בליש הזה אשר לא מכניע מינו הוא ולא ראיה
 אור התורה תימיו ואם התניא ימצא בפיו דבר אמת .
 כמעט שיכטל ברוך הטעיות והטעיות הנמצאו' אתו
 דע פל יודי מרחק השם כילא לקרות . בספר
 אריקטו הוינו אני מוקח כי אם לשמוע דברי חכמה
 מפי . שר התודק דביו משה בר מימון ז"ל אשר אסף
 ולקט אוכל מתוך העסקות ונהג עם היוני הזה כמנהג
 ר"מ עם אחר טובו אכל וקליפתו זרק ואשרי אשר שקל
 המקילה והרים כל מכשול מדרך החכמה ולא קבל מן
 הקורים הכרים כי אם דברים נכונים וישרים
 המזוקקים מכל סיג והלא' ולאשר איננה נפתל כדאי
 הוא הרב גדול הזה למדוך עליו ולילך בעקבותו
 ולא כירא מפחד הרעת המורה על דרכי הקקירה
 הא נושית אשר שידענו שהי' לנכ הקכם הזה שלם עם
 אלהיו מדבק בתורתו ובמצותיו ומהגם טעם יתרון
 לכללי ההגיון מעל שארי המקורות אמרי שאיכותלויה
 בשקול הדעת ונפלק הקברא . כי אם מבוטרי' ומוכרמ'
 במופתו' אותכים אשר לא יפול בהם שום ספק ומחלוק'
 כאש' ירע בשכמות הטב' ואלהיות והמוסר אשר מעולם
 לא פסקה בהן המחלוקת ומלון הקברא והאומד .
 בחלון הזמנים והמקרי' והמוגי' והאמונים כבודע לא
 יבן חכמת ההגיון כי היא כנוי' על אדני המופת האמת
 והיא כמו סכמ' ההנדסי . והאשנות וקופו' וגוימטריאן'
 שאינן מקום להטות בהם מדרך האמת ימונושאל . אף
 כי אין כדרכי ההגיון דבר משגיה ומתעה בתוהו לא
 דרך ה' . כי רוקי' המה מעל עיקרי הדת והאמונה
 ויקודי התורה ודבה להם עם פמלות והאזרות וכל
 יושבי תבל ושוכני ארץ אף אם יתחלפו במדות בדעות
 ובדעות כלם יודו לדברי בעלי ההגיון אמרי שתכלית
 החכמה הזאת אינה לגזור על דברי אמת ושקר או רע
 וטוב בעלמם כי אם לטודיע הדברים אשר בהם נגיב

אל

עד ומגו' התורה וקבלה' ימשש כעור באפלה ולא
 יספיקו לו דרכי ההגיון להשמר מן המכוכה והמוקם
 כאשר קרה לקורים רבים וגכבדים אשר לא עליהם
 נגה אור תורה מעול או אשר צרה להם שגאוה וגאון
 לכעוט בחורת ה' ולאמר חכמתי יעמוד לי כי נכונתי .
 המה כשלו ונפלו במהמורות כל יקומו וקסו' וכלכדו
 בפח הטעות והמכוכה אמנם גם הכסור בחורת ה'
 והמאמין לדברי נביאיו ומדמוי' באמת ובהמים לא
 בשכיל זה ימלט מהסוך להכדיל בון האמת והשקר
 ולשמור את עצמו מהטעות . באמוכות ודעות ודיכוס
 ודקרוקיס ופרטיות וכל מה שדרשו חז"ל מן המדות
 שהתורה נדרשת בהם פעמים . ונטרך לדמות דבר אל
 דבר ופעמים להכדיל כיכוס . פעם להכריח בראיה
 ומופת ופעם לשקול כפלק הקברא הנכונה פעם
 ידרוש האמת כינו' לבין עצמו ופעם ישא ויתן עם
 המקשיב לקולו ויש שיתוכח עם החולק על דבריו .
 בכל האופנים הללו ינטרך לדרכי ההקש והמופת .
 להכריח הכלתי ודועמן הנודע וללמוד הסתום מן
 המפורש והכלל שכל משכיל ומכס יחי' מי שיהי' צריך
 שישתמש בדרכי ההגיון הללו לעשות מהם הקשים
 ולכבר מהם מופתי' כאמני' אשר לא יכזבו ואם יאמר
 איש אכסב ולא אשתמש בדרכי ההגיון הרי הוא באלו
 יאמר אעלים את עיני ואביט ככוכבי השמים ממעל
 או אדבר עם בני אדם ואכתוב פטרים ולא אשתמש
 בדרכי דיקדוק הלשון הלא במצק יחי' ואתה תראה
 בפירוטי לשער זה מה הקטר שכמו שישתמש איש בכלי
 המכטא והדבור ואפשר שלא ידע איך יטעו השפתי'
 והלשון והמיד והטנים בדי' להוציא ההכרות ההן : או
 כמו שאפשר שילך אדם על רגלים מבלי שום על לכ איך
 יתנועעו העורקים והעצבים שציון הנפש להרים את
 את הרגלי' אחר אחר מעל הארץ כן אפשר לחכ' שישתמ'
 בדרכי דקדוק הלשון או בדרכי ההגיון ולא יהיו כון
 עליה' להכין פרטיות' . אלא פעם כל זה לא קר מהשתמ'
 בהם . וא' כיוצא למשכיל אובב האמת שיבדון בהם
 כדי להשיג אמתותם ומהותם ולהרגיל את נפשו
 במקירה הזאת בלי שתיטר את שכלו ותלמדוהו ללכת
 באורח מישר וכמעגלי' נדק . ושלא לקור מדרך האמת
 ימין ומאל :

וכי האמר בלכך הלא כל המלאכה הוא התקדש'

הקדמה

צעני-ני' הללו וקצתם העמיקו בהם עד מאוד כגון
הרשב"ם והראב"ע והרא"מ וכו' והרב בעל מדת אהרן
שמכ' פרוש על שלש עשרה מדות ת' כו' רזוף אהבה כללו
ההגיון ודי' בזה להסיר התלוכה מעל התאורה אשר
הקרבתי לפניך היום .

והנה הרב ז' ללא בא כי אם לפרש המלות אשר
ישתמשו בהן בעלי מלאכת ההגיון . לכך

ולכך קרא את הספר הקטן הזה באור מלות ההגיון והו'
כבר כדפסק עם שני פרושי' ארבעה פעמים . לקרימוכ'
בשנת הר"ס לאלף הששי' בבאזילי' בשנת הרפ"ז לאלף
הנזכר ובו יצי' פעמי' בשנת הש"י והשכ"ז לאלף הששי'
אל המפרשי' ההם לא השיגו את דברי הרב ז' ל' כלל .
וכמעט שלא הי' להם שום ידיעה במלאכת ההגיון .

ובשנת תקכ"ב הפזיר בי התורני העוסק במלאכת
הרפואה מוהרר שמשון הקלירי לחבר פרוש קצר על
דברי הרב ז' ל' וכך עשיתי והוא הדפיסו . בפראנקפורד'
דאדר . ואולם נפלו בדפוסם הוא טעויות רבות לאין
מספר . וגם הי' הפרוש ההוא בלתי מקפיק למחילי'
מרוכ קצור . לכך רחכתי את הבאור שהוא לתועלת
המשכיל אשר לא נסה ללכת בדרכי' הללו' ובמקום
שקצר הרב ז' ל' יותר מדאי הוספת אני על דבריו למען
לא ינטרף המשתוקק אל הידיעה הזאת ולדרשה מעל
ספרי הסכמים אשר לא מכני עמינו הם ואתה הקורא
קח נא את ברכתי אשר הזכרתי לך היום . ואם שגיתי
האל הטוב יכפר בעד שגגתי ויאר כתיבתי ואתה
שלום .

אל הלקחת האמת מההשקר והטוב מן הרע . והרי אין
קפק שהקונ' לאדם דעת נטע בלבו דרכי ההשכל' וקבע
לו מקום ומשפטי' ישרי' על אשר ידם ויבין דבר מהוך דבר
וישיג הכעל' מהנכודע ויגי' א' האמ' אחרי אשר כרא' את
האדם בכלמו א' וקפק שרצה שישיביל האד' הדרכי' ההם
וישתמש בהם לכתון כפועל ה' ובזעשי ידיו ולהגות
בתורתו ולהכנין פרזיה ועמקי קודותיה . וא"כ הקוקר
בדרכים ההם הרי הוא עושה רטון וזנו ומ' שיתשכ
בעוסק בדברי הבאי או בקורא' בספרי חינוכי' רקמל'
ליזלן מהאי דעתא :

אמנם

ידעת שהיום קצר והמלאכה מרובה
וכמעט שלא יקפיקו ימי שני חיי האד'
המעטים והרעים ולעסוק בג' פת' כמזווה עלינו
ללמוד וללמוד לשמור ולעשו' והס' דברי' העומדי' סכרומו
אל עולם ואין יפכה לנו לעסוק בפרפראות לקמה
כאלו ואלו שכתו וראויה שהדרכים הללו קלים עד
מאוד ויכול המשכיל להגיע עד קופס' כשנים שלשה
ימים בלי עמל' ויגיעה כלל . וראוי לכתורי' השוקדי'
על דלתי התורה שיקבעו שעה אחת או שתי' בשבוע
להתבונן בדרכי' הללו אחרי שפס' . רבי' . התועלת גם
בלמוד הגפ"ת ובפולמו' מכים לתי' שהם מישרי' את שכל
האדם ומדריכים אותו בדרך נכונים ומתקנים גם את
הדבור החינוכי שהוא תפארת האד' ויתרוננו על בהמת
הארץ . ומי שלא יבין לכלל דבריו כראוי וכמעט
אין ישיג האמת בפרוש התורה והמעתיקי' ז' ל' באמ'
ראוי' אלקנו שהמפרשי' רוצים ככלם לא מנעו מלעסוק'

(א) הסכמת. כי לדברים הנוגעים דענין הנאות והלשון. וגם כבאור המלות שישתמשו בהם החכמים. אן לנו להסתובב כי אם על מה שעלה בהקדמה אצל. מכיון הלשון. (ב) לפי מה שהסכימו עליו. (וילקירליך איברי איין גקומן) כי כאמת אף שלשון הקודש יקרא לכל דבר נשמו הנאות לו ולפי ש' עו. והוא הלשון האמתי כמ"ס בעל הכוזרי. מ"מ במלאכת ההגיון אין לנו כי אם ללכת במהלך ההסקמה. (ג) לכפיל העניונו. כמו שעשו הנמשכים אחריו מפרשי איקטו שהרבו להאריך עד למאוד. וילאם הקורא ברוב דברים אשר אין להם קנה: (ד) שפור לו ממה. משומק העיון אשר במלאכה ההיא. והוא אקרי שלא ישתלבו כי אם פתמות חוריות. איכנו חפץ לגדל כבודו במלאכת ההגיון. כי אסלדעת ולהבין המלות שישתמשו בהן בעלי המלאכה ההיא. (ה) כרוב השאלה כי בעלי ההגיון על כרחם ישתמשו בתיבות מושאלות. כפי אשר יסכימו להשתמש בהן. אקרי שמנית הלשון לא ישים על לבו לקדם שמות כדלים לנדרך מלאכת ההגיון.

(ה) ברוב השאלתם לא זורתה ועתה אתחיל בזכרון מה שתכסוף ואומר

אמר רבינו משה בן כבוד הרב רבינו מימון זצ"ל שא שר אהרן מבועלי החכמות התורתיות ומאנשי הצחות והמליצה בלשון הערב לאיש עין במלאכת ההגיון שיבאר לו עניני השמות הזכרים הרבה במלאכת ההגיון ויבאר לו (א) הסכמת אנשי המלאכה (ב) לפי מה שהסכימו עליו ושיבון בהם לשון קצר מן המלות ולא ירבה (ג) לכפול הענינים כדי שלא יארכו הדברים. כי אין כוננתו לגדל כבודו ללמוד המלאכה הזאת למה (ד) שספר לו מונחה כי ההקדמות המונחות למי שירצה ללמוד המלאכה הזאת רבות אבל היתה כוננתו ידיעת הסכמת

פתיחה למפרש על שפרא

אמר המפרש. תכלית מלאכת ההגיון כאשר זכר הרכ נבן המאמר. להישיר הנפש המשכלת ולהרגילה לבקון בין האמת ובין השקר ולזה תשתדל ותסקוד על מהשנות כפי האדם. וגם על מ'א שפתה עד שתישר המקשה (והיא שבויה הכפש הפנימית ורעיוכה שהם המושאות והמושכלות. התלומות וההרהורים והדמיונות. הן וחפיק כלם אל הכת הממשית) הנקרא כפי החכמים הדבור הפנימי. ותתקן גם את הדבור הקיוני (והוא המכטא אשר אשר יכטא האדם בשפתיו ויוציא משיו את העולה על רוחו. למען ישיג המשכיל דרכי המתשבה והקשה ולהבין דבר מתוך דבר. וילמוד לכלכל דבריו כראוי עד כי) יבין השומע את כל אשר בלב המדבר מבלי תוספת ורגעון כלל. והנה המקשבות הן או מושגות הנולדות באמצעות ההרגשות מבלי צורך אל משפט השכלי. כמשפחת הקול. וראית הצבע. ומשום המושג (והרגשת הרעבין והמאין והכאב והנחת ודומיהם) אשר על ידם תתפעל כפש הקוי ופרגיש את שכווי הגוף ומקריוו כהרגשה גרידא מבלי צורך אל פועל השכל או התבונה) או שיוסף עליהן פועל השכל ויחבר שכי מושגים כאלה. ויאמר ד"מ. הככור משמיע קול. השורב שמור. או אין הכויר משמיע קול ודומיהם. ולזה ימצאו בכל משפט על המעט שכי דברים (והם שכי המ קשים אשר תרכיב או תפרוד ברעיוניך. כגון השורב והשחרות. הככור והקול וכיוצא בזה) והנה הדבר (אשר ממנו התקלת הדבור. כגון במשל שלפנינו הככור או השורב וכיוצא בזה) יקרא למדקדק הערכי התחלת הדבור ולכעל מלאכת ההגיון יקרא כושא. והדבר) אשר יתקן אל זאת התחלה. כמו במשל שלפנינו השמעת הקול. או השחרות. יקרא למדקדק הערב. קשור התחלה. ולכעל מלאכת ההגיון. הנשוא. (והנה הרכ הולך ומבאר לך את השמות הללו :

שער א א א א א

הפירוש שער א

ב הרמנים

ב

היה ארבות. מ"מ שלם שני חלקים. האחד כושא והשני כושא. ואולם כל חלק וחלק אפשר שיכלול משפטים טובים המוכרים מנושאים וכשואי אחרים. וכולם חלקי הכושא או הכושא הכולל: (א) והקש על זה. כלומר וכן ככושא כוש: (א) הכושא כל"ע קוביעט. (ב) הכושא פרידיקאט (ג) המשפט. א. ארטטייל או זאטץ. יודליוס: פרופוזיציא ה"ה"ה:

Subject

פתיחה למפרש לשער ב

(בשער הזה ידקדק הרב אקרו כל תיבות המאמ' או המשפט. כדי ליחד לכל אחד שם מיוחד. ולכאור את כל משיגיסם בפרט. והנה אקרו משמעת שכל משפט מורכב מנושא ומכושא. ע"כ שתיחד בדבר המחזיקי קימן לנושא וקימן לכושא. והם התיבות אשר בהשמעם תתעורר כפש השומע להעלות על רוקו הציורים והרעיוני' הסם ולהסקיף עליהם. וזריך שתוסף על שניהם עוד קימן הסבור וההרכבה או הפרוד וההתנגדו'. כי באמרך אדם קי או אכן מרגיש לא ישמע ממנו השומע יקם הכושא עם הכושא לא בהרכבה ולא בהתנגדות. וזריך א"כ שתדמו להשומע את כונתך והאמר ד"מ האדם הוא קי או האכן איכנו מרגיש וזהו הכקרא כפי בעלי ההגיון איכות המשפט כי על ידו יודע יקם הכושא אל הכושא הכיוב הוא אם בשלימה ולכד מזה השרך עוד לסימן אשר על ידו יבין השומע אם קפרת הספור ההיא מכל אישי מין הכושא או מקצתם ויקרא לבעלי ההגיון כמות המשפט. מעתה קימני המשפט ארבעה. קימן הכושא וקימן הכושא. קימן הכיוב או השלימה והוא הליכות. וקימן הכללי או הפרטי והוא הכמות. ד"מ כל א' הוא ב'. יהי' כל קימן הכללות. א קימן הכושא. הוא קימן הכיוב. ב קימן הכושא: קתא' איכנו ב' יהי' קצת קימן הכמות. א קימן הכושא. איכנו קימן השלילות ב קימן הכושא. ולפעמי' תרכיבו בעלי הלשון ב' או ג' קימני' כתיבה אחת. כאשר תראם בדברי הרב בשער הזה בשערים הבא'.)

קצת

שער ב

הפוסק. והמשפט ג' כיש לו שני חלקים. הנושא והנשוא (יד) ואם היו מלות המספר רבות. דמיון זה אמרנו ראובן העברי אשר היה עומד בבית שמעון הרג בנו לבן הארמי. הנה אנהנו נאמר זה המשפט נושא. ראובן העברי אשר היה עומד בבית שמעון ונשואו הרג בנו לבן הארמי (יא) והקש על זה הנה כלל השמות שעניניהם מפרשים בזה השער ארבעה (א) הנושא (ב) והנשוא (ג) והמשפט (ד) והמאמר הפוסק:

שער ב

(א) כל משפט אם שיתחייב בו דבר לדבר באמרך ראובן חכם או שמעון עומד או תשלל בו דבר מדבר באמרך אין ראובן חכם או לא עמד שמעון וכאשר תחייב בו דבר לדבר נקרא זה המשפט המחייב. וכאשר תשלל בו דבר מדבר נקרא זה המשפט השולל. ופעמים יהיה שהמשפט המחייב יחייב הנשוא לכל הנושא באמרך כל אדם חי וזה נקרא זהו מחייב כללי (ב) ונקרא כל ההקף הכללי המחייב ופעמי' יהיה שהמשפט המחייב יחייב הנשוא לקצת הנושא באמרך קצת האדם כותב וזה נקרא זהו מחייב חלקי

(א) כל משפט אם וכו'. כלומר כל משפט לא ימלט מלמדת משתי אלה אם שנקטר הכושא עם נשואו. ד"א אם תאמר ראובן חכם. הנה הכרת רעיון הכמה עם ציור האדם הוא הכקרא ראובן. או שכלול הכושא מנושאן וכאמר ראובן איכנו חכם. (ב) ונקרא כל.

disc

הרמב"ם שער ב הפירוש

10

הלקוי (ג) ונקרא קצת ההקף החלקי
 המחייב ופעמיים יהי שהמשפט השולל
 ישלול הנשוא מכל הנשוא באמרך אין
 אחד מבעלי החיים אבן וזה נקרא
 השולל הכללי ונקרא אין אחד ההקף
 הכללי השולל ופעמיים יהי שהמשפט
 השולל ישלול הנשוא מקצת הנשוא
 באמרך אין כל אדם כותב או קצת
 האדם בלתי כותב או אין קצת האדם
 כותב וזה נקרא החלקי השולל (ד) ואין
 הברל אצלנו באלו שלש הלשוניות
 בשלילה החלקיית אבל אנחנו נבחר
 תמיד שתהיה לשוננו בשלול חלקי אין
 כל בלתי כללי ונקרא אין כל ההקף
 החלקי השולל והיו ההקפים ארבעה
 כל וקצת ואין אחד ואין כל והיו
 המשפטים בעלי ההקפים ארבעה
 מחייב כללי מחייב חלקי ושולל כללי
 ושולל חלקי ואם לא יחבר בנושא
 המשפט הקף כלל באמרנו האדם כותב
 קראנו זה המשפט סתמי הוצה לאמר
 שהוא סתום ולא נגדר בהקף (ה) ודינו
 אצלנו כדון החלקי תמיד בין מחייב או
 שולל כי אמרנו האדם כותב (ו) כחו
 אצלנו כח קצת האדם (כותב) וכן אמרנו
 אין האדם כותב (ז) באמרנו אין כל האדם
 כותב וכאשר היה נושא המשפט (ח)
 איש נפרד באמרנו ראובן חי או שמעון חכם ולוין כותב קראנו זה המשפט (ט)
 האישי ויהיו חלקי המשפטים ששה בהכרח אם מחייב כללי ואם שולל כללי

הוא

הוא

הוא

כלומר מלת כל תקרא ההקף הכללי כי מלות כל וקצת
 כמוהקף גדר המשפט (אחרי שעל ידסירמוז
 המדבר אם יקוף המשפט ויכלול את כל אישי מין
 הנשוא או לא יקוף כי אם על קצתם ולכן יקרא כל
 ההקף הכללי וקצת ההקף החלקי (ג) קצת
 כלומר מלת קצת תקרא ההקף החלקי המחייב וכן מלות
 אין אחד ואין כל תקראות ההקף הכללי השולל (וההקף
 הפרטי השולל) (ד) ואין הברל אצלנו ר"ל שלש לשונות
 כללי אין כל וקצת בלתי ואין קצת כותב וזה
 אצל אנחנו כבחר תמיד בלשון אין כל או בלתי כללי
 שהיא קצת ובלתי אבל הלשון השלישי אין קצת
 כמעט שהוא נוטה לשולל כללי (ה) דינו אצלנו
 כלומר לנו בעלי מלאכת ההגיון טוה המאמר הסתמי
 למאמר החלקי (ו) והוא משפט סתמי מחייב דינו
 כדון קצת האדם כותב והוא משפט חלקי מחייב (ז)
 (ז) והוא משפט סתמי שולל דינו כדון אין כל האדם
 כותב והוא משפט חלקי שולל כי כל עוד שלא נגדר
 בהקף כללי בפרט אין לנו לחפוס כי אם המושע
 ויהי דין הסתמי כדון החלקי (ח) איש נפרד יחודי
 כענין מה שקראוהו המדקדקים שם פרטי והוא
 אשר לא יכול על אישים רבים כי אם על איש מיוחד
 (ט) האישי והמשפט הזה לא יגדר בשום הקף אחר
 שאין הנשוא לא מין ולא סוג כי אם איש פרטי אשר לא
 יתואר לא ככל ולא בקצת ומטעם ההוא בעצמו יהיו
 בו דרכים שטוה נהן למשפט הכללי כי גדר המשפט
 הכללי הוא שיסופר הנשוא באיכותו מכל הדברים אשר
 ישירום משיגי הנשוא והיונו שיחייב הנשוא מכל
 אישי הנשוא או שיושלל מכלם בשום לא כן בהמשפט
 החלקי כי הוא ימייכ וישלול כדבור אחד וקייב
 לקצת פרטי הנשוא וישלול מקצתם את הנשוא ההוא
 בעצמו לכן נשתנה דינו מדון המשפט הכללי כמו
 שיבאר נסער ז' מה המאמר (ואחרי שבמשפט הפרטי
 אין לך דבר ככנס תחת גדר הנשוא שלא יסופר ממנו
 הנשוא

כאן

אם

83

הנשוא וכו' או מתעורר ללכת או שולל ללכת כי איכות
 הממש שזה לכל אשר יש בו מן חסדי הכושר לזה יתכן
 דיוכו במקרה מן הדרכים כדון המשפט הכללי ואלו
 יש בו כ' דרכים מדרכי המשפט המלוי והחלף
 להבא ב"ר * יענין בכלל וסוקומוד והם תצוה כל
 נקבה ווד) כמוה המשפט בתי הנה הדבר אשר עליו
 ישאל הכולל כמה (א) ואיכות הוא הדבר אשר
 ישאל עליו השאל חיד לכן הענין אשר יגיד לנו כמה
 מהדברים ככלים בחוד נושא המשפט יקרא במוש
 המשפט והענין אשר עליו יודע איך יתכן המשפט
 אם מתייב או שולל יקרא איכות המשפט (ב)
 השלילה כוונתה קצת תקרא ההקף המלוי האדם
 כושף בלתי השלילה בותב הכושר ולכן יתכן
 המשפט שולל מלקוי (ג) המתייב בלתי כוונתו
 אשר ממתיוס (ד) השולל פרכי כוונתו כשמשפט
 (א) הכללי חגמיון סוכיו ושלל (ג) המלקוי
 כוונתו או פרכי וקרא (א) המתייב
 או כשמשפט חונדע שרתי כשמשפט (ב) המתייב
 או כשמשפט חונדע שרתי (ג) המתייב
 (ג) כמות דף מעגן קוואנטים ית איכות
 דים כושפכסויס קוואליטס

אם מתייב לקוי ואם שולל לקוי או
 כחוס וכו' ובה ההקף בחיוב או שליל
 או אישוי והוא גם כוונתה מחיב או
 שולל ואיכותו נקרא מה שצורה עליו
 המשפט ומענין הפעולה והיחוד (ו)
 כמות המשפט ונקרא מה שצורה עליו
 מענין החיוב והשלילה (א) איכות
 המשפט דמיונה אמרנו כל אדם חיי
 נאמר זה המשפט כמותו כללי ואיכותו
 החיוב ובאשם אמרנו קצת האדם בלתי
 כותב אמרנו זה המשפט כמותו חלקי
 (ב) ואיכותו שלילה וכל השמות
 שעניניהם מפורשים בזה השער הם
 שמות חס והסג (א) המחיב (ב) השולל
 (ג) המחיב הכללי (ד) המחיב החלקי
 (ה) השולל הכללי (ו) השולל החלקי
 (ז) הסתמי (ח) הפרטי (ט) ההקף הכללי
 (י) ההקף החלקי החיוב (יא) ההקף החלקי השולל (יב) ההקף הכללי
 השולל (יג) כמות המשפט (יד) איכות המשפט

שער ג

שער ג

(ב) כל משפט שיהיה וכו' והוא שיהיה שיהיה שיהיה
 מאמר מורכב על המשפט המשל קובות
 הכושר משוא ומתייב הערכות הכושר עם הכושר
 ד"מ יתקל היה הכולל ראובן יהיה סיואל וכו'
 מה העורכ הוא שחיי והנה מתייב כלשונו כללו
 לעמים החינה הכולל המרכבת בחוד הכושר
 והוקישו עליהם הוראות הזמן (ולפעמים אף הגוף
 והמין אלו שאלו זה הכרחי) וקרא לשלמה תיבה
 אחת הכקראת מועל ד"מ במקום יעקב סיואל כחמו
 המקשרת עם הכושר וכו' במקום ראובן יהיה סיואל
 כללו מורכבת מכשו המשפט וקשרו עם הכושר
 ומכאן הזמן בגון עבר הוה לו עתיד ותיבה כזאת תקרא

(א) כל משפט שיהיה שיהיה שיהיה שיהיה
 או הפעולה ומה שיתחבר עמה
 נקרא אהו משפט שני בין שיהיה חיוב
 או שלילה דמיון זה אמרנו ראובן עמד
 או אמרנו ראובן הרג את שמעון כל
 אלו נקראים המשפטים השניים בעבור
 לאמר יעקב הלך וכללו אס בן כולם סלך את התיבה
 ואלו יתכן ואלו יתכן ואלו יתכן ואלו יתכן
 למדקדקי

הרמב"ם שער ג

הפירוש

שהם כלם בלתי צריכים אל הבור
 שלישי יקשור בין נשואים ונושאים
 להודיע באיזה נשוא הם המשפטים
 (כ) אבל אם היה נשוא המשפט שם
 הנה נקרא אותו השלישי וזה בירושלמי
 אמרנו (ג) ראובן עומד לא תורה זאת
 המלה על קשר נשוא זה המשפט
 בנושאו באיזה זמן היה אם ראובן
 הוא עומד עתה או היה עומד במקו
 שעבר או שיהיה עומד במקו שעתיד
 ואי אפשר מבלתי דבור ג' יקשור הנשוא
 בנושא בזמן ידוע עבר או עתיד במקו
 אמרנו ראובן הוא עתה עומד או היה
 עומד או יבא עומד שיהיה אצלנו (ד)
 בטה בדבור היה או לא בטה ולכן
 נקרא זה

למד קדיק' פ' על כל"א נושא ונארט. ונערכים. ופי' זה
 בהסכמה ממכתי' שלשונות לאהבת הקצור. ואולם
 עינינו הרואות שלא כל עתה נקרא להשתמש בפועל
 במקום הנשוי והמקשר. כי לפעמי' נקראו התיבות
 פ' מהשון ולא כללנו נשוי המאמר עם המלה המקשרת
 ועם הוראת הזמן כחוד חובה אחת. ד"מ כאמר העורב
 הוא עומד. הפרץ היסע חבו וכדומה. ותורה מלות
 הוא והי' ויהי' על קצור הנשוא עם נושא ועל הזמן.
 ולנשוי חובה מיוחד' בגון מסיד' חבו. וכדומה. וסנה
 ההסכמה הזאת לא נפלה על צד הקרי וההזמן כי
 אם נכונה מיוחדת ממכתי' הלשון ועל דרך כלל מתי
 נשתמש בפועל. ומתי נכתי' נשוי המאמר כמות שהוא.
 (ז) בלשון הערב ושאר לשונות העמים נקרא להשתמש
 בפועל. אם היה נשוא המשפט פעולה או הפעלה.
 או העדר פעולה או הפעלה. ד"מ הלך. ימי. ימות.
 יבוע. ושקוט. וכדומה. אבל אם יהי' נשוא המשפט
 (לא פעולה ולא הפעלה) ולא העדרם כי אם מקרה
 תואר או משגב. ממשגי' הנשוא כמו עומד. חבו. אסד'
 גדול. קטן. חכם. יכול. וכדומה. (אוי) לא
 נשתמשו בפועל מיוחד. כי אם יכינו הנשוא כמות

שהוא. וישתמשו במלה המרכיבת הנשוא עם הנשוא.
 אקרי טורה הפועל על פעולה או הפעלה או העדרם. והם שכונו. או העדר שכונו. וכל שכונו נפילת אחת הזמן.
 או אפשר לפועל מבלתי זמן מיוחד. מתי נשתנה. או מתי היה ראוי להשתנות ולא נשתנה. ולזה כללו מניתי
 הלשון גם הזמן עם שאר הורא' הפועל. ונכרו מהם חובה אחת כמו שזכרנו. והמשפ' המפורד מנושא ומפועל.
 אקרי שלא יזכר אל עיניו שלישי יקשור בין נשוא לנשוא שיוורה על הזמן. יקרא לדעת הרב המשפט השני.
 (כ) אבל אם היה נשוא המשפט שם. והשם אין מכללו להורות על פעולה או שכונו בהכרח עד שיפול חסה. זמן
 מיוחד. ועתה שם זית ממנו נשוא המשפט. בהכרח שתיקד. ותאמר מתי הביע זה הנשוא לנשואו. ולזה יזכר
 המשפט אל דבור שלישי להורות על קשר הנשוא בנושאו. ולמד הזמן מתי היה הקשר הזה כ' נקרא המשפט
 השלישי. (מעתה כל משפט שיכיל בין קשר המשפט לנשואו. ולא יכללם בתיבה אחת מורכב בהכרח משלשה
 תיבות. מנושא. מנשוי ומקשר וככללו הוראת הזמן. לכן יקרא המשפט השלישי. ואולם אם הברית נשוא
 המשפט עם קצרו ועשית ממנו פועל או יקרא המשפט השני. והענין השלישי שהוא קשר הנשוא עם הנשוא
 מתוכר עם הוראת הזמן) יקרא דבור המניאות. ודע שכל זה בלשון הערביים ושאר לשונות העמים. אבל בלשון
 הקודש ימצאו דבורים שהם שניים ואף"כ אין נשוא המשפט לא פעולה ולא העדר פעולה. כי אם שם תאר מורה
 על מקרה. כמו חסד משמור. פי היה חסד. אלהי גדלת. שירותו גדול אהה. הכסף אגדל מיד. פי אהיה
 גדול. אדמותם. אדמותו כחולע. והבנים כאלה. (אם חרבה) להעתיק את העתידים האלה ללשון העמ' או
 אפשר מבלתי שתחמש בדבור המניאות שהוא השני השלישי שזכר הרב. כי משך משמור לאמר וואר פינשטר.
 אגדל. אין ווערדי גרויט זיין. אדמו זיס. ונד רויעט דומיהם. והוא מקיים למה זכר הרב כי הוראת הנשוא

לא פעלה ולא הפעלה ולא העדרם ולא כזריק
 נקראתם דבור השלישי וכל טבע לשוננו הקדושה
 יוצא מן הכלל שזכר הרבואינו מסכי' עמו כלל וכלל
 כי בלה"ק אם כשוא המשפט מקרה משתנה שאפשר
 שיהי' אפשר שלא יהי' נשתמש בפועל והוא הדבור
 השניו כמש"ל ולכן אנו אומרים מכתב ג' ג' ג' ג'
 קטנתו וקנתו ושכתי ואלו אם כשוא המשפט
 מקרה בלתי משתנה או דבר עצמותו אזי כשתמש
 בדבור השלישי וכתי את הכשוא בכות שהוא כי כל
 פועל מורה על דבר המשתנה או הפועל תחת השניו
 ואלו כתי הרב קפדו בלה"ק בראה לע"ד שכן היה
 כותב כל משפט שיהיה כש או פעולה או הפעלה
 או שם מורה על מקרה בלתי קים בקראתו משפט
 סנייכו' אבל אם היה כשוא המשפט שם מורה על
 מקרה קים או על דבר שהוא בעצמות הנה נקראתו
 בדבור השלישי (א) ראובן עומד מלת עומד בכאן
 עם ולא פועל ביכוני ואלו כלשון הערב תיבת השם
 כדלת מתיבת הפועל הביכוני כמו בלה"ע איין
 עטי הכדר הוא שם אבל ער שטיהט הוא פועל
 ביכוני והיה לו למעתיק להרגיש בזה ולדין המלה
 כדון השם אלא אפרי שהמלה איין הוראתה שלמה
 מבלי שם או פועל כי אחת אם תשאל אנה ראובן
 ותאמר על או לפני עדיין לא בשלמה המעכה על
 כן איין צורך לזכרה ביחוד (ד) כשה או לא כשה
 כלומר בין שהוציא בשפתיו הדבור המורה על הזמן
 כמו העורב הוא שמור או שלא הוציאו ואמר
 העורב שמור (ה) דבור המציאות והוראתו קטר
 הכשוא עם הכוש מחובר עם הוראת הזמן (ו) הצדדין
 (שם) תנאי המשפט ואופן התקשרות כשואו בנושא
 הכרתה אם באפשר או בכמעט וכל"א הילכץ
 ווערטור כגון מוז קאן מאג דארף וכו' (ז) אפשר
 לד כלומר תיבת אפשר תקרא לד וכן הכות וכמעט
 (ח) המשפט השניו דש אורטיול מיט דעם צייט
 ווארט וירטיזיס קום ווערבא (כ) המשפט השלישי
 דש אורטיול מיט דעם פריבדוגט ווערטיילן
 ד"מ קאן מוז זאל מאג דארף וכו' ווערבא אויפקליארט
 פרעדיקאט צו זאמן (ה) דבור המציאות דש זעלבסט
 כשטענדיג צייט ווארט זיין ווערנוס

נקראתה השלישי ונקרא הדבור אשר
 יקשור הנשוא בנושא בזמן ידוע עבר או
 עתיד (ה) דבור המציאות והוא יהי'
 או הנה או יהיה ומה שנגזר מהם כי
 הם יורו על מציאות הנשוא בנושא
 בזמן מיוחד ואם תהדר בנושא המשפט
 מקרה תורה על איכות מציאות נשוא
 לנושא כמז אמרנו אפשר ונמנע
 וסובל והכרת ומחייב ומגנה ונאה
 וראוי וצריך ומה שדומה להן
 ופעמים תהיינה אלו המלות והדומה
 להן במשפט השני או במשפט
 השלישי אנחנו נקרא אלו המלות
 והדומה להן הצדדין (ו) באמרנו
 האדם אפשר שיכתוב אפשר שירכוב
 (ז) אפשר צד וכן באמרנו כל אדם
 בהכרח חי הנה נאמר כי בהכרח צד
 ובאמרנו ראובן צריך שיעמוד ראובן
 מגנה שיקלל ראובן צריך שירמוד
 ראובן צריך שיעשה כך כל אונקראים
 צדדין ואנחנו נקרא הפעלה הדבור
 והפעלות הדבורים הנה כל אלו השמו
 אשר התבארו עניניהם בזה השער הם
 חמשה והם (א) המשפט השניו (ב)
 המשפט השלישי (ג) הצד (ד) הדבור
 (ה) דבור המציאות

יודיזיס קום קופולא (ג) הצד דיל הילכץ ווערטור
 דש פריבדוגט (ד) דבור דש פריבדוגט ווארט מיט דעם
 זעלבסט כשטענדיג צייט ווארט זיין ווערנוס

בשערים הקודמי' לא זכר קרובי אס משוי המשפט האחד . ומעשה גירוש על אכיס מהם בהתחברם . ומה שיתקייב מניכיהם . וידבר בשער הזה מכ' משפטי' שבוטלם וכופאם אחד . דהיינו כפושא המשפט האחד הוא כעלמו כשוא המשפט השני וכן כופאם . רק הם מתחלפי' באיכות דהיינו שהא' יקויב דכר מדבר והשני ישללו ממנו . ואם התפרדות שהקויב מהכרד לשלילה . ויבאר הרב כל אופני ומיני ההתנגדות הזאת . וקראם שם לכל אחד מהם . וכפ' הפרק ישוכ לבאר תפלי המשפט האחד . ואופן התאמתו .

שער ד

(א) שני משפטים בעלי הקפים . באור מלת הקף עיון למעלה שער ב' . וכונתו בזה כי כמה שקדם לא דבר כי אס משפטים בלתי מוקפים . לא ככל ולא נקבת ולא באין כל ולא באין אחד . ואולם אס יהיו בעלי הקף . אז ייחד בעל מלכות ההגיון לסתירתם שם בפני עקמו . ולא יקראו עוד המתנגדים לכד . (ב) ואלו שני מינים . כלומר מיני הסתירה שרים . (ג) הכרח ואפשר וכמעט . אציגה כא לפניך באור מלות הללו . אחרי שתועלת הכתוב דכה כאלהות ושכעיוק ומדות כידוע לתשכילים . כל משפט וכל גזרה אשר נשואו סותר או מתנגד לכופאן . בין שהמשפט מחיב וכין שהוא שולל . וקרא כמנע בעצמו וכמוקלט . ד"מ המשפט הזה מחובה היא בעלת זוויות כמעט . כי הגדר המחובה שלא ותואר כזוויות . וא"כ הנושא סותר לכשוא . וכן אין למשל שלש זוויות כמעט . כי כתבאר במעט עיון . שכל משלש בהכרח שלש זוויות . וככה אס יש לך משפט כמעט הדע סקותרו הכרחי . ד"מ אס תאמר המשפט הזה מחובה היא בעלת זוויות . הוא כמעט . הדע ע"כ סקותרו כלומר אין למחובה זוויות . משפט הכרח . וכן אחרי שהמשפט אין למשל שלש זוויות . כמעט . לזה סותרו . כלומר כל משלש הוא בעל שלש זוויות . משפט הכרחי . מעתה כל משפט שיכולול סתירה בעצמו יקרא כמעט . ואם אמנא הסתירה בהמשפט סקותר לו יקרא הכרחי . ואולם אס לא תהיה שום סתירה לא בו ולא

כל שני משפטים אשר נשואם ונושאם אוד בעצמו זוכת שהאחד מחיב והאחד שולל . הנה נקרא אלו שני המשפטים מתנגדים ונקרא החיוב והשלילה המתנגד דמיון זה אמרנו ראובן חכם ראובן אינו חכם או האדם בותב האדם אינו כותב . הנה אלו שני המשפטים נקראים מתנגדים . וכל מזה שהומה להם . ואולם אס היתה ההתנגדות בין (ב) שני משפטים בעלי הקפים הנה זה יש לו שם ייחודי . וזה כי שני המשפטים המתנגדים אס חבר עם כל אחד משניהם הקף בלתי באמרנו כל אדם חי ואין אדם אחד חי הנה שני המשפטים נקראים מתהפכים וזאת ההתנגדות נקראת הפך ואס חבר בכל אחד משניהם הקף חלקי באמרנו קצת האדם כותב וקצת האדם אינו כותב נקראם תחת המתהפכים . ואס חבר באחד משניהם הקף כללי ובאחד הקף חלקי הנה נקראים משפטים סתרים וזה הענין נקרא הסתירה . (ב) ואלו הם שני מינים המיון האחד שיהיה האחד מחיב כללי והאחד שולל חלקי באמרנו כל אדם חי הנה נקרא אלו השנים סתרים והמיון השני שיהיה המשפט האחד שולל כללי והאחד

מחיב

הפירוש שער ד הרמב"ם ה

בסותרו. או יהיה משפט אפשרו. דמיון לזה מה שהביא הרב ז"ל. אם תאמר כל אדם הוא חי. יהיה המשפט הכרחי. לפי סותרו אין אדם אחד מי כולל סתירה בעצמו. אחרי שהסוּתוּת מוגדר האדם. ואם אמרנו כל האדם מעוסף. יהיה זה המשפט נמנע. אחרי שהעופפות בלי כנפים סתירה. ומגדר האדם שלא יהיה לו כנפים. ואם נאמר קצת האדם כותבי יהיה זה המשפט אפשרי. לפי שאין סתירה לא בהמשפט ההוא בעצמו ולא בסותרו. אחרי שאין בגדר האדם לא הכתיבה ולא הכרח מניעת הכתיבה. כי אם האפשרות על שניהם. (ד) והנמנע הכרחי. כלומר כמו שהמשפט הכרחי אמת בהכרח. כן המשפט הנמנע שקר בהכרח. (ה) בהולדו. כלומר כל עוד שלח הכרוי היות ראובן כותב על בלתי כותב או להפך. יהיה המשפט ראובן כותב משפט אפשרי באמת. כלומר מכל נד אפשר שיהיה אפשר שלא יהיה כותב. (ו) עזרא הקוסר. כלומר אחרי שהתגלגלו הסבות אשר על ידן שב עזרא כותב באמת. כבר יצא המשפט הזה. עזרא כותב. מכלל האפשרי באמת. אחרי שהכרוי היותו כותב על בלתי היותו כן. ועם כל זה אין לקרותו משפט הכרחי. כל עוד שלא יסור המשפט מכנגדו. עזר בלתי כותב מלתי אפשרי בעצמו לזה ייסודו לו בעלי מלאכה הסגיון עם מוסר וקראוהו משפט מוחלט או משפט נמצא. כלומר משפט אפשרי ששב נמצא ע"י הסבות אשר הנוצקוהו מן הסתם אל הפועל. כיון דבר אפשרי שלא יאוב לעולם להיות נמצא. וזה אם לא יהיה ככה כלל. ועם כל זה הוא אפשרי. אחרי שלא יהיה סתירה לא בו ולא בסותרו אשר זכרנו. ואולם אם יהיה אפשרי ככה. בין שיהיה ככה רמז או ככה קרוב. הנה יהיה כמו אמנעו בין נמצא לאדם. אחרי צאתו מן הכח אל הפועל. ידמה לדבר המקויש. ויקרא מוחלט או נמצא. (ב) ההתנגדות. דער געגנבאן. אפי' זינוו. (ג) הספק. די אום קשהרונג. קונטרסרר עטאק. (ג) הסתירה. דער ווידר עפרוך. קונטרסרדיקיא. (ד) ההתנגדות עכנויגן גיזעטיו. (ה) ההתנגדות. די אומגעהרטי. קונטרסריא. (ו) תחת המתעבים. קונקונטרסריא. הסותרים. דיא זיך. ווידר

מחייב חלקי באמרנו לא אדם אחד מעוסף קצת אדם מעוסף שני אלו גם כן סותרים. (ז) ומן הדרווע כ"ל מה שתחייב דבר לענין מה או תשלול אותו ממנו לא יחסר הדבר ההוא אשר תחייבו או תשלול אותו מהיותו. (ג) הכרחי אליו או אפשר לו או נמנע. (ד) והנמנע הכרחי ואנחנו נקרא המחייב והנמנע הכרחי. כי אנחנו נאמר האדם חי בהכרח והאדם אינו מעוסף בהכרח וכאשר אמרנו ד"מ מדאובן (ה) בהולדו ראובן זה כותב או ראובן זה אינו כותב או נקרא זה המשפט אפשרי באמת. ואולם כאשר אמרנו כן מעזרא הסופר ד"מ בעת מציאות (ו) עזרא הסופר הנה לא נקרא זה המשפט אפשרי אבל נקראוהו משפט מחלט או משפט נמצא. כי כל אפשר אמנם הוא אפשר על האמת בעתיד קודם שיצא מציאו אחד משני האפשרים אבל אחר צאת מציאות מה שיצא הנה הסתלק אותו האפשר. כי ראובן העומד אצלנו הוא עומד ואין העמידה אז לא אפשרית אבל תדמה לדבר המחייב בזה אין הנה כל השמות אשר התבאר ענינם בזה השער י"ב שמות. והם (א) ההתנגדות (ב) וההפך (ג) והסתירה (ד) והמתנגדים (ה) והמתעבים (ו) ושהם תחת המתעבים. (ז) והסותרים (ח) ומי

הרמב"ם שער ד ה הפירוש

שפרע כדו זעני . קונטרס לדיקטאריא . (ה) הנמשע
 אונגעגליכי . אינפוסיובלע . (ט) האפערני .
 מעגליכי . פוקיבלע . (ויד) הסכרמי . כוטווערדיגי
 בעצעסאריוס . (יא) המחלט . או (יב) הנמצא .
 פארשארדיני . אוקטואלע :

הראשון והסותרים כמין השני (א)
 הנמצא (ט) האפשרי (ויד) ההכרחי
 (א) המחלט (יב) הנמצא

פתיחה לשער ה

(בשער הזה ידבר הרב משני משפטיו אשר נשאל האחד הוא בנשא השני ונשאל הראשון הוא בנשוא השני .
 ואיכות שניה שיהיה או שיהיה ממייבנים או שיהיה שוללים . ויבאר איך יקראו בשם לכל
 אופן מלוכני ההתפקות הולת . ובערושי אלוסיף לך באור . ולא שכיף כללים ככוכים . וישרים מתי יתהפך
 שער ה ומתי לא יתהפך .

(א) מעופף . בנשא זה המשפט האדם . ונשואו
 מעופף . ואם תהפכו ותחזר נשואו
 לנשואו ונשואו לנשואו . והאמר לא מעופף אדם .
 או תשמור האיות דהיינו שלילות המשפט .
 (ב) והכמות . דהיינו הקף לא אחד . וגם ישא' צודק
 כמו שהיה ולא יקרא הפוך המשפט או משפט . מהפך
 (ג) והאיות . כמו שיבאר למטה . כי אין שמירת
 הכמות הכרחי לו . (ד) אדם קי . אם תשמור הכמות
 והאיות ותאמר כל קי אדם . יהיה המשפט כוזב .
 ויקרא הפך המשפט . או משפט הפוך . ואולם
 אם תשנה הכמות ותאמר קצת קי
 אדם . יהיה המשפט צודק ויקרא הפוך המשפט או
 משפט מהפך . ושמור זה הכלל בדרך כל
 משפט מקיב מהתפך ונשאר צודק . אם העוזב הכמות .
 ובקצתם חובל לשמור גם הכמות . כי אם יהיה המשפט
 סלקי . כבר יתהפך וישאר צודק אמרי שעל כרחק
 תמיכ גם הנשוא מקצת הנשוא (כי בהיות אשר ב' הוא
 מקצת א' מן הנמשע של יסידר מ' כ' א' א' כ' קצת ב'
 א' - ד' מ' אם אמרת קצת העשירי אהני האמת . ע"כ
 שגם קצת מאוהבי האמת עשירי . ואם יהיה המשפט
 כללי . לפעמים יתהפך בלי שנוי הכמות . כגון אם

כל משפט שיחזור נשואו לנשואו
 ונשואו נשואו ואם נשאר
 צודק כמין שהיה קראנו אותו הפוך
 המשפט ואם לא יעמוד הצדק אבל
 יכני' נקרא זה הפך המשפט או משפט
 הפוך דמיון זה אמרנו לא אדם אחד
 (א) מעופף והפכו לא מעופף אחד
 אדם זה נקרא הפוך המשפט שהוא
 ישמור האיות (ב) והכמות והצדק
 ועקר הכלל שישמור הצדק (ג) והאיות
 אבל אם תאמר כל (ד) אדם חיי' הנה אם
 תאמר קצת חיי אדם הנה זה הפוך
 צדק' כי הוא אמת ואולם אם נהפכהו
 כשנאמר כל חיי אדם הנה היה זה הפך
 ולא הפוך הנה כלל השמות שעניניהם
 מפרשים בזה השער ארבעה הם והם

אין ככלל הנשוא מה שלא יכנס תחת גדר (הנשוא . כגון אם אמרת כל גבור כוכש את יצרו שבוה אין הנשוא
 יותר כולל מן הכושא . לכן אם תרצה תהפוך המשפט בלי שינוי הכמות . ותא' ד' כל כוכש את יצרו גבור . ולפעמים
 תצטרך לשנות הכמות . כגון אם יהיה הנשוא יותר כלל מן הנשוא (ד' מ' אם תאמר כל אדם קי . הנה הנשוא
 יותר כולל מן הכושא . לכן אם תרצה להפוך אותו לא ישאר צודק לולי שתעזוב הכמות ותאמר קצת חיי אדם . כי
 באמת אין אין כל קי אדם) ואם יהיה המשפט שולל כללי לעולם יתהפך בלי שנוי הכמות . וישאר צדק אמרי שאם
 שללת ד' מ' כ' מכל א' על כרחק שתשולל גם א' מכל ב' אם אין אדם מעופף א' כ' שאין מעופף אדם . ואם אין אילין

ח"ו כשאין מי אילן ואולם המשפט השולל החלקי.
 לפעמים לא יתהפך כלל - כגון אם יהיה בנושא סוג.
 והנשוא מין - ד"מ קצת המין אינו אדם - לא יתהפך. אמר
 שכל אדם בהכרח חי - וא"כ ההפך אינו שומר האיכות
 (א) הפוך המשפט - אדם קשה הונג דעש זאנש.
 דרעה הונג דעש זאנש - אינו ערוץ פרופוזיציאניס.
 (ב) משפט מהופך - אדם גיקערטר זאן. פרופוזיציו
 קונוערזיאן פרופוזיציאניס. (ג) הפך המשפט - פר
 קונוערזיאן. (ד) משפט הפוך - ער, דרעהטר זאן. פרופוזיציאן אינו ערוץ:
 פתיחה לשער ו

(אמר) המפרש כרוך המלמד לאנושי כינה ומאיר עיני שכלו ללמוד סתום מן המפורט. והבנתי ידוע מן
 הנודע. ער כי יעלה מעלה מעלה אל סתום מכל סתום ועלם מכל נעלם. ועל אל אליס
 הסם מושך סתרו ודבר נפלאות. (ולא יגיע האדם אל השגת המושכלות הרמות. כי אם באמצעות ההקש'
 השכלי והמופת. (דהיינו על דרך הטבע והתולדות ולא בסמיכה גרידא מאת קובן דרעת כאשר יארע
 לכביאים אשר רוח ה' עליהם. שהם אינם צריכין להקש ולתכונה שכלית והי' המופת ממכר מהקשים רבי'
 משולבים כמין קוליס. ראשו האקר אחוז במושכלות הראשונות. אשר אין ספק בהם. והשני מגיע אל
 סקירות כעלמות וכשגביות"מ מושכל ראשון שכל מורכב מאוקר לתקוין אשר מהם הורכב. לזה כל מורכב
 מקודם. ואחרי שאין דבר מקודם מוכרח המציאות. א"כ אין מורכב מוכרח המציאות. ולזה מציאות המורכב
 מקרה קרה לו. וכן יעלה השכל ממדרגה למדרגה ומתולדה לתולדה עד הגיעה אל מסווא חפציה. והנה לא
 השג הכפש שום מושכל כשגביו אם בהקשה. דהיינו שתמכר שני משפטים. ותתבונן על התולדה הנולדת מבין
 שניהם ד"מ אם תתקין על מלקי וגופי ואיכריו. ותאמר גופי מורכב ו"מ תשוטט ברעיוניה ותזכור כי כל מורכב
 מקודם. אז תשיגי התולדה הנולדת מבין שני המשפטים. הללו. דהיינו אם כן גופי מקודם. וכן ההקש הזה.
 דרכי התורה והשכל אמת. וכל אמת ואמת צדק יחדיו. א"כ דרכי התורה והשכל צדקו יחדיו וכדומה וידוע לך
 במעט ההשכלה שיש משפט ס' שני שאין ביניהם שום חבר והרכבה כלל והם א"כ לא יתכנו בכלל ההקשים ויש
 מהם שביניהם מכור והרכבה. אלא שלא יולד מהם שום תולדה צודקת והם הקשום עקרי. לא יולידו ויבאר לך
 הרב הוה בליוס מן הדרכים יוליד ההקש. וכאזיה מהם ישאר עקר. ואתה הקורא בין תבין את אשר לפניך כי
 זהו יסוד הסקירה השכלית. ומציא הבחינה)

שער ו

(א) כנדלים. כלומר שלא יתחפז לא בנושא ולא
 כנשוא. לא יתחייב מביניהם שום
 משפט שלישי כלל. (ב) מרגיש: כלומר שני המשפטים
 הללו כל אדם חי. וכל מי מרגיש. משתתפים. לפי
 שנשוא המשפט הראשון הוא בעצמו נושא המשפט
 השני. ומבין הרכבתם יולד לנו משפט שלישי הממכר
 נושא הראשון עם נושא השני. כי אחרי שאמרת כל
 אשר יכנס תחת גדר המי הוא מרגיש. והוקפת
 ואמרת שכל אדם יכנס תחת גדר הקוץ. הכולל שהוא
 הקש. וכל אחד מושגי המשפטים. אז יקרא הקדמה. והמשפט השלישי המתחייב
 מתבור שתי ההקדמות יקרא

הרמנים שער ג' הפירוש

יקרא תולדה ויקרא נ"ב הרדיפה דמיון
 זה אמרנו כל אדם חי וכל חי (ה)
 מרגיש המתחייב מהבורה בהכרח היא
 כל אדם מרגיש וזאת היא התולדה
 המתחייבת בהכרח מזה החבור ואולם
 אם תתבונן בזה אשר המושלנו בו
 המצא חלקי ההקשג חלקים כי כל
 מושפט הוא שני חלקים כמו שבארנו
 נשוא ונושא והנה נפל השתוף בין שני
 המשפטים (ג) בחלק אחד והנה הם
 שלשה חלקים החלק המשותף לשני
 המשפטים נקרא הוא גבול אמצעי
 החלקים הנבדלים נקראים (ד) הקצוות
 (ה) וחבור שניהם התולדה או הרדיפה
 והתבונן ג"כ (ו) בשני חלקי התולדה כי
 הנשוא בתולדה הוא אשר יקרא מן
 ההקש הקצה הראשון והגדול וההקדמו
 ההיא מן ההקש אשר בה הקצה
 הראשון והגדול תקרא ההקדמה
 הגדולה ונושא התולדה הוא אשר

מי א"כ כל אדם מרגיש נכרח (ג) בחלק אחד
 כלומר שלפני המשפטים חלק משותף אם שיסתמנו
 כנושא או כנושא אנושא האחד כעצמו יהיה
 נושא השני ולא יארו"כ כי אם שלשה חלקים
 כגון כמשל שלפנינו אדם מי מרגיש (ד)
 הקצוות ד"מ כהקש שלפנינו תקרא מלת מי הסבור
 האמצעי ומלת אדם ומרגיש תקראנה הקצוות (ה)
 ומכור הקצוות ד"מ כל אדם מרגיש או יש מרגיש
 אדם נקרא התולדה או הרדיפה (ו) בשני חלקי
 התולדה כלומר אמרי שראיתם התולדה לא החדש
 שום חלק כי אם תמכר הקצוות והם החלקים אשר
 לא יסתמו כשתי ההקדמו ד"מ אדם מרגיש כאשר
 ביארנו א"כ תהיה תמיד אחת מהקצוות נושא התולדה
 והשני נושא וכענין הסגיון קראו לנושא התולדה
 הקצה הראשון והגדול ולמשל הקצה האחרון
 והקטן ולזה ההקדמה אשר בה הקצה הראשון והגדול
 שהוא נושא התולדה תקרא ההקדמה הגדולה ואשר
 בה הקצה האחרון והקטן תקרא ההקדמה הקטנה
 מעשה כל הקש מחובר משלשה משפטי משתי הקדמו
 ומתולדה אחת ההקדמה האחת תמכר הקצה הגדול
 עם הגבול האמצעי ד"מ כל חי מרגיש והוא
 ההקדמה הגדולה והשניה תמכר הקצה האחרון עם
 הגבול האמצעי ד"מ כל אדם מי והוא ההקדמה
 הקטנה והתולדה העצום הגבול האמצעי ותמכר
 הקצוות

יקרא מן ההקש הקצה האחרון והקטן וההקדמה מן ההקש אשר בה תקצה הקטן
 ההוא היא אשר נקראת ההקדמה הקטנה המושל בזה שנאמר ב"ג הוא א' וכל
 א' הוא ב' ויחייב מזה שתהיה התולדה ב"ג הוא ב' או כל ג' הוא א' וא' איננו
 ב' א' באין דבר מוג'ב' ואנחנו נקרא נושא הדרוש בהקדמה הראשונה שהוא ג'
 הקצה הקטן וההקדמה שבה הקצה הקטן ההקדמה הקטנה ונושא הדרוש
 בהקדמה השנית שהוא ב' הקצה הגדול וההקדמה שבה הקצה הגדול ההקדמה
 הגדולה והגבול המשותף ביניהם שהוא א' הגבול האמצעי ונקראת ההקדמה
 אשר בה הקצה הקטן הקטנה ואשר בה הקצה הגדול הגדולה ונחזור מושלנו
 בדי שנוסיף לשמות באור וההקש אשר המושלנו בו הוא כל אדם חי וכל חי
 מרגיש ותולדת זה ההקש היא כל אדם מרגיש ותקנו זה ההקש שלשה האדם
 והחי והמרגיש והגבול האמצעי ממנו הוא החי והקצוות הן האדם והמרגיש
 והקצה

הפירוש שער הו

הרמב"ם

ז

והקצה הקטן והאחרון הוא האדם
 והקצה הראשון והגדול הוא המרגיש
 וההקדמה הקטנה היא אמרנו כל אדם
 חי וההקדמה הגדולה היא אמרנו כל
 חי מרגיש הנה כבר התבארו עניני אלו
 השמות והם גדולי השמות אשר
 ידעתם ראוייה במקראכת ההגיון הנה
 כלל השמות אשר התבארו עניניהם
 בנה השער י"א שמות הם והם (ה)

הקטנות ד"מ כל אדם מרגיש. (א) הקטן בלה"ע אינו
 שלם רעיון. קוללוגיסמוס. (ב) הקדמה. פארדר
 זאטץ. פרופוזיציו פרומיא. (ג) התולדה (ד) והרופ'
 שלום זאץ. קינקלזיוו. קובעקוועגניא. (ה) הגבול
 האמצעי. דש מיטל גליד. טערמינוס מע יוק. (ו)
 הקצה הראשון. דש כבר גליד. טערמינוס מאוור.
 (ז) הקצה האחרון. דש אונטר גליד. טערמינוס
 מינור. (יוד) ההקדמה הגדולה. אכר זאץ
 פראפאזיציוניס מאוור. (יב) ההקדמה הקטנה
 דער אונטר זאץ. פראפאזיציוניס מינור :

ההקש' (ב) ההקדמה' (ג) התולדה' (ד) הרדיפה' (ה) הגבול האמצעי' (ו) הקצה
 הראשון' (ז) הקצה האחרון' (ח) הקצה הגדול' (ט) הקצה הקטן' (יוד) ההקדמה
 הגדולה' (יא) ההקדמה הקטנה :

פתיחה למפרש לשער ז

אמר המפרש כבר הודעתך כונת בעלי ההגיון לכאור לנו דרכי ההקש והמופת. אשר על ידם יעלה
 האדם המשכיל מן המוחסים והמושכלות הראשונות אשר לא חסופק אמתם. אל רוס הסכמות.
 יברר האמת מן השקר ויגביע אל ההכרה האמתית נלמודיות ויכל חכמה ומדע יקר. והן אמת שהחכם המשיג
 ידרוש לפעמים בחכמות נעלמות ולא יתן אל לבו דרכי ההקש הללו. אשר על ידם השכיל אמתות הדברים.
 אלא שעם כל זה לא קר מהשפעתם בהם. (אחרי שהן הן הדרכי אשר הטביע היוצר בינוריים. ואין לקור מהם
 ימין או שמאל. כי אם על דרך השפעה גרידא מאת אדון הנכונה. ואלו כל משכיל טבעי לא ישיג שום
 מושכל ולא ידעו כי אם באמצעות הדרכי שזכרנו. אלא שלפעמי' לא יתכוון בהשמתו בהם. וידמה לו
 כאילו הגיע אל החקירה בהסקפה אמת מכלתי השען על משענת קנה ההגיון. והרי הוא כאדם המשמתם
 באכריו וגידיו ועורקיו מכלתי הבין איך והטבעו הגידין. ומי מכינס ואיך יכיעו הגידין את העורקים.
 והעורקית העלמות וכו'. או) כאדם המשמתם בכלי הדבור והלשון. ולא ישיגם אל לב להבין דרכי השמוש
 בהם. כאשר יעשה המדקדק המוקר אשר מוצא כל הכרה והכרה. והנה בעל ההגיון בערך אל הדבור הפנימי
 והמשטת. כמו המדקדק בערך אל הדבור החיצוני והכשוי. (או) בערך המוקר הטבעי והרופא האומן הכקי
 במלאכת נחית כל כשר. אל תכונות הגוף שהוא יסדל לידע טבע כל תכונת מהנעושות האכריל. ומי מולידין.
 ואיך כרגע קטן התחדש תכונת הגוף ממפץ הכפס וכדומה. וידוע שסופלת הקירות הללו) רבה עד מאוד.
 והנה מבואר ממה שקדם שכל הקטן מקובר משלשה משכמים דהיינו משתי הקדמות ומתולדה. ולולא
 שתסתפקיה שתי ההקדמות כחלק אחד. לא תולד מביניהם התולדה. והשחוק הבוא כבר יוכל להיות על שלשה
 אופנים אם שיהיה כושא אחד משותף לשתיים. או שיהיה כושא אחד משותף לשתיים. או שיהיה כושא
 בעצמו כושא האחת. הרי לך שלשה אופנים הנקראים לבעלי ההגיון תמונות ההקש :

שער ז

ומפיה שהקדמנו התבאר כי השתוף הנופל בין שתי ההקדמות אם שיהיה
 הגבול האמצעי נושא לאחת משתי ההקדמות ונשוא באחת כמו

ההקדמה 4 7

הרמנים שער ז הפירוש

ההקדמה שהמשלנוי באמרנו כל אדם חיי וכל חי מרגיש וכל מה שיתחבר בזה הדרך מן החבור נקראה התמונה הראשונה מן ההקש ואם שיהיה הגבור האמצעי נשוא בשתי ההקדמות יחד באמרנו כל אדם חיי ואין אבן חי וכל מה שיתחבר מוזאת ההרכבה נקראת התמונה השנית מתמונת ההקש ואם שיהיה הגבול האמצעי נושא בשתי ההקדמות יחד באמרנו כל חי מרגיש קצת החי לבן וכל מה שיתחבר מוזאת ההרכבה נקראה התמונה השלישית מן ההקש הנה התיינה תמונת ההקש שלש ודע כילא מכל שני משפטים אשר ישתתפו בגבול האמצעי על אחת מצדו שלש הדרכים יהיה מההרכבתם

* (א) הקש בלי ספק אבל באשר * סקט כלי ספק כדור כל אלה עד סוף תשפטהו החלוקה כי בכל תמונה משלש התמונות יפלו בו חבורי

ויהיה כללם בשלש התמונות (ב) מאה ושמונה חבורים ואשר הם הקשים באמת יולידו באלו החבורים והם (ג) י"ד חבורים כל החבור יקרא מיין יש מהם ארבעה מינים בתמונה הראשונה וארבעה בתמונה השנית וששה בתמונה השלישית וכבר כתבו וסדרו אותם עד שתאמר ד"מ זה ההקש הוא המין הרביעי מן התמונה הראשנה וזה ההקש הוא המין השלישי מן התמונה השנית וזה ההקש הוא המין החמישי מן התמונה השלישית

באור שלא מן הכואמר פרוש שער באור שלא מן הכואמר

(א) בתמונה הראשונה (ב) צריכה (א) בתמונה הראשונה. היא על הדרך שזכר הרכ בשער הקודם. והיינו אם יהיה הגבול האמצעי כוסא כלמת משתי ההקדמות וכשוא כלמת מהן. (כגון כל אדם חי וכל חי מרגיש. א"כ כל אדם מרגיש.) (ב) צריכה שתי.

כלומר לא תמונה הסולדה לולא שהיה על הדרך הזה. (ג) הקטנה ממינות. והיינו שתפטר הקנה האחרון עם הגבול האמצעי. ותאמר (כל אדם חי. וככלל צריך שתגיד) כוסא ג יש לו כשוא א ויהיה ג הקנה האחרון. וא הגבול האמצעי. (ד) והגדולה כוללת. כלומר ההקדמה הגדולה או תהי הקנה הראשון לכל איש הגבול האמצעי. ותאמר כל א יש לו ב. ויהיה ב הקנה הראשון. ואז תמונה הסולדה במכור הקטנות ותאמר ג יש לו ב. (כגון כל חי מרגיש והסוי הסולדה א"כ כל אדם מרגיש) או שההקדמה הגדולה תשלו הקנה הראשון מכל איש הגבול האמצעי. ותאמר כל א אינו ב. ואז תשלו הסולדה כהכלל הקטנות לאמר ג אינו ב. (כגון אין חי אבן. ואז הסוי הסולדה. א"כ אין אדם אבן.) מעתה הקטי התמונה הראשונה על ארבעה אופנים ויקראו מיני התמונה או המכור. המין הראשון כזה. כל א הוא (ב). (כל ג הוא א). א"כ כל ג הוא ב. ד"מ (כל מי מרגיש). (כל אדם הוא חי). א"כ כל אדם הוא מרגיש. המין השני כזה (אין א הוא ב. (כל ג הוא א). א"כ אין ג הוא ב. ד"מ אין ככרא

בוללת (ס) יר' לאף בוללת' אכל תוכל
 ג' ב' להיות חלקית ולא דוקא בוללת.
 (ו) השנית משתתפת לה בכמות ונבדלת
 ממנה באיכות (ז) וזה בהקדמה ובתולד'
 ורצוני בשתוף בכמות בהקדמו' שישמר
 סדר הכללות ר' ל' שתהיה על כל פנים
 הנדוזה בוללת (ס) כמו הראשונה ורצוני
 בהבדל באיכות' כי השנית תוסיף על
 הראשונה' בהקדמה הקטנה שאינה
 יצריכה שתהיה מחויבת בקטנה. ובה
 בעצמו תחסר ממנה' שלא תוליד
 מחייבת ורצוני בתולדה שתוליד ג' ב'

כדרא מחויב המציאות). (כל גטס נדרס). א' כאין
 גטס מחויב המציאות. המין השלישי כזה. (כל א'
 הוא ב'). (קצת ג' הוא א'). א' כ' קצת ג' הוא
 ב'. ד"מ (כל גוף יש לו שלשה מרקמים). (קצת
 הנמצאי' גופות). א' כ' קצת הנמצאי' יש לו ג' מרקמי'
 המין הרביעי כזה (אין א' הוא ב'). (קצת ג' הוא
 א') א' כ' קצת ג' אינו ב'. ד"מ (אין קומר שמה
 בקלפו). (קצת בני האדם. קומדים). א' כ' קצת בני
 האדם אינם שמים בחלקם. הרי לך' מינים
 לתמונה הראשונה. (ס) ר' לאף כוללת וכו'. (טעות
 קוסר הא'. כי בתמונה הראשונה גדולה דוקא כוללת
 ולא חלקית. ואם תהיה חלקית לא תולד שום תולדה.
 כי הנה כלל לתמונה הראשונה כזה: כל דבר אשר

חיבת או שללת ממין או מקוב. כבר מיכת או שללת את הדבר ההוא בעצמו מכל פרטי המין או הסוג ההוא.

ד"מ כל אשר מיכת או שללת ממין האדם. כבר מיכת או שללת את הדבר ההוא בעצמו מכל אישי בני אדם

הנכנסים תחת המין ההוא. ולזה אם אמרת כל אדם מרגיש. והיו כל אישי בני האדם כן. ואם אמרת אין
 אדם מעוסף. גם כל אישי בני האדם כן. ולזה המין או הסוג אשר ממנו גורמו מיוב או. שיליה יהיה הגבול
 המשתייך (וקיממו אות א'). ומשיגי המין או הסוג יהיו הקצה הגדול (וקימנס אות ב'). ופרטי המין או
 הסוג אשר עליהם תגזור החולדה אם חייב ואם שיליה. יהיו הקצה הקטן (וקימנס אות ג'). (והי' סדר
 שלשת משפטי ההקצוה ג' א' ב' מעתה הגדולה לא תחסר מהיזה כוללת על כל פנים. כי
 לולא שחייב או השלול הנשוא מכל המין בכלל לא תוליד מאומה. ואלו הוכל להיות או מחיבת או שוללת.
 כפי אשר יהיו משיגי המין או הסוג. אם מחויבים עליהם או ששללים מהם. כאשר בארנו. והקטנה דוקא
 מחיבת כי לולא שחייב ותאמר על ענין פלוני שהוא נכנס תחת המין או הסוג. אשר ממנו מיכת או שללת דבר
 מה. איך תולד הרדיפה או החולדה. ואלו הוכל להיות או כוללת או חלקית. וכלבד שתדרוש על ענין מן
 העניינים שהוא נכנס תחת מין ההקדמה הגדולה. והחולדה תהיה בכמות כפי מה שתהיה הקטנה או כוללת
 או חלקית. ובאיכות כפי מה שתהיה הגדולה אם שוללת או מחיבת. (מעשה ע"כ המלות הללו. ר' לאף כוללת.
 עד ולאו דוקא כוללת. ט"ס הוא). ודע שאף אם אמרנו בתמונה הראשונה שהקטנה דוקא מחיבת. מ"מ כבר
 תמצא לפעמים שהקדמה הקטנה מראה המפשט השולל. והיא מחיבת באמת. ד"מ אם תאמר כל ג'
 אינו א'. וכל שאינו א'. אינו ב'. א' כאין ג' ב'. הכפש אינה גוף. וכל שאינו גוף אינו מתחלק. א' כ'

אין הכפש מתחלק. ההקצוה הזו הוא מן התמונה הראשונה. ומ"מ הקטנה דומה לשוללת אלף שהאחר העיון
 הבין. כי מלת אינה בהקדמה הקטנה איננה ממין השולל. כי אם חלק מהנשוא. כאשר היא חלק מנשוא הגדול'
 כי באמרך כל שאינו א'. הרי הוא כאילו אמרת כל דבר שאינו א'. וכן הדין לקטנה. כי באמרך ג' אינו א'.
 באמרך ג' הוא דבר שאינו א'. ובה כבר שב נשוא הגדולה להיות נשוא הקטנה כפי שובל כשיליה. וזה ממדה
 התמונה הראשונה. והעד. שלולא כך איך תולד החולדה מבין שתי ההקדמות השוללות. וזה מן הכמנע ושומר
 זה הכלל בידך. (ו) השני משתתפת לה בכמות. כלומר שכמות התמונה השני' שזה לכמות התמונה

הרמב"ם שער דה הפירוש

כולל כמו הראשונה וראתוליד מחיבת
 ור"ל שאינה צריכה להוליד מחיבת
 והתמונה (ט) השלישית משתפת
 לראשונה באיכות ונגדלת ממנה
 בכמות וזה ג"כ בהקדמות ובתולדה
 רצוני בשיתוף באיכות בהקדמות
 שהשלישית תשמור סדר המחיבת
 ר"ל שהיא בהכרח הקטנה מחיבת
 כמו בתמונה הראשונה ר"ל שצריכה
 להיות מחיבת על כל הפנים ורצוני
 בתולדה שתוליד ג"כ מחיבת ולא
 שלילה כוללת בראשונה חלקית
 ורצוני

הראשונה אלא שהיא כדלת ממנה באיכות (ז) חס
 בהקדמה ובתולדה. שהשיתוף והסדר הזה ימצאו
 באחת מן ההקדמות ובתולדה. ועסה וכבר דברנו.
 (וכדי להקל על המעיין אקדים לך שהא"ת ארומן
 בתמונה הראשונה על כלל המין או הסוג והוא א"כ כה
 הגבול המשתתף. הוא ירמוז גם ככאן עליו ויהיה א"כ
 ככאן הקצה הגדול. והאות ב' ארומן בתמונה
 הראשונה על משיגי המין או הסוג. והוא א"כ כה
 הקצה הגדול. הוא ירמוז גם ככאן עליוס. ויהיה
 א"כ ככאן הגבול המשתתף. והאות ג' ארומן בתמונה
 הראשונה על איזה פרט מפרטי המין או הסוג והוא
 א"כ כה הקצה הקטן. הוא ירמוז גם ככאן עליו ויהיה
 א"כ גם ככאן הקצה הקטן. ויהיה א"כ כסדר שלשת
 משפטי ההקצה ג. א. ב. (א. ב. ג.) (ס. כמו
 הראשונה. התמונה השני היא על ארבעה אופנים
 ויקראו ארבעה מונים. המין האחד (אין אחד מן א

(ב. כל ג. ב.) א"כ אין אחד מ' א'. ד"מ אין אחד מהמשלשי בעלי ארבעה זלעו'. כל מרובע בעל
 ארבעה זלעות. א"כ אין מרובע משלש המין השני (כל א. ב.) (אין ג. ב.) א"כ אין א'. ד"מ כל
 משלש בעל שלש זלעות. אין מרובעי בעל שלש זלעות. א"כ אין מרוב' משלשו המין השליש (אין ג. ב.) קצת
 ג. ב.) א"כ קצת ג' אינו א'. ד"מ אין אחד מהמשלשים בעל ארבע זלעות. קצת הזרות בעלי ארבע
 זלעות. א"כ קצת הזרות אינם משלשים. המין הרביעי כזה. (כל א. ב.) (קצת ג' אינו ב.) א"כ קצת ג'
 אינו א'. ד"מ כל משלש בעל שלש זלעות קצת הזרות אין להן שלש זוויות. א"כ קצת הזרות אינם משלשים.
 סימן לתמונה השנית שהיא כשואה הגדולה הוא בעצמו כשוא הקטנה וכלל התמונה השנית כזה
 הדבר אשר לא ישיגוהו משיגי המין או הסוג. הדבר ההוא לא יכנס תחת המין או הסוג ההוא. משתה
 יבוארו דברי הרב ז"ל. כי הנה בכל המדות הללו. הגדולה כוללת. ואולם תהיה פעמים מקיפה ופעמים
 שוללת לפי שהיא תכאר משיגי המין או הסוג. והם או שוללים או מקיפים. כמו בתמונה הראשונה. והקטנה
 האמר על הקצה האחרון שאין לו משיגי המין לכן תהיה שוללת אם הגדולה מקיפת ומקיפת אם הגדולה
 שוללת. ופעמים כללת ופעמים חלקית. ובתולדה תקיש על הקצה האחרון שלא יכנס תחת המין או הסוג
 לפיכך היא שוללת על כל פנים. * ומה שכתוב בפנים ר"ל שאינה צריכה להוליד מקיפת* הוא. כי בתמונה
 השניה התולדה על כל פנים שוללת. (ט) השלישית. סימן לתמונה השלישית. שהיא כשואה הגדולה הוא בעצמו
 כשואה הקטנה. וגם בתמונה הזאת יהיה האות א' רומן על כל הסוג. אבל הוא יהיה פה הקצה הקטן והאות
 ב' על משיגי הפרט. והם פה הקצה הגדול. והאות ג' על הפרט בעצמו ויהיה פה גבול המשתתף וקדר
 שלשת משפטי ההקצה הוא ג. א. ב. (א. ב.) וכו' מינים המין הא' (כל ג. ב.) (כל ג. א.) א"כ קצת
 א. ב. ד"מ כל משלש אופני האמת. כל משלש ארס א"כ קצת בני ארס אופני אמת. המין השני. (כל

ג (ב)

חפירוש באור שלא מן המאמר הרמנים ט

ורצוני בהגדרל בכמותי כי השלישית
 תוסיף על הראשונה שלא תצטרך היות
 הגדולה כוללת ובוה בעצמו תחסר
 ממנה שלא תוליד כוללת השנית
 והשלישית הפכיות בכמות ובאיכות
 רצוני בזה כי השני תשמור סדר הכללי
 ולא תשמור סדר החיוב ותוליד כוללת
 ולא תוליד מחיבת רק שליל והשלישית
 בהפוך כי היא שומרת החיוב ולא
 תשמור סדר הכללות ולכן תוליד מחיבת
 ולא תוליד כוללת ובכלל שהשנית לא
 תשמור סדר החיוב ולא תולידהו
 והשלישית לא תשמור סדר כלל ולא
 תולידהו התמונה הראשונה והיא
 שהגדר האמצעי נושא בהקדמו האחת
 ונשוא באחרת היא על ארבעה פנים
 האחד כל גב וכל ב א אס כן כל ג
 הוא השני כל גב ואין דבר מבא
 אס כן אין דבר מגא השלישי קצת גב
 וכל ב א אס כן קצת גא הרביעי קצת
 גב ואין דבר מבא אס כן קצת ג איננו
 א התמונה השנית והיא שהגדר
 האמצעי נשוא בשתי ההקדמות היא גב
 על ד פנים האחד כל גב ואין דבר

ג ב . קצת ג א . א"כ קצת א ב . ד"מ כל
 מושל כרומו גבור יש מושל כרומו ותש כח . א"כ יש חס
 כח הגופני וגבור . המין השלישי . אינו ג . כל
 ג א . א"כ קצת א איננו ב . ד"מ אין מכול
 כילי . כל משכיל חדם . א"כ יש חדם שאינו כילי .
 המין הרביעי . אין ג ב . קצת ג א . א"כ
 קצת א איננו ב . ד"מ אין נכרא מקוב המציאות .
 קצת הנכראים שכלים כפדרים . א"כ קצת השכלים
 הכפדרים נלתי מקוב המציאות . המין השמיני קצת
 ג ב . כל ג א . א"כ קצת א ב . ד"מ קצת בני
 חדם שכלים . כל חדם מדבר . א"כ קצת מדברים
 שכלים . המין הששי . קצת ג איננו ב כל ג א א"כ
 קצת א איננו ב . ד"מ קצת הנכראים אינו גשמים .
 כל הנכראים נמצאים . א"כ קצת הנמצאים אינו
 גשמים . וכלל החמוכה השלישית כזה אס חיבת או
 שללת דבר מכל המין או מקצתו . כבר חיבת או שללת
 הדבר הוא בעצמו מקצת הסוג לא מכללו . לכן
 הגדולה או שוללת או מחיבת דבר מכל אישי המין או
 מקצתם והקטל הגיד על המין שהוא כולל תחת הסוג
 לכן היא מחיבת על כל פנים ואולם תוכל להיות חלקית
 אס הגדולה כוללת כי שתי הקדמו חלקיות לא תולדה
 מאומה . והתולדה חלקית על כל פנים כי כל המין

מ א ב א ב אין דבר מגא השני אין דבר מגב וכל א ב א באין דבר מגא
 השלישי קצת גב ואין דבר מאב א"כ קצת ג איננו א הרביעי קצת ג איננו ב וכל
 א ב אס כן קצת ג איננו א התמונה השלישית והיא שהגדר האמצעי נושא בשתי
 ההקדמות היא על ששה פנים האחד כל בג וכל ב א א"כ קצת גא השני כל
 ב ג ואין דבר מב א א"כ קצת ג איננו א השלישי קצת בג וכל ב א אס כן
 קצת גא הרביעי כל בג וקצת בא א"כ קצת גא החמישי קצת בג ואין דבר מב
 א אס כן קצת ג איננו א הששי כל בג וקצת

ב איננו א' בקצת ג איננו א : אינו כי אם קצת הקו' אבל תוכל להיות או שוללת או
 מחיבת כפימה שהיה הגדול' אם שוללת אם מחיבת :
 עד כאן שלא מן המאמר
 עד כאן הפירוש על כבוד של מן המאמר

פרוש על תחילת שער ז

אמר

המפרש עתה אני שב לכאר את תחילת שער ז . כי דכרי הרב שם כאלמרים בקצור מופלג . ואתרי
 ההקדמות אשר הצעתי לפניהן יונכו בלי עמל . (א) הקטבלי ספק . כלומר אף אם ישתתפו שני
 משפטים בנושא או כנושא אינו מן הכרחת שיוליד מנין הרכבתם הקטבלי . כי לפעמים הם שנייהם שוללים
 או שניהם חלקיים ולא לא יולידו מאומה . כמבואר במעט עיון . וכעלי ההגיון קראו הרכבת המשפטים אשר
 לא יולידו תולדה אמיתית . ההקטבלי . (ב) מאה ושמונה מכורים . כי שהקדמות הן או שהיהן מחיבות או
 שהיהן שוללות . או הגדולה מחיבת והקטבה שוללת . או הגדולה שוללת והקטבה מחיבת . הרי כאן ארבעה
 פנים . ולכל מאלו האופנים תשעה מכורים . כי אם שהייתה שהיהן מחיבת . (ה) פעמים שהיהן כוללה . (ב)
 ופעמים שהיהן חלקיות . (ג) ופעמים שהיהן אישיות . (ד) פעמים שהגדולה כוללת והקטבה חלקית . (ה)
 ופעמים הגדולה חלקית והקטבה כוללת . (ו) פעמים שהגדולה כוללת והקטבה אישית . (ז) ופעמים שהגדולה
 אישית והקטבה כוללת . (ח) פעמים שהגדולה אישית והקטבה חלקית . (ט) ופעמים שהקטבה אישית
 והגדולה חלקית . הרי תשעה על אופן הראשון . וכן לארבעה האופנים שזכרנו . הרי ששה ושלאים על אחת מן
 התמונות שזכר הרב . וכן לכל תמונה משלש התמונות . יעלו א' כי יחד מאה ושמונה מכורים . (א) י"ד מכורים .
 כי המשפט האישי טוה למשפט הכולל כמבואר בשער ב' . ולא ישארו כי אם משפטים כוללים וחלקיים . מעתה
 בתמונה הראשונה הגדולה דוקא כוללת והקטבה דוקא מחיבת . ולא ישארו א' כי אם ארבעה מינים . המין
 הא' הגדולה כוללת מחיבת והקטבה כוללת מחיבת . המין השני הגדול' כוללת מחיבת . והקטבה חלקית מחיבת .
 המין השלישי הגדולה שוללת כוללת . והקטבה מחיבת כוללת . המין הרביעי הגדולה שוללת כוללת . והקטבה
 מחיבת חלקית . ובתמונה השנייה הגדולה דוקא כוללת הקטבה באיכות תמיד הפך הגדולה הרי לך ארבעה
 מינים המין האחד הגדול' כוללת מחיבת והקטבה כוללת שוללת . המין השני הגדולה כוללת מחיבת והקטבה שוללת
 חלקית . המין השלישי הגדולה כוללת שוללת והקטבה שוללת מחיבת . המין הרביעי הגדולה כוללת שוללת .
 והקטבה חלקית מחיבת . ובתמונה השלישית הקטבה דוקא מחיבת וישארו ששה מינים המין האחד הגדול' כוללת
 מחיבת והקטבה כוללת מחיבת . המין השני כוללת מחיבת חלקית מחיבת . המין השלישי כוללת שוללת כוללת
 מחיבת . המין הרביעי כוללת שוללת חלקית מחיבת . המין החמישי חלקית מחיבת כוללת מחיבת . המין הששי
 חלקית שוללת כוללת מחיבת כי שני משפטים חלקיים לא יולידו מאומה . הרי לך ד' לתמונה הראשונה ד' לתמונה
 השנית וששה לתמונה השלישית . ומספרם ארבע עשר מינים מולידים . וז' המינים הנשארים עקרים לא
 יולידו מאומה כמו שזכר הרב (והכך דואה שהלך הרב בעקבות ארסטו ומפרטי' ולא מנה כי אם שלש תמונות
 דהיינו או שהיה' הגבול האמצעי נושא' באחת מן ההקדמות וכנושא בשני' . והיא הנקראת התמונה הראשונה . או
 שהיה' נושא בשניהן והקראת התמונה השני' או שהיה' נושא בשניהן ותהי' התמונה השלישית . ואולם גאלינוס
 העמיד מספר התמונות על ארבעה ונדעתי' את הגבול האמצעי נושא' הגדולה וכנושא' הקטבה תקרא התמונה
 הראשונה . ואולם אם יהי' נושא' הגדולה וכנושא' הקטבה או היא תמונה כפני עצמה והקראת הרביעית ודונו'
 ומשפטי' שזכים מדוני ומשפטי' משלש התמונות הנשארות . כי מינינם חמשה כאשר אבאר לך . (יהנה אות א'
 ברומן על הסוג יהי' פה הקצה האחרון והקטן . ואת ב' הרומן על מש גי המין יהי' פה הקצה הגדול . ואת ג'
 המורה על פרטי' הסוג יהי' הגבול המשתקף ויהי' קדר שלש המשפטים ההקטב בתמונה הזאת הרביעית) . ולא הן

המין הראשון כל ג א . כל ב ג . א"כ קצת א"ב ד"מ כל מי מרגיש . כל אדכ מי . א"כ קצת מרגיש אדם .
 המין השני כזהוין ג א . כל ב ג . א"כ אין א ב ד"מ אין כרא מחויב המציאות . כל ג א כ

פרוש על תחילת שער ז

א"כ אין מחויב המציאות גסס המין השלישי כזה כל א קצת ב ג א"כ קצת א ב"מ כל גוף נחמס
 יבמקום קצת שבמציאות גופות א"כ שנתפס במקום נמצא המין הרביעי כל א אין ב ג א"כ יש א
 שאינו ב ד"מ כל כוכב את יצרו גבור אין ככה להן כוכב את יצרו א"כ יש גבור שאינו ככה להן המין
 הקמיושי כזה קצת א אין ב ג א"כ יש א שאינו ב יש משכיל זולל אין הולך על ארבע משכיל א"כ
 יש זולל שאינו הולך על ארבע הרי לך חמשה מונים וכלל לתמונה הזאת כל שכנסת תחת המין או פרטיו יהי'
 מקצת הסוג מכללו וכל שלא נכנס תחת המין או פרטיו יש מקצת הסוג שאינו מכללו וכל שאינו מקצת הסוג
 לא יכנס תחת המין ופרטיו ודינים התמונה הזאת שלשה בראשון שאם תהי הגדולה מחייבת זריכה הקטנה
 להיות כוללת כי הנה הגדולה אם הי' מחייבת תגיד על פרטיו המין שהם נכנסים תחת המין ולולי שהגיד
 הקטנה על כל המין ההוא והחייבוהו השלול ממנו הסוג לא תולד מכנייהן התולדה הראוי לחיוב או לשלול
 פרטיו המין ממקצת הסוג ואולם אם השלול הגדולה פרטיו או אישי ממין אז תוכל הקטנה להיות חלקית כי
 אם תחייב הסוג לקצת המין השלול התולדה הפרטיו או האישים ההם ממקצת הסוג הדין השני אם תהי'
 הקטנה מחייבת תהי' התולדה חלקית כי אם תחייב הסוג ממין תחייב ותשלול משיגי המין ופרטיו ממקצת הסוג
 לא תכללו ואולם אם השלול הסוג ממין כבר שלל משיגי המין ופרטיו מכל הסוג הדין השלישי שאם התולד'
 שוללת זריכה הגדולה להיות כוללת שהרי אם התולדה שוללת ע"כ שאחת מהקדמו' בהקטן מחייבת והאח' שוללת
 שהרי שני משפטים שוללים לא יולידו מאומה ושני מחייבים לא יולידו שולל מעתה אם הגדולה מחייבת
 דהיינו שתגיד על הפרטים שהם נכנסים תחת המין ולולי תחייב על כל הפרטים ההם אף אם השלול הקטנה
 את הסוג מכל המין אז אפשר לשלול פרטיו המין ממקצת הסוג ואם קצת כמי אדם סומדים אף אם אין מומד
 מפזר הוכיח לא יתחייב מזה על מפזר הוכיח שלא יהא אדם ואולם אם אמרתיו כל הסכלים סומדים ואין סכל
 מפזר הוכיח יתחייב שיש מפזר הוכיח שאינו סכל ואם תהי' הגדולה שוללת ותשלול מקצת הפרטים מן המין אף
 אם תחייב הקטנה את הסוג לכל מין אין להוליד מזה התולדה השוללת הפרטים ממקצת הסוג ואם קצ' הסומרי'
 בלתי כוזבים אף אם כל כוזב ככל לא יתחייב מזה על ככל שלא יהי' קוקר אבל אם אין חכם כוזב וכל כוזב ככל
 יתחייב שיש ככל בלתי חכם מעתה הגדולה או שוללת כוללת או מחייבת כוללת או מחייבת חלקית אבל לא
 תוכל להיות שוללת חלקית כי אם תהי' אחת מן הקדמות שוללת תהי' גם התולדה שוללת וכבר אמרנו בדין
 השלישי שבחמשה הזאת הרביעית אם התולדה שוללת זריכה הגדולה להיות כוללת ואם הגדולה כוללת
 מחייבת הכולל הקטנה להיות או כוללת מחייבת או כוללת שוללת אבל לא תוכל להיות חלקית בשום מדין
 הראשון שזכרנו ואם הגדולה כוללת שוללת זריכה הקטנה להיות מחייבת שהרי משתי הקדמות שוללת לא
 תולד שום תולדה אבל תהי' או כוללת או חלקית ואם הגדולה חלקית זריכה הקטנה להיות מחייבת כוללת
 מחייבת מדין השלישי שאם תהי' שוללת ע"כ שגם התולדה שוללת ואז יהיה זריכה הגדול להיות כוללת ואנחנו
 הנחנו שהיא חלקית וכוללת זריכה תהי' התולדה אחרי שז' הקדמו' חלקיו לא הולד' מאומה ררי לך' מיכים (ה)
 מחייב כוללת מחייבת כוללת (ב) מחייבת כוללת שוללת כוללת (ג) מחייבת חלקית מחייבת כוללת (ד) שוללת
 כוללת מחייבת כוללת (ה) שוללת כוללת מחייבת חלקית ומה שלא מנה הרכ' ז"ל את מיני התמונה הזאת הוא מפני
 שבכל ישובו אל התמונה הראשונה שאם התפזר אחת מן הקדמותיהם או תולדותיהם בדיוק הספוד המפורשים
 לך בשער ג וכמעט אין בהם שום תועלת כמבואר לכל משכיל כמעט עיון (-) ע"כ הפרוש על תחלת שער ז :

באור מן המאמר בסוף שער ז

וכל מה שהוא זולת אלו י"ד הדינים (א) ממלאכת המין יאמר המפרש אריקטו כן
 מן החבורים ר' ארבעה ותשעים רעד אכומד ואכן קינא זרנים מן החבורים
 החבורים

הרמנים שער ז' הפירוש

החבורים הנשארים אינם הקשים כי
הם לא יחייבו דבר אחר בהכרח ואמנם
הראיה על בטול החבורים ההם יקום
אלו המינים וידעתם הוא חלק גדול (א)
ממלאכת ההגיון ואין זה כונת המאמר
ואלו יד המינים ממני ההקשים יקראו
ההקשים המשאיים ואולם ההקשים
התניים הנה הם שני מינים תנני מדבק
ותנני נבדל (ב) והקש התנני המדבק הוא
כאמרנו אסיה השמש עולה הנה
עתה הוא יום ואחר נתנה ונאמר אבל
עתה השמש עולה הנה יתחייב שיהיה
עתה יום וכל הקש מחבר בן יקרא תנני
מדבק והקש (ג) התנני הנחלק ר"ל
הנבדל הנזכר לעיל כאמרנו זה המספר
אם זוג אם נפרד או נאמר אלו המים אם
מים אם קרים או פושרים ואחר כך
נתנה ונאמר בדמיון הראשון אבל הוא
נפרד הנה יתחייב שלא יהיה זוג או
נתנה ונאמר במשל השני אבל אלו המים
מים הנה יתחייב שלא יהיו קרים ולא
פושרים וכל הקש יתברר בן יקרא הקש
התנני הנבדל וכל מיני ההקשים התניים
המולידים חמשה מינים (ד) המדבק
שני מינים (ה) והנחלק מינים נראות
זה והמשליחן אינן כונת זה המאמר
ולאנשי זאת המלאכה מין ממיני ההקש
יקראוהו (ו) הקש החלוק וזה ביאנהו
כשרצינו

אם זוג אם נפרד אבל הוא זוג א"כ הוא כלמי נפרד
לא פושרים ולא מים המין השלישי כשהיה התולד

העמיקו מאוד בתכונות ההקש ואכי נארתו לך בקלו
מופלב מיכו ההקש המולידים והעקרים וכללי
התמונות וקיימיהם עד שפול תוכל לברר האמת מן
השקר ולהוציא היקר מן הזולל והנה בעלי ההגיון
מגא שכל הקש מן התמונה השנית או השלישית אם הוא
אמת כבר ישוכ אל התמונה הראשונה אם תהפוך אם
מן ההקדמות בעיני שמשאר נודקה ולזה אין לנו
באמת כי אם תמונה אמת כי שאר התמונות תשובנה
אל הראשונה כהפוך ההקדמות וכבר האריכו זה
רבים מבעלי מלאכת ההגיון וכבר הדרכים ההם
אשר על ידם תעשה מכל הקש מהקשו התמונה השנית
או השלישית הקש אשר מן התמונה הראשונה מוליד
כדמותו כללמו ואשרי שהדברים עמוקים לא רצינו
להבהיל בהם את התלמידים (כ) והקש החיני המדוכ
גם הוא ישוכ אל הקש משאי מן התמונה הראשונה

אם תאמר כל עת שהשמש עולה הנה הוא יום אבל
עתה השמש עולה א"כ עתה הוא יום ויהיה ההקדמ'
הקטנה משפט אינו (ג) התנני הנחלק אם תרצה
התפכנו אל התמונה הראשונה ויהיה הקש משאי ד"מ
אם תאמר כל מספר נפרד אינו זוג המספר הזה

נפרד א"כ המספר הזה אינו זוג או כל מים קמים
אינם לא קרים ולא פושרים אבל זכו (ד) המדוכ שני
מינים המין האחד אם היתה השמש עולה הנה הוא
יום אבל השמש עולה א"כ עתה יום המין הב' אבל
אין עתה יום א"כ אין השמש עולה כי מקיוב הקודם
יוליד קיוב המתאחר ומשלימה המתאחר שלילת הקודם
אבל שלילת הקודם ומיוב המתאחר לא יולידו מאומה
ויהיה בהמין הראשון התולדה מקיובת ובהמין השני
תהיה התולדה שוללת (ה) והנחלק שלשה מינים כי
פעמים תהיה התולדה מחכה ופעמים שוללת
ופעמים תנאי המין הא' התולדה מקיובת ד"מ זה
המספר אם זוג אם נפרד אבל הוא אינו זוג א"כ הוא
נפרד או כהפך וכן אלו המים או קרים או
פושרים אבל הם לא תמים ולא קרים א"כ הם פושרי
והמין השני כשהיה התולדה שוללת ד"מ זה המספר
או כהפך וכן במשל השני אלו המים קרים א"כ אינם
תנאים כגון במשל השני שלפנינו אם תאמר אלו

המים

המים או קרום או פוסרים או חמנים . אבל הם אינם
 קרום א"כ הם פוסרים או חמנים . זאת כונת
 המחמת ולכן הספתי קצת באור למען תרוץ בדברי הרב
 הרב ז"ל . ולא יהיו לך כדברי הספר הסתים . (ו) הקש
 החלוק . המין הזה מצוי מאוד בחלמוד . כי בכל מקום
 שאמרו . דאלת הקש . או וקש"ך וכך קשי . כבר
 שמעו בהקש החלוק . ואף בלמודיות הועלתו רבה .
 כנודע למעיונים בספרו אקלודוס . ואני אמשול לך
 משל . אם תראה לאחת המשפט הזה . תמוכה מוגבלת
 משתי צלע תיזרח כמנפת הכניסותיו . תמוכה
 המוגבלת משתי צלעות ישראל אפטריות . ותאמר כל
 תמוכה המוגבלת מכל צד בקוים ושרים יש לה יותר
 משתי זוויות א"כ גם לתמוכה הזאת יותר משתי זוויות
 ותאמר עוד אי אפשר לשלש זוויות מבלי שלשה קוים .
 א"כ גם לתמוכה אשר לפניה שלשה קוים . ואנחנו
 הכתובות יותר המשפט אשר ראינו לאתמו . ועשינו
 התמוכה בעלת שני קוים א"כ קוהר המשפט שקר .
 וכבר המשפט ההוא אמת . כי כל משפט בלתי נמצא
 אם אמת ואם שקר בהכרח . (ז) הקש החפוש . כלומר
 פעמים שלא ידענו אם כל נושאי המשפט יש להם
 הנשוא אם לא . נאפש אחרי אישי המין נושא . אם
 רוכס יש להם הנשוא ההוא . נאליט המשפט ונאמר
 כל נושא א"ש לו נושא ב' . והדרך הזה איננו מופתי .
 כאשר תראה במשל שהביא הרב ז"ל . הקלטנו המשפט
 ואמרנו כל גשם נעשה במלאכה . אחרי שראינו רוב
 אישי מין הכושא כגון בית האור . הכסא . והמכורה
 ודומיהם נעשים במלאכה . הלכנו אחר הרוב כמפוש .
 ובזרנו אומר אף על השמים . אע"פ שאין מגדר הגש'
 בהכרח שיעשה במלאכה . (ח) הקש הדוניס התוריים .
 הם על דרך ג' המדות שזכר ר' ישמעאל . (א) תמוכות
 סהקש

כשרצינו לאמת משפט מה' ובארנוהו
 בהקש אחד מן ההקשים המשאיים .
 והוליד לנו המשפט אשר רצינו שנודע
 אמתותו . הנה אנהנו נקרא אותו ההקש
 המשאיי הישר . ואם אמתנו המשפט
 בדרך אחר . והוא שנגיח סותר המשפט
 אשר נרצה לדעת אמתותו . ונחבר
 ההקש שיהיה לנו המופת בו . ויוליד
 שקר הסותר אשר הנחנו נאמר בו
 המשפט אשר הנחנו הוא אמתו בלי
 ספק . ואז המשפט אשר נרצה לאמתו
 נקרא הקש החילוף . ולנו מין אחר מן
 ההקש נקראהו (ו) הקש החפוש . והוא
 שיהי משפט מהנודעו חלקיו והתאמת
 בחפוש קצת חלקיו הנה נפח המשפט
 ההוא כללי ונשימהו הקדמת הקש .
 ולנו הקש אחר נקראהו הקש הדמיון .
 ר"ל ההעתקה . והוא שנמצא שני דברים
 מתדמים בענין מה . ונמצא דין באחד
 משני הדברים בלתי נמצא באחר הנה
 נדון את הדין ההוא על הדבר האחר .
 דמיונו שישאל שואל אם השמים נעשו
 במלאכה . ונאמר כן ראיתי זה כפי
 השמים נשם והבותל נשם והבותל
 נעשה במלאכה א"ב השמים נעשו
 במלאכה הנה זה הוא ההקש המשלי . ואם נקח ראיה על היות השמים במלאכה
 כשנחפש השמים אשר התהוו כלם או רבם ונמצאם נעשים במלאכה . ונאמר
 ה' לשמים הנה אנהנו נקראהו הקש החפוש דמיונו שנאמר הגשם הוא בית
 האוצר והכסא והמנורה ומה שדומה להם . והם נעשים במלאכה והשמים מכלל
 נשם הם א"ב נעשים במלאכה זה הוא הקש החפוש . ולנו הקשים אחרים נקראם
 (א) הקשי הדינים התוריים ואין פנים לזכרם במה שאנהנו בדרכיהם הנה כלל

הרמב"ם שער

הפירוש

ז

מה שיכללהוזה השער מפרוש העניני
 שנים עשר שמות הם והם (א) התמונה
 הראשונה מן ההקש (ב) התמונה
 השנית מן ההקש (ג) התמונה
 השלישית מן ההקש (ד) מיני תמונות
 ההקש (ה) ההקשים המשאיים (ו)
 ההקשים התנניים (ז) התנני המדבק (ח)
 התנני הנחלק (ט) ההקש המשאי הישר
 (יוד) הקש החילוף (יא) הקש החיפוש
 (יב) הקש ההמשל

הקש. בלה"ע פורמו דער שלוק רעדן. פורמו
 קילוג יסמי. (ד) מיני תמוכות ידיא ארטן דער פורמו.
 מודי פורמארוס. (ה) המשאיים. אוכנדוכטוי.
 קילוגוסמי אכס לטוי. (ו) התננים כדוכטוי שלוק
 רעדן. קילוג יסמי היפוטטיקי. (ז) התנני המדוכק
 (ח) קונוקטיווי כדוכטוי.
 היפוטטיק קונוקטיווס. (ט) התנני הנחלק.
 דיפונקטיווי כדוכטוי. דיפונקטיווס. (י) ההקש
 המשאי הישר. דיריקטר כוויז. דיריקטוס. (יוד)
 הקש הפלוף. אוכנדיריקטר כוויז. אוכנדירוקטוס.
 (יא) הקש הפשוט. אוכנדוקטוי. (יב) הקש ההמשל.
 אכאלאגוי.

פתיחה לשער ח

אמר המפרט ידוע ממה שקדם שהמושכלים יתאמתו כמופת והמופת מקובר מהקשים שונים וההקש מורכב
 משלשה משפטים. הכולדה הוא המשפט אשר רצינו לאמתו. וההקדמות הם משפטים מכוארים לנו
 ועל ידם יתודע הכללי כודע. ומוכח מזה שיש בקדמות מכוארות בעצמן מכלי שלטרך לא מופת ולא ראי'
 על אמתותם. כי אם הניתק כל המשפטים לא יתאמתו כי אם ע"י הקש. אשאלך כמה יתאמתו הקדמות ההקש
 ההוא אם תאמר ע"י הקש אמר. אשנה ואשאל את שאלתי ואקרי שאי אפשר שילך זה עד בלתי תכלית ע"כ שגביע
 כסוף אל משפטי כודעים בעצמם ומכארים כלי שום פקטוק עד שלא יסתפק בהם שום משכיל ויבאר לך הרב
 שער ח כזה השער מיני המשפטי הלל.

שער ח

המשפטים אשר יודעו ולא יצטרך אל
 ראייה על אמתותם דמינים.
 (א) המוחשים בדיעתנו שנה שחור

(א) המוחשים. הם ההרגשות המתילדות אל לנו
 באלמעות ההושים (ומספר הפושים
 ידוע שהם הראות והשמע והריח העינים והמחוש
 וכלם ע"י ההרגשת הפוכועה כי בראות הרגיש את קרני
 האור היוצאים מן הגוף במאור, והכפלים מן הגוף העכור אל תוך העין כהולד על ידם הנועה כמיתר
 הראות היוצא משם אל המוח. וכשמע הרגיש את רעדה חלקי האויר המהפולצים מהכפת גוף קשה וללול כגוף
 אחר הדומה לו כי האויר ההוא הכרעל יכנס אל תוך האוזן. ותליד תנועת הרעדה כמיתרי המצע ששרשם
 במוט. וסרית הוא ההרגשת הפוכועה הכולדת כמיתרי הרית. כהפעלם מן האידים. הרובאי היוצאים מן גוף
 המורק אל תוך האף וכך פטעם וכממשם וכבר ימצאו חלקי כגוף הקו שאין להם ההרגשה כלל בעצמם. כגון
 הפערות והצפרניים והעצמות והקרניים והעלפים. והוא יפויפועליהם האחרונים עוד חלקים רבים שגם מצאו
 להם שום ההרגשה כלל. כי איך מרגיש בחי. כי אם המיתרי שקורין נערוון. שרשם במוט יוממש יוצא ויתפשטו
 כרוכ חלקי הגוף ועל המוח כעצמו ויתאמתו קצת האחרוני שהוא בלתי מרגיש כלל. וישירו הנסיון על דברי הסי.
 אל איש לשפקק על דבריהם אבל בחקר שלא ימצאו המיתרים ההם היוצאים מן המוח. אין ספק שלא תמצא
 שם שום הרגשה כלל וכלל. והנה כל אלו ההרגשות קושיהם מעודות על המצא גוף מוחם מבין מוליד התנועה
 שהיא. ופעמים פרגוש כפוש ההרגשות כללה מכלי המציא שם כעת שהיא שום מוחש כלל. כגון אם תליד
 כפעך ציור אינך או פרו או אדם אשר ראית מקדם ועכשיו אינך והם בקראים ההרגשות דמוניות היו ההרגשו'
 שונות במשעבר בעוד המוח לפניך אלא שעתה כקר המוחם שבו נר' לך עינות והתאמתות כאלו כן
 שכל הכולמות הטבעיות

הם הרעורי דומא ורעיוני אדם בהקיץ יעלו על
 חשבנו וידמו אליו כאלו מוקדם כאלו מכגד. ויש
 לך עוד הרגשות שלא יעידו כלל על המלא שום מוקם
 מחוץ לגוף. כגון הרעבון והמלאון. ותאמת המגבל.
 והכאב והכחה. וגם סלו שרשם בהנועות הכולדות
 בגוף המרגיש אם באצטומכא או בכאב אחר מאוכרי
 החי. וכן אף אלו צריך שתהיינה במיתרים ההם
 הסוכרים כמבואר בעכשיות. ויש לנו הרגשות נפשו'
 שמקורו נפש המרגשת ודבר אין להם עם הגוף
 ומיתריו ותנועותיהם כגון ההרגשה הפנימית. שאני
 כמלא מדבר יודע וזכר. שאני אוהב או שונא. מומל
 או משטין שאני שמח או עצב. מקוה או משולל
 מתקוה כל אלו הם הרגשות פנימיות שאין להם מוקם
 קיצוני. ועל כל הפרגשו' הללו אמר הרב שאין צריכות
 שום ראי' או מופת. והנה יש בזה מקום שיון. שהרי
 כפל מחלוקת בין ראשוני' הסוקרים אם כל אשר יעידו
 המושגים ככון וקיים. אם לא שהרי המדברים אמרו
 אמרו שהמושגים לא יתנו האמת חמדי כאשר זכר הרב
 בעצמו כמורה פ"ר פ"ג. ובאמת ראיה ראיו
 שהטעות מזוי' בהם מאוד כי היושב בקפינה ידמה לו
 כאלו הספינה עומדת במקומה. והג' נזכר אחר וכן
 ידמה לנו שג' השמש שטח קטן מאוד מגוף הארץ.
 ושהלככה גוף מאיר. ושאנינה קרובה לארץ מן השמש
 ושאר הכוכבים. ובמראות הטעות מפורסם כי בחולי
 הירקון יראה לנו כאלו כל המראות ממוזגות עם
 המראה הידוקה. וכן לא ככיר וכדיל המראה האור
 הנר כאשר אנו מכירי' אותן לאור היום וכן נטעם
 ונבאר המושגים יארץ זכרם וא"כ איך לקמוך על
 עדים סדודים כאלו. ובאר שאלין צריכות שום ראי' כי
 אף אין הרב מולק על המדברים במקום הזכר וגם
 מלא אחר וני' הסוקרים דרכים אמתיים להש' מטעות
 המושגים מ"א איך נאמר עליהם שלא יזכרו שום ראי'
 או מופת אם רבים טולקים עליהם אלא שאמר העיון
 תראה שכל הספיקות הללו אינן אלא בבחינת המושג
 שפעמים שאין המוקם כמו שהגידו עליו המושגים
 וא"כ הסומך על הגדה המושגים בבחינת המושגים
 הקיצוניים לא יאמר מן הטעות והמבוכה. ואלו
 בבחינת ההרגשות עצמן בודאי שאין בהן ספק אם
 אנו מרגישים כך וכך. אם לא. ואין לך שום מהתקש
 שיפקפק על זה. ד' מהיושב בקפינה שזכרנו ידמה

לו כאלו המוקף יתנוע' לאחר וזהו שקר בבחינת המוקם
 שהוא המוקף. אבל אמת כלי ספק בבחינת ההרגשה
 בעצמה. כי כן אנו מרגישים ולא יפול שום ספק
 אם אמת הוא שדך ידמ' לנו אם לא. ואם החולי יעשו'
 המחוק מר ויאמר על המוקם שהרא מר טועה הוא.
 אבל אם יאמר מרגיש אלי טעם מרירות. אין ספק
 שהאמת אחר ולא יצטרך על זה שום ראי' או מופת.
 כי די לו שיאמר כך אנו מרגיש וא"כ כדריש למ
 משפטים מבזורים ומתאמתים מדד עצמים. בלי מוש'
 והקשה ואלו המשפטים יולידו תולדותיהם בהתקברם ודי
 בזה לכוננת הרב זל כי כל כוננתו בזה הפרק לא הי' כי
 אם למצוא משפטים אמתיים שלא יצטרכו אל מופת
 זכרנו. (ב) והמושכלות הראשונות. המעיון בספרי
 ההכדסה כגון אקלידו וארכימדו ודומיהם. יראה
 שהם לא בנו את טירת מופתיכם על יסוד המושגים כי
 על הגדרי' ועל המושכלות הראשונות אם והגדרי' הם
 מאמרי אשר על ידם יתברר לנו מהות כל דבר ומשיגו
 העצמותי' ד' מגדר האדם הוא חי מדבר גדר המשולש
 הוא מקום נגבל משלשה קוים. גדר העגול הוא קו
 עקום כולד מתנועות הקו הישר ככיב לנקודה קימת.
 ודומיהם. והמושכלת הראשונות הם משפטים בלתי
 מקופקים בעצמם ואי אפשר להבטיחם בשום פנים.
 כגון שהכל יותר גדול מן הקלקוכו' שמיד כשח בין
 המלות הללו הכל יותר גדול מן המלק אי אפשר לך
 להסתפ' בלמיתות המשפט. לכן לא יצטרך אל מופת.
 ובספרי אקלידו וארכימדו נקראי' הכנות. ודע שאף
 שלא נצטרך להביא לאראי' ולא מופת על אמתות
 המושכלות הראשונות. עם כל זה אפשר לברר במופת
 אמיתי והן באמת תולדו' הגדריים אשר זכרנו והגדרי'
 הם הקדמות להן ד' מושכל ראשון שהכל יותר גדול
 הן המלק. אם התבין על גדר כל מלה ומלה יתבאר
 לך דרך מופתי' המאמת את המושכל הזה. כי גדר הכל
 הוא אחד הממוקר מרבים. וזכרנו הסם יהיו קלקי
 הכל ד' מ' א' ב' ג' ד' וכו' יתדיו נקבון יקראו כל. וכל
 אמת מהם יקרא מלק והנה נאמר ש' שזה אלא אם
 תוכל להמיר העם מ מכלתי שינוי הכמות. ואם תוכל
 להמיר מלק מן העם כל המ מכלתי שינוי הכמות או
 יקראו הגדול ומ קטן והנה באור שינת גדול או קטן
 הוא

הרמנים שער ז ח הפירוש

וזה לבן וזה מתוק וזה מר (כ) ויהי שבלו
 הראשונות בידיעתנו שהכל יותר
 גדול מן החלק (ג) ושהשנים מספר הזוג
 ושהדברים השונים בעצמם בעינים לדבר
 אחר (ד) כלם שונים (ה) והמפורסמות
 בידיעתנו שגלויה הערה מוגה וביחס
 המשיב ביותר נבדל נאה ומקבל * (ו)
 והמקבלות והוא כל מה שיקבל מאחד
 נבחר

הוא יחס מצטרף בין שני דברי אשר ח'ק הא' שופכמו
 עם השני כל מעשה על כן חלק א' כ' ד' וכו' הנזכרי.
 ד"מ על ג' אמור ג' הוא שזה לחלק מן הכל וכל שהוא
 שזה לחלק מן הכל א' יותר קטן מהכל א"כ ג' יותר
 קטן מהכל וכן כאשר החלקים ויהי זה הקטן אשר
 משאי הקטנה מכוארת כי כבר הכתוב שג' יהי חלק
 מהכל והגדולה גם היא אי אפשר להכחשה אחר
 שהיא מדר היחס המצטרף בין גדול וקטן כאשר
 זכרנו. (ג) ושהשני מספר הזוג. אין זה מוכח כי אם
 גדר ותמ' על הרב שכלל הגדילה עם ההפחות (ד) כלם
 שוי' כלומר אם ידעת שהדבר הנקרא א' שזה אל ב'
 וידעת שגם ג' שזה אל ב' אי אפשר לך להכחיש בשום

פנים שגם א' שזה אל ג' ואם תעיון המצא שגם למוטבל. הזה דרך מופת. כזה א' שזה אל ב'. כל דבר יתחלק
 בשוה לו מכלי שינה הכמות (כי זה גדר השוה כמו שזכרנו) א"כ יתחלק א' עם כ' כלי שינוי הכמות. והכה ג' שזה
 אל ב' קח כושים א' תחתיו לא יקרא שינוי בכמות. א"כ ג' שזה עם א'. מה שרצינו לבאר (ה) והמפורסמות.
 הם הדבר שלא יפול בהם שקר או אמת כי אם כלה מגובה. ולא כל כלה ומגובה מן המפורסמות. כי אם הכלה
 והמגובה כמות. והם ההתפלגות הכולדות בלב האדם כראותו דברים המועילים ולא מיוקום להכרת בני
 האדם ושלימו המין בקבוצו. ד"מ הממק והנזק העושה גמילות הקמד ומכיעתו. המכונה וסאכזריות. וה'
 אלהי' ברא את העולם לשבת לא תהיה וכתן בלב האדם שיתפעל מהרגשה כעיתה וערכה ומקובלת בראותו
 הנזק והמשפט הקמד והמכונה ודומיהם. וירגיש כאב כמדקרות מרכ בראותו ממם ורוב ועוסק בני האדם.
 וכדאי שאפשר להכי מופת על היות הדברי הללו קצתם מועילים וקצתם מיוקום לתקון הקבץ. אלא שלב האדם
 ככונה אלהית גלוי ומכוארת. תתפעל ותרגיש הכלה והמגוב' טרם ויקור השכל אמרי הטוב והרע האמתי
 והשקרי ומיד בראותו שני אנשי נאים. והאמד מכה את רעהו על לא חמק. יתאנף ויאמר לרשע למה חכה רשך
 ופעמי' ישי' את נפשו בכפו להזיל את העשוק מיד עשוקו והמשפטים הללו זהו האלו והזה מגובה יקראו
 מפורסמות אמרי שכל בני האדם הקכימו עליהם בדברי' שנין אדם לכבירו. אם אינם כוגעי' בדבר. כי אם
 יביע להם מזה נזק או תועלת ואפשר' שיקברו כממם וירתיקו את הנזק לתועלת גופם או קנינם ואולם
 בדברי' הכוגעי' לאיש אחר ודאי שיהנה מן הנזק ותגועל כפשו בחמק. ולזה יאמרו המפורסמות אינן נריכות
 ראוי'. (ו) והמקובלות הם הדברי' אשר יתאמתו לנו מפי אדם א' כאמת או מפי רבי' כאמניט אשר לא יפול הספק בהם
 ובענין משה קבל חור מסיני ומסרה ליהושע וכו' ואנחנו כאמין את התורה שבעל פה מצד הקבלה. אמרי שקבלנו
 איש מפי איש כאמת מפי כאמת עד משה ע"ה שאלה היא התורה המקורה לו מסיני. אל' הן המדות אשר בהן תדרש
 וכן כאמת שהי' בימי הקדמוני' מלך אלכסנדר כובש ארצות רבות התמיד ממעלותו והוא היה בן פיליפוס ותלמיד
 אריסטו. כל זה כאמין ממנו שקבל מפי כאמני או מחוך כתב' ודע אלה הקור' שכל משפט מחל' (עיון לעיל שער ד).
 אם יהי' הוה עתה יתאמת לנו עי' הגדת השושי' כגון מתן תורה כמעמד הככר. ושאלות ראו ושמעו את הקולו'
 ואת הלפידו' או בכקיעת ים סוף שראו את היר הגדולה והאמינו כ"ו וכתמשה עבדו ואולם אם יהי' כמה
 שעבר לא יתאמת לנו כי אם מצד הקבלה ושעוה גדולה היא וטגיהה רבה למבקש מופת או הקש משאי על
 אמתות משפט מחלט עבר כי כמה יתאמת לבננו או לבני ד"מ שמלך פרידריך השני עשה מלממות רבות
 ועזמות. והי' תפארת המלכי' ועם כל זה לא יסתפקו בזה. ויסמכו על המקובל אצלם מא' זותיהם. יאם מפיהם
 ואם מפי כתבם. כן הדבר באמונת פניסי'. ומי שיבקש מופת קוחד על אמת אותם אינו אלא טועה כי לא יפול
 מופת על מה שהי' ואם נאמין שהיתה מקדם מלכותרומי' עדינה ותקיהם: אמרי שהי' הדבר גלוי ומפורסם
 לכל

לכל כיומי ההס. ומקובל אלינו מפי רבי קצתם כחמני
 וקצתם בלתי כחמנים. על אהה כמה וכמה שנאמין
 בנאותה ומופתיה אשר נעשו לאבותינו בפרקוס גדול
 ונהמון רב. ומקובלי אלינו מאכשיס ככדיים נביאי
 ועובדי השם אהינו האמת ושוכאי רמיה
 ולא אאריך כזה לפי שאין כאן מקומו. (ז) שיסופר
 ממנו. כלומר אחרי שכבר עמדה בחקירתך על אמתה
 אדם אחד ואמנתו בכלל. לא תסקור על כל מאמר
 ומאמר ממנו כפרט. אם הוא אמת או לא. כ"א תסמוך
 על הקבלה. (ח) ממין האדם כלומר שאין לחלק בין
 אמתה מה שירגיש האדם היותר שלם כחושיו לאמתה
 מה שירגיש אדם אחר כיכוכי רק שיהיו חושיו בריאיים
 וכלי קשרן יוהשגות הנכבד ממין האדם לוינו כנדלות
 מהשגות הפקות טהרה כי האמת לשניהם שויים מבלי
 חלף ויתרנו (ט) אמתה כגון ממשלת מלך או שרי
 רבי יש לך אומות שירגו ממשלת מושל אחד. ויש שיגנו
 ארצרכים זריה. (יז) שלם. אין זה קוטר למה שאמר
 הרב למעלה שאין הכדל בין השלם כחושו וכין זולתו.
 כי למעשה כיון על מעלות ושלימות החושי בדיקות.
 ועוצם הרגשות ויהי השלם כחושין דער דוא
 פולקומחטני זוני האט. ופה יהי שלם כלא גאכך.
 ויהי הפוש השלם חייין זין דער גאנץ אוזט. בריא כלי
 חסרון ופולשה ובאמת דקות החושי והנמכתם לא
 יולידו חלוף ויהרון כאמתה הרגשתם. ואולם
 כבריאהם ופולשתם אין ספק שתחלף האמתיות חלוף
 גדול שהרי בעל הירקון ישיג כל הדברי ירוקי. ואשר

נבחר או רבים נבחרים כי אנחנו נבקש
 ראייה על היות האיש אשר יקבל ממנו
 אמתו בכלל ולא יבקש ראייה על כל
 מאמר ומאמר אבל יסמוך בקבלה לא
 זולתה כי כבר התבארה אמתותו בכלל
 מה (ז) שספר ממנו. ואולם המוחשות
 והמושבלות אין חלוף בין השלם
 בחושים ביצירה ובין זולתו. (ח) ממין
 האדם והנכבד בהם והפחות בהם
 ואולם המפרסמים הגה יש בהם חלוף
 ויתרון כי יש משפטים התפרסמו אצל
 אמה אחת ולא התפרסמו אצל אמה (ט)
 אחרת וכל מה שיהיה הענין מפרסם
 אצל אמות רבות תהיה האמתות בו
 יותר חזקה וכן המקבלות פעמים שיהי
 המקבל אצל אמה זולת המקבל אצל
 אחרת. וכל מה שישג בחושי (י) שלם יהי
 המגיע ממנו אמת בלי ספק וכזה המשפלו
 בלן הראשונות והשניות אמתיות ר"ל
 (ח) במשבלות השניות כתמונו
 ההגדסים

נשפך מררתו יטעם המתוק מר. ואז לא הי' המגיע מן החוש אמת * (כלי ספק. ככאן גלה הרב ז"ל
 את דעתו בענין עדות החוש נגד המדברי האומרי שהחוש יטעמו בהשגותיהם. וכרב ז"ל סוכר שהחוש
 השלם כלי חסרון יהי המגיע ממנו אמת בלי ספק ולא כשהתכוון היטב תראה של די בשלימות החוש לכד
 אל היות השגתו אמת כלי ספק כי אם. תנטרך עוד לתנאי אחרי כגון שיהי המושג על מקום ראוי וכך
 המשיג צריך שיהי על מעמד ראוי ואריך שלם יהי כיון המשיג למושא שום מקד מדיל. או גוף אחר מכלכל
 השגת החוש. וכלעדי הדרכי הללו לא יוכל להסתמר מן הטעו וכמורה ח"ר פרק ע"ג בהקדמה ר"ב זכר הרב
 בעגמו טעות החוש אשר אין להם תקון כלל בשלמות החוש לרד. כי אדם שלם הראות ד"מ יראה הדבר הגדול
 קטן. והמחודד יראה עגול. ממנו ויראה הקטן גדול כאשר יהי במים. והגדול קטן כאשר יהי קצתו במים וקצתו
 חוץ למים. וכאלה השגיאות עצמו מספר וא"כ הרוצה שיסמוך על השגת החוש צריך שיסמור את כפשו
 מכל דרכי הטעות שזכרנו. ואם נרצה כוכל לקחת מהם התחלות המופת כחושן שזכרנו למעלה דהיינו
 שלא נאמין בהגדותיהם כערך אל המושג החיוני כי אם כערך אל ההשגה עצמה כמבואר והקריה כזה
 עמוקה עד מאוד אלא שלא אאריך לך (יב) כמושכלות השניות. הם המשפטי הנולדים מן המושכלות הראשונות
 ע"י הקשים אמתו (יג) תמונות הכדסי. הכדסי מלה ערכית ופירושו קצתת הגימטריא או המדידה.
 ומשכונות התכונה הם

ההגדרים והשבונות מהתכונה הנהגה
 כלו משבלי אמתו כיהוא יתבאר
 בהקדמות קרובות רבן למשפלות
 ראשונות וכן כל מה שהוציא (יג) בנסיון
 בשלשול האשקמוניא לבטן ועצור
 לבטן העפצים הירועים זה גם כן וכל מה
 שדומה לו אמת וכל מה שתגיע ידיעתו
 באמאלו הדרכים אמתיים ואנשי
 ההגיון וקראו את המשפטים המגיעים
 באמאלו הדרכים אמתיים ואחר אלו
 ההצעות תדע שכל הקש אשר תהיינה
 שתי הקדמותיו יחד אמתיות הנה
 נקראה הקש מופתי ועשית או
 ההקשים וידיעת תגיהם היא אשר
 נקראה מלאכת המופת וכאשר תהיינה
 הקדמות ההקש או אחת מהן
 מהמפרסמות נקראה הקש ההגיינות
 ועשית אלו ההקשים וידיעת תגיהם
 היא מלאכת ההצוה ואם תהיינה הקדמות
 ההקש או אחת מהן מהמקבלו נקראה
 הקש ההלצה ועשית אלו ההקשים
 וידיעת תגיהם היא מלאכת ההלצה
 ובכאן מין אחר מן ההקש תעשה בהם
 הטעיה ושקר ההקשים ההם אשר קרה
 בהקדמותיהם או באחת מהן שטעה
 עמה או טעה בה או שקר בה במין
 ממיני ההקשים אלו יקראו הקשים
 מטעים ועשית אלו הדרכים אשר בהם
 יטעו וישקרו תקרא מלאכת ההטעיה
 והנה יפיו הדברים ויגנו בדמיון ובחפוי
 (טו) קזולת הדברים וכן כל הקש תהיה

המשכנות אשר על ידם נידע מהלך השמש והלוח
 והככבי' וכל אלו המודי יושגו באמצעו הקשי משאוי
 אשר התמלותיהן לקוחות מן המשכנות הרמזונות. עד
 שהלמוד היותר עמוק כספרי אקלידו וארכימדרו לא
 יפול הספק עליו. כאשר לא יפול הספק על אמיתות
 המושכל הראשון כי כל למודי הסדרים אחוזי דבוקי
 זה כזה כטבעות השלשלת וראשם מגיע אל המושכל
 הראשונות באופן שהמקיים למוד אחד מלמודי
 הסדרים נריך שיכחיש כלם. (י"ב) בנסיון המתכוון
 בחושיו על פעולת הדברי הטבעי ורואה שאינו מן
 ידוע פועלי תמיד פעולה אחת וכגון שהיון משמש
 הלכ שהאש שורף. שעשכ ידוע משלשל הבטן וכדומה
 או כאשר שנתאמת לו המשפט ההוא בנסיון ללא
 ערפא הרונגן (עקספריענן) וכבר ימצאו שני מיני
 הנסיון. פעמי' שיתאמת לנו המשפט ע"י ההסקפה
 והסבוכות לכד כדברי הטבע. מכלי שנוסף או כגרע
 ממנו דבר. כענין ההסקפה במהלכי הכוכבי'. כדרכי
 ההשגחה. במדות בני האדם וכדומה ותקרא הכטה
 (כאכאטונג אכטערוויא) ופעמי' שתצטרך להוסיף
 פעולה בחירות על פעולות הטבע. להוסיף עליוס
 לגרוע מהם לשכות את מקומם. להרכיבם ולהפירם
 וכדומה כדי לעמוד על אמתת הקירוס. כענין הקון
 העשבים לרפואה. והורקת האויר מן הכלי. כדרך
 שעשו האחרונים. כדי לעמוד על פעולות רבות ופעל'
 בטבע באמצעות האויר (ויקרא נסיון בימוד. כל' א'
 פרוץ עקספרימענט. יג) (וזהו דרך בלתי מופתי
 כי לא כל האדם והערכ טובולא כל הטוב ערכ. כאה
 וכן לא כל הרע נרעעב ומגונה אלס כל המגונה רע
 ואם יסכימו רוב בני האדם על דבר אחד אין זה מופת
 אל טיה' אמתי. וכבר ימצאו מפורסמות אלל אומה
 אחת. או אלל כת מכהות בני האדם ואיבן מפורסמות
 לזולתן כמו שזכר הרב למעלה בי אף חס האל יתברך
 שס כנפש האדם אהבת המדות הטעולות וההנהגה
 המיושרת מ"מ ותלמוד דעות בני האדם מצד המוג'
 והלמוד והדת ושאר המקרי' אשר עצמו מסבר. ול' ב'
 הסקדמות המפורסמות מצד עצמן אינו מופתיות
 ואולם תמשך על ידי הלכ בני האדם להודו' אל המבוקש
 ולכוח בו כקטקט וכלי מוכסה. אלס טעם כל זה שאר
 אפסרות הפתירה (יד) וגם זה דרך בלתי מופתי ואולם

הספיק לנטוע האמונה בלב השומע וזוה המין מן
המאמר ומן ההקשר ודרשו המלבי"ם על כני האדם
לזרום לעשות דבר ולו להרחיק מעשות דבר ולו לקב"ע
בלבוטו אהבת דבר להתקרב אליו ולו טגאת דבר
להתרחק ממנו (טו) וז"ל פני מיני האדם שהקדמותו
הטעמות כגבליהן כאלו הן אמתיות וכפועמין בהם
המשכיל ומלאין סקר או שתייהן או אמת מן והמין
השני שיכו הקדמותו אמתיות אך אין סבורין כזון
באופן שחולד מן תולדה וזוה יטעה מי שלא עיין
היטב ומי שאינו בקי בתכני ההקש בלם וקרא המין
הראשון הטעה בחומר ההקש והמין השני הטעה
בזרות ההקש דמיון להטעה בחומר ההקש • אם
האמר כל מי בעל קמטה חסדי' הסומט קי
א"כ הוא בעל קמטה חסדי' וזה אינו כי הגדולה כוזבת
ואם תקיש ותאמר כל אדם מרגיש הנשר מרגיש א"כ
הנשר אדם הטי' הטעמה בזרות ההקש כי אמר
שנשוא הגדולה הוא בעצמו נשוא הקטנה וכבר יהי'
ההקש מן התמונה השנית • וממה שקדם ידעת כי
בתמונה השנית הקטנה תמיד הפך הגדולה פליכות •
אבל אם שתייהן שוללות או שתייהן מקיכות לא תולד'
מאומה (טו) לזולות הדברי' כלומר לפעמי' יהי' המשפט
בלתי אמת בעצמו ולפי פשוטו • אלא שהוא לופות או
לגנות דבר מה • כמו שאמר יערוך כמטר לקמי' הנה
דמה לקמו למטר • כדי לופות דבריו • ובעל המליצה

בו הקדמו לקוהה על צד הדמיון והתקיי
הנה אנהנו נקראו ההקש השירי
והמלאכה אשר תעשה אלו ההקשים
ותודיע דרכי החקיים והמשלים אשר
תעשה אותם הקרא מלאכת השיר ודע
כי להקשים המופתיים תנים אין פנים
לזכרם בזה המאמר אבל לזכור אותם
בכלל ואומר שהקשים המופתיים לא
יעשו תהמשל בשום פנים ולא ההקירה
בהפוש כי אם בתנאים ואולם מלאכת
הנצות הנה היא תעשה (יו) חפיש מחלט
ומלאכת ההלצה תעשה (יא) הקש
הדמיון וכן תראה בהקשי ההלצה
הקדמה ותסדיר אחרת (יט) לסבות
ויקרא אצלנו זה הענין הנסתר ובכלל אלו
השמות שעניניהם מפרשים בזה השער
ט' ז' שמות הם והם (א) המוהקשים (ב)
המושכלות הראשונות (ג) המשכלות
השניות

כנה עליו ההקש • והסיק ואמר כשעירים וכו' • זהו ההקש השירי • (יז) חפוש מחלט • מבואר למעלה כשער ז' • כי
אקרוי מלאכת הנצות הקדמותיה או הקדמה אמת ממל' מהמפורסמות • כבר הקוש מהסבמ' רוב כני האדם על
התאמת הדבר אל כלם • כי הקיר' נחפוש על כלם נמנע • וזהו ההקש החפוש • (יח) הקש הדמיון • באורו כשער ז'
כי מלאכת ההלצה תשמש במקובלות • והדבר המקובל לא תחברר אמתותו אל כל אומה ולשון • ולא אל רובם •
כי אם אל קצת בני אדם • (כ) דרך בעלי המליצה לזרז את בני האדם ולומר עשו כך וכך • כאשר עשה
פלוני והללו • או כאשר לזה פלוני הנכבד • או השמרו מעשות כך וכך • ביי פלוני
לא כשמר מזה וכעש' והדרך הזה רגיל אלל המלבי"ם המדוי' את האומה או את המושל למלמקה או לשלום
לבנות ולהרום • לפזר או לכבוס סמפור' כידוע • ולפעמי' יאמת דבריהם ע' משל וכל הדרכי' הללו יש בהם הקש
הדמיון • (יט) לסיבות כלומר לפעמים יסדיר בעל הקש ההלצה הקדמה אמת מהקדמות ההקש • ולא יזכר כ"א
השני' • אם לאהבת הקצור • או מתוך טבט אחרת (כגון) אם באמ' האדם הוא קי' א"כ הוא מרגיש ונקטר הגדולה
שהיא כל חי מרגיש או אם קאמר כל ישראל יש להם מלק לע"ב • ולזה ראובן יש לו מלק לע"ב • ויהעזוב הקטנה
שהיא' ראובן הוא מערת ישראל • והדרך הזה רגיל לכל כותבי הקפרי' שאינם הגיוניים כי כל קורא כמעט
השתכלות יבין מעצמו את ההקדמה הנסתר ואין צורך לזכרה ביחוד • ובעלי המליצה ישתמשו בו תמיד • כי
כונתם להעיר את כעש' השומע או הקורא את דבריהם ולזה וכיחן מקום לשכלו להסדר בו • ולא יאריכו בדברי'
יותר מדאי (א) המוחשים • בלה"ע זיכרי' עמפיעד ורגן • זינוול' אגיס • (ב) המושכלות הראשונ' • גרוד' אובד
היטע ועטני • אקסיאמט' • (ג) המושכלות

השניות

הרמנים שער

הפירוש

השניות (ד) המפרסמות (ה) המקבלות
 (ו) משפט אמיתי (ז) ההקש המופתי (ח)
 מלאכת המופת (ט) הקש הנצוח (יוד)
 הקש ההלצה (יא) מלאכת ההלצה (יב)
 הקש מטעה (יג) מלאכת ההטעה (יד)
 ההקש השירי (טו) מלאכת השיר (טז)
 הנסתר

השניות • ערוויזליכי • זעטני • פרופוזיטיוניס
 דימונט טראכיליס (ד) המפורסמו • דס אנטסטענדיגי
 אונד אונאנטסטענדיגי • דיקורוס • קונוויכיניסי • (ה)
 המקיבלו • דס אויף גלויבן און גלאמני • אוקטוריאטני
 ווירוס • (ו) משפט אחת • וואהרר זאטן • יודיניוס
 ווירוס • (ז) ההקש המופתי • דימונטטראטיוויר שלום •
 קילוגיקמוס דימונטטראטיווס • (ח) מלאכת המופת
 נוויזקונסט • דימונטטראטניא • (ט) הקש הנצוח •
 איין שלום דורך דיא כשעמונג • קילוגימוס עקס
 קונוויכיניא • (יוד) הקש הנצוח • איין שלום דורך
 דיא אוטורייטיט • עקסאטורייטאטי • (יב) הקש המטעה • איין קופיקמא • אדר טרוג שלום • (יג) מלאכת
 העטעה • קופיקטרייא ארס קופיקטיקא • (יד) הקש השירי • פועטיטר שלום • קילוגיקמוס פועטיקוס •
 (טו) מלאכת השיר פאעזיא • ארספועטיקא • (טז) הנסתר • אבגקירטיטר שלום • ענטנימיא •

פתיחה לשער ט

(אחרי אשר כבר הרכיבנו ההקש ואיך תולד התולדה אם כדק ואם כהטעיה • או על דרך המליצה והשיר
 וכו' • כפי הצורך להבנת אורת ההקש והמופת • ישוב עתה למקור על קומר ההקש והסכללי ההגיוניסי •
 והעיוני אשר כל בית המקירה נשוען עליהם והכללי הללו כהשקפה ראשונה ידמו לנו באלו הם כעדרי התועלת •
 אחרי שהם דכרי פשוטי וקלים • וכמעט לא יסכל אותם עולל ויונק • ואלו אל יהיו הדרכי הקלי הללו ככזים
 כשנייד • כתבם על לוח לנך כי מהם תוצאות כל חכמה • ובלעדם כמשעור באפלה בטבעיות ולא היות •
 במדות ובלמודיו וכל מדע יקרה •)

שער ט

שער ט

(א) סבות הנמצאות ארבע החומר
 והצורך הפועל והתכלית
 דמיון זה בענינים (ב) המלאכתים כבסא
 ד"מ המרו העץ ופועלו הנגרו והצורה (ג)
 הרבוע אם הוא מרבע או השלוש אם
 הוא משלש או העיגול אם הוא עגול
 ותכליתו הישיבה עליו וכן הסיף ד"מ
 חמרו

(א) (סבות • אם יהי' דבר אשר על ידו נטיג בו יקרא
 א' הסבה ב' המסוכב • ד"מ איד עלה מן הארץ והניע
 האויר תנועה חזקה • והי' רוח קטנה יתהי' עליה האיד
 קנה • ופשיבת הרוח מסוכב • וכן אם קתהי ממוטני
 כדי לקבל פני הגדול ההולך לקראת תהי' הדרת פני
 הזקן קנה • וקומי ממטככי מסוכב • וכן ככהני את
 הדכרי האלה על ספר אהי' הכות' הסבה • והספר
 המסוכב • וכן הכייר והדור והקולמוס קנה אל הכתב
 כי בלעדם לא תמצא הכתיבה • והנה ככל מקודש •
 כבר ישאל השואל ארבעה שאלות (א) מי חדשו (ב)
 מדוע חדשו (ג) איך חדשו (ד) תמה חדשו ולכל השאלות
 הללו יש תשובה נכונה • אלא שלפעמי' נככל אותה לקוצר דעתנו • ואלו עב"פ יש עליהם תשובה בעולם • כי
 הנה שאלת מי חדשו ע"כ שיש עליה תשובה אחרי שאיך דבר עושה את עצמו • ואחרי שהדבר מקודש כאשר הכחנו
 ע"כ שיתמצא לו מקודש וכן שאלת מדוע חדשו אחרי שכל הדכרי הטבעי' הם ככונה מיוחדת מאת הבורא ותכרך
 לתכלית מיוחד • והדכרי הכעשי' מבני אדם הם לתכלית מכון מאת האומן אשר פעלו • וא"כ איך לך דבר מקודש
 שלא חידש לאיזה תכליתו וכונה • וצדקה א"כ השאלה מדוע חדשו • ושאלת איך חדשו • תודיע לנו מהות הדבר
 המקודש וצורתו • כי אם תשאל ד"מ איך חודש הקו ותהי' התשובה • עי' תנועת נקודה אל נקודה • כבר ידעת
 מסת הקו וצורתו וקדע שאין לו

לא עומק ולא רומח. וכן אם ידעת איך עשה הכנר את
המרח או את הרומח. כבר ידעת מהותו וזורתו ואולם
שמלת ממה מדשו לא הפיל כי אם על פועל כעל
הכלית. אמרו שהוא לא המציא את הדכרי מן האפק.
ויצטרך אם כן אל אומר כגון עץ או מתכות ודומיהם.
כדי לשנות את צורותיהם. כגון לסכר או לספירד.
לקצר. להרמיז. לנאקוד ולהסד ודומיהם ותדק א"כ
ככל פועל כנרא שאלת ממה מדשו ואלו סן ארבע
הסקכות אשר זכר הרב (כ) המלאכתים. כלומר הנעשים
פ"י מסקכות כפי אדם. (ג) הרכובת אם הוא מרובע
כו' בדברים המלאכתים הצורה והתמונה אסת כי כל
שכנו הנעשה כירי אדם אינו אלא שכנו התמונה. ד"פ
לרבע המשלט. להפריך הקצר. ולסדד הרמב (ובתמונ'
היהו ירי' הדבר המלא כוח מה שהוא. כי הסייף ד"מ
לולי שתפיה תמונתו האורך כמעט הרומח עם מדוד
הקצוות. לא יהי' סייף. וכנסקסא שזכר הרב לכן תקרא
התמונה אשר בה יתאר הכנר את חמרו. צורת הדכר
שהוא המלאכתיו (לא כן בדכרי הטבעי ד"מ שזומת לא
יהי' מה שהו אכתמונתו לכה כי אם ע"י הרכבת חלקי'
הפנימיים ומזגם. וכן צורת האין איננה התמונה.
הרכובת או הקדוד. או העגול. כי אם הכוכב והמראה
וכדומה ולזה צורת הדכרי הטבעי נכדלת מן תמונתו
וכאשר יבאר הרב (ד) יהיה עץ. כלומר כין שהיה עץ
או כרזל וכו'. (ה) כי אכתמונ' לא נקרא וכו'. כלומר
בדכרי הטבעיים ויש עוד צורה מבלתי התמונה והתאר
(ו) הצורה המוחשת כחושים. כל"א פיגור. כי אמרו
שכל גשם מוגבל באורך ורוחב וכו' והגבול הוא
מוחש כחושים. והיה כל גשם כע. צורה מוחשת חושי'.
(ז) רק נכדלת. (כן הוא הנוקסא הישנה) שהוא נכדלת
ונפרדה ממלאכה האומן. כתמונת כני אדם. (ויותר
נראה להגיה נכדלת כאשר כבר הגהתי בפנים. (ח)
הענין המעמיד. כי לכל מין ומין דבר מיוחד אשר בו
יבדל מכל מינים וזולתו. והדבר שהוא יקרא צורה.
כי הצורה נושא הכלית. ומבלתי הדבר המיוחד למין
הוא. לא תמצא התכלית המיוחדת. (ט) מלישי אותו המין. כלומר אם היה אפשר לסלק הדבר המיוחד לאיזה
מין מן הדבר הכנכס חמה המין הוא. שוב לא יהיה מן המין שהוא או מן הסוג. כי אם ממין אחר ד"מ אם
תסיר המיוחדת מן האילן. שוב לא יהיה בגדר הצומח וישכ דומם. (יוד) סמיות. שהוא נושא הדבור (כיתרון
באור ז"ל הנושא הקרוב של הדבור) (יא) ממציא הצורות במקרים. כלומר אין לנו פועל אלא מי שיתן הצורה
לקומר. ד"מ באדם מי שיתן הכח המדבר. והוא האל י"ה (ודע שעל דעה הנושא הממציא נדה משה יהי' כאל ית'
לא לנד ממציא הצורות במקרים.

חמרו הברזל ופעלו הנפח וצורתו האורך
ומעש הרחב והדוד הקצוות. ותכליתו
שיהרג בו ואלו ארבע הסבות. הם
מבוארים נראים בענינים המלאכתים
כלם. כי כל אמן ואמן יציר הצורה אשר
יצירהו בחמר מה (ה) יהיה עץ או ברזל
או נחשת או שעה או זכוכית בעבור
בונה יכון אותה בכלי ההוא. וכן הוא
הענין בכמציאות הטבעיות ראוי שנבקש
בהם אלו הסבות בעצמן. וזולת זה דע (פ)
כי אנחנו לא נקרא התמונה והתאר
בענינים הטבעיים צורה שלשון התמונ'
והתאר נופל בלשון העברי על (ו) הצורה
המוחשת בחושים בין שתהי' מלאכתית
או בלתי מלאכתית (ז) רק נבדלת כתאר
בני אדם אבל נקרא בענינים הטבעיים
צורה את (ח) הענין המעמיד להמין
המיוחד בו. אשר אליו יכולת לסלקו מן
הדבר ההוא לא יהיה הדבר ההוא (ט)
מלישי המין ההוא דמיון זה האדם מן
הענינים הטבעיים חמרו הוא (יוד) החיות
וצורתו היא הכח המדבר ותכליתו היא
השגתו המשכלות ופועלו הוא אשר
נתן לו הצור ר"ל את הכח המדבר ההוא
כי ענין הפעל אצלנו (יא) ממציא הצורות
בחמרים והוא האל יתברך אפילו לפי
דעת

דעת הפילוסופים זולת שהם יאמרו כי
הוא (ג) הפועל הרחוק ויבקשו לכל
נמצא מהדשא (ג) פועלו הקרוב כי
אלו הסבות הארבע מהן קרובות ומהן
רחוקות המיון זה (יד) בפועל כי אר עלה
מן הארץ והניע האויר תנועה חזקה
וחדשה רוחות חזקות ועם נשיבת הרוח
היא החזקה שברה גזע המרה ונפל על
הכותל ושבר הכותל ונפלה מן הכותל
ההוא בהתנועעו אבן על זרוע ראובן
ושברתו הנה הפועל הקרוב המשבר
זרוע ראובן (ט) הוא האבן והפועל
הרחוק (טו) עלית האד והרוח וגזע
התמרה הם ג' בפועלים לשבר הזרוע
אלא שהאחד מהם יותר קרוב מן האחר
דמיון זה (יז) בחומר הנה זה ראובן
חמרו הקרוב אברי הגוף והחומר אשר
הוא רחוק ממנו הלחות וארבעה
היסודות אשר מהם התהוו האברים
וידוע כי שרש כל גש הוא צמח האדמי
והחומר אשר הוא רחוק ממנו הוא
המים והאויר והאש והארץ אשר
מהבגדים יהיו הצמחים ואלו הן הם
אשר נקראם יסודות והחומר אשר הוא
החוק מהיסודות האלו הוא הדבר
המשותף באלו הן אשר יחסו אליהם
(יח) הם השעוה לכל מה שיעשה מן
השעוה או יחס הזהב לכל מה שיוצור
מן הזהב כי התבאר במופת שארו הן
היסודות ישתנו קצתם אל קצתם ויתהוו
קצתם מקצתם (יט) א"כ יש להם בלי
ספק

כי אם כורא החמרי מאין וממציא בהם הצורות
זולת השם או אפשר שימצא שום דבר אם לא קדמו
והוציאו מאין ואולם הרב ז"ל ידבר לפי דעת קצת
המקורי הקדמוני המלמדי במציא הסומר קדום מאו
ופהם המצא בו צורה והוא דעת אפלטון וקיעתו
וגם רבי מנחם עמינו ומסג גדולי טובי הלכו בזה
הדרך אלא שהיא דעה נפסדת ומבוארת הכסול
איננה נכונה לא על יקודי התורה ולא על יקודי
המקורה האמתית כאשר האריכו בזה המקורים
האחרונים ואין יהי הסומר קדום בלי צורה והלא אי
אפשר שימצא חומר נעדר מכל צורה ועם היות שאכנה
במקצתנו כפשיט הסומר מכל צורה אקרי שראינה
עלול ומוכן לקבל צורות רבות נכללות אין משם
ראי אל מציאות או אפשרות הדבר כן מן למחשבו
ואדרבה מבואר במופת שלא ימצא שום דבר כי אם על
צורה מיוחדת במאמר המקור כל נמצא מיוחד מכל נד
ועם שיהי דבר עלול למקרים שונים מ"מ אי אפשר שימצא
מכלתי שיכול בו אחד מן המקורי הללו ד"מ מתחבת
הצדול היא מוכנה להיות ארוכה או קצרה מדודה או
רחפת הקצוות מ"מ אי אפשר שתמצא מכלתי שתהי אקת
מאלה כי גדר המציאות שכל דבר האפשר בנמצא
הוא כבר הוא מוכרע אם יהי אם לא יהי בו א"כ
הסומר בלי הכרעה אל אקת מן הצורות או עם העדר
כל הצורות מבואר הכסול בעצמו ומן התימה על
חכמי גדולי באלם אין עלה על רוסק שימצא משום
נמצא בלתי מוכרע מיוחד אל דבר או אל קותרו
(יב) הפועל הרסוק כלום הפועל באמצע ת סבות אקרו
(יג) פועלו הקרוב היא הסבה הפועלת בלי אמצעי
(יד) בפועל כלומר יש פועל קרוב ויש פועל רחוק
(ט) הוא האבן שהי סברה את הזרועה בלי אמצעי
(טו) עלית האד שהיא פועלת קרובה לתנועת האויר
ורחוקה לשכירת הזרוע (יז) בחמר כלומר יש ג"כ
סומר קרוב ויש סומר רסוק (יח) צמח האדמה כי
פוא מאכל לבהמה ושם ישתנה צורתו וילכו צורת
הכסר והעור והגידין והעצמות ומשם יכנס לגוף
האדם וילכו עור צורה אחרת וקצת מחלקי הצמח
היו למאכל אדם מיד וגוף האדם כמותו ועגור בהמה
ישבו והיו לעפר או ללחם ומשם יכון הצמח
ומור מליכה ואסם שמה שאמר הרב ז"ל שורש כל גשם
הוא צמח האדמה ולא כיוון כי אם אל הסי והמדכר לך

על הדומה (ט) וחס השעוה לכל מה שעשה זכו בלומר
 כמו שהשעוה דבר משותף לכל דבר הנעשה ממנו כן
 ימצא בהכרח דבר מה משותף לכל היסודות כלם (כ)
 (קצתם מקצתם דע שראשונים החוקרי יתפקחו מאד
 במספר ומסות היסודות קצתם אמרו שהמים הם
 היסוד המשותף לכל הגשם וקצתם אמרו שהוא האש
 יש מהם העמידן על שני ואמרו שהיסודות הם המים
 ואש וכו' עד כי נחרו במספר הארבעה ואמרו שכל
 גשם מורכב מעפר ממים מרוח ואש והיסודות
 הללו לדעתם יש בהן קצתם אל קצתם כי איך יעלה מן
 הארץ והי' למים והמים בעולם למעלה מן הענן
 ושתכה לצורת האויר והאויר השמימי שהוא האייתרי
 הוא הנקרא להם יסוד אש וכן כסוכו כי האש ישוב
 ומן האויר יורד הגשם והשלהם מים ומשם יתהוו הצמחי ויתפרנסו בעלי החי ויהיו ח' כעפר ומזה
 הוכיח הרב שלא רכשתו חומר משותף עלול לקבל כל הצורות הללו והוא בעצמו כלתי מוכרע לא לצורת העפר
 ולא לצורת המי' וכו' ודע שכל זה לדעת הקדמונים ולאוס האחרים הודו ולא נשאלו אמר שהם לא ידעו מספר
 היסודות השלם הם אב ממש ואדרבה כפי הנראה להם אין לנו שום חומר או יסוד פשוט וכלתי מורכב ואין
 אהנו ודע עד היכן כמה של הרכבו וואיה קצה וגבולת כי בכל הנקיונות אשר נסו את הטבע זה כמה מאות
 מן השנים אין לבא עד תכלית התלוה ותמיד חלקי כל גשם דומי מ'ד ומשתי מ'ד וא"כ עדין לא באנו
 עד יסודי הדברי הפשוטים לדעת את מהכותם ולהוצי' במספר זבאם וגם לא יודו כמה שזכר הרב שהארץ על
 הו' אש יתהוו קצת מקצתם ושתהנו קצתם אל קצתם ולא אחריו בזה (כא) כשילכו בהכרח כלומר אף של
 יורגש כחוש מ"מ שהכל יתיב שימצא והוא הנקרא החומר הראשון או המשותף או הפשוט וליוונים ההיולי
 (ככ) תמה איך אש יצאו הדברי האלו מפי הרב ו"ל שיהי' חומר הגלגלי הוא החומר ההיולי וכספר המורה
 כתב כמה מקומות שלגלגל חומר מיוחד כשגוב ובעלה מעל החומר התחתון והארץ לבאר שיש
 חומר משותף לכל מה שתחת גלגל הירח וחומר משותף לכל הגרמי השמימי עיין פרקי יטו ופרק כד לחלק השמי
 ובאמת היה זה דעת אריסטו שכל הגשמי המקבלי השמימי והפסקד חומר א' משותף ושהחומר ההוא לא
 יקבל כי אם התנועה הישרה מן המרכז או אל המרכז ואלו הם היסודות הארבעה ואולם שיש חומר אחר
 מיוחד לכל הגרמי השמימי והוא לא יקבל הפסקד ולא השמימי ותנועתו הספונות והוא התנועה היוצת שלמה
 והיוצת ככדית אחרי שכל קן כלתי שלם וכל עגולה שלמה עיין בספר מהשמי חלק ראשון פרק ב' ואפשר שלא
 היתה כונת הרב בזה כי אם להודיענו שחומר הגלגלי גם הוא בעצמו כעדר מכל צורה אף שהוא כגדל הסדל
 עצמו מחומר ההיולי השפל מאוד בעיני כח אריסטו ולדעתם החומר התחתון מוכן לקבל צורות ולפשתם
 וללבוש צורות אחרות ושלזה הנוספות ונפסקדות ואולם החומר העליון והוא המיוחד לגלגלי אינו מוכן
 כי אם אל צורה אחת מיוחדת ושלזה אין עמו הפעדר ולא יפשוט צורה מעולם ולזה כל גלגל כלתי משנה
 וכלתי כפסקד ולא אטרירקד עוד באלה העיוני הכלתי מושילי שהם לא נחמדו לא על הקשי' מופת' ולא על
 עדות הקושי' ואף שלא יתגדלו אל דברי תורתנו הקדושה ומאמרו חז"ל מ' אינם מיוחד' על הקבלה והאמונה
 כי אם על העולה על רוח ארסטו וכדחתו וכבר הודה הרב זל בעצמו שהלמודי' לא נשלמו בימי אריסטו
 ושהוא לא ידע מאומה מחקירות התוכני' ע"י הכבטה במהלכי הכוכבי' ואלו ראה הרב זל בעצמו הנקיונות
 והפעטות שבעשו מימי' עד עתה הנקיונות כמה שתחת גלגל הירח והכבטות בשמיני מ'כ הכוכבי' והחקירות
 פעצמות שנתקפלו עליהם דע מימי' אין ספק שהשליך מנגד קבדות אריסטו הדקות והרקות ולא האמין
 בגזירותיו ובאמת כבר אמר

על הדומה (ט) וחס השעוה לכל מה שעשה זכו בלומר
 כמו שהשעוה דבר משותף לכל דבר הנעשה ממנו כן
 ימצא בהכרח דבר מה משותף לכל היסודות כלם (כ)
 (קצתם מקצתם דע שראשונים החוקרי יתפקחו מאד
 במספר ומסות היסודות קצתם אמרו שהמים הם
 היסוד המשותף לכל הגשם וקצתם אמרו שהוא האש
 יש מהם העמידן על שני ואמרו שהיסודות הם המים
 ואש וכו' עד כי נחרו במספר הארבעה ואמרו שכל
 גשם מורכב מעפר ממים מרוח ואש והיסודות
 הללו לדעתם יש בהן קצתם אל קצתם כי איך יעלה מן
 הארץ והי' למים והמים בעולם למעלה מן הענן
 ושתכה לצורת האויר והאויר השמימי שהוא האייתרי
 הוא הנקרא להם יסוד אש וכן כסוכו כי האש ישוב
 ומן האויר יורד הגשם והשלהם מים ומשם יתהוו הצמחי ויתפרנסו בעלי החי ויהיו ח' כעפר ומזה
 הוכיח הרב שלא רכשתו חומר משותף עלול לקבל כל הצורות הללו והוא בעצמו כלתי מוכרע לא לצורת העפר
 ולא לצורת המי' וכו' ודע שכל זה לדעת הקדמונים ולאוס האחרים הודו ולא נשאלו אמר שהם לא ידעו מספר
 היסודות השלם הם אב ממש ואדרבה כפי הנראה להם אין לנו שום חומר או יסוד פשוט וכלתי מורכב ואין
 אהנו ודע עד היכן כמה של הרכבו וואיה קצה וגבולת כי בכל הנקיונות אשר נסו את הטבע זה כמה מאות
 מן השנים אין לבא עד תכלית התלוה ותמיד חלקי כל גשם דומי מ'ד ומשתי מ'ד וא"כ עדין לא באנו
 עד יסודי הדברי הפשוטים לדעת את מהכותם ולהוצי' במספר זבאם וגם לא יודו כמה שזכר הרב שהארץ על
 הו' אש יתהוו קצת מקצתם ושתהנו קצתם אל קצתם ולא אחריו בזה (כא) כשילכו בהכרח כלומר אף של
 יורגש כחוש מ"מ שהכל יתיב שימצא והוא הנקרא החומר הראשון או המשותף או הפשוט וליוונים ההיולי
 (ככ) תמה איך אש יצאו הדברי האלו מפי הרב ו"ל שיהי' חומר הגלגלי הוא החומר ההיולי וכספר המורה
 כתב כמה מקומות שלגלגל חומר מיוחד כשגוב ובעלה מעל החומר התחתון והארץ לבאר שיש
 חומר משותף לכל מה שתחת גלגל הירח וחומר משותף לכל הגרמי השמימי עיין פרקי יטו ופרק כד לחלק השמי
 ובאמת היה זה דעת אריסטו שכל הגשמי המקבלי השמימי והפסקד חומר א' משותף ושהחומר ההוא לא
 יקבל כי אם התנועה הישרה מן המרכז או אל המרכז ואלו הם היסודות הארבעה ואולם שיש חומר אחר
 מיוחד לכל הגרמי השמימי והוא לא יקבל הפסקד ולא השמימי ותנועתו הספונות והוא התנועה היוצת שלמה
 והיוצת ככדית אחרי שכל קן כלתי שלם וכל עגולה שלמה עיין בספר מהשמי חלק ראשון פרק ב' ואפשר שלא
 היתה כונת הרב בזה כי אם להודיענו שחומר הגלגלי גם הוא בעצמו כעדר מכל צורה אף שהוא כגדל הסדל
 עצמו מחומר ההיולי השפל מאוד בעיני כח אריסטו ולדעתם החומר התחתון מוכן לקבל צורות ולפשתם
 וללבוש צורות אחרות ושלזה הנוספות ונפסקדות ואולם החומר העליון והוא המיוחד לגלגלי אינו מוכן
 כי אם אל צורה אחת מיוחדת ושלזה אין עמו הפעדר ולא יפשוט צורה מעולם ולזה כל גלגל כלתי משנה
 וכלתי כפסקד ולא אטרירקד עוד באלה העיוני הכלתי מושילי שהם לא נחמדו לא על הקשי' מופת' ולא על
 עדות הקושי' ואף שלא יתגדלו אל דברי תורתנו הקדושה ומאמרו חז"ל מ' אינם מיוחד' על הקבלה והאמונה
 כי אם על העולה על רוח ארסטו וכדחתו וכבר הודה הרב זל בעצמו שהלמודי' לא נשלמו בימי אריסטו
 ושהוא לא ידע מאומה מחקירות התוכני' ע"י הכבטה במהלכי הכוכבי' ואלו ראה הרב זל בעצמו הנקיונות
 והפעטות שבעשו מימי' עד עתה הנקיונות כמה שתחת גלגל הירח והכבטות בשמיני מ'כ הכוכבי' והחקירות
 פעצמות שנתקפלו עליהם דע מימי' אין ספק שהשליך מנגד קבדות אריסטו הדקות והרקות ולא האמין
 בגזירותיו ובאמת כבר אמר

בצורה

שלדעתו

הרמב"ם שער ט' הפירוש

שדפסחו לא ידע אריסטו מאומה מכל מה שלמעלה
 מגלגל הירק. וטבל מה שדבר בגרמי השמימי משרת
 אל הכסגבי' הס דבר. מסוסקי' עד מאוד ושאר אריסטו
 בעצמו הכיר והניח חולשת ראיות (עיין פרק יט
 מהחלק השני. אבל הוא ז' לא טען כי אם על הדברי'
 המתנגדי' לתורתו הקדושה וביאר שלא הכי' אריסטו
 עליהם מופת כלל. ופאפס' להסתפק במאמריו -
 ושאינו לנו המאמיני' כי אם להאמין בה' ובתורתו וליבך
 בעקבות הדושי' בעלי הקבלה האמיתית. ואולם ככל
 דברי' הכלתי קותר' או מתנגדי' לתורתו שככתב
 ובעל פה כמשך אחר אריסטו יתר מן המאמיני' והכפי'
 לדבריו אף אם לא הכי' עליה' לא מופת שכלי ולא עדות

בצורה ובתכלית יעד תחברר (כא)
 התכלית הקרובה מן התכלית הרחוקה'
 וכן הצורה הראשונה והאחרונה. כלל
 השמות שעניניהם מפרשים בזה השער'
 עשרה שמות הם. והם' (א) החומר' (ב)
 והפועל' (ג) והצורה' (ד) והתכלית' (ה)
 הסבות הקרובות' (ו) הסבות הרחוקות'
 (ז) היסודות' (ח) החומר הראשון' (ט)
 אל היולי' (יוד) אל ענצאר :

המושגי' כי אם ראי' גרידא מקבא' או שקול הדעתי. וכן עשו כל מקור' כימי' הספי' אין מהם פונה פה לחלוק על
 אריסטו. והי' בעיניהם עזות מצד ומרי ענוס להרי' ראש נגד היוכי הזה. כאלו לא נתן ה' עיני' לראות
 כי אם ל' אריסטו' ולכ' לדעת כי אם לכן ניקומאכוס (כג) התכלית הקרובה מן התכלית הרחוקה. ד"מ באד' תכלית
 אבריו היא השמוש בהם לזרכו. תכלית השמוש לשמך הסיו' תכלית הקיוות ההשגה המושכלה ותכלית ההשגה
 הכרת הכורא' יתעלה ותהיה א"כ הכרת הכורא' התכלית הרחוקה לתכרה האדם ותכלית קרוב להשגת המושכלים
 וכן הדיון בצורה כי צורות היסודות צורה רחוקה לאכרי הגוף וקרוב להיוות היסודות (א) הקומר בלה"ע מאטיריא
 (ב) הצורה פורמא. (ד) התכלית אכזיכט או ענד. צושק. פיניק. (ה) הספות הקרובות. כאפי' אורזאכין (ו)
 והרחוקות. ענטפערנטי או זאכין. ק יוי פרוקסימי עט' רימאטי. (ז) היסודות עלומינטאו. (ט) אל היולי.
 שיולי עס יוני מאטיריא. ואל מלה שישתמשו בהן הערביים כמו כל"כ דער ריא דאש. (יוד) אלעכנאר. כולה
 פדכית וכלה"ע ריא גרוכד מאטיריא. מאטיריא פרימא :

פתיחה למפרש לשער יוד'

לכונת הרב בעשר הזה לדרוש על העניני' הכוללים והם קצויי הכעש המיומסי' לדברי' רבי' ומתחלפי' ינושאם
 המשיגי' והתארי' אשר כס יתדמו הכמאלי' אלו אל אלו. כגון ענין השמיקה שבו יתדמה האילן לעשב הארוך אשר
 בלכונן אל האזכב אשר בקיר. וענין המיות שבו יתדמה הסהול לארי'. ורמש האדמה אל עוף השמי' וכן ענין
 הגשמות שהוא האורך והגובה והרוחב. שבהם יתדמו כל הגשמי'. יהיו על איזה תמונה שחסי'. כדורוי' מחודדי'
 מעוקבי'. או בלתי מקודרים. וענין הרכוי שבהם יתדמו כל המספרים ובהנה רבות. עגמו מספר כי כל הדברי'
 מהדמי' מצד ומתחלפים מצד. וה' אלדי' תכן לאדם דעת להכדיל הדמיון מן החלוק. והענין הכולל דברי' רבי' מן
 ההכדל אשר כס יודלו אלו מאלו וכבר אמרו רז"ל אם אין דעם הכדלה מנין. וזהו יתרון האדם מן הכהמה.
 כי ע"י ההכדלה הוא ית וכל האדם להשתמש בדבור המצוי ולכטא' כשפתיו את רעיוני' לכוו בהתיחדו תיבות
 מיוחדות לפיככים הכלליים אשר כס יתמדו דברי'. ותיבות מיוחדות להכדליהם ופלוטיהם. ומתכור הענין
 הכללי עם הפרטי וולדו רוב המשפטי'. כי כאמרך כל אדם קי: הנה מברת ענין המיות הכולל מיני' רבי' עם
 תיבת האדם המיוחד למין פריי וכאמרך ראוכל אדם. מברת ענין כללו עם גוף אישי וכאמרנו המשולש הוא
 תמונה בעלת שלש צלעות. כונחו שניור המשולש מקורב מענין התמונה הכוללי כל שטח נגבל עם מספר
 הצלעות המיוחד לתמונה הזאת. והוא הכדלה. וכן כל השמות כיון שמות העצמי' וכן שמות התארי' חוץ מן שמות
 הפרטים. הודאותיהם על ענינים כללים אשר כס יתדמו ויתחלפו דברי' המושגים. כגון חכם מי. גבור.
 זמן. אילין. עשבי. מר. מהיק ודומיהם. וזהו כי כל המושגי' כלם הם ענינים פריים. אלא שהאדם המשיגי'

יעיין

פתיחה למפרנע אל שעה יוד

ועיין במשיגיהם אחד אחד כגון הראותו עץ השדה וזויר כנפשו צויר אחד פרמי הכולל כל חלקי האילן
ההוא אמ"כ יטלע עיניו על כל חלקי אחד אחד וזויר שרשו וענפיו ועליו פרמיו ופירותיו וזויר
שעור כל אחד מחלקיו בגודל וכקטנות ותארו ותכניתו ומראהו וריחו וטעמו וענין הצמיחה וההולדה
בדומה ויקן לכל אחד שם מיוחד אשר יקרא לו ואז יחבר מהם משפטי כמקשר העינים אשר השיג בעיונו
ויאמר ד"מ זה הא לך שרשו על תער ושעור כך וכך פרמיו לכני פירותיו מתוקי עליו ירוקים וכדומה כל
אלו עיניו כ"ללי אשר הם יתדמה האילן לדברי אמרי ויגדל מהם וכן הדרם הרוא' תמונה מרובע' ככה בהשקפה
הראשונה וזויר כנפשו צויר אחד פרטי אח' זקפור הכנעות וידע שהן ארבע ועיין על שעורם שהם
שוות זו לזו ויעיין על הזיות שהן כלן נכבות או יחבר המשפטי ויאמר התמונה הזאת בעלת זעפות אשר
מקשר ללשותיה ארבעה ללשותיה שמת זו לזו וזויותיה נכבות כל אלו עיניו כללי כאשר אמרנו ומכואר
א"כ יתרון הדבור זה השגה אשר לאדם לדעת העיניו הכללי ועיניו ההכדלה ביניהם ודע שיש השגות חושיות
שאין בהם לא דעה ולא הכדלה כי אם הרגשה גרידא דהיינו שקצרה יד השגותיו להבין בהם דבר מדבר
ולתבטין בין קצת משיגיהם לקצתם כגון המראו' מי שיש לו עיניו לראות יוכל להכדיל בין מראה האודם למראה
הירקות ואולם אין בוכלתו להגיד כמה יבדלו וכמה יתדמו וכן הריח אף אם יבדיל האדם בין אפני הריח
השונים מ"מ יגיד את הדברי הכללי אשר בהרגשותיהם על ידם יתדמו ויבדלו וככה בענין הטעם כו
מרגישו' הנכבו שיש הכדלה בין טעם המר לטעם המתוק אלא שלא יוכל להגיד את הקימני' אשר הם אלו
מכדילין בין טעם לטעם ולזה אם יבצר לאדם אחד מהן קושי' אי אפשר בשום פנים להודיעו את המושג במוש
ההוא ואם כל היום ידרוש הדורש לא ישיג העור ולא ילמוד ענין מראה האודם או הפרס ענין הקול כאשר
אמרנו ושכל תיבות הלשון ונכחו על עיניו פרטי' או על עיניו כללי' אשר בהם והם קימניהם שעל ידם יוכרו
ויבדלו אלו מאלו ואמנם אם לא ראה אדם תכנית המשולש או הבית או האילן מעולם מ"מ נוכל להעמידו על
הדברי' הכללי' אשר בהם והכדליהם ואז יזויר כנפשו הצויר ההוא המתקור מהם והוא דבר פרטי כושא
הדברי' הכללי' הם אבל ההשגות הקושיות הנזכרות כגון המראה והקול והטעם ודומיהם לא ידעני מהם
כי אם פרטיהם כמו שהם מבלי שגדליל בהם ענין כללי ולכן מי שלא הרגישם מעולם אין כחם להשגן להעיד
כנפשו הצויר ההוא אמרי שא' לממן לו הדברי' המתקלפי' אשר בהם :

והנה

יש בדברי הפרטי' עיני קימי עליהם ולא יקורו מהם כל עוד שהדברי' הם מה שהם ועל
ידם יתבאר אמתותם להיותם מה שהם כגון ענין ההרכבה לגשם הצמיחה לאלילות הקיות לפי
והדבור לאדם שלשה זלעות למשולש וכהנה ואשר אלו היינו יכולי' לטלק הענין ההוא מעל הדבר ההוא ופסק
מלהיות הדבר ההוא אשר היה והם יקראו עצמיות הדבר (דיא וועזנטליכי בשטוימונג) ויש דברי' משתני'
עליהם פעם יהיה ופעם יקורו כגון התמונה לגשם הפרמיו לאלילות המראה לקול ולד' שאם יתלקו
העיני' הם מעל כושי' או ישתכו לא יקורו עם כל זה מהיות מה שהיו ואם יבולו הפרמיו' ותשתנה המראה
עם כן זה יהיה אילן או קי או אדם אמרי שאין העיני' הם תאמתות הדברי' ההם ועצמותם ויקראו מקרי'
קרה לדבר שיהיו בו וכמו כן אפשר שיקרה שישתכו וכל' (או פעלוג קייטן) ועתה אשר על יקום הדבר למיניה'
וקוניהם העליוני' והתחתוני' אמרי אשר הראיתוך ענין דברי' הכללי' אשר הם יתדמו הדברי' ויבדלו אלו
מאלו ידעת שיש דברי' יותר כללי' ויש דברי' יותר פרטים והדברי' הכללי' אשר הם יתדמו הפרטי' יקראו מיני'
והדברים' היותר כללי' אשר הם יתדמו המינים יקראו קנים והדברי' היותר כללי' אשר הם יתדמו הקו' יקראו
הסוגי' העליונים ד"מ ראו'בן הוא ענין אחד אישי ואם תפשיט במשכתך ותקור ממנו כל הדברי' המיוחדי'
אשר הם יבדלו ויזכר מבין שאר אישי בני אדם ישאר לך ענין כללי' והוא מין האדם והנה צויר האדם כולל
עיניו כללי' מתחלפי' אלו הם ענה כמא' גוף כוץ מתנועה תנועה רזונית משיג ואם תפשיט במשכתך
ענין ההשגה ישאר לך ענין יותר כללי' והוא סוג החי והנה סוג החי ענין כללי' כולל המשיגי' והכלתי' משיגי'
ותהי' ההשגה הכדל מיני החי פ"מ תפשיט במשכתך ענין התנועה הרזונית ישאר לך ענין יותר כללי' מן

פתיחה למפרש אל שער יוד

הקודם והוא סוג עליון. כולל המי והכלת מי. וזה הלומח: כי הלומח עצם. נמצא. גוף. חוץ. הקר ענין ההונה
 וישאר סוג יותר עליון. כולל הלומח והכוכבי והאבן והברזל וכו' לפי שכולם נמצאי גופות. הקר ענין הגוף
 וישאר עצם נמצא: הכולל הדברי הגופני והרמזי. וכגון המלאכי וכשמת כבי אדם. הקר ענין המלאכות
 וישאר עצם. הכולל הנמצאי והאפשרים ואמשיל לך עוד משל אחד לתוספות באור. המשולש נכח הזויות היא
 תמונה מוגבלת משלשה קוים ישרי שאחת מזויותיה נככה הפשט במשכהך ענין הנככת ישאר כידך ענין כולל
 כל המשלשי ישרי הקוים. שהם תמונות מוגבלת משלשה קוים ישרים הקר יושר הקווי. וישאר ענין הכולל גם
 המשולשי הכדורוי ודומיהם שקויהם כלתי ישרי. הקר מנין הקווי. וישאר לך ענין כולל כל התמונות ישרי
 הקוים. משולשים מרובעי מקומשי וכו' הקר ענין הקווי וישאר לך תמונה והיא כוללת גם את הגופי ועתה תנין
 בקל את דברי הרבזל:

(ב) והוא מעמיד. כלומר אם יהיה הענין ההוא

הכולל והמשותף לאישים רבים. דבר

המעמיד העצמות יקרא מין. (ב) כמו שהיה מתחלה.

זהו באור מלת עצמות. ר"ל שעל ידו היה הדבר מה

שהוא כמו הדבור לכני אדם והקיות למי. (ג) סוג.

הוא הדבר המשותף למינים רבים. כמו הגשם החוץ

שהוא כולל למין האדם. למי ולזומת. (ד) יהיה הענין

ההוא מעמיד לו. ר"ל שעל ידו יהיה המין ההוא (למה

שהוא כגון הקוים ומי שהוא הכדור ואלו יכל לתקלק

ממנו הקיות לא יכל עוד מה שהוא. כי אם ישכח אל

גדר הלומח שהוא ענין יותר כללי. כולל המי והכלתי

(ה) קרא סגול. כמו שהרגשה למי והדבור

(ו) ענין הסגולה הוא שהיה מיוחדת לבעלי מין

אחד ולא המצא לזולתו גם לא ימצא שום איש מאישי

המין ההוא כעדר הסגולה ההיא. אלא שאיכנה

מעמדה היות הדבר ואתותו. ולא נדע אם נהסחלק

יכולק המין אם לא. לכן נסחד לה שם ונקראה סגולה

כגון הנחוק לאדם שזר הרב. והיות שהכניש טוס

קוריה ועשית הדכש עם בנין הדברי כתבנית המשושה

לדבורה ומשיכת אבן המכניט את הנרזל וכהכו רבות.

שאכחנו רואי כל אישי המין ההוא בעלי הסגולה ההיא.

אלא שלא נדע אם היא מעצמות הדבר. ואם העסק

(ד"מ) הדבורה להיות מה שהיא אם יכולק ממנה

ענין עשית הדכש: (ז) (הוא הדבר אשר דברתי.

בראובן ושמועון אישי האדם. ויקרא התוי

סוג. והיותו כולל מספר מינים. באדם וכסוס וכעקרב וזולתם. ויקרא הדבור

ההבדל לאדם. כי הוא יבדיל מין אדם ויבירהו מזולתו. וזה הדבור ר"ל הפח

אשר בו תצירנה המשפלות. (ח) הוא מעמיד לאמותות האדם. וכן ראו שנתקור

על כל מין ומין עד שנדע (ט) הבדלו

המעמיד

שער י

הענין הכולל אשר יכלול מספר

אישים (א) והוא מעמיד

עצמות כל אחד מהם נקראתו מין

יר"ל (ב) כמו שהיה מתחלה כי כל עצם

לשון בעצמו הוא. כלומר כמו שהוא

והענין הכולל אשר יכלול שני מינים או

יותר ויהיה מעמיד להם נקראתו (ג)

סוג. והענין אשר בו יבר' ויבדל המין

מזולתו (ד) ויהיה הענין ההוא מעמיד

לו (ה) נקרא הבדל. וכל מה שימצא

לכל אישי המין תמיד ולא יהיה

מעמיד למין ההוא נקראתו סגולה

והענין אשר ימצא ברוב המין ההוא או

למעט ממנו ולא יהיה מעמידו

נקראתו מקרה הגה אלוהן חמשה

הענינים הכוללים. כפי מה שפגנו אותם

הקודמים. דמיון זה אמרנו האדם או

העקרב הגה כל אחד מאלו נקרא מין

וכל אחד מהם יכלול אישי המין ההוא

סוג. והיותו כולל מספר מינים. באדם וכסוס וכעקרב וזולתם. ויקרא הדבור

ההבדל לאדם. כי הוא יבדיל מין אדם ויבירהו מזולתו. וזה הדבור ר"ל הפח

אשר בו תצירנה המשפלות. (ח) הוא מעמיד לאמותות האדם. וכן ראו שנתקור

על כל מין ומין עד שנדע (ט) הבדלו

המעמיד אותו ונקרא השחוק סגלה
 לאדם בעבור שהוא ימצא לכל
 אישיו תמיד ולא ימצא למין אחר וזולת
 מין האדם אלא שאינו מעמיד וכן
 רוחב התזה והיותו נצב הקומה ורחב
 הצפרנים כל אחד מאלו נקרא סגלה
 לאדם בעבור שלא ימצא כי אם למין
 האדם לבדו וימצא לכל אישיו בפטע
 וכן ימצא לכל מין בהכרח סגלה
 אחת או מספר סגלות והענין הכולל
 אשר נמצאהו יותר כולל מן המין
 כתנועה לאדם או השחרות בו שהיא
 יותר מיוחדת ממנו כי אין בלו שחור
 ובאשר תמצא השחרות גם לזולת
 האדם היא כי יותר כוללת ממנו הנה
 נקרא את השחרות והתנועה ומה

שש עכובי פעם יהיו ופעם יסורו מאישי המין
 ומאלו בקצתם או ברובם ופעמי' שלא ימצאו ו"כ
 כודאי הם בלתי מעמיד' עצמות המין ההוא והם
 לפעמי' יותר כוללי' מן המין והוא אם ימצאו גם
 לאישי אחר' שאינם מן המין ההוא ופעמי' שהם יותר
 כוללי' ויותר מיוחד' דהיינו שימצאו לאישי מין אחר
 ולא ימצאו לקצת אישי המין ההוא כמו שיזכור הרב
 ז"ל כחוס לנרול שימצאו לאישי מין אחר ויש כנרול
 שלא יהי' (ט) הוא מעמוד לאמתות האדם
 ר"ל שאלו היה אפשר להקיר ממנו הכח ההוא ככר
 יצא מכלל כני אדם (ט) הכדלו המעמיד אותו
 שאהה אם תדע סוג והכדל ככר תדע המין (ד"מ)
 פמונה בעלת שלשה קו' ה' משולש וזהו סוג והכדל
 גשם כוון הוא צימק ויהי' הס' גשם וההוזה הכדל
 הצומח וכן כוון ותנועה רכזית הוא סי' ובי' כוון
 הסוג והתנועה הרכזית הכדל המין וכן כולם
 (יוד) לכל מין בהכרח סגולה אחת הכרחה לעכוות
 דעתי טעם כדבר כי אף אכאכמו לקצור השגפנו לא
 נדע מה ענין הסגולה למין ומדוע תמצא הסגולה
 לכל

שדומה להן מקרה והמקרה שני מינים
 בשחרות לנפת והלובן לשלג והחום
 וישיבה לראובן או החום לברזל
 ובליל חיים בלם והוא סוג
 כן סוג וכן הדבר אשר יכלול הצמחים
 שגשם הנזון ויכלול החי והצמח והוא
 השמים והככבים והיסודות המקריים
 במחלט הנה הוא יכלול הכל ואין שם
 נקרא הוג' העצם נקרא הגשם המחלט
 והחמר והברזל והדומים להם המינים
 מהם זולת אישי המין ר"ל פרטים
 הסוג האמצעי או המין האמצעי כי
 החי והוא מין בסמיכות א הגשם
 וכן הצמח ג' סוג אמצעי למה שתחתיו
 והצמח המינים החלקיים כי הסוג
 לכל

(יב) הסוגים העליונים

מתדמים נרמקים השלשה ואע"פ שזה בתכלית הגדול
 וזה בתכלית הקטנות ענין מציאת הרמקים כהם אחד
 . וכך השעוה הכתוב נשמע ויחד האש מתדמים נקום
 ואע"פ שהאש ההוא בתכלית המזוק וזה המוס בתכלית
 מן המולשה אלא שהענין הראות זה האיכות בשניהם
 יחד אחד עכ"ל הוא הדבר אשר דברתי שהכמה הדל
 המתדמים באיכות . כי ההדל והחלף שבין גרגור
 המרדל לגלגל הכוכבים ד"מ . יהיה הכמה המתפשט
 והוא מה שקרא הרב ז"ל הגודל והקטנות . והחלוף
 שבין חום השעוה הכתוב לוקוד האש לשמש יהיה
 הכמה הכלתי מתפשט והוא מה שקרא הרב ז"ל המזוק
 והמולשה . ועין כשם טוב שם שלא השיג ענין הכמה
 הכלתי מתפשט . וכבר שהחלוף מצד המזוק והמולשה
 יהיה הדל באיכות . ואינו כן . כי גדר הכמה וכלול
 המתפשט והכלתי מתפשט . הגודל והקטנות . והמזוק
 והמולשה .

ומיני . הכמה המתפשט ג' כשים . הכמה המתדבק .
 כגון הקו . השטח . הגוף . הזמן . והמקום .
 שכל חלקיו מדובקים כל כך . עד שתכלית החלק האחד
 הוא בעצמו תחלת החלק השני . וכל גבול שותף לכל
 החלקים שביניהם . והכמה הכלתי מתדבק . והוא
 המקפר . שתכלית האחד כדל מהתחלת השני ואין
 ביניהם גבול משהתקף . השלישי האויד . ויקרא ג"כ
 האיכות . והוא ההשוכה על שאלת אויד . וגדרו כל
 משיג ממשגי העצם שיזשער כלו בחלק זמנו וכלתי
 צרוף לזולתו . כגון ישר מעוות . תם . ככל . שטור
 לבן . מר . מתוק . וכדומה . ודע שאין לך איכות
 מכלתי כמות . כי כבר תוכל לשאל כמה מן המרירות
 או מן המתוקות וכו' . יש דבר מן הדברים . וכבר
 בארתי לך שהמתדמים הם הדברים אשר לא יבדלו כי
 אם בכמה . ויהיו א"כ א"ב מתדמים אם לא יהיה
 שום הדל בין איכות הא' לאיכות הב' : ד"מ שני
 משולשים שווי הנלעות דומים . לפי שאיכות שניהם
 אסד שהוא מרקם מובבל משלשה קווים ושנים שוים .
 ואולם אפשר שהם כדללים בכמה . ויהיה האחד גדול
 והשני קטן . ואם יהיה המשולש האסד נכב הזוויות או
 יבדלו באיכות שאין המשולש שום הנלעות נכב הזוויות .
 ואפשר שהם שוים בכמה . ודע שלכל הדקדוקים הללו
 מושגת גדולה בענין רחוק התוארים מהשם ותעלה .

ובלעדם לא תכון מה שכתוב הרב ז"ל במורה חלק
 ראשון פרק כ"ב : הרביעי המתקף . הוא יחס בין שני
 דברים שאין מציאותו באחד מהם כי אם בין שניהם .
 כגון יחס הארון והעבר . האב והבן . האוהב והאהב .
 וכדומה : הממשי המתי . הוא הדבר אשר נסוב על
 שאלת השואל מתי יהיה הדבר הזה . וגדרו יחס הדבר
 הנמצא אל הזמן המגביל תכליתו וקצו . מתי יהיה ומתי
 כעדר . השמי האכה . הוא ההשוכה על שאלת השואל
 אכה . וגדרו יחס הדבר הנמצא אל המקום . כ אשר
 תענה לשואל אכה ראובן . ותאמר בבית או בעיר או
 במקום פלוני . והנה הזמן והמקום הם מיני כמות
 המתפשט והמתדבק כאשר בארנו למעלה . אלא שישם
 הנמצאים אל הזמן והמקום איננו כמות . כי האכה
 אינו בבית והעיר רק מה שיובין באורך בבית בעיר
 וכן הענין בזמן המתו אינו לא היום ולא הלילה לא
 תמול ולא שלשום כי אם מה שיובין באורך ביום כליל
 וכו' : השביעי המצב . ויקרא ג"כ ההנחה והוא יחס
 הדבר קתם . אל קתם בערך אל המקום . כענין
 העמידה והישיבה השכיבה . זכומה שאינש
 ממאמר האכה . כי במקום אחד ישמוד האדם או יושב
 או יושב כפי יחס קתם אבריו אל קתם בערך אל
 המקום : השמיני לו . ויקרא ג"כ הקנין . ענינו הדבר
 אשר יקוף את הגשם מכל צד וישתק בהתקתו
 כחלבוש האדם . ומעליו . וכקליפת האילנות ועוד
 הנהמה : התשיעי שיפעל . השעירי שיפעל :
 אם ישנה דבר כב' וקנת השנוי כא' אז
 יקרא א' הפועל ו' המתפעל והתחדשות המקרה .
 והשנוי תקרא הפעולה . וכל זמן שהפעול' ככת תהיה
 ממאמר האויד . וכן כל הזמן שהתפעלות ככה ג' הוא
 ממאמר האויד . אלא שכת שיפעל כפועל ממש אז
 יהיה הענין המתחדש במתפעל ממאמר שיפעל .
 והענין אשר כפועל סבת הפעולה היא יהיה ממאמר
 שיפעל . ומיני הפעולה שנים . הפע' לה כמות ויהיה
 הסוי והפקדן והתנועה הכוללת הצמיחה וההתוך
 ההשתנות . העתקה ממקום אל מקום . והפעולה
 כדלל המשוכלל מתומר . ועניינה הכריאה מאין .
 והעדר מיש לאין . והשתנות ההשגה . ציור המושכלות
 וקנין המדות וכדומה . כי גם עליהם יפול שם פעולה
 והתפעלות

ואלו עשרה הסוגים האחד מהם והוא הראשון הוא עצם והתשעה הם מקרים ולכל אחד מהם מינים אמצעים ומינים אחרונים והבדלים וסגולות וארו יוד הסוגים העליונים אשר יקראום מאמרות וידיעת אלו המאמרות וכל משיגיהם ודמויני סוגיהם האמצעים ומיניהם ואישיהם מה שאיגו ראוי בזה המאמר אשר אנחנו נתחיל בו והוא הספר הראשון (יב) מספר ההגיון והשני יכלול על המשכלות המרכבות והוא ספר המלצה והספר השלישי הוא ספר ההקש וכבר קדם זכרון ענין ההקש ומינויו ותמונותיו ואלו שלשה הספרים כוללים מה שבא אחריהם בספרים החמישה הנשארים והראשון מן הספרים החמישה והוא הספר הרביעי הוא ספר המופת והספר החמישי הוא ספר הנצוח והששי הוא ספר ההלצה והשביעי הוא ספר ההטעיה והספר השמיני הוא ספר השיר וכאשר נבאר בנות מין מאלו המינים הנה בשנזכיר בה בסוגו והבדלו (יג) נקראו גדר ואם נבארהו בסוגו וסגולה מסגולותיו נקראו רשם או חק דמיון זה אמרנו בגדר האדם חי מדבר הנה חיי סוגו ומדבר הבדלו ופעמים נגדור האדם ג' בבשהוא חי מדבר מת ויהיה הבאור מת ההוא הבדלו האחרון אשר יבדיל בינו ובין המלאכים ואם בארנו שם האדם בשנאמר שהוא חי רחב התוק או שנאמר הוא חי נצב הקומה או חי צודק הנה

זכתפעלות ודע שאחרונים הקכמים מלאו שמספר העשרה לאו דוקא שאין כטעם הדברים ענין לנחמה המלוכה הזאת אשר כמד בה אריסטו ויש מי שהעמידם על ארבעה ויש מי שהוסיף עליהם מאמרים עד שזנכס כמדו שלא לדקדק במספרם כלל כי אם להעיר על חופני העיון בהם ולעמד על התועלת אשר יושיל הדקדוק בכל עניניהם מבלי לזחד לכללם מספר מקומם וכאור המאמרים כלה ע כזה העצם דש פר זיך כשטיהכרי סוכבטלכניא הכמה דש וויא פיל וויא גרוש קוואכטיטס האיד דש פון וועלכר בשאפכהייט קוואליטיאס המזטרף געגן עטוואס אכדרג אהלטן רילאטיא: המתי דש ווען קוואלדו ופאכה דש וואו אובי המזכ ריא לאגי זיטוס לו דוא בקליידוכג האכטיטוס שיפעול דש עש ווירקט אקניא: שיאפעל דש עש ליידיט פאקסיא: (יב) מספר ההגיון לאירסטו: (יג) כלומר הנוטה לכאור את הדברי שעל ידם יבדל מן אחד מאחריו פעמי' זיכמור להזכיר את הסוג אשר יכלול המין הסוף ועל ידו יבדל המין הסוף ממנו סוג אחר ויבדי להבדילו ממנו אחרים הככללי' תחת הסוג הסוף ויקוף עליהם הסבדל סמויחד למין הסוף ד"מ השמש הוא המאור היותר גדול שבכל הכוכבי' הנה היותר אחר מן הכוכבי' הוא סוגו והיותו המאור היותר גדול הוא הבדלו מן הכוכבי' המק' הם המנות אשר גזנו השם בה מבלי להודיענו הסבה והתועלת בהם הנה מגזת השם כ"ה הם הסוג והעלם התועלת הבדלם הבאור הזה יקרא גדר ערקלעסרוגג דעפויניא והוא הגדר האמת אחרי שע' יבאר עצמות המין ומתקו כי הסוג וההבדל מעמידו עצמות המין משם"כ אם כבאר המין ע' יבדלתו לו יספיק לנו הבאור הסוף להכיר ולהפריד בין המין הסוף לזולתו אלא שלא כדע כזה אמתתו בי הסגולה איכנה מעמדת עצמות המין והבאור הסוף יקרא רוסס או מק (כנייכוונג) מק משרש קק' מלאון כקאו טוג על פני (הסוס) יד וגם

הבדלו האחרון אשר יבדיל בינו ובין המלאכים ואם בארנו שם האדם בשנאמר שהוא חי רחב התוק או שנאמר הוא חי נצב הקומה או חי צודק הנה לאלו

(ד) וגם סלאור הוא יסמיק לנו להכיר בו את המין
ההוא מזולתו כי המקרה ההם פעמי' שהם מיוחדים
לאדם מין אחד או לאו אחד לבדו בגון אם נאמר
על העלוי שבעצי העדה שהם הגשמי' היותר ירוקי'
שכאילו נבחר ועל המלך שהוא האדם שהכל משתחוים
לפניו ועל ראונו שהוא האדם הדר בכית הוא יסמיק
במדר הזה וכו' הנה בל אלו דשמי' אשר בהן ככיל המין
או האיש ההוא מזולתו אבל לא מדע על ידם עצמות
הדבר ההוא ולמפתחו: (ב) הסוג כלל' ג' ג' טונג
ג' יכוס - (כ) המין ד' ארט - שפ' ג' יוס: (ג) האיש
ד' א' ויכילנו דינג' איכדיוודיווס (ד) ההכדל דער
אזכטר שיד - דיפיריכניס: (ה) הסגולה ד' או
איונגטימליכי פיקוליארי: (ו) מקרה קיים:
בשטענדי' זופעל' ג' קייט' אקנדינגס אינספארכלי
(ז) מקרה כפרד - אזכטטענדי' זופעליג קייט
אקנדינגס איפרוכולי: (ד) המאמרות:
טרידיקאמיטין: (טו) העצם ד' או וועזין
קובסטאכניס: (טז) הגדר - דיפויטציאל או
ערקלהונג - (יז) הרושם ד' או בנאיכונג
דיפויטציאל:

לא לו נקרא רשמים וכן פעמים נבאר
השם ונבכיריהו בסוגו ומקריו באמרנו
בבאר שם האדם הוא כתוב הוא חי
ימכור ויקנה וזהו בנקרא רשם הנה
כלל אלו השמות אשר התבאר ענינם
בזה השער שבעה עשר שמות הם
והם (א) הסוג (ב) המין (ג) האיש (ד)
ההכדל (ה) הסגולה (ו) מקרה קיים (ז)
מקרה נפרד (ח) הסוג העליון (ט) המין
האחרון (יוד) המינים האמצעים (יא)
הסוגים האמצעים (יב) הסוגים החלקיים
(יג) הסוגים העליונים (יד) המאמרות
(טו) העצם (טז) הגדר (יז) הרשם
וזכרנו עשרה המאמרות ולא בארנו
מהם זולת ענין מאמר העצם כי באור
מה שגשאר קשה על המתחיל
ויאריך אריכות אפשר שלא יובן ממנו דבר כי אם
ובהתבוננות ולמוד מפלג
והנה הכונה באלו השערים שביין כל מי שיקרא אותם באור עניני הדברים
המפרשים בהם:

שער יא

(א) (כעצמות) אמר המפרש אמרי אשר דאית
וההתכונות דרכי העניני הכללי'
והכדליהם מדע ותכונן עוד בחיכה אחרת והיא שיש
עניני כללי' שיחייבו אלו את אלו כחיוב גמור - עד
שאם תכיה העניני הממייני' או אפשר מכלתי שהודם
גם כמחייבי' - ד"מ שלוש הצלעות בתמונה יחייב
שלוש הזוויות וכן להקד שלוש הזוויות יחייב שלוש
הצלעות וכן כל משיגי' התמונות שבהכרסה יחייבו
מהכמה איזו עניני כללי' וההכמה ההיא הקרא גדר'
והמשיגי' המחייבי' מהם יקרא למודים - וסג"כ
עניני כללי' - ד"מ גדר המפולש הישר שהוא שטח
מוגבל משלשה קווי' ישרי' ויחייב מזה שכל זוויותו שוות
לשתי' כלכות ויחייב שמת שמתו כמת קני המרובע
שהשכמותו ובהו זה לתוכה וגובה המפולש - ומה
יקויב

שער יא

כל מה שימצא לדבר מהי כירידת
האבן למטה והיובמות לבית
בזביותו נקרא זהו (א) בעצמות וכן כל
מה שימצא על הרוב נאמר עליו גם
כן שהוא בעצמות באמרנו כל אדם
בעל חמש אצבעות ואף על פי
שימצא בעל שש אצבעות וכן כל מה
שימצא על הרוב בזמן במציאות הקור'
בזמן הסתו והחום בזמן הקיץ הנה גם
כן נאמר עליו שהוא בעצמות ובכלל
הענינים השביעיים כלם אסיהו על
הרוב

הרמב"ם שער יא הפירוש

הרוב הנה הם עצמותים וכל מה
 שמציאותו על המעט יאמר עליו שהוא
 (פ) במקרה כמי שיחפור יסוד וימצא
 מטמון. ובכלל הענינים המקדים בדם.
 שאינם מכונים היו מן האדם (ג) או
 מזולת האדם. נאמר על כל מה שימצא
 מהם שהוא היה במקרה. הנה זה ענין
 מה שבעצמות וענין מה שבמקרה.
 וכל התאר יתאר בו דבר מה. והתאר
 ההוא נמצא בדבר ההוא בעת שיתאר
 בו הנה נאמר בתאר ההוא שהוא נמצא
 בפעל. וכאשר יתאר הדבר בתאר בלתי
 נמצא בו עתה. אבל הוא מוכן ומזמן
 שיגיע לו התאר ההוא הנה אנחנו נאמר
 כי התאר ההוא בכח. המשל אמרנו
 בחתיכת הברזל שהוא סוף כי הוא מזמן
 שיהיה סוף. הנה הוא סוף בכח. ואין
 החתיכה

יקויבטמת טעם שני משולשי שיהא חשכתם
 וגובהם שיהא. ומה יקויבט ערך מדה שני משולשי
 מורכב מערך חשכתם וגובהם. ואלו דעות היית אומר
 גדר המשולש שהיה טעם מובכל מקווי ישרי ומדה
 שטמון קני המרובע העומד על. תושבתו ומגיע עד
 ראשו. והיות מקויבט מזה המשולש טעם מגבל משלשה
 צלעות ישרות. ושכל זוויותיו שוות לצדדי כזכות וכו'.
 ותדע מזה בענינו הכללי אשר זכרנו שיש מהם
 מקויבט ויש מהקויבט. פעמי' שישבו המתקייבט
 מקויבט והמקויבט מתקייבט. כאשר הראיתוך במשיגי
 המשולשים. וכן הדיון בענינו אקריד"מ נשמת האדם
 היא עצם מרגיש ומשיג. יקויבט מזה שלא תהיה מורכבת
 מחלקי. ולא תתפס במקום. ושאיין לה לא מראה ולא
 תמונה ושיהיה עצם נפרד. לא תקבל החלוקה וההכחה.
 ויש לה בחירה ורצון. ושהיא אהבת ושוכחת. מפניה
 וקצה. קומדת ומאסדת. קופעת ומרמתה וכו'. ואלו
 הנחת נשמת האדם היא עצם כשל בחירה ורצון. היית
 מקויבט מזה שהיא מרגיש ומשיג. בלתי מורכב וכו'.
 מעתה הענינים הכללי' המתקייבט אשר מהם יקויבט
 כל משיגי הדבר יקרא עצמות (וועזין) הדבר ואמתתו.
 לפי שעל ידם ה' הדבר מה שהוא. והם מעמידו אותו
 הדבר. ואלו יזויר הקהלס לא ה' הדבר מה שהוא.
 והדבר' המתקייבט מהם יקראו בעצמות (וועזין טל)
 (אייבנשפטן) והדבר' המקויבט הם המשיגי' שלא
 יתקייבו מעצם הדבר כקויבט גמור. כי אם האפשרות על היותם
 ועל הקהלס. כענין היות טעם המשולש
 לכן או שמור. או היות הנפש ישיבה או כרדמת או ערה וכדומה.
 כל אלו יקראו מקרים. לפי שלא יקויבו
 מעצמות הדבר כקויבט גמור. כי אם אפשרות על היותם
 ועל בלתי היותם והנה במציאות הענינו
 הטבעי המורכב. אחרי שאין לנו יודעי מתוכיותם
 מאומה ואין לנו משיגי' ומכירי מהם כי אם הפעולות
 אשר הם פועלי' כמושים באמצעות הכוונה. פעמי' שלא נדע
 משיגי' העצמות מהותם ולאמתתם על
 כיון. ולא נדע איזה מהם המתקייבט ואיזה מהם
 המתקייבט. ולכן יצטרך החוקר ללכת מהלך הפשוט
 ולגזור אומר על כל מין שימצא לדבר מהתמידהם.
 בעצמות. ופעמי' שלא ימצא לו כי אם על הרוב אע"פ
 ואמר עליו שהוא בעצמות אם היו היוצאי' מן הכלל
 מעט' עד למאוד. כענין מציאות חמש האצבעות
 לאדם. הנה אנחנו לא נדע איך ה' הדבר בתולדות
 ומי יגיד לנו איך יקויבו חמש האצבעות ממשיגי' הגוף
 הרוכב נאמר עליו שהוא בעצמות ועל כל מומי בני האדם
 שיהיו' תמים כאשר מצאנוהו על הרוב (ב) במקרה.
 הדבר הוא בקרי והזמן מכלתי יקויבט מטבע הדבר
 ועצמותו. והיו מינו המקרה שנים. כי אם יחפור
 יסוד ומצא מטמון. מכלי הוגד לו ממטמון הטמון
 שם הנה אף אם כיון למצוא מטמון מ"לא תהיה
 מציאותו כי אם מקרה. אחרי שאינו מקויבט מטבע
 היסוד למצוא חתמו מטמון. והיבט על המעט. ואם ידע
 שיש טעם מטמון. אלא שהוא לא כיון עתה
 למצוא

למזוא יהיה ענין בלתי מכוון. ויקרא גם הוא מקרה:
 (ג) או אזולת האדם. לע"ד כיון הרכיב בזה אל השכלים
 הכפריים. כי בערך אלי השם ותעלה אין שום ענין
 בלתי ידוע מושג ומכוון מאתו מד עזמו. אם יהיה
 הענין ההוא טוב. ולא יהיה רע כבר יהיה מכוון
 מאתו מד הטוב אשר יולד ממנו. ועל כל פנים אין
 מקרה כי אם בערך אל ידיעתו הקצרה והכרתו
 הכלושה כי הנה השם ותעלה אחרי שהיא יודע משיג
 בהשגתו הסגובה שאין לה לא גבול ולא תכלית את כל
 הדברי' האפשרי' והנמצאי'. תוכותם. ועצמותם
 ואמתתם. מבלתי שיעלם ממני שום משיג ממשגיגיהם
 הנה ידע' טרם נראו אותם את כל משיגיגיהם והתוארו'
 המתקייב' מהם. מהנזיחם מן האפשר המוטלט אל
 המציאות היש. וכן על משיגיגיהם המקרוי' אשר
 אמרנו שאפשר שהיו ואפשר שלא היו. כבר ידע את
 אופן הווייתם מעולם ועד עולם וגור עליהם איזו
 ימצאו. ואיך ימצאו ומתי ימצאו. ויגזור אומר ויקס'
 וא"כ אין לך שום מקרה ומאורע ותואר בלי רצון הכור'
 וכוחתו המיוחדת; ואולם עם כל זה אין רע יורד מן
 השמי'. כאשר אמרנו ל'. וכאשר באר הר"ם את כונתם
 במורה קלק' כי אם חזקה הנמון הנמונה הזאת העמוק'
 איך מפי עליון יצאו הטובות בעולם ככונה מיוחדת
 מאת הכורא' ית'. וכא גם הרע' לתהיב כתובם
 מפאת ההעדר והשלילה הכרוך בעקב כל קנין בעל
 הכלית. ואם כל זה לא נתן המרחם רשות למשחית כי
 אם בעבור הטוב הנמשך ממנו והקשור עמו בקשר
 אמוך לא ינחם. ושלוה יזדק האומר שאין שום ענין
 בלתי ידוע מושג ומכוון מאת היוצא' שמו. הטוב
 כגד עזמו. והרע מד הטוב אשר יולד ממנו: ושאין
 שום מקרה גרידא והזדמן בעולם כי אם בערך אל
 כונת שוכני כתי אומר. ואם תפר אדם יקוד ומצא
 מטמון. והנה הי' מקרה בערך אל כונת המופר'.
 ואולם הגיע לו הטוב הזה ככונה מאת מקבב
 כל הסבות הנזוה ומביט סוף דבר מראשותו יודי בזה
 לשמך מן העשות (ד) מהעור כן. כפל עשות כספרי
 הרכ ז"ל וכצ"ל ואין התיכה בלכד מהעור בן (כלומר שחיתת העור לא תקרא סיף) ויש הצדל גדול בין העדר
 ענין הסיף מתיכת הכדול. ובין העדרו מתיכת העור (כלומר אף שיעדר ענין הסיף מתיכת הכדול. מ"מ
 מוזמן הוא להיות סיף. משא"כ בתיכת העור: (ה) הענינים המלאכתים. הם הנעשים במלאכה מכני אדם:
 (ו) הטבעיים. הם הענינים הסווים ע"י הכמות אשר הטכניע יוצר בראשית ביצורו' מבלי צורך אל פועל אדם
 פקירי (ז) הסתלקה מציאות

החתיכה בלכד (ד) מהעור בן. ויש
 הצדל גדול בין העדר ענין הסיף
 מתיכת הכדול. ובין העדר ענין הסיף
 מתיכת העור. וכן אמרנו בלד אשר
 נולד. זה כותב. ענינו שהוא כותב בכח
 רחוק. ואמרנו בנער קודם שיתחיל
 בלמוד. שהוא כותב בכה הנה הכח הזה
 יותר קרוב משלפניו. ואמרנו במי
 שיתעסק בכתיבה בעת שהוא ישן שהוא
 כותב בכח. הנה זה צ"ב יותר קרוב מן
 הראשונים. ואמרנו במי שהוא ער
 ולפניו הקלמוס והדיו והקלף. שהוא
 כותב בכח. אבל הוא כח קרוב מאד.
 ולא נקראו כותב בפעל כי אם בעת
 שיוכתוב. וכן כל מה שדומה לזה. ואולם
 הארכנו לבאר זה הענין. בעבור
 שהפילוסופים אמרו כי כל מה שלא
 יבדיל בין מה שבכח. ובין מה שבפעל
 ומה שבפעמות. ומה שבמקרה. ובין
 (ה) הענינים המלאכתים. ובין הענינים
 (ו) הטבעיים. ובין הענין הכולל והפרטי.
 הנה הוא בלתי יודע לדבר. וכל שני
 דברים שהם באופן שבאשר נמצא
 אחד מהם (ז) הסתלקה מציאות האחר.
 נקראים ההפכים. כהום. וקור ולחות
 ויבש. מן הדברים ההפכים. מהם מה'
 שבינם אמצעים. כהום והקור. כי

ביניהם (ט) הפשר ומהם מה שאין
 אמצעי ביניהם כזוג ונפרד ביכל
 מספר אם זוג ואם נפרד וכאשר
 יהיו שני דברים שאי אפשר התחברם
 יחד במקום אחד לפי שהאחד מהם
 הוא מציאות דבר מה והאחר הוא
 הסתלקות המציאות ההוא (ט) והעדרו
 בעורן והראות הגה נאמר שהראות
 קנין והעורן העדר ולא נאמר בהם
 שהם הפכיים כמו שנאמר בחוס ובקור
 כי החוס והקור חלקם (ולעז"ל נראה
 להגיה חזקם) במציאות שוה ואין החוס
 אפשר המציאות יותר מן הקור ולא
 הקור אפשר המציאות (יוד) יותר מן
 החוס ואין כן הראות והעורן ובזה
 יבדלו בין העדר והקנין ובין שני
 ההפכיים וכן בהחכמה והסכלות
 נאמר החכמה קנין והעדר הקנין תהיה
 סכלות וכן העשר והעני ומציאות
 השער בראש והקרתה ומציאות
 השנים בפח והעדרם והדבור
 והאילמות כל אלה נקראים קנין
 והעדר (יא) ולא יתאר בשם ההעדר
 כי אם אשר משבעו שמצא לו הקנין
 ההוא הנחבי להעדר ההוא כי אנחנו
 לא נאמר בפחל שהוא סכל ולא עור
 ולא ארם הגה זה ענין הקנין
 וההעדר בהסכמתנו ומין השמות יש
 שהם מפרשים שבאשר תשמע אותם
 יובנו לה עניניהם אשר יורו עליו בלשון
 ההוא מבלי שתצטרך אל הקשה בין
 הענין

האמר כענין שהאחד מחיב דבר והאחר מחיב סותרו
 (ס) הפושר וככלל אם ית אר דבר בגודל וכקטנת
 דבר או כמעט הנה יהיה כינו וכוין הפוכו דבר
 אמצעי כענין הקר והקום אחרי שיתואר ביותר
 חס וכוותר קר הנה יהיה כיניהם הפושר ולא אם
 לא יתואר הדבר כמות כענין הזוג והנפרד שאין
 לה יותר זוג מזוג ואין לה יותר נפרד מנפרד הנה
 אין כיניהם אמצעי (ט) והעדרו כלומר שהשני
 איננו מציאות כי אם העדר מציאות וסלקו כענין
 העורן שאינו דבר כמצא באמת כי אם שלילת
 הראות שה' הכנה להשיג הדברי' המוקשים באמצעות
 האור והעורן סלקו ההכנה ההיא והעדרה (יוד)
 יותר מן החוס זהו לדעת הרב"ל ומה דע לך
 שרכים מחכמי זמננו סלקו על הדעת הזאת ואמרו
 שגם החוס קנין והקור העדר כי החוס יולד מתכונת
 סלקי האש אחר בגוף והקור העדר הסלקים ההם או
 העדר תכונותיהם ומהם הזוד לדעת הרב"ל ואמרו
 שגם קור קנין והעידן הנסיון על דבריהם שאם
 תעמיד בימות הסורף אלל התנוד וזכית מלאה מים
 מוך קערה מלאה שלג מעורב עם מלח שקורין
 סלפיטר כמעט רגע ויתקרו המים וישבו לקרם
 ומכטן מה יצא הקרם הזה לולי ימצא כחלק ענין
 מקרר בטבעו ולו א"כ הקור קנין ולדעת הסולקים
 אין משם ראיה ואלוה אין כאן מקומו (יא) קנין
 והעדר ראוי להעיר את אוזן הקורא שאין שום קנין
 בעל חכמה בלי העדר ואולם הקנין הכלת בעל חכמה
 הוא נשגב ומרומם מן ההעדר מ"ה ההשגה קנין ואם
 פי' המשיג בעל חכמה ושיג קצת הדברי' בהכרה
 שלימה ומיושבת וקצתם בהכרה חסירה ותלושה וקצת'
 יסכול לגמרי ולא"כ יש להשגתו גבול ומן הגבול
 ההוא ואילך יפול תחת ההעדר וכן הענין בראות
 וכשאר העניני' ואלוה ההשגה בלי חכמה אין לה לא
 גבול ולא קנה ולזה רמז ממנה כל העדר ושלילות
 ויהי גדר הכלת חכמה שלל השיג אותה שום העדר
 כי אם הקנין הנכמי לו בלי קנה וכלי גבול ותכין חיה
 ענין הכמות הכלת מתפשט שזכרנו למעלה שער יוד'
 שהי' כוספת על כל קנין בעלי חכמה אחרי שיס מקום
 לשאלו כמה מן הקנין הגיע לו וכאילו יחס אל ההעדר
 המסוכרת עמו נתייכלו הקנין אבל לקנין בלי תכלי'
 אין

אין לה לא כמה ולא שעור (יב) הצטרפות כשהתקדק
 תמצא שגם הקור והקום הם מהצטרפים . כי כבר
 תמצא דבר אחד קר לראובן וחס לשמעון או קר לימין
 לראובן וחס לשמאלו . כי אתה אם תקרר את ירך
 הימנית ד"מ . ותחם השמאלית ואם כחושית את
 שתיהן לדרך מים פוערים . יהיו קרים לדרך השמאלית
 וחמים לדרך הימנית . ובאמת לא תזכנו המלות קר
 וחס . כי אם בהקשה אל גוף המדבר . כי באמת כל
 גשם קר מנר וחס מנר . קר כערך ובהקשה אל חס
 ממנו . וחס כערך אל קר ממנו . וא"כ גם קור וחום
 מהצטרפים : (יג) המזוי והכפל . כלומר מצי המספ'
 עם המספר שהוא כפולו : (יג) המתחלף . מצטרף לדבר
 אשר הוא מתחלף לו . (כל"א דש פר שיוכי בניהט זיך
 אויף דלז ווא פון עש אונטר שידן איזט) (כי המתחלף
 עם השווה הם מן ההפכים . אחרי שבמציאות האחד
 מהם יסתלק הפכי וכן האהבה והשנאה הם מן
 ההפכים . כי אין האהבה כי אם השנאה בטוב אשר
 יגיע ללאהב והעצבון ברעתו והשנאה הפך האהבה
 אחרי שהיא העצבון בטוב השנאה והשממה ברעתו
 ומדוע לא נכין את המלות הללו בלי הקס' וצרוף לזולתי
 הם אלא ודאי שכונת הרב שהמתחלף מצטרף לדבר
 אשר הוא מתחלף לו . והשוה לכשוה . האוהב ללאהב
 השוכא לשכוא' (יה) והשוה . גם הוא מצטרף אל
 הכשוה . וכמו כן האוהב אל הכאהב והשוכא עם האדם
 אשר הוא שוכא לו . (טו) נוטה . והמדקדקים
 בעבריים אף הם קראוהו השם הסמוך (והוא הענין
 בדבור המורה על הצטרפות שבין דבר לדבר (כל"א
 דערצויפאל . געניטוויס) ד"מ מצי האמה . כפל
 האמה . אוהבי אמת . שוכאי בצע אבי אברהם . בן
 יעקב . ודומיהם) (ח) מה שבצמות . דלז וועזנטליכי
 סוכטענצילי : (ב) מה שבמקרה וואס צו פעליג איזט
 אקזידינטאלי : (ה) מה שבכח וואס איס פר מעגין
 איזט פוטינצילי : (ו) מה ששפ על . וואס איזער
 טאהט איזט . אקטוואלי : (ז) הכח הקרוי דלש .
 נעכשטי . פוטינציל פרוקסויאל : (ח) הכח הרמוק
 דלש

הענין ההוא ובין דבר אחר . באמרנו
 הבדיל והנחשת . והמאכל והמשחה .
 והעמידה . ומה שדומה להם . וישמן
 השמות שלא יגיע לך הענין ההוא
 שיוורה עליו השם ההוא . כי אם בהקשה
 בינו ובין דבר אחר . באמרנו הארוך
 והקצר ומה שדומה להם . הנה לא
 יגיע בשכל ענין היות זה ארוך . כי אם
 בהקש במה שהוא יותר קצר ממנו .
 ולא יציר שזה קצר עד שיגיע בשכלינו
 יותר ארוך ממנו . והנה זה היחס בין
 הארוך והקצר . ומה שדומה להם
 נקרא (יב) ההצטרפות . ונקרא כל אחד
 מהם המצטרף ונקרא שניהם יחד
 המצטרפים וכן המעלה והמטה . (יג)
 והחצי והכפל . והקדם והמתאחר . (יד)
 והמתחלף (טו) והשוה . והאוהב והשונא .
 והאב והבן . והעבד והאדון . כי אל
 והדומה להם נקרא כל אחד מהם
 המצטרף . כי הוא לא יגיע ענינו בשכל
 כי אם בשעור והקשה בינו ובין דבר
 אחר . והיחס ההוא אשר ביניהם הוא
 אשר נקרא ההצטרפות . ואולם הענין
 אשר יקרא אותו מדקדק הערב הסמוך .
 בנער ראובן . ופתח הבית . הנה נקרא
 השם ההוא (טו) נוטה וכמו שנאמר
 בשוללת ומחייבם מתנגדים . כמו שקדם
 בן נאמר בכל העדר וקנין . ובכל שני
 הפכים ובכל המצטרפים שהם מתנגדים

הנה כלל השמות שעניניהם מפרשים . בזה השער . ששה עשר הם . והם (א) ממ
 שבעצמות . (ב) מה שבמקרה . (ג) הענינים העצמותיים . (ד) הענינים המקריים
 ה מה

הרמב"ם שער יא יב הפירוש

דאט ענטפערטו פון מעגן פוטנליא רומאטא
 (יוד) הספכים אשר אין ביניהם אשכנזי. ד"ה
 אונמיטלנאר ענטגעגן גזעטלי דינגי. (יא) הקפין
 ד"ה וירקליכי רילאטאס. (יב) העדר דער מאנגל
 ד"ה איינער עכנגב. פרוואליא (יג) ההצטרפות
 געגן איינאנדר האלטונג רילאטא. (יד) ההצטרפי
 געגן איינאנדר האלטונג דינגי רילאטיווא. (טו)
 המהגדים ד"ה ענטגעגן גזעטטו דינגי

(ס) מה שבבכה. (ז) מה שבפועל (ח) הכח
 הקרוב. (ט) הכח הרחוק. (ט) ההפכיים
 אשר ביניהם אמצעי. (יוד) ההפכיים
 אשר אין ביניהם אמצעי. (יא) הקפין (יב)
 העדר. (יג) ההצטרפות. (יד) המצטרפי
 (טו) המצטרפים. (טו) המתנגדים :

שער יב

שער יב

לכשר הוה זכר הרב ממסות הסדר (א) רדנונג
 קודם והאחר מתאחר והנה הסדר הוא ענין מצטרף כאשר על שני דברי או דברי רבים אם הו'
 פניהם יסם כמציאות כגון שיהיה אחד כסור השני ויקרא הסדר הזמני או שיהיו יחד ויתחלפו ויקרא הסדר
 המקומי או שיתקייב האחד את השני כענין העלם והעלול הפכה והמקום או שלא יוכן האחד כי אם אסרי
 הכנה השני כגון הענין היותם פרטנאל יוכן כי אם אחרי הכנה הכלליות כמו ככל האופני הללו דברים
 מהקלפם וכניהם יסם כמציאות מציאות האחד במשך מציאות השני והם א"כ על הסדר והאחד קודם והשני
 מתאחר כאשר יבאר הרב ולא זכר הרב קודם כמקום כאשר אבאר

יאמר אצלנו על דבר מה שהוא
 קדם לדבר אחר. על הפנים
 אחד מהם הוא (א) הקדימה בזמן
 כאמרנו קדם לאברהם. והשני קדימה
 בטבע. כחי להאדם. כי אם תרצה
 לסלק החי. (ב) תבטל מציאות האדם.
 ואם תרצה לסלק האדם. לא תבטל
 מציאות החי. הנה נאמר. כי החי הוא
 יותר קדם מן האדם בטבע. והאדם
 מתאחר מן החי בטבע. והשלישי (ג)
 הקדימה במדרגה. כשני אנשים ד"מ
 שאחד מהם יש בקרוב אל השלטון.
 והאחר רחוק ממנו הנה יאמר שזה קדם
 לזה במדרגה והרביעי הקדימה במעלה.
 והוא היותר שלם שבשני דברים והנכבד
 שבהם. במין אחד בעינו. או בשני
 מינים מתחלפים. דמיון זה משני
 רופאים

(א) הקדימה בזמן. כלומר בדברים הנמשכים על
 סדר הזמן כבר ימצא האחד כסור האחד והיה הדבר
 הקר קודם והוזה מתאחר ואולם בדברים הנמשכים
 על סדר החכם והמקום. און מהם קודם ומתאחר
 במקום כי אם בערך אל המדבר. ד"מ אברהם קודם
 ומשה מתאחר בזמן. אבל ירושלים וכל ארצות קודם
 ומתאחר במקום כי אם בערך אל המדב כאשר הוא שם
 ואם יחיל אדם סמוך לירושלי יהיה בערבו ירושלי קודם
 ואם יפו' סמוך לככל יקרא אלכו ככל קודם וירושלי'
 מתאחר ואולם במקום עצמו אחרי שהכמנלי המיוסקי'
 אל המקום הם יחד אין מהם קודם ומתאחר בשלות כי
 אם כשקשה אל המדבר כפי קירוב או רחוק הכמנלים
 אחרי שג"ע אל האחד בטרם יגיע אל השני ולזה יפו'
 הכמנלי יחד במקום על סדר. אלף שלא יפול בהם
 קודם ומתאחר. (ב) תבטל מציאות האדם כל' ואולם
 כבעול האדם אינו מן הכמעט שלא יבטל החי ולכן
 ענין החי קודם בטבע. כי הוא יותר עצמותי מענין
 האדם וענין האדם קודם לקבולת החיות והקבולה
 קודמת למקרה אף שכלם שווים בזמן: (ג) הקדימה
 במדרגה וזוה יקרא השכי למלך משנה כי המלך
 כמדונה הראשון במדרגה. וזוה יקרא השכי לו משנה
 והשלישי יקרא שליט ככל"ק כמ"ם הרדק כי הוא תפה
 המשנה

קדם לדבר אחר. על הפנים
 אחד מהם הוא (א) הקדימה בזמן
 כאמרנו קדם לאברהם. והשני קדימה
 בטבע. כחי להאדם. כי אם תרצה
 לסלק החי. (ב) תבטל מציאות האדם.
 ואם תרצה לסלק האדם. לא תבטל
 מציאות החי. הנה נאמר. כי החי הוא
 יותר קדם מן האדם בטבע. והאדם
 מתאחר מן החי בטבע. והשלישי (ג)
 הקדימה במדרגה. כשני אנשים ד"מ
 שאחד מהם יש בקרוב אל השלטון.
 והאחר רחוק ממנו הנה יאמר שזה קדם
 לזה במדרגה והרביעי הקדימה במעלה.
 והוא היותר שלם שבשני דברים והנכבד
 שבהם. במין אחד בעינו. או בשני
 מינים מתחלפים. דמיון זה משני
 רופאים

הפירוש שער יב

הרמב"ם

כג

המשנה וזכו הקדר המדיני. (ד) מספיקים כמציאות
 כלומר שאין מהם קודם בטבע לאחר ד"מ מציאות
 האור ומציאות השמש מספיקין כמציאות כי אם תסלק
 האחד אינו מן הכחכע שלא ינטל השני: (א) הקודם
 בזמן. בלש"ע טימטרו פרוס (פריהר אין דר צייט)
 (ב) הקודם במדרגה. גראדו פרוס (העפר איס גראד
 אדר דעם שטאכד נאך). (ג) הקודם בטבע נאטורל
 פרוס (פריהר פון נאטור). (ד) הקודם במעלה.
 קוואליטאטי פרוס (פריהר אין אויבנשאפט. בעסר).
 (ה) הקודם בסכה. קוזא פרוס (פריהר אין אורזאך
 (ו) אין איינר צייט. וכו'.

רופאים ושני מדקדקים אשר אחד
 מהם יותר חכם מן האחר הנה נאמר
 ביותר חכם שבהם שהוא היותר קדם
 במלאכה ההיא. וכן אם התחלפו
 המלאכות כמו שיהיה אדם חכם ואם
 לא יהיה מפלג בחכמה ואדם אחר
 מרקד מהיר ברקוד הנה נאמר בחכם
 ההוא שהוא היותר קדם מן המרקד
 במעלה החמישי הקדומה בסיבה והוא
 שיהיו שני (ד) דברים מספיקים במציאות
 אולת כי האחד מהם סבה למציאות האחר
 הנה נאמר בסבה שהיא יותר קדומה
 מן המסבב כמו שנאמר שעלית השמש
 והירח קדמת מאור היום. ואע"פ שהם
 בלתי יחד. פי' עלית השמש היא סבה
 למציאות היום. ואנחנו נאמר בשני דברים
 שהם יחד בזמן בשניה נמצאים בעת אחד
 ונאמר שהם יחד במקום באשר יהיו
 נמצאים במקום אחד. וכן בל שני דברים
 שיהיה מרתקים יחד מהתהלה אחת
 מרחק אחד הנה נאמר שהם יחד במדרגה.
 וכל שני דברים המסתפקים בחיוב
 המציאות ולא יהיה אחד מהם סבה
 לאחר הנה נאמר בהם שהם יחד בטבע.
 כפפל והחצי. וכן נאמר על הסמוכים
 שהם יחד מצד הסמיכות הנה כלל השמות
 אשר התבאר ענינם בזה השער. השעה שמות הם.
 (א) הקודם בזמן. (ב) הקדם
 במדרגה. (ג) הקדם בטבע. (ד) הקדם
 במעלה. (ה) הקדם בסבה. (ו) יחד בזמן. (ז)

שער יג

שער יג

(א) הפועל. באור מלת פועל עיון למעלה שער ג'
 (ב) מלה או האות. היא תיבה שלא
 תזון כהיותה לבדה והיא מועלת להכנת צדי הפועל
 או השם ותכליו. כאמר נו. ממנו. למען. כי.
 אשר: (ג) והסם. הוא תיבה שתזון לבדה כמו הפועל
 אלא שאין בה שאר תכאוי הפועל שזכרנו למעלה שער
 ג'. כאמר נכור. שמור. חכמה. וכדומה: (ד) אם
 הנוטה. יקרא למדקדק הערב השם הנסמך. וזה
 הכלל. על שאלתך מי הוא. תהיה המענה בהסם
 הישר כאשר תשיב לשואל מי עשה זאת. ותאמר
 העבד ועל שאלתך של מי. תהיה המענה בהסם הנוטה. כי

התיבה אשר יקראה מדקדק הערב (א)
 הפעל היא אשר נקראה אנחנו
 הקנין. וכבר זכרנו זה. ונקרא האות (ב)
 מלה. (ג) והשם ממנו מזה שנקראהו
 שם ישר. ובזמנו אשר נקראהו (ד) שם
 נוטה. ונאמר אבונצר אל פראבי.
 כבר

העבד ועל שאלתך של מי. תהיה המענה בהסם הנוטה. כי
 אס

יב

בבר קרה בלשון הערב שכל
 שם (ה) שנקודו חולם הוא אשר יקראהו
 ושי מלאכת ההגיון השם הישר
 והשם שנקודו חירק או פתח הוא
 אשר יקראהו בעל מלאכת ההגיון
 השם הנוטה הנה זה דבר אבונצר
 ואולם (ו) השם אשר נקראהו בלתי מגיע
 הוא שם מרכב מכלת לא והקנין
 באמר לא רואה ולא חכם ולא
 מדבר והשמות אשר יקראם מדקדק
 הערב שמות הפועלים והכותפעים
 הם אשר נקראם אנהנו השמות
 הנגזרים ואשר יקראו המדקדק
 המקור (ז) נקראהו אנהנו המשל
 הראשון והשמות אשר יקראם
 הנסתרים כמו אני ואתה והיה והכף
 והיו והיו בעברו ועברה ועבדי ועבדך
 (ח) הנה אנהנו נקראם כלם הנסתרים
 ונקרא גם כן האותיות המבארו הבנויים
 ונקרא את התאר והמתאר (ט) מאמר
 הרבב הרבבת באור ותני פרוש חבור
 ותני באמרנו ראובן הכותב ושמעון
 הלבן וכן השם הסמוך ואשר הוא
 נסמך אליו יאלה הסמוכיות בדקדוק
 נקראם גם כן מאמר הרבב הרבבת באור
 ותני ואולם את המאמר החותך נקרא
 אנהנו מאמר הרבב הרבבת ספור
 והשמות בכל לשון יתקו תלוכה
 הכרתית אר שלשה סוגים אם נבדלים
 אם נדרפים ואם משתפים וזה כי
 הענין האחד באשר יהיו לו שמות
 רבים

אם ישאל השואל של מי העבר הזה תשיב עכד אברה
 הוא ויש כזה הכדל כין לה"ק ללשונות העמי סבלה"ק
 שוכה השם הנסמך ובלה"ע אשר אנו דרים כיוחס
 ישונה השם אשר הוא כסמך אליו כי בלה"ק יהיה ד"ס
 הנספר ככיס הוא כנסמך כניאל ובלה"ע הנספר
 גאע כנסמך קיכר גאטט (ה) שנקודו חולם זהו
 מקרה מיוחד ללשון הערב ואין לנו עסק בו (ו) השם
 אשר נקראהו בלתי מגיע הוראת הרמקת ושילוח
 הקנין מהנושא והם מורכבים משלילה וקנין ואמרי
 משלילת הקנין ההוא לא יפול על שום דבר כיסוד כי
 אם על כל דבר חוץ מבעל הקנין ההוא לכן קראו
 השמות ההם בלתי מגיעים והנה בלה"ע כללו
 השלילות והקנין כתיבה אה ד"מ אונטוגנד
 אונפרכונפט אונרעכט וכדומה (וכן בלה"ק
 כתוב וזכנו לשד"ל אללה דכרי לב"ז) הסקאנוכי בלא
 אל (שם לב"כ"מ) ואני אקניאם בלא עם (שם) כאלם
 האומר בלא איין אונגאט איין אונפאלק (ז) המקור
 הוראתו כהוראת הפועל אלא שאין בו ענין מורה על
 זמן או על הגוף (כמו שמוע הלך כקוע אכול וכו'
 וזרו על ענין הפעולה או הספעלה הראוי לחול ככושא
 ולהתקשר עמו אלא שלא כתיסד לא בזמן ולא בגוף
 ולא כמין בלה"ע הערן גיהן גיהן עקן (ח) ועבדך
 וכן המון וה"מ כמו עבדיהם עבדיהו ולכן יקראו
 הכנויים אמרי שהם אותיות הא"כף כן יו"ד
 מ"ס וקראי בלה"א פראכאמיאל תחת השם כי כלם
 יבאו במקום השם אפי במקום שם המדבר אהה במקו'
 שם המדובר לו הוא במקום השם המדובר עליו
 וכן במקום עבר האיש המדובר באמר עבדו וכן
 עבדה ועבדיכם וכו' בפעלי הולאת במקום הולא אהה
 סוכאכני במקום הולא אהה את אפי שמרני ושמוח
 אהה את אפי וכן כלם תחת השמות ואפשר שלכעבור
 זה קראם הערב הכסתי אמרי שהם מסתיירי השמות
 ויבאו תחתיהם וככה בשמחה ובהלל כאשר זכרו קזל
 לפעמי' שמות רבי לענין אחד כגון שמחה סדוה
 דינה שסון גיליה הלל שבת פאר קלוס וכו'
 וידוע שדע שאף אם אמרנו שהשמות הללו זדומיהם
 הם שמות נרדפי אין כוונתנו שיפי הנרצה בהם דבר
 אחד לגמרי ושלא יהיו שום הכדל בין הוראות השם
 האחד לשם הכרדף עמו עד שלא יוכל המשתמש בהם
 להגיר

להגיד מדוע נשום פנים השתמש פעם בשם אחד .
 ופעם בשם הכרדף . כי שמות כרדפי' כאלה לא ימלאו
 בשום לשון כי אם מעט מזעיר וכ"ש בלשונינו הקדוש'
 אין ספק שלא הונחו בשמות מתחלפי' לכוונה אחת
 לגמרי וכדלוי יש בהם מן החלופ' אם כחוק' ורפיון .
 שהם האחד יחוק הכוכה והנרצה בו יותר מן השני .
 או במקרה אחת מן המקרים הנזרף לכוונה העצמית
 בשם האחד ולא תזרף אליו בשם הכרדף . אלא שהכוכ'
 העצמית בכלם אחת . אחרי שירעת שהכדל כחוק'
 ורפיון וכן בשאר המקרי' לא יאונה עצמות הדבר
 ולא תחתו . וכזמנינו נחשורר חכם אחד לדרוש על כל
 השמות הכרדפי' בלשוננו הקדושה כמה יבדלו אלו
 מאלו . ומדוע השתמש הכתוב פעם בשם האחד ופעם
 בכרדיו . והעמיק כענין הזה כרדשו' (כחמדים ט)
 מאמר הרכב הרכבה באור ותני . הוא שם מונח על
 מאמר מחובר משם עצם ושם המואר . ובתנאי שלא
 יהיה כל המאמר בלוי כי אם נושא או כנושא לבד . כי אם
 יהיה מחובר מנושא ומשואל לא יקרא עוד הרכב באור
 ותנאי . כי אם מורכב הרכבה ספור . והוא המאמר
 הפוסק ויקרא ג"כ המאמר הקותף או משפט או גזרה .
 והמשל ראובן הכותב . מורכב הרכבה באור ותנאי .
 ראובן הוא כותב מורכב הרכבה ספור : (יא) ועל מנוע
 המים כי אין לך דבר משותף לעין הרואה ולמנוע
 המים עד שיפול על שניהם שם אחד ולא היתה בו אם
 הסכמה מוחלטת מן מניח הלשון לשתי שני הענינים
 הללו בשם אחד : (יב) על הכוכב ועל כ"ס . אפשר
 שכותבו על כוכב הכלב : (יג) המדברי' וכו' עד העשב
 לא ידעתי פירושו . ואולי בלשון הערב שם כוכב כופל
 גם על עשבה ועם כל זה מיתן ודעו מה כוכב
 מדברי' או חמי . אלא שאין כזה צורך להכנת המאמר :
 (יד) המינים ומעמידם . וזה לך האות . השם הנפול
 בהסכמה . נקחתו שזה ככל הבלשונות אחרי שהדבר
 ההוא משותף בטבעו לדברים שונים ומעמיד עצמו
 משל"כ בשם המשותף הגמור : (טו) אשר תחתיו
 בהסכמה

רבים הם הנרדפים . וכאשר יהיה שם
 אחד לענינים רבים . הנה הוא שם
 משתף . וכאשר יהיו שמות משנים
 לענינים שונים . שכל אחד יש לו שם
 מיוחד . הנה אלו השמות נבדלים . משל
 לענין הנרדפים . דמיון זה בלשון העברי'
 אדם איש אנש לזה המין מן החי . סבין
 מאבלת לזה המין הכלי . אלה הם שמות
 נרדפים . (י) והיותם קוראים עין את
 העין הרואה . ואת מבווע המים . הנה
 אלו השמות משטפים . ואמנם המים
 והאש והאילן . הנם שמות נבדלים . וכן
 כל השמות הדומים לאלו . והשמות
 המשתפים יחלקו לששה חלקים . מהם
 משתפים שתוף גמור . ומיהם מסבכים .
 ומיהם מספקים . ומיהם שיאמרו בכלל
 וביחוד . ומיהם משארים . ומיהם מעתקים
 והשם המשתף הגמור . הוא הנאמר
 על שני עצמיות אין . שיתוף ביניהם
 בענין מן הענינים כלל . אשר בעבורו
 ישתתפו בשם הזה . כהשם עין אשר
 נאמר על חוש הראות (י) ועל מבווע
 המים . וכשם הכוכב הנאמר (יב) על
 הכוכב ועל ב"ח . ר"ל על הכוכב (יג)
 המדברי' והפוכב החמי' והכוכב השמימי'
 ושם הכוכב הנאמר על הכוכב ועל
 העשב . והשם הנאמר בהסכמה . הוא
 שיהיה ענין מעמיד לשני עצמיות או
 יותר . ובשם ההוא ראיה על כל אחת מהעצמות ההן . בעבור הענין אשר
 תשתתפנה בו העצמיות ההן לאשר הענין . ההוא מעמיד עצמות כל אחד מהם .
 בהשם חי הנאמר על האדם והסוס והעקרב והדג . כי ענין החיית אשר היא החזנה
 וההרגש

הרמב"ם שער יג הפירוש

וההרגש נמצא בכל אלו המינים
 ומעמידם. וכן כל הברל נאמר על
 אישי המינים (יג) אשר תחתיו בהסבמה.
 וכן שם כל סוג נאמר על המינים אשר
 תחתיו בהסבמה. ואולם השם המוספק
 הוא אשר נאמר על שתי עצמות או
 יותר בעבור ענין מה השתתפו בו.
 ואין והענין ההוא מעמיד לאמתות כל
 אחד מהם. רמיון זה השם אדם הנאמר
 על ראובן התי המדבר ועל איש אשר
 מת ועל צורת אדם נעשה מן העץ או
 מן האבן. או במין מטיש הצרור.
 הנה זה השם הנאמר עליהם. הוא
 בעבור השתתפת בענין אחד. והוא
 תמונת האדם ותארו. ואין התמונה
 והתאר מעמיד לאמיתות האדם. והנה
 באשר ידמה בשם הנאמר בהסבמה.
 שהלא בעבור שתוף ענין מה בשתי
 העצמות יחד נאמר עליהם אדם. וידמה
 ג' בשתוף גמור. בעבור כי אמיתות
 עצמות זה זולת אמתות זה האחר. ע"כ
 בעבור זה (טו) נקרא מספק והשם הנאמר
 בכלל ויחוד הוא שיקרא מין מן המינים

בשם סוגו. כאמרנו כוכב הנאמר בכללו על כל
 הוא שם לאחד משבעה (טו) כוכבי הלכת. וכשם
 הש"ה בערב הנאמר על כל
 מין מיני העשבים. ועל הפרח הצהוב אשר יצבעו בו
 הצובעים. והשם והמשאל.
 הוא השם המורה על עצמות מה. שבשרש הנחות
 הלשון הוא קים על העצמות
 ההיא. ואח"כ קרא בו עצמות אחרת בקצת העתים.
 ולא יהיה השם ההוא קיים
 תמיד על (יט) העצמות ההיא השנית. וכשם
 אר"י המונח על מין מימי התי ופעמים
 יקרא בזה השם. הגבור מיני האדם. ורמיון זה
 (יט) קראם הנדיבים. וכמו אלו
 השמות אצל המשוררים הרבה. ומהם השם הנעתיק
 והוא שיהיה שם שעקר הנחתו
 בש"ש

בהסבמה כי ענין הקוב משותף לכל המינים אשר
 תחתיו. וכן ענין המין שהוא מורכב מקוב והכלל שזה
 לכל האישים שתחת המין ההוא. ד"מ בגשמות שזה
 לדומם ולג' מוכ' וענין המימיה שהוא ההכלל המיני
 משותף לכל אישי הדומם. וענין העדר המימיה שהוא
 ההכלל המיני לדומם שזה לכל אישי הדומם ולזה יפול
 עליהם שם המין. ה"ג בהסבמה: (טז) נקרא מספק
 להיותו שזה לשם המשותף הגמור מן' ולמוקדם מן'
 כי אחרי שלשני הדברים אשר עליה יפול השם המוספק
 דבר משותף. כמו האדם המי והפסל הנעשה מעץ
 שלשניהם תכנית האדם בשותף. ככר ידמה עינכם
 לענין המוסקמים. ואולם אחרי שהדבר ההוא המשותף
 לשניהם איננו לא מעמיד הקוב ולא מעמיד ההכלל
 ואמתות הדברה ועצמותו מכלתי אמתות הדבר האמ'
 ועצמותו ככר יתדמו אל משותפים בשותף גמור:
 (יז) כוכבי הלכת. וכתיבת אדם תורה על מין האדם
 ככלל. וכיחוד על אדם הראשון (יח) העצמות ההיא
 השנית. אלא שלפעמים לפי הענין ישתמש בו הכותב
 ליופות המליצה. כאשר נקרא האדם הבכור ארי
 להורות עליו כלל הארי. ולא מפני זה יהיה השם קים
 עליו עד שנקראו בו ככל עת. וכדומה לזה כתב
 הראב"ע בפרושו למגלת קהלת בקראו חגר על מ' יוקדי
 הסיוטים (ה' א') שאף שנמצא במקרא שם ומגן ה'
 נבואת ה' אלדים כאר"י שאף אין השמות הללו כי אם
 משאלים הנאותים לפי הענין. אבל אין לומר בשביל
 כך כיון אמה שמש או כיון אמה ארי. וכן אין ראוי
 לקרות השמים ראי בעבור שנמשלים לראי מונק:
 (יט) קראם הנדיבים. קמר כאן השם המושאל. ואולי

בשם סוגו. כאמרנו כוכב הנאמר בכללו על כל
 הוא שם לאחד משבעה (טו) כוכבי הלכת. וכשם
 הש"ה בערב הנאמר על כל
 מין מיני העשבים. ועל הפרח הצהוב אשר יצבעו בו
 הצובעים. והשם והמשאל.
 הוא השם המורה על עצמות מה. שבשרש הנחות
 הלשון הוא קים על העצמות
 ההיא. ואח"כ קרא בו עצמות אחרת בקצת העתים.
 ולא יהיה השם ההוא קיים
 תמיד על (יט) העצמות ההיא השנית. וכשם
 אר"י המונח על מין מימי התי ופעמים
 יקרא בזה השם. הגבור מיני האדם. ורמיון זה
 (יט) קראם הנדיבים. וכמו אלו
 השמות אצל המשוררים הרבה. ומהם השם הנעתיק
 והוא שיהיה שם שעקר הנחתו
 בש"ש

הפירוש שער יג הרמנים כה

בשרש הלשון חרה על ענין מה ואחרי
 בן ילקח בעבור דמיון מה בין שני
 הענינים או בלתי דמיון וירכב השם
 על אשר נעתק ממנו ואשר נעתק
 אליו יחד כהשם תפלה ואשר הוא
 בשרש הלשון (יז) שם הבקשה ואת
 נעתק אל (יח) ענין מיוחד בצורה מיוחדת
 וכמו שם (יט) העמידה והעליה והירידה
 והצרוף והמשקל והחתוך וההבדל והנח
 והנראה ומה שדומה לאלו אשר כל
 אחד מהם יורה בשרש הנחת והלשון
 על ענין וזאת הענין אשר יורה עליו
 אצל הדרקדקים כי הם העתיקו אלו
 השמות לענין אחר: הנה כלל השמות
 שעניניהם מפרשים בזה השער יח
 שמות הם והם (א) העצמות (ב) הישר
 (ג) השם הנוטה (ד) השם הברתי מגיע
 (ה) השם הנגזר (ו) המשל הראשון (ז)
 הנסתרים (ח) הכנויים (ט) השמות
 הנרדפים (י) הנבדלים (יא) השם
 המשתף במחלט (יב) המאמר אשר
 הרכב הרכבת באור ותני (יג) השם
 המאמר בהסבמה (יד) השם המספק
 (טו) השם המאמר בכלל ויחוד (טז) השם
 המושאל (יז) השם הנעתק

כי כחוב קראם הנרדפים ראשי העם. כי הראש עקר
 פנחתו עלאכר מאכרו הגוף והשואל על סדכר סקודס
 שחעלה או כמקום וכו' והגל הוכח על רגל סקוי והושט
 על רגל המטה והכסף וכדומה בעבור שדומה לרגל
 האדם בהיותו השפל שחלקו כמותו וכושל סחלקי
 העליונים (יז) שם הנקשה. קחם ולא על צורם מיוחדת
 ולא לכמה מיוחד (יח) ענין מיוחד אל הנקשה מאת
 ופאליה כצורת יס ברכות כי כ' שם אמרו תפלה סתם
 כיון אל י' ס הנרכות: (יט) העמידה. הועתקה
 מהמדקקים על ענין הפועל כאמרם פועל עומד:
 (כ) העליה והיריד. כאמרם הטעם למעלה או למטה
 אולי כלשון הערכה הועתק על אופן אחר. אלא שדי
 כזה לכוונה במאמר: והנה רוב השמות הללו קשה
 לשתחיקם כל"א והא לך באורם: (א) העצמות. ז"ל
 הקנין והסרכוס. כל"א ציטט ווארט: (ב) השם הישר
 קאזום ריקטום. דיא ערשטי ענדנוב אדר דער
 נויכפאל: (ג) השם הכושל. קאזום אכילקווס דיא
 איכריגי ענדנוב: (ד) השם הכלתי מגיע. כומין
 פרוואסיווס: (ה) השם הנגזר. אקטיופוס אונד
 רוינפראקוס טעטיגי אונד צירוק קערהנדו ווערט
 (ו) המשל הראשון. מודוס איכפניטיופוס אונבטימטי
 ארט: (ז) הנסתרים. פרונומינאל. פיר ווערט וכן
 הכנויים: (ט) השמות הנרדפים. סיננומינאל גלויך
 בדויטנדו ווערט: (י) הכבדלים פרטידן בדויטנדו
 ווערט: (יא) השם המשותף במחלט גלויך לויטנדש
 ווארט עקווי וואקום (יב) המאמר הרכב כחור
 והנאי איין פרקלעברונגש וויין אויש גדרוקטי
 רידנש: סקר כאן במאמר אשר הורכב הרכבת ספור.
 כלפדן בכללן איה מוזל י"ח ונפרטן אי איה מוזל
 אלא י": הרכבת ספור. איין אורטיילש וויין אויש
 גרודקטי רעדש ארט: (יג) השם נאמר בהסבמה.
 גלויך לו קומנדש ווארט כומין קומוני (יד) השם
 המאמר צווייפלהפטש ווארט כומין אמכיגווס (טו) שם
 כזכרש ווארט. כומין לאטי עט סטריקטי כומין (טז) שם
 המושאל. פר בלימטש ווארט. אלליגיריקוס (יז)
 השם הנעתק. איין אכגלייטש ווארט. כומין. דירווואטוס:

פתיחה לשער יד

כשער הזה יציב הרכב בכולו חכמה ופתיחה וכו' איהם כפי אשר היו סלמודי' הפס ביומי' ולא דבר מהם כי
 אם באור המלות לכד כאשר הקדים בפתיחתו לסקר הזה שלא פיתה כונתו כי אם להודיע לשר אמד הנרדף
 המלות אשר ישחמא בהם עליו הקבלין לכד ולא ללול' צים בהכמות ולכגי' עד מקארם. ואהה סקורא אם
 בלטה

פתיחה לשער י"ד

כלתה נפשך לדעת גדר כל חכמה וחכמה וענינה כפי מה שהי' סיפוי אמרוני החכמי' ומדשו דברי' ויקרי' ונחמדי' מיתות רכז' ז' עד עסה . לך כל אל מאמר המדע . אשר מברו הכי' החכם כולל הרופא מחרר אחר עמדי' . ודעת לנפסד יבעס' ומחלה אמרתי להעתיק לך פה אה כל הנאמר שם לזך דבש אמרוי' בעס . כי הקונטרס ההוא קטן הכמות ויקר האכות . ולא כדפסו ממנו כי אם מעט . אלא שלט רציתי להרחיק את עמתי מכות הרב ו' ל' יומד מן הראוי . אמרוי' שלט באתי כי אם לפרט את דברוי' :

שער י"ד

שער י"ד

(א) השלמות . בחכמות ובהנהגה . כי הוראת הדבור ענין דק נשגב מהמון האומות הפחותות . אומות השלמות כל' פלירטי פעלקר : (ב) הנפש המדברת . פרשטש דריג' ועלי : (ג) הדבור הפנימי . הוא משנת הנפש המדברת . טרס ויזיאסה האדם בשפתיו : (ד) הדבור החיצוני . והוא הכטוי בשפתים אשר על ידו יכין השומע מה שכלב המדבר : (ה) מלאכת ההגיון . דיא קונסט דער דיאליקטיק . והיא מורכבת משני חלקים חלק א' ממנה תישר הנפש המשכלה והדבור הפנימי . ותורה דרכי ההקס והמופ' והראי כמו שקדם . ותלמד לאדם להכמין בין השמת והסקר . הטוב והרע . והכאה והמגונה . כפי מה שכתב האדם להכמין . וחלק ב' ממנה תישר הדבור החיצוני בעיני כולל לכל השמוכות כלם . ותורה לכתב בשפתים ממשכות השכל ורעיונו . בענין שיככים הדבור החיצוני והכטוי . עם הדבור הפנימי . ולא ייסיף עליו ולא יגרע ממנו . עד שיכין השומע את כ"כ המדבר מבלי תוספת ומקרון : (ו) מן השלשון כמו שתישר מלאכת הדקדוק בלשון מיוחד את כל אשר יכתב האדם בשפתיו . כן תישר מלאכת ההגיון פעילות השכל אם כדבור הפנימי ואם כדבור החיצוני כאופן כולל לכל השמוכות . כאשר אמרנו . מלאכה

השם הבור' מהסקבות הקדמוני' מחכמי האמות (ב) השלמות . הוא שם משתף יפול על ג' ענינים . הראשון . הוא הכה אשר יחד בו האדם . אשר בו ישכיל המשכלות וילמוד המלאכות . ויכיר המגנה והנאה . ויקרא זה הכה הדבור . ויקרא גם כן (ג) הנפש המדברת . והענין השני הוא המשכל עצמו אשר כבר השכילהו האדם . ויקרא זה הענין ג' (ג) הדבור הפנימי . והענין השלישי הוא המליצה בלשון מהענין ההוא הנרשם בנפש ויקרא זה הענין ג' (ד) הדבור החיצוני . ובעבור שזאת המלאכה אשר הניחה ארסטוטלוס והשלים חלקיה בשמנה ספרים תתן לבח המדבר והוא הדבור הפנימי דרכים במשכלות עד שתשמרהו מן הטעות ותדריכהו אל הישר . עד שתגיע לו האמת בכל מותד

שבכה האדם שתגיע לו האמת בו . ותתן זאת המלאכה ב' דרכים משתתפים לכל הקשונות ידריכו בהם הדבור החיצוני אל הישר . וישמרהו מן הטעות עד שיהי' מזה שתלוי' בו הקשון גאות למה ש' בנפש ומשתנה לו . עד שלא תוסקה המליצה על הענין אשר בנפש . ולא תתחסה מפגו . הנה בעבור אלו הענינים אשר תועיל זאת המלאכה קראוה מלאכת ההגיון . אמרוי' מדברת (ה) מלאכת ההגיון מן השכל במדרגת מלאכת הדקדוק (ו) מן הלשון . והשם מלאכה אצל הקדמונים שם משתף . יפילוהו על כל (ז) חכמה עיונית . ויפילוהו ג' על כל המעשים המלאכותיים . ויקראו

כל"א קובשט (ז) חכמה עיונית. ואז יפול שם מלאכה על ההזמנה כנפש לחקור להשיג ולבאר כמופת את כל אשר נרצה לאמת כחכמה מן החכמות. (ח) מלאכה מעשית. היא ההזמנה באכרי האדם לחקן מעשי הכנרות או הקצוות וכדומה: (ט) הפילוסופיא מלה יונית. ובאורה אהבת החכמה. ויגה להם השם הזה קחכם אחד שהיו תלמידיו קוראים אותו זופוס ר"ל קכס. והשיב אין מכס כי אם השם לבדו. אבל קרוץ מחומר אין ראוי לקרותו כי אם פילוסופוס ר"ל אהב החכמה וצפץ להשיגה: (יוד) מחמריהם. כלומר שהלמודית לא תקור על הגשמי כמה שהם מורכבי מחנועים. ככדים או קלים. לפים או יבשים. כי אם כמה שהם בעלי שיעור מוגבלים מאורך ורוחב וגובה. להיונו שהשלול התארי הללו מן המומר ותעין בהם: (יא) כי אם כחומר ר"ל אף כשטבע הנמצאות לא ימצא דבר מוגבל בעל שיעור. כי אם מומר מורכב מחנוע. והוא קל או כבד. קר או לח וכו'. מ"מ הלמודית לא תעין בגשמים לפי מה שהם נמצאים. כי אם בעניני השעור לבדם: (יב) חכמה המספר. רעכן קובשט. אריתמיטיקא: (יג) חכמת השעורים. מעס קובשט. גיאומטריא: (יד) חכמת הכוכבים. אסטרונומא. שטערן קונדי: (טו) לא כרצון האדם. כלומר שהחכמה הטבעית לא תעין בענינים מהוללים מחמריהם כרצון האדם. כמו החכמה הלמודית. כי אם בחמרים כפי מה שהם בטבע עם כל האריות. ככבדות וקלות. תנועה ומנוחה. קור וקום וכדומה. היא הנקראה פיזיק או כאלטור להערי. וכדרך אחר וישלפרם לא כרצון האדם. ר"ל שהטבעית תעין בגשמים טבעיות לא בגשמי הנעשים במלאכה כרצון האדם. וזה הדרך מקובל ומכסים עם המלות. אבל לא עם הטעמים. כי מדוע לא תעין החכמה גם על הגשמים המלאכתיים. כאשר עשו האחרונים. ויחדו חלק מחלקי החכמה הטבעית אל הגשמים הטבעיים כפי אשר נשתנו כרצון האדם ומלאכת ידיו: (טז) כח בגשם. כמו הנפש המשכלת באדם כל עוד שהיא דבוקה עם החומר. כי אחרי הפרדה ממנו תשוב להיות פנע

ויקראו כל החכמה מחכמת הפילוסופיא מלאכה עיונית. ויקראו כל אחת מהנגרות והחצבות ומה שדרומה להן (ח) מלאכה מעשית ושם (ט) הפילוסופיא שם משתף. פעמים יקראו בו מלאכה המופת. ופעמים יקראו בו החכמות. ויפול אצלם השם הזה על שתי החכמות. יקראו אחת מב החכמות. הפילוסופיא העיונית והחכמה האחרת הפילוסופיא המעשית. ותקרא ג' פילוסופיא אנושית ותקרא ג' החכמה המדינית והפילוסופיא העיונית נהקת לשלשה חלקים. החלק האחד הלמודית והטבעית והאלהית. אמנם החכמה הלמודית לא תעין בגשמים כמה שהם עליו. אבל תעין בענינים משללים (יוד) מחמריהם. עם היות הענינים ההם בלתי גמציאים (יא) כי אם בחומר. וחלקי החכמה אשר הם שרשיה ארבעה הם: (יב) חכמת המספר (יג) וחכמת השעורים (יד) וחכמת הכוכבים וחכמת חבור הנגונים והוא המיסיקא ויקראו כל אלו החלקים החכמה השימושית והחכמה הטבעית תעין בגשמים הנמצאים בטבע (טו) לא ברצון האדם. כמיני המקורים. ומיני הצמחים ומיני בעלי חיים. הנה החכמה הטבעית תעין בכל אלו ובכל מה שימצא בהם ר"ל במקריהם בלם וסגולותיהם. וסבותם והתנועה. והחכמה האלהית תחלק לשני שאינם גשם ולא (טז) כח בגשם. והוא הדבור

הוא ג' חכמות

הרמנים שער יא

הפירוש

עצם כדל - (יו) כמה שנתלה באל יתעלה
 האל כפי האשר לאדם - מה שנתלה באל - כל"א וואס
 גאט אללזנגט - אדר אנהענגט - (יח) שחמלאכים
 גשמים - כלומר שדעת קצת החכמים מלאכי אלהים
 אינם כדלים מכל גשם - והם בעלי גשם וך ובהור
 ונקי מכל מקרו - ולדעתם הכפס המשכלת אשר
 למלאכים היא כח הכפסם הוא הכהור - אבל סלקו
 עליהם רוב חכמי ואמרו שדעות המלאכים כדלות
 מכל חומר וקראום השכלים הכפדים : (יט) החכמות
 האחרות - ר"ל שהעין כמציגי הנמצא בכלל כענין
 שהכלל הסבות הרקוקו והידיעות הסוללות לכל חכמה
 ולכל מדע : (כ) מהשאר הטבע - ר"ל מה שהוא יותר
 כולל ויותר נגב - מן המקורה בטבע המתריס
 הנמצאים ומציגיהם : (כא) על אדר - ג"ל
 דבר ואפשר שיכת תלמוד החכמות נקרא מדר בערכו :
 (כב) הכלי לכל דבר ולא מן הדבר : ר"ל כי מלאכת
 ההגיון היא הכלי לכל חכמה - ולכן אינה מכלל
 החכמות - כמו שהכלי לכל דבר אינו מן הדבר בעצמו :
 (כג) הנהגת האדם כשאו - ויכן לשהרי כל"א אעטיקא
 (והיא ידיעת המושיל והמזיק הטוב והרע לאדם מצד
 היותו אדם - מורכב מחומר עכור וכפס שכלית - כוצר
 מאת יוצר הכל ומקבל מאתו בכל עת וככל רגע חסדי'
 טובי לאין חסר - ולא די ידיעת הדבר הללו כי אם
 צריך שילמוד וירגל את עצמו לכבוד בטוב בלי עצלות
 ורפיון - ולמאס פרע בכל לבו - (כד) הנהגת הכית -
 וזירטטשט קונדי - עקיומיס (והיא ידיעת הטוב
 והרע והמושיל והמזיק לאדם מצדן היותו בסדרת בני
 ביתו העזרי - קצתם את קצתם להגיש אל הטוב
 והמושיל ולהרמיק את הרע והמזיק מכלם - והם סוכות
 האדם מצד היותו בעל אשה - אב או בן אם ואחות -
 אדון או עבד - כי זהו הנהגת האדם את ביתו) : (כה)
 הנהגת המדינה - פוליטי (והיא ידיעת הטוב והרע
 המושיל והמזיק לסדרת בני אדם כמדינה - ואיך
 ותנהגו אלנו כגד אלנו כצדק וכיושר - ואיך ישבו בעמ
 מיראת אויב - והדומה לזה) : (כו) הנהגת האומה
 הגדולה - שטאטש קינדי פוליטיק : (והיא ידיעת
 הטוב והרע המושיל והמזיק ממדינה למדינה ומאות'
 לאומה - מתי יעזרו ומתי יעזבו אלנו את אלנו - מתי

הדבור (יח) כמה שנתלה באל יתעלה
 שמוי ובמלאכים גם כן לפי דעתם - כי
 הם לא יסברו (יח) שהמלאכים גשמים
 אבל יקראו אותם השכלים הנפרדים
 ירצו בזה שהם נבדלים מן החומר
 והחלק השני בחכמת האלהות - העיון
 בסבות הרחוקות מאד - מכך מה
 שיגלו עליו שאר (יט) החכמות
 האחרות - ויקראו ג"כ את החכמה
 האלהית - (כ) מה שאחד הטבע הנה
 כל אלו הן החכמות הראשונות ואולם
 מלאכת ההגיון - הנה אינה אצלם מכלל
 החכמות - אבל היא כלי לחכמה אמרו
 שלא יבשר ללמוד או ללמוד (כא) על-
 אדר כי אם במלאכת ההגיון - כי היא
 (כב) הכלי לכל דבר ולא מן הדבר
 ואולם החכמה המדינית תחלק לארבע
 חלקים - הראשון הוא (כג) הנהגת האדם
 נפשו - והשני (כד) הנהגת הבית והשלישי
 (כה) הנהגת המדינה - והרביעי (כו) הנהגת
 האמה הגדולה או האמת אמנם הנהגת
 האדם נפשו היא שיפנה אותה המדות
 הנכבדות ויסיר ממנה הפחיתות אם
 היה שכבר הגיעה - והמדות הן (כו)
 התכונות הנפשיות שתגענה בנפש עד
 שיעור היותם לקנין ותסדרנה מהן
 הפעלות והפילוסופים יתארו המדות
 במעלות ובפחיתות - ותקראנה המדות
 החשובות (כח) מעלות המדות והמדות
 המונות

ישמע על דעות מלחמה ומתי ישכנו בשלום יקדו וכו' (כח) ההכונות הנפשיות כלל - כלומר הכונה

הפירוש שער יג

הרמנים

כו

צנפס וברצין. והשקירה וההחמדה על ההכנסה קהיל.
 עד שתשוב להיות קנין כנפס ורגילות. לקדר המעשים
 והפעולות על ידיה. אם לכחור כטוב וכנאה. או
 ברע וכמנונה: (כח מעלות המדות. וכן בתכונות
 הנפשיות והקנינים למהות הטוב והנאה ולדבקה
 זו: (כט) פחיתות המדות. וזה הסתכנות והקנינים
 אשר על ידם ומאס האדם כטוב וכחור. ברע לאהבה
 אותו: (למד) הדבור ג' כ. כלומר אף קניני השכל
 והדבור הפנימי קצתם מעולים וקצתם פסוטים. כי
 המדות שזכר הרב הם משיגי הרצון הנמשכים אל
 הכחירה הנפשית וא לם המעלות הדבריות הם משיגי
 השכל וההשגה: (לא) חוק הוא כ' מ' השגה המכניס
 את הסר למשמעתו וכבוד אס יזום האדם המתנהג
 לשמור המנוה מכלי שידע קצתה כי אס לעשות רצון
 סמנהיג. כענין שאמרנו מ"ז לקה מקמי כו: (לב)
 ההצלחה האמתית יש לך. טוב אמתי ורע אמתי וטוב
 מדומה וגם רע מדומה. והכס ע"ה הטוב האמתי והרע
 המדומה כביע אל ההצלח' האמתי. וע"ה הטוב המדות
 והרע האמתי כבד דרך ההצלחה האמתית: (לג)
 ההתפשטות. מה שיקרה אותם ע"י הגעת ההצלחה היא
 (לד) עד שלא יתאון איתה אחרי שודעו ושיגו כסה מן
 הרע האמתית הכיאל להם מן ההצלח' ההיא המדומ' (לה)
 דרכי היגור. כדברים שכן אדם לפיכחו. למען ישבו
 אבשי המדינה כהקטובתם ויעזרו קצתם אס קצתם
 בפיו האפשר: (לו) יסודו כס קבוציהם סדור גאה.
 בעניני כל אים ואים. ובעניני קבוציהם. ולא יתנגדו
 קצתם לקצתם. ולא קצתם לקבוציהם כי אס כל אים
 על מקומו יבוא בשלום. וגם הקנזן יהיה ככוון וקיים:
 (לז) ואולי לא יצאו יותר. כי להג הדכה יגיע כשר
 ובאמת כל מה שכתבו המחברי' בלשון הערב מדכרי'
 הללו שאלו הוא אמת מאת ספרי. אריסטו היוני ולא
 מדשו כס דבר' כי יראו. לנפסם לוסוף. או לגרוע
 הכרות היוני הוא. כ' א' ורמה' דבר כו ומלתו על
 לשונו. וכמעט שלא נדקו אחד טענותיו כלל. וכל
 קיוותם והשהלותם לא ה' כי אס להכין את דבריו
 ולהשתקם מלשון אל לשון. וא' כ' ראוי לכל משכיל
 באמת שיקון כספריהם: (לח) לא סדרכנו כאלו
 הרמנים

המנונות (כט) פחיתות המדות. והפעלות
 הבאות מהמדות החשובות הקראנה
 טובות והבאות מהמידות המנונות
 הקראנה רעות. וכן יתארו (ל) הדבור ג' כ'
 והיא ציור המשכלו במעלות ובפחיתות
 ונאמר מעלות דבוריות ופחיתות
 דבוריות. ולפילוסופים ספרים רבים
 במדות. וכל הנהגה ינהיג בה האדם
 זולתו נקראת (לא) חק. ואולם הנהגת
 הבית היא שידע איד' יעזרו קצתם את
 קצתם ובמה יסתפקו עד שיכשר תקון
 ענינם לפי היכלה ולפי הענינים הראויים
 בזמן ההוא ובמקום ההוא. ואולם הנהגת
 המדינה. הנה היא חכמה תקנה ובעליה
 ידעת (לב) ההצלחה האמתית ותראה
 להם (לג) ההתפשטות בהגעתה וידעת
 הרעה האמתית ותראה להם
 ההתפשטות בשמירה המונה והשתמש
 במדותיהם בעזיבת ההצלחה המדומה.
 (לד) עד שלא יתאוו אותה ולא יתנו
 נפשם בה. ותבאר להם הרעה המדומה
 עד אשר לא יבאבו בה ולא יעזבו אותה.
 וכן תניח (לה) דרכי הישר (לו) יסדרו
 בס קבוציהם סדור נאה וכן חכמי האמות
 השלמות יניחו הנהגות ודרכים לפי
 שלמות כל. איש מהם ינהגו בהם
 עבדיהם הסרים למשמעתם. ויקראו
 אותם נמוסים והיו האמות מתנהגים
 בנמוסים ההם. ולפילוסופים בכל אלו
 הדברים ספרים הרבה שכבר יצאו
 והנה (לח) איננו צריכים באלו הרמנים

אל

אל כל זה ר"ל החקים הנתת
 והנמוסים והנהגות האנשים בענינים
 אלהיים: וכל הדברים שהתבארו
 עניניהם בזה השער שבעה ועשרים
 שמות והם: (א) הכח המדבר (ב) הנפש
 המדברת (ג) הדבור הפנימי (ד) הדבור
 החיצוני (ה) ההגיון (ו) מלאכו עיוניות
 (ז) מלאכות מעשיות (ח) פילוסופיא
 (ט) פילוסופיא אנושית (יוד) ההכמה
 הלמודית (יא) השמושיות (יב) ההכמה
 השבעית (יג) ההכמה האלהית (יד) מה
 שאחר הטבע (טו) הנהגת האדם נפשו
 (טז) הנהגת הבית (יז) הנהגת המדינה
 (יח) הנהגת האמה (יט) חקים (כ) גימוסים
 (כא) המדות (כב) התכונות הנפשיות (כג)
 המדות המעלות (כד) המדות הפחותות
 (כה) פעולות טובות (כו) פעולות רעות
 (כז) מעלות דבוריות וכל שערי זה
 המאמר ארבעה עשר הם וכל השמות
 שיפללו אלה השערים קעה המה וכל
 אלה השמות הכוללים הנופלים על
 ההגיון ובהם נ"ב קצת שמות שמסמכים
 עליהם בחכמה השבעית והאלהית
 והמדינית זהו מה שראיתי לזכרו
 ואולם יאות אל הכונה אם ירצה האל
 ביון הנלוונגן • אקציאניס מלני : (כה) מעלות
 אינטליקטואליות :

הם ונשלם

החמ"ס כל כי תורה נזה לנו משה היא המעשרת את
 דרכיו בעניני האלהים וכדרכי הושר בין האדם
 למכירו • ואין לנו כי אם להגות בה וללמוד ממנה את
 המעש אשר יעשה אותם האדם ופי בהם יזאם כהנהג
 המדינה • גם היא לנו ללא עור וללא תועלת כל עור
 שמה ישראל פורה בין האומות • ואין מאתנו מכהיג
 באומה ומושל כמדינה כי אם כלנו כלאן עשינו לאשר
 יהיה שמה רוח הרודף ללכח : (א) הכח המדבר • דער
 פר שטנד • אינט לליקטוס : (ב) הנפש המדברת •
 די פר שטענדיגע זעלי • אנומא אינטליקטואלית :
 (ג) הדבור הפנימי • דיא גידנקי • קוגיטאזיא : (ד)
 הדבור החיצוני • דיא דידי אוראזיא : (ה) ההגיון •
 דיאליקטיק • ארס דיאליקטיקא : (ו) מלאכות עיוניות
 ביטרכטנדי קינטטי • ארטס שפיקולאטיוני : (ז)
 מלאכות מעשיות • מעכאניסי קונשטי • ארטס
 מיכאניקי : (ח) פילוסופיא • וועלט וויזני הינט • (ט)
 פילוסופיא אנושית • מענשליכר וועלט וויזני הינט •
 פילוסופיא הומונא : (יוד) הסכמה הלמודית • דיא
 גרעסין לעהרי • מאפימאטיקא : (יא) השמושיות •
 הילפס וויסנשפטן • קלינטטי אינטערומיכטאליס :
 (יב) הסכמה • נאטור לעהרי פיזיקא : (יג) האלהית
 לעהרי פון גאט • קאיינטאזיא דיווינא : (יד) זמה שאמר
 הטבע • מיטאפיזיקא : (טו) הסכמה האדם כפשו
 יטן לעהרי • עטיקא : (טז) הסכמה הכית ווירטוטוט
 קונדי • עקונומיע : (יז) הסכמה המדינה • פוליטיוני •
 (יח) הסכמה האומה • טאטאט קונדי • פוליטוק (יט)
 חוקים • גיזעצטי • ליגיס : (כ) גימוסים • גבריטיוני •
 ריטוס • (כא) המדות • זיטן (כב) המכונן הכפשוני • דיא
 זיטן האביטודיניס מוריס : (כג) המדות המעולות
 דיא גוטן זיטן • טוגנדן • ווירטוסים : (כד) הפחותות
 כיון זיטן • לאסטר • וויזיא : (כה) פעולות טובות •
 גוטן טנדלונגן • אקציאניס כוכי : (כו) פעולות רעות
 דבוריות • פר שטנדס קרעפטי • ווירטוטוט
 אינטליקטואליות :

על ידי הפועל העוסק במלאכת הקודש
 באמונה הזעיר והדרוקר הבחור
 אריה בן כמהור"ר אבא שוחט ובודק ד'ל
 מק"ק ברלין הבירה וארץ מולדתינו
 באויבר שלעזיא מעיר פלעס ממשפחת זינגר

bauer

דברי המעתיק המביא זה הספר לבית הדפוס

דברי המעתיק המביא זה הספר לבית הדפוס

בהיותי כהיום עוסק במלאכת ה' בדפוס הספר הנכבד באור מלות ההגיון זה . ותשלם המלאכה י
 והנה עוד כאשר ב די מכילת כייר קטנה . ואמרתיו שלא להוציאה חלק . אבל הקדשתיה לעשות
 בה גרתי רבים . להועיל בה לבני גילי עדה מאמיני התורה הקדושה . ובראותי עולם תועלת הספר הקדוש אשר
 חבר המכס השלם הרב הגדול מהו' ר' דוד ביטו ז"ל חכם הק"ק ספרדי אשר בלונדריש העיר הגדולה . שקבץ
 בזה הספר כל הטענות המכריחות אל דרך האמונה והקבלה אשר למונגד הנדוקים והקראים
 המכחישים התורה שבע"פ האמתית שבידינו ומפורשי' דבריו תורתנו הקדושה שנכתב איש לפי דרכו המקולקל .
 וזאת הנרעת פרחת בימי בית שני אשר פרקו מעליהם תורה שבע"פ . והטילו מוס בקדושים שלומי אמוני
 ישראל לבן באהרב הגדול במגלת ספר להוכיח במישור בטענות שכליות ובראיות אמתיות שדבריו ז"ל אמת
 וקרא את המכור הכוזב' מטה דין כוזבי שני . מטה דין כי הוא מטה עוון ודין להכות על קדקד המכחישים ועוד לפי
 שתיבת דין כ למה שמו וכנויו דוד ביטו : וכוזבי שני לפי שהרב' יהוד' הלוי ז"ל הו' כונתו בספר הכוזב הראשון
 שחבר להוכיח אמת התורה שנכתב . והרב האמרוני הכ"ל בא לאמת התורה שבע"פ :

אמנם מפני שהמכור הקדוש הזה יקרה מאוד מזיוותו הלא הוא כמיכה באוצרות ימידי בגולה . אחד מעיר
 ושנים ממספיק . ואמרתיו בלבי הנה זאת הכרחה אשר הקרה' לפני אמוני כה ולא ארפס עד
 שהבאתי הנה לעיני בני ישראל . שני הויכוחים הראשונים מהספר היקר הלוי . כי הם היקיד אשר דברי שאר
 הספר ככונים עליו לכונס הכופרת . והי' כיוסף ה' אומץ ידי . עוד אראה כעזרתו להוציאה לאור גם שלשה
 הויכוחים האחרונים מהמכור הכוזב' המלאים גם המה ממה ודעה . ה' הו' עוזר לי . וה' ישלח אורו ואמתו
 וינקהו במעגלי דקדק ובהשכלה אמתית נעשה בשנת תקכ"ו לפ"ק כ"ד עבדכם . דוב כשר הלומד
 טכמה הרפואות פס"ק ברלין הכורה בן הרבני המופלג מהו' ר' ארי' ליב בן הרב הגאון מהו' ר' יהודה אב"ד
 דק"ק ווסאקי דליטא בן הרב הגאון מהו' ר' שמואל קג"ל ממספת מהר"ש א"ל מק"ד דאלהינו במדינת ליטא :

ויכוח ראשון

ליכת אדם לי בדמעותי ערשי אמתה ואשפוך את כפשי
 לפני ה' כנוס וסק ואפד להחמני לזולתקש מלפניו על
 בני עמי כי יראתי כי אמרתו פן יהיו לשלל לקראים
 המבקשים את כפשותם להקיות ולהדיות מהקפת
 טחלת ה' תורה שנעל פה ואף ליה כשש מאות שנה
 האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו שלא מלאכו הרב
 הגדול רבי יהודה הלוי ז"ל קל אשר הגיל את כפשותינו
 ממכשול העצבים כולם תוהו ומאוז הותל לקרוא בשם ה'
 במלכותי עד היום הזה לא כגיב אחר לבני תהלות לא
 יען הטעימנו והראנו כספרו הקשוב והיקר אשר שמו
 כשמי כוזרי כי טוב ה' לכל אשר יקראוהו באמת ועל כן
 אמרו המושלים (דברי רבי יהוד' הלוי כולם אמת) ועוד
 אמרו (השמ' לך פן תעזוב את הלוי) הנה הוא זכרונו
 לכרחה שם מגמת פניו ויכוחו עם מעלת הורי המלך
 יוסף ז"ל ה' אל תורה שנכתב לכדפ' אמת על תורה
 שבע"פ לא דיבר לא מעט מזער לא כביר ודרך העברה
 על זה היה דוה לבני שהקראים הממאנים ומכחישים

כוזרי שני

אמר הצעיר דוד בן המשביל וגבון כה"ר
 פנחס ברטור זל"ה

שאר

שאלו ממני אופני וריעי לכתוב
 בספר הטענו' והתשובות שיש לי
 על המכחישים תורה שנעל פה
 המקייבלת מחו"ל ולהפיק רצונם אקפזי מה שמצאתי
 כחוב על ענין זה מויכוחי הקבר השני עם מלך כוזר
 בשנת ה'ת"ע ומעשה שהיה כך היה : א החכם הזה יצא
 מעיר מולדתו ויבין דרך אכניה בלבים ללכת
 למקצו ארצה בני קדם ויהי ביום העשירי לנאתו ויהי
 סעוד גדול כים וישא את האכנים ויוכל אותה במקו
 ממזוי חלכית הכוזר ויצא אל היבש' ויקבלו אותו העם
 בכבוד גדול ובה' רכה ויוגד למלך כי בא חכם ממכמי
 ישראל עירו וישלח ויקראוהו ויבוא אליו וישחקו למלך
 על אשיו אר"ג' פעמים ויאמר ימי אדוכי המלך לעולם
 והמלך קם מכסאו ויחבקו בשמ' רכה ויאמר לו שלום
 כואך כוא ברוך ה' פרוד אמתה לאל עליון וכבודך אל עליון
 אשר כו נטק לבני וענני משמי קדשו כי מן היום אשר

קבלת מו"ל אומרים לטוב רע שמים אור לקשך ומחיק
 לחר ואמת לשקר אלה עשן באפי מרו ועצבו את רוחי
 כעסוני כהכליהם גם בלילה לא שככלי ונוסף יגון
 על מחלובי בראותי מחמי ארצי לפנייהם כרמל לפני
 גווייה כאלמה כי אין לאל ידם לבלום עדים כמתג
 ורסן החשבות בלתי בכחוב על פי התורה אשר יורוך
 והם ילעיגו להם יפטירו כשפה דברים אשר לא כן על
 קבלתכו זאת היתה לי מפני כפי כי קנאת מו"ל אכלתכו
 ותפי למרפות ולו אומר מי יתן לי אבר כיונה אעופה
 בל ואסוככה בארכ' ככפות הארץ ואבקשה חכם מחכמי
 ישראל שיורנו מכת המקר' ומכח טענות שכליות אמתת
 קבלת תורה שבע' פ' ואף כי הס' ר' עמנואל אבוהב ז"ל
 חיבר ספר נחמד כלשון ספרדי על זה הענין ויקרא
 בומולוג' יאה' ר"ל ויכוני הדת' וכל דבריו אמת ונדרק
 הנה עדין איכנו מפעול' לרכי כי שתי שאלות יש בדבר
 הגדול הזה: א' אם אפשר להבין תורה שכתבת בלתי
 תורה שבע' פ': ב' אם פירושו מו"ל הוא פירושה התורה
 שקבל משה מקיני: והנה המכמיטים מחכימים עמנו
 במקצת שתי השאלות ומולקיס במקצת שהיו מודים
 שצריך קבלה לידע איוהו האבר הכימול כי לא פורש
 בתורה וכן לידע אם המדע האמו' בתורה הוא של משה
 או של לבנה אבל וכשאו השיעור הקוכה ובקומר ולורת
 בהפילין וכיוצא וכן יודו במקצת השאלה השני ויאמרו
 שאמת הורונו מו"ל בספר הכימול ובט' ל' מלאכת שכת
 שהם מודים בהן כמונו אבל חילקים עמנו בפירושו
 ובפירושו כל המלות כמעט מקמת שהם מפרשים אותן
 כפי אומד דעתם ולא כפי קבלת מו"ל וכל אהר' ואהר'
 בוכ' כמה לעצמו ואומר קבלו דעתי ובכן נעשו אגודות
 אגודות מכורות סבורו' ולא אמרו כלבכס כירא כל את
 ה' אלהינו אשר קדשנו במצותיו ולונו תורה אחת יהיה
 לכם ולמען תדע כי לא מלבי דברתי אסוך שמע לי מה
 שמלתי ראיתי בקושטרים שכל לודי משלהם מקפר
 אהר' שם מחברו אליהו בן משה אשר הודה ולא כוש
 ששלטה ממלכות היו כיניהם כומטים שונים לענין
 מילה שכתב שבדורות הראשונים היו מניין בו לפי שהיו
 דורשים כמונו וביום השמיני ימול אפילו בשכת (שכ'
 פי' ט' דף קל"ב) ויהי דור אהר' ספריהם אשר משאו
 למילול שכת וידמו אותה ליום ראשון וכנים אשר יולדו
 להם דור שלישי ארו מר מן הדרכים אשר למדום

אבות' וקורו ומשאו לעיצומו של יום השמיני ובכן גמרו
 לקזור ולמול ביום שכת ככראשונה אבל אהר' שקיעת
 הקמה דהיינו בין השמשות שהם קורין מדרש השכת
 מפני שאו לפי סברת' הוא שכת לענין היום ואינו שכת
 לענין קילול ולא ידעו ולא יבינו שהם שכי הפכים ואי
 אפשר שיהיו כנושא אהר': סוף דבר הקול כשמע
 שהקראים מכמיטים רוב תורה שבע' פ' והמכס הכ"ל
 הקש לקטור טענותיה' בהקש זה אשר למדתי מדברתי
 ו"ל: אי אפשר להבין תורה שכתבת בלתי תור' שבע' פ':
 מו"ל פירושו תורה שכתבת' אם כן פירושה הוא תורה
 שבע' פ' האמתית: והנה יטעון המכמיט' אין התולדה
 כמשכת מהקדמ' שהיו אף על פי שהיא מודה במקצת
 החלק הראשון של ההקש ויסקים ויאמר שאי אפשר
 להבין קצת תורה שכתבת בלתי תורה שבע' פ' וידע ככל
 חלק השני ויסקים ויאמר עמנו שמו"ל פירושו תורה
 שכתבת בע"ז וימהר יקיש וימאן ויכמיט בתולדה וידמה
 אותה בשתי יודים כי יאמר שמלבד קצת פרטים שהיא
 מודה בהם כגון מילה והקדש וכיוצא בהן כל השאר
 הוא פרי משכבות של ר"ל ושכמיטו וזקניו כמה
 רמוכו (יסקר פי דוברי שקר) ולכן מוכה עליו
 להעמיד ולהקזיק החלק הא' בכל ולהורות שהתולדה
 היא אמתית ובכן אמתת קבלת מו"ל בארץ תוניסא נמסה
 ויכירו וידעו כל יושני תבל כי מה שהורונו ולמדונו
 כפירושה התורה היא אשר דבר ה' אל משה עבדו בקיני
 ולפי שער עכשיו אין גם אהר' מחכמי ישראל האחרונים
 שידבר מהענין הזה אלא מעט ודרך כלל מלאם לבס
 למכמיטים להרחיב פה ולהאריך לשון נגד הראשונים
 לאמר רדפו ותפשו כי אין מניל אמנם כרוך ה' אשר
 לא השבית להם גואל היום וכוונת אני במקדו שתייהם
 להם למחסה: ולמקטור מורם מכמיטיהם ולכי אומר לי
 כי לא נשטף מים רבים הובאתה הנה רק ה' אלהים
 שלחך למלגת מקו אשר הכיחו לנו אבותינו ולמען יוסר
 הקיד הזה מארץ יהודה ומכרם ה' נבואת בית ישראל
 ועתה אהובי הכמר החמוק והיה לכן מ' לוהק מניתי
 וקגור לקראת מכמיטי אמתת מו"ל שכלתי אמוכי ישראל
 אור לא כגבר מלניך אשאלך והודיעני הראיות ש' ש'ך
 על תורה שבע' פ' ומה ראית על ככה ומה הגיע לניך
 ואינינה קורפי קדושים אשר כעדן גן אהים כמה דברה:
 פ אהר'

בא
 האחר
 שפיר
 שקבל
 תומכ
 אהר'
 לאמר
 ומזה
 נומי
 אמת
 המנו
 רא
 המפ
 ואמר
 אשר
 שכת
 לה
 האכ
 למע
 ישר
 שכות
 טוב
 קשר
 והרי
 הכל
 גדו
 יכו
 כפי
 כי
 דרר
 מע
 המ
 אלל
 המ
 וקו

ב אמר החבר ארוכי המלך הטבת כל אשר
 דברה כי אין א' מתכמינו
 האחרונים שיוכי העיקר הזה שהכל תלוי בו דהיינו
 שפירוש חז"ל על התורה והמצוות הוא תורה שבע"פ
 שקבל משה מקיני והעשם הוא לפי שכל עם בני ישראל
 בומכים על אמונת חז"ל הירושפה להם מאבותיהם דור
 אחר דור מאמנים כפי מאמינים ולכן לא שמו על לבם
 לאמר מה נשיב לקראים אשר פיהם דבר שוא נגד חז"ל
 ומה יאל שרבו המתפרנים והמדברי קרה על קבלתם
 בימים האלו ובזמן הזה וככן לריכ' אנו להודיע כי הם
 אמת ודרכיהם אמת: **וראשונה** אוכית שכל
 המצוות שניתנו מאת ה' קודם תורת משה היו בעל פה:
ואחר כך אוכית שבימי הנביאים מתברר המקרא
 היה להם תורה שבע"פ ושפילו במצוות
 המפורשות בתורה יש מצוות קתומות ואח"כ אברה
 ולאנף שפירוש תורה שבע"פ שמקורו חז"ל היא היא
 אשר קבל משה מקיני. אך אשאל תכלה מאת אלהינו
 שנתן לנו תורת אמת ועורכי על דבר כבוד שמו וכבוד
 מכמים ויכלו ויגדילו תורה ויאדיר:
להיות שמגמה השי"ת היתה לתת תורה לעמו
 ישראל שרובה בעל פה רצה להרגיל למין
 האלוני מתקלמת היותו לקבל בעל פה המצוות שזוהו
 למען לא יהיה לזרה לדור אחרון כמים יולדו עם בני
 ישראל לקבל רוב תורתם בעל פה ולכן המצוה הראשונה
 שצוה לאד"הר (בראשית ב') שלא יאכל מעץ הדעת
 טוב ורע היתה בע"פ ולא כתב שהרי לא ככתבה על
 קפר עד שמשנה קבל תורה מקיני וכן מצוה לא תרצה
 והראיה שהשי"ת העניש את קין על הרגו את אחיו את
 הכל והוא התוד' והגדיק עליו את הדיון באמרן (סס ד')
 גדול עוכי מנשוא ואם לא היה מותרה מהתלה היה
 יוכל לפתכל ולומר שלא היה יודע שהרונת מתקייב
 בכפשו. וכן ראיה מדור המבול שהעניש אותם (סס ו')
 כי מלחה הארץ חמם מפניהם וכי השקית כל בשר את
 דרכו וכיון שעלם ומאזני משפט לה' ודאי שלא היה
 מענישם אם לא שהתרה בהם תקלה וזוה על איקור
 החמם והזנו שהרי השכל מלמד אדם דעת שאין מלקין
 אלא אם כן מתרין. וכן צוה לכת שלא יאכל חמר מן
 הפי שאל (בראשית ט') אך בשר בכפשו דמולא תאכלו
 וקור וזוהו על הרצית שאל' (סס) טוסך דם האדם

באדם דמיו יספך. (סס י"ב) נגע את פרעה נגעים
 גדולים (סס כ') ועצר בעד כל רחם לבית אבימלך על
 דבר שרה אשה אברהם מפני שרדו לשכך אלה להיות
 עמה והיא נע לת בעל. כל אלו הם מצוות לא תעשה
 וכולן ניתנו בעל פה: **ובמצוות** עשה מיאן
 שקין והכל וכת והאבות ככו מזבתו וזבתו זכמים.
 הש"ית צוה לאל' עב על המילה ואמר קודם הפיכת
 קדום ועמורה (סס י"ח) המכסה אכי מאברה' אשר
 אכי עושה כי ידעתיו למצן אשר יצוה את בניו ואת
 ביתו אמריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט והעיד
 עליו (סס כ"ו) וישמור משמרתו מצוותי מקיני ותורותיו.
 ועקב צוה את ביתו ואת כל אשר עמו (בראשית ל"ח)
 הקירו את אלהי הנכר אשר בקרבכם והטהרו והקליפו
 שמלותיכם. ועתה אשאל מכל איש חכם לב אשר סגן
 לו האלהים שכל ובינה שיורכי ויאמר לי מו עלה שמים
 וירר להגיד לקין ולהכל ולנח ולאבות שהק"בה מהרצה
 ומתפייס בזכמי בני האדם * שהרי השכל אינו מתייב
 זה אלא כדכתיב (תהלים כ') אם ארעב לא אומר לך כי
 לי תכל ומלוואה. ולמה נתקבל קרבנו של הכל ושל קין
 למה כפסל מה עשה * ומה סימן נמחר להם לידע
 שזה ברצה וזה לא ברצה * וכן אשאל מה הן הצדקה
 והמשפט והקמים והתורות והמצוות ששמר אברהם
 אבינו ושצוה את בניו לשמור שצוה שרבו כמו רבו
 מפשט הכתוב ולא ידענו אלא המילה * וכן איזה דבר
 רע או טוב מאה במצאה בצורות של מתכות או של עץ
 ואכן שיטמאו את אשר ישכפ' תחת רשותו * ולמה
 יוצרכו לטהר ולהקליף שמלותם * אלא ודאי שצריך
 להודות ולהאמין בהכרח שכל הקיני והמשפטים שצוה
 השי"ת קודם מעמד הר סיני בין שבגוים לנו כגון אבר
 מן הקיני. מילה. גזל וכו'. בין שאינן גוים לנו כגון
 מצוות הקיני ותורות הנאמרים באברהם כולם היו
 בע"פ ולא ככתב וצוה השי"ת כל הדברים האלה לאיזה
 איש או אנשים באיזה זמן ונעלם ממנו ולאמנו לא
 נדע: **ג אמר הכוורי** יפה דנת
 אהובי החבר: **ד אה"ה** אוכית ואערכה לעיני
 כל איש אשר רוח בו מן המקרא שבימי משה ושאר
 הנביאים היה להם תור' שנעל פה שהרי ירמיהו מכריז
 בשערי ירושלים (סוף סוף י"ו) כה אמר ה' השמרו
 בכפשותיכם

וכשכונעם ללכת בתורת האלהים אשר נהנה ביד משה
 עבד האלהים ולשמור ולעשות את כל מצות ה' אדונינו
 ומשפטיו וקיוו. ואשר לא נתן כנותינו לעמי הארץ
 ואף כנותיהם לא נקח לנכינו. ועמי הארץ המבואים
 את המקומות וכל שבר ביום השבת למכור לא נקח מהם
 בשבת וכיום קדש וכשום את השבת הפשוטית ומשא
 כל יד. הרי כאלו מצות ששתיים מהן כתובות בתורה
 דהיינו לא תתקחן ושבת השמיטה. אבל איסור הקנין
 והמכירה ביום קדש לא נמצא בתורה לא בהדיא ולא
 ברמז ואף על פי כן הצדיקים האלו קראוהו מצות ה'
 ונאמרה כתב (סג' י"ג) והצורים ישבו בה מכילים דג
 וכל מבר ומזכרים בשבת לבני יתודה ובירושלמי וארובה
 את קורוי יהודה ואומרה להם מה הדבר הרע הזה אשר
 אתם עושים ומתללים את יום השבת. הרי ששמו
 הקנין והמכירה בין הקיתון והשמיטה שהן שתי מצות
 כתובות בתורה וכללן אית' עם שתייהן וקראוהו מצות
 ה' אדונינו. ועוד קראו העברים מקלבי שבת. כמלא
 שאף המצוה היא מאת הש"ת ולא מצינו שכתבה עד
 בתמיהה כ"כ היתה כשל פה :

ט"ו וא"הכ ולמה לא הוכתה איסור קנין ומכירה
 מעצמם שזעק במרה על מפגיעי
 שערם שהיו אומרים (עמוס ח') מתי יעבור הקדש
 וכשכירה שבר והשבת וכפתחה בר

י"ו וא"הח מפני שיונתן בן עוזיאל ז"ל ש"ור"דק
 והרב דון יצחק אברבנאל מפרשים
 דשבת דקאמר עמוס אינו שבת בראשית אלא דשמיטה
 דפתיבה וזכחה הארץ שיהיה ואיכר רוצה להביא
 ראיה אלא משקוקים שאין מחלוקת בפירוטם :

י"ז וא"הכ ופה כיוונה במה שטענת :

י"ח וא"הח קברת מכת ש"ח"ל היא שאין אנו
 צריכין קבלה אלא למושט מצות
 שהרי הרוכ נכתבו בתורה בל הפרד ואנו אוכים שלא
 אנשיא המצות הקת'ומות אשר הזכרתו צריכות קבלה
 אלא אשילו המפורשות בתורה באופן שבראש שאין בהן
 כדי להסויף או לגרוע יעלימו תחת כנפי דבריהם
 ענפים אשר לא היו עולים על דעתינו לולי שהזכרו
 במקרא. ומוס' יבא לנו מהל'ק גדול. בינינו ובין
 המכתשים שהם אמרו שאין אנו צריכין לתורה שבע"פ
 אלא למצות הקתומות בלבד. כגון מילא וקדש ופרי

עץ הדר וכיוצא באלו. ואנו אומרי שכמעט כל התורה
 שנכתב צריכה לתורה שבע"פ ובלתה תהיה לנו כדברי
 הקסר הקתום. והכנינו מציג לפניך קנת מצו' מפורשו'
 ונדרות אשר בכללן מצות אחרות שלא היה אפשר
 להשיגן בשום פנים אם לא שכתבו במקרא :

י"ט וא"הכ אשמעה את אשר ישימ' ה' צפיד :

כ"א ה"ח כתוב הדר הוא (דברים ז') כיוצא ב' ה'
 אליו אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה וכל גוים
 רבי' מפניך הסתי והגרגסי והאמרי והכנעני והערוזי
 והקוי והיבאסי שבעה גוים רבים וגו' ולא תתקחן בהם
 כדך ל' התן לבנו וכלו לא תקח לבדך כי יסור את בך
 מאתך וענדו אלהים אמרים וגו'. הרי שאמר לנו
 הסיתון בן עמישים בלבד ולא בשום אומה ילזון אחרת
 זו היא המצוה ברורה ומפורשת אשר חזק בה לא דבר
 קתום ולא מקופק. אמנם כתוב על שלמה (מלכים א'
 י"א) והמלך שלמה אהב כשיש כריות רבות ואת כח
 שרשם מואביות עמוניות אדומיות דרכיות סחיות מן
 הגוים אשר אמר ה' אל בני ישראל לא תבואו בהם והם
 לא יבואו בהם אכן יבאו את לבבכם אחרי אלהיהם הרי
 שז אומה אבל אין ביניהן אלא שהם מד' עממין שהן
 דרכיות וסחיות ואע"פ כן אמר על כולן מן הגוים אשר
 אמר ה' לא תבואו בהם וגו'. צריך לומר א' כש"שע"פי
 שהכתוב לא אמר אלא שבעה עממין כוכתו גם כן על
 כל האומות שאינן ישראל דאי לא תימא הכי היה לו
 להזכיר דרכיות וסחיות בלבד שהן משבעה עממין
 וליתוק מהשאר. אלא ודאי כדאמרן. נמצא שיש
 בידינו מצוה מפורשת שבראש שגליה אין להוסיף.
 ועיניך רואות שכוללת ששים ושלוש עשרה יתור ממה
 שאומרת דהיינו שאר ע' אומות :

כ"א ה"כ במחיל' מכבודך הפעלות חרם בידך
 לדול אימא לך דשלמה עבר על כולן בלא יבא. דהרי
 דרכיות וסחיות הן בלא תתקחן. ומצריהם ואדומית
 ומואבי' ועמיני' בלא יבא. ידכתוב אשר אדומי ומצרי
 עד דור שלישי ועמוני ומואבי עד עולם. א' כ' ספיר
 אמר קרא דשלמה עבר בלא יבוא סאי כדכיהי והאי
 כדכיהי. ואל תשיבני כדרש חז"ל שאמרו עמוני ולא
 עמונית מואבי ולא מואבית משני טעמים. קדא שאת'
 אמרת סאי אתה רוצה להביא ראיה מדכריהם עד

שתוכיח אותה קבלתם . ב' שישיבו לך
 מטובך . וכשם שה' זול דרשו כמובים ידרשו גם הם
 ויאמרו כחוב לא יבוא ממור בקהל ה' וכתיב בתורה לא
 יבוא עמוני ומואבי בקה' עד עולם ולא יבוא אדומי
 ומצרי עד דור שלישי . מה ממור אחד זכרים ואחד
 בקבות אקורים . אף עמוני ומואבי וכו' א' זכרים וא'
 בקבות אקורים . והיינו דקאמר קרא על כולן מן
 הגוים אשר אמר ה' לא תבואו בהם . ועוד למה התיירו
 בקבו' עמון ומואב ואקרו של מצרי ואדום . מה נשתנו
 אלו מאלו :

כ"א"הח כתיב (נחמיה י"ב) ביום ההוא בקרא
 בקשר משה באזני העם וכמאל כחוב
 בו אשר לא יבוא עמוני ומואבי בקהל האלהים עד
 עולם כי לא קדמו וגו' ויהי כששמע את התור ויבדילו
 כל ערב מישראל . ואם איתא דכל שהוא בלא יבוא אקד
 זכרים וא' נקבו כמשמע . צריך לומר שהבדילו הזכרי'
 והנקבות : **כ"א"הכ** ודילמא משעה שהיה כד'
 היה **כ"ד"א"הח** או אפשר לומר כן דהרו כתיב
 בסוף הספר (סס) גם כימים ההם ראיתי את היהודי'
 הושיבו נשים אשר ודיות עמוני' מואביות וכניהם וגו'
 ולכך הנשמע לעשות את כל הרעה הגדולה הזאת
 למעול באלהינו להושיב נשים ככריות . ואם איתא
 דכלאו דלא יבוא עמוני ומואבי אף נקבות כמשמע
 צריך לומר כשהבדילו הזכרים הבדילו גם כן הנקבו'
 ואם כן למאי הלכתא תור והזכירין בכלל כש' ככריות .
 אלא ודאי שהאמת עם הו' ל' דדרשו עמוני ולא עמבית
 ושכך היתה קבלה ביד כל ישראל מימות מר' עה ולא
 ככתב עד נחמיה ואתו רבנן ואקמכו אקרא . והנשי'
 עמוניות ומואביות כהדרשו משום נשים ככריות ולא
 משום לאו דלא יבוא עמוני וגו' וכל נשים ככריו' ככללו
 בלאו דלא תפתן . הרי שאפילו המפורש שכתור צריך
 קבלה : **כ"א"הכ** אפשר לומר שבזמן אוד הבדילו
 הזכרים ועזבו הנקבות לזמן אחר . אבל לעיל' הזכרים
 זנקבות של עמון ומואב הם בכלל לא יבוא :
כ"א"הח אם כן איך נשא בועז את רות אע"פ
 שכתב יורה והלא כתיב בסמון ומוא' עד
 עולם . ואיך מלך רחבעם שהיה בן נעמה עמוניות .
 ופא ק' ל' ככך הכא מן השפחה ומן הגוים חבבו קרוי
 בך אלא נכה ונמא לפי כולל זה שרמבעם לא היה בן

שלמה : **כ"א"הכ** וכיחמה שהוכחה מרות אצל
 אינו יודע איך שכתב והכתיב ראיה ממו' ל' קוד' שהוכח'
 אמתת קבלתם כשיומא שעלה בדעתך לעשות .
כ"א"הח הכני הולך להוכיח זה . אחר שעלה
 עזרא מכלל וגלותו עמו הוגד הוגד
 לו שהתערבו זרע הקדש בעמי הארצו' וירע בעיניו
 מאד ויכך ויזום (עזרא י') ויען שכניה בן ויקא' ויאמר
 לעזרא אכתבו מעלבי באלהינו וכישכשי ככריו' מעמי
 הארץ ועתה יש מקוה לישראל על זאת ועתה ככר' ברית
 לאלהינו להושיב כל נשים והכולד מהם בענת אדרי
 והחרדים במצות אלהינו וכחורה ועשה . הרי שכתרו
 ברית להושיב האמהות והבנים ואמרו וכחורה ועשה
 לומר שאין זו תקנת מ' זול או הסכמת בני אדם אלא
 גזרת הק' בה ולא נמצא כזה בכל הכתוב לגבי הנשים :
 אלא אדרי המלך אמר לי הוכח רמיוז בתור' שהכונש
 ככריות והוליד ממנה בן . אם של בניו דעשה .
כ"א"הכ אפשר שזכרנו באיזה מקום אצל לא
 ראיתיו עד הנה ואם באולי ראיתיו
 אינו בדעתו לכת עתה : **ל' א"הח** כתיב בענד
 עברי (שמות כ"א) אם אדכויו יתן לו אשה וילדה לו
 בנים או כות האשה וילדיה תהיה לאדוכיה והוא יצא
 בגפו . הרי שהבנים הכולדי' משפחה ומכריות אינם
 מתחקים אל האב ישראל :
ל"א"הכ זהו דרש מו' ל' (עיון בפ' כ' דשבועות דף
 כ"ג דע' א"ד מ' פט' ומה' אקורי
 ביאה דין ד') דילפי מדכתיב כי יסיר את כבך מאתרי
 ודרשו מדכתיב כבך . כך הכא מן השפחה ומן הנכרי'
 אינו קרוי כבך לא בכה אצל הדרשיתו' מהפסע כרמוק
 מזרח ממערב ודע לך כי ראי' כזאת לא ישוב את פני
 המכח שים וכבן תכין לך דרך אחר לשם מחקו' לפיה'
ל"ב"א"הח ידעתו אדוני ידעתו כי לא כבון להשיב
 לחכמיים בדרשו' ר' זלמנ' כ' ע' מדון
 דשפחה משתעי קרא שח' (שמות כ' א' האשה וילדי'
 תהיה לאדוכיה' וכתיו שפחה אי לימא עבריה והכתיב
 (דברים ט"ו) כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה
 ועבדך שש שנים וכשה' הזכיש' השלכנו חפשו מעמד .
 אלא ודאי בשפחה ככריות הכתוב מדבר :
ל"א"הכ ודילמא בעבריה חתא דוקא אינו אלא

עמדו ולתוש אח שפחתו העברו והשפחה חפשי לכלה
 עבד כל ביהודי אחיו אוש. הרי שפירס ביהודי
 מקיסו לומר שטובו עברי והיינו יהודי. ועוד כתוב
 (ויקרא כ"ה) וכו' יומך אחר עמך וכמכר לך וגו' עה
 שכה היוכל יעבוד עמך. וכעבד עברו כתי' שש שנים
 ועבוד. ואם עבד עברי הוא מכני ישמעאל וקטורה
 ויהוס. במצא שיטה כתומה עבד. הישראלי. שהרי
 העברי אינו עובד אלא שש שנים. והישראלי אפשר
 שיעבוד מ"ט. ועוד שאמר הק"ה (ספ) כי עבדו הם
 אשר הוצאתו אותם מארץ מצרים לא. ומכרו ממכרת
 עבד. וכי בני ישמעאל וכני קטורה ואדום נשתעבדו
 במצרים ויצאו ממצרים אלא ודאי טענה זו איכה אלא
 פתיות וסכלות

מ"א א"הכ כן דכרת. אמנם אינו רוזה להשריתך
 יותר כי היום יצאת מן הים והיום כל
 לעיר וזאתה עיף ויגע ובכן לך ותנוק במלוין אשר
 הובן לך עמיובמחיתיו ושלפתי ממך ולקמתיך משם
 ואתה תאכל לחם על שולמני כל ימי חיותך עמנו :
מ"ב א"הכ ימי אדוני הם לך דוד לעולם. מדוע
 מצאתי חן בעיניך להכירני ואנכי
 הצעור במקמי ישראל ישלם הפעלך ויוסף ימים על
 ימך ושכים על שכותך
מ"ג א"הכ לך לשלום וה' יהיה עמך :

ויכוח שני

ביום

השני טרם שהגרים שלח המלך שרים
 רבים וכבדים לקרוא למכר לבוא אל
 המשתה אשר יעשה ביום ההוא לכל
 שריו ועבדיו. ילך המכר ושתפו למלך וישאל לו המל'
 לשלום ויצו וישומו לו ולמכר לבדם ולגדולים ולשרים
 לבדם ויאכלו וישתו ויהללו את ה' והיו אחריו הסעודה :
א א"הכ שמעתי שהמכישים מהרעמים על
 קו' לבאמרם שברו מלכס הקיס ומוצת
 אשר לא כזה ה' והעבירונו על (דכרים ד') לא הוסיפו
 על הדבר אשר אנכי מצוה אהב' ולא תגרעו ממנו וגו'
 וטוענין כך. כתוב בחורה (שמות כ"ב) ובשר בשדה
 טרפ' לא תאכלו ומשמעו הכתוב הוא שלא באכל בעל
 קי

השש לפי שנישאת לעבד
ל"ד א"הכ אי אפשר לומר כן שהרי הכתוב אומר
 שניקד שיעד אותה לו או לבנו ואם לאו
 (שמות כ"ה) לעם נכרו לא ימשול למכרה שר"ל שאינו
 וכול למכרה לאים אחר. ועוד דודאוי שקודי ה' ישרים
 ואיד יעלה על הדעה שמי שמכר בגיבתו וצא לקפטי
 בשש והאמה אשר אין לה עון אשר הטא תאר שפחה
 ואלמנות חיות כל ומה ועוד שהכתוב אומר (ויקרא
 כ"ה) כי עבדו הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים
 לא ימכרו ממכרת עבד וכי הנשים לא יצאי ממצרים
 ואיכן בכלל עבדו ה'

ל"ה א"הכ קס ושלוס מי הוא זה ואי זה הוא אשר
 מלאו לבו לדבר כן

ל"ו א"הכ נמצא שבהכרח בשפחה נכרית משתעי
 קרא וכתוב האש וילדיה תהי' לאדוכיה.
 א"כ כן ישראל הכא מן השפחה ומן הנכרות קרוי בקה
 ולא בנו ומכאן למד עור' להוצי' כל כשים והנולד מהם :
ל"ז א"הכ ודילמא דוקא בנשפחה דאית ביה שרת
 לגרוי וישא הולך אחר הפגום אבל כן
 נכרות בה מורין דליכא בה אלא חדא. ולד' ישראל :

ל"ח א"הכ מה נפסדו און כנרות בת חרין ככלל
 בשפחה או לא אם תאמר שכלל הרי
 שאפילו במפורס בחורה יש קתום. ואם תאמר שלא
 ככלל נריך לומר שעזרא וקישתו היוצאו בני הנכריות
 מקבלה היתה בידם שכן לעשות כן. הרי מוצת בעל
 פה שלא נכתב בחורה אפילו כרמו לפי דעתך. ועזרא
 וכני דרוו אמרו וכתורה יעשה :

ל"ט א"הכ ישר. אבל שמעתי שהמכיש' אומרי'
 שעבד עברי הכתוב בתור אינו ישראל
 רק ממשפחת אברהם כגון בני ישמעאל וכני קטורה
 וכני עשו. ואם הדבר כן לריק יגעת :
מ"א א"הכ הרא' בע הביא הסבר' הוצאת משם בריג
 פ' משפטים וקטר דבריהם בטוב טעה
 ודע' ואת' דאי הכי וזכרן אתה הכביא לא היה מישראל
 לפי שאמר למלכים עברי אנכי. וכימי עלי אמרו
 הפלשתים איש אל רעהו (שם אל' מ') התחזקו והיו
 לאנשי פלשתים פן העבדו לעבדים כאשר עבדו לכם.
 ואין ספק אפילו לקראים שהיו אומרים כן על בני
 ישראל. (ירמיהו ל"ד) וכירמיהו כתיב לשלח איש את

הי שטרף מבעל חי דורס . אבל הם השוו דבר לדבר
 והעלו ללא מבעיא דטרפה כמשמע' אקורה לא אפי'
 כל מיטלו מוכי קלא'או מכות בין שאלו לה דרך טבע
 בין דרך מקרה כגון שפלה וכשהדרו לעשותה או בוק'
 דאטמא דטף מדוכתיה וכתעבלו כיכיה בין מתמ'חולי
 בין מתמת מכה או בפילה . וכבן עשו ממלת שרפה
 סוג וכללו בו ת' מינים שקימכס' ד' חכ' קכ' שזתמת
 פה מינים ע' אישים שקראו אותם ע' טרפיות
צוה הש' ית' שלא כעשה מלאכה בשבת טכ' (שם
 ל"א) כל העושה מלאכה כיום השבת מות
 יומת . ולא סירט לנו גדר המלאכה ולא המינים שתחת
 קובץ . אבל חז"ל חלקוה לט' מינים שקראו אבות
 מלאכות ושמו תחתיהם כחמה וכמה אישים שקראום
 חולדות . ואין הפרש בין אב לחולדה אלא (רמב"ם פ"ו
 מה שכת דין ז') שהעושה אבות מלאכות הרבה כשוגג
 יוייב חטאת אחת לכל אבות . כגון אם עשה ת' או
 עשרה אבות מביא ת'או עשר חטאת' . אבל אם עשה
 אב אחד בכל חולדותיו אפילו הן חמה איבו יוייב אלא
 חטאת א' . הרי שהגיעו לנו ע' דרכי' להפקיד ממנו
 ודרכים אין מספר לאבד היינו בהרפה . ומה ששיב
 על זה אפי'כדי הדבר
ב"א"הח אם הש' ית' צוה (דברים י"ז) כי יפלא
 ממך דבר וגו' וקמת ועלית וגו' על פי
 החורה אשר יורוך והאים אשר יעשה כזון וגו' ומה
 האים ההוא . איך מלאם לבם לקראים לפני תפה
 ולנצפץ כגד מנות ה' כרה כואת
ג"א"הכ מפני שאוהרים שח' זל עשו מהמפירש
 קחום וכלכלו הפקוקים הכרום כרו
 שיהיה מקום להם לפרש כפי רצונ' כמו שעשו בתולדו'
 המלאכות ובטרפות וכמעט בשאר כל המנות
ד"א"הח מי שיש בידו כח לעשו' ממוסים ודמות
 כגון המלך או השר או קבוץ שיבי השם
 אם הוא צדיק וישר ודורס טוב לעמו לא ישים תגמת
 פניו ממוסין א' זה הכח' שעמו ולטובהו כדי לשמר גופם
 וממונם . ואם הוא להוט אחר הממוץ ישים עליו עול
 כבד לשלח אונותיו כסף וזהב ולא ימכרו דמיו
 לשור עייים ולא יקח אביונים . אך אם הוא ביכוני
 במדות ישים עליו מס באופן שלא יעדיף המרבה
 והממעיט לא יתקיר אבל הוא לעולם בריוה נמלא

שהא' יעשה טוב לעמו ולא לו . הב' לו ולא לעמו . הג'
 הרוב לו והמיעוט לעמו . אבל כל דורה וכל יתמא מלך
 או שר בעולם מעשה דמות וזימוקים רעים לו ולעמו
 להפקיד ממנום ולאבד גופם בדרכים מדרכים שוני'
ה"א"הכ הכי נמי מסתברא כדאמרת
ו"א"הח אם ק' זל כדו מלכם והוקיפו מדפחם
 דינו החולדות והטרפות נמלא מעשו
 דמות וחקים רעים להם ורעים לעם כי הנה אם יארע
 טרפות כהמה או עוף של החכם תהיה אקורה לו כמו
 לעם הארץ . וכך אם יעבור על איזה מחולדות מלאכו'
 כשוגג יביא חטאת במזיד קוייב סקילה כי אין יתרון
 למכם מן הסדיוט דכר איסור . הואמין אם כן כי
 יקופר שח' זל עשו דמות והמניאו נימוקים שאינם לא
 אבות כיוקין להם ולא כל ישראל הן כגוף הן בממוץ כלי
 שום הנאה ותועלת לא למכם ולא לעם הארץ
ז"א"הכ זה לא יעלה על לב איש
 הוספת מים הוסף קמת שהרי ית כמה
 מנות בלכל אלה שפירשום הם ז' ומפירושם יבוא כזן
 גדול למפרשים ולשומעים בקולם
ט"א"הכ ספרה נא ליקנת מהנפ' ז' א"הח
 כתוב בתורה (ויקרא ז' ט') לא תשחית את פאת זקנד'
 ומשמע מהכתוב שאין קור' אלא בפאת א' ולא כתפרש
 בתורה איך היא הפאה . וכן לא כתפרש אם השתה
 היא בכל מיני כלי'או במקנת והם הקלו בכל'ו והקמירן
 כפאות שהרי (פ' דמכ' ת' דף כ' זכ"א רמב"ם פי"ב מה'
 ע' ז' ע"ד קי"קפ"א אמרו אין השתה אלא בהער
 ובמקפרים כעין תער מותר אפי' שמן הכתוב משמ'
 איקור גילוח הפאה לגמרי בשום מין כלי'או קס'
 ולעכין הפאות אמרו שהן חמש . וכך גזרו אומר
 שהשקית זקנו בהער לוקה חמש
הכתוב אומר (שמות כ"ג ו' ד' דברים י"ד) לא
 תכסי גדיו בחלב אמו ואם הדברים
 כמשמען אין איסור אלא בגדי' ואינו איסור אלא בביתו'
 ודוק בחלב אמו אבל לא בחלב אמה שתינה אמו
 אפי' היא ממנו . והם (כפ"ח דמילין דף קי"ד רמ"בם
 פ"ט מה' מא' טי"ד' כשר בחלב קי' פ"ו אמרו דלאו
 גדי אלא אפי' פרה וקל במשמע ולא שכל בחלב אמו
 ולא שכל בחלב אמה אקור מן התורה . וכן אמרו
 שם דף קט"ו ע"ב) דכאמר

דכאמה לא תבשל גדי' פ' עמי' א' לאוקור ביטול .
 אחד לאוקור אכילה . וא' לאיקו' הכאה . הרי שהכתוב
 לא העניש אלא מלקות אחד והם קייב' ע' ע' (ט"ד)
 ה' כשר כמלכ' ק' ז' כ' ק' א' אמרו שבכשרותם אמרינן
 חתיכה עצמה כעשית פבלה דהיינו שאם כפל כזית
 תלכ' לחתיכה של בשר ואין כמותה חתיכה ס' לבטל
 התלכ' חתיכה עצמה כעשית כבלה וצריך ס' פנגד
 המתיכה ואז אם מכירה משלכה והשאר מותרות .
 (רמ"כ שם ט"ד ק"ג ז"כ) ואם לאו כל החתיכות
 אסורות אם ראוייה להתכבד . הדין כך כמה וכמה
 הומרות שלא כרמזו בהורה והרי לך הפסד ממון גדול .
כתוב (ויקרא י"ט) שדך לא תזריע כלאי' אסתם .
 אם כן לפי הפשט אם יש לו לאדם שדה
 אפילו יהיה עשירים מיל על עשירים מיל ואפילו ק'
 ואפילו אלף ואפי' רבוא ואפילו מלא כל הארץ אסור
 לזרוע בו יותר ממין א' אכל סו' ל' אמרו (רמ"כ פ"ג
 מה' כלאים דין ט') שיצונו בית רובע פכוי דהיינו
 עשר אמות וקומת מרובע' ואז יכול לזרוע בו כ' מוכין
 לכתחלה ואם זרע בתוך שיעור זה אינו לוקח עד שיזרע
 כ' מוכין בתוך ששה טפחים וזו סומרא גדולה . שהרי
 אם יהיה לו לאדם שדה וממנו פרכסה ופרגת ביתו
 כזמנו להם לפי הטף מוכרת לעזוב עשר אמו' וקומת
 מרובעות . לא מקום זרע . הים גרמא כזויקין גדול
 מזה ואפילו לא יהיו אלא ששה טפחים הוא כזק גדול
 לעני המדולדל הזה לפי ששה טפחים מרובעות הם
 ל"ו בשטח ולמה התמירו כל כך והלא בהכרח משהו
 קג' . (פ"ג דכלאים משנה ה') כדנחן כוטע אדם
 קישות ודלפת לחוד גומא אחת וכו'

בחה הסוכות אמר הכתוב (ויקרא כ"ג) ולקחתם
 לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו' ואספר
 שהכוונה היא על רמון . כאה או ככוס או תפוח או
 אשכול של ענבים . אבל הם ז' פירשו שהוא אחרוב
 דוקא ופסלו כל מה שאינו אחרוב ממש כפי הסימנים
 אשר מקרונו אע"פ שיהיה מאותו המין : וזה גורם
 הוצאה רבה ועגמת נפש גדולה ליושבי ארצות
 ואקלימים הקרים לפי שצריך שיביאו להם אחרוב
 מארץ מרחקים לחוג בו את מה הסכות בהוצאה רבה .
 ולא עליה תלפוזו כי אין זכור עני . אלא שלפעמים
 יש להם ההוצאה אבל לא השכח של המצוה כגון בשלא
 הגיע לידם אלא בתוך ימי החג או אחריו . התאמין
 לדוכי המלך שאנשים חכמי' וכזונים כדו כל זה מלכס
 מצלתי טעם ויסוד אמר אלא להשתרר על הצובור .
י"א א"ה קשייתוך הם עצמות ומזקות . אך מה
 יש לך להשיב עליהן

י"ב א"ה שאלה אחת אבי שאל מהמכחישים
 ואמר כך אחריו להם תשובה :
י"ג א"ה שאל ואבי אשיב בעדם עד מקום שיד
 תשובותיהם מגעת :
י"ד א"ה עשה כל אשר בלבך . ועתה אשאל
 ממך אם הם מחזיקים מו"ל ללדיקים
 או לא

ט"ו א"ה אם היו מחזיקים אותם ללדיקים לא
 היו דוכרים קרה עליהם .
 ג' ו' א"ה

דכאמה לא תבשל גדי' פ' עמי' א' לאוקור ביטול .
 אחד לאוקור אכילה . וא' לאיקו' הכאה . הרי שהכתוב
 לא העניש אלא מלקות אחד והם קייב' ע' ע' (ט"ד)
 ה' כשר כמלכ' ק' ז' כ' ק' א' אמרו שבכשרותם אמרינן
 חתיכה עצמה כעשית פבלה דהיינו שאם כפל כזית
 תלכ' לחתיכה של בשר ואין כמותה חתיכה ס' לבטל
 התלכ' חתיכה עצמה כעשית כבלה וצריך ס' פנגד
 המתיכה ואז אם מכירה משלכה והשאר מותרות .
 (רמ"כ שם ט"ד ק"ג ז"כ) ואם לאו כל החתיכות
 אסורות אם ראוייה להתכבד . הדין כך כמה וכמה
 הומרות שלא כרמזו בהורה והרי לך הפסד ממון גדול .
כתוב (ויקרא י"ט) שדך לא תזריע כלאי' אסתם .
 אם כן לפי הפשט אם יש לו לאדם שדה
 אפילו יהיה עשירים מיל על עשירים מיל ואפילו ק'
 ואפילו אלף ואפי' רבוא ואפילו מלא כל הארץ אסור
 לזרוע בו יותר ממין א' אכל סו' ל' אמרו (רמ"כ פ"ג
 מה' כלאים דין ט') שיצונו בית רובע פכוי דהיינו
 עשר אמות וקומת מרובע' ואז יכול לזרוע בו כ' מוכין
 לכתחלה ואם זרע בתוך שיעור זה אינו לוקח עד שיזרע
 כ' מוכין בתוך ששה טפחים וזו סומרא גדולה . שהרי
 אם יהיה לו לאדם שדה וממנו פרכסה ופרגת ביתו
 כזמנו להם לפי הטף מוכרת לעזוב עשר אמו' וקומת
 מרובעות . לא מקום זרע . הים גרמא כזויקין גדול
 מזה ואפילו לא יהיו אלא ששה טפחים הוא כזק גדול
 לעני המדולדל הזה לפי ששה טפחים מרובעות הם
 ל"ו בשטח ולמה התמירו כל כך והלא בהכרח משהו
 קג' . (פ"ג דכלאים משנה ה') כדנחן כוטע אדם
 קישות ודלפת לחוד גומא אחת וכו'
ז"ב השי"ת להניח תפילין ביד ובראש שאל'
 (דברים ו') וקשרת' לאות על ירך וגו' ומפשט
 הכתוב בראש שלא הקפיד לא בסומרו ולא בצורות
 התפילין ולא בצבען . אבל קו' לקפידו על שלשתן
 ושינו מקום הנחתן ופירשו (רמ"כ פ"ד מה' תפילין
 דין א') שעל ידיהם היינו זרוע שמאל . ושכין עיניך
 אינו בין העינים ממש אלא כנגד בין העיני' מהתחלת
 עיקרי השיער במצט עד ס' המקום שמומו של תיכוק
 רופק שם . ועל הסומר אמרו שיהי' עור הכתים מעור
 בהמה מיה ועוף הטורים . ועל הצורה (שם פ"ג דין
 א') שיהיו הם ותפירתן מרובעים . שיהיה בשל ראש

הג' .
 ח' תלך
 ולעמו
 סוכי:
 :
 דעסס
 טעשו
 יארע
 לו כמו
 ללכו'
 יתרון
 בן כו
 ס' א'
 זן כלי
 :
 ד"ח
 כמה
 א' ח' ז'
 :
 הח'
 קיד'
 פרס'
 חפה
 מירן
 מה'
 הער
 שם'
 ומר
 :
 כל'
 דים
 יאו'
 אמו
 כס'
 אלו
 אמו
 מרו

יז א"הח

ואם לא היו צדיקים איך מקרו כפוש למות על קידוש ה' כמו שעשה (ש"ט) דברכות דף ק"א ע"ב ר"ע שקרקו את כשרו במקרקות של כרזל והיה מאריך בלש' עד שיגלה כשמתו (הקדושה והטהורה) גאמר. (פ"ק דע"ז דף ק' סע"ב) ור"י בן בכא שעשו את גיפוככרה על סמך חמשה זקנים נגד גזרת המלכות. (ס"ס דף י"ח סע"ב) ור"י מניחא בן תרדיון שגאמר וס"ת עמו. (מס' שמחות רפ"ח) ור"ט כג' ור"ש שגאמר וכל שאר הרוגי מלכות. וכי אדם מוסר נפשו למיתה משוכה על דת שאיכו מאמין.

יז א"הכ

אפשר שלא מקרו כפוש אלא להגדיל שם כדו שכוני ישראל יתקיים לקדושים ויהיה זכרונו לברכה: ויש מי שיכול לטעון כדו שמקרו עצמם למיתה תקמת זה ולא על קידוש ה'.

יח א"הח

בדאי שלא יש מי שיכול לטעון זה: אמור ליעוד אדוני המלך מכו יותר קרוב אל הטבע ואל הסכר' שאדם

יט א"הכ
כ א"הח

מקור עצמו למיתה על קידוש ה' אלהי ישראל או על דבר כבוד שם עצמו אחר מיתהו שאין לו תועלת ולא הנאה. וכפרטו כי יש בידו להגיל את נפשו מלהט הפרכאו מלהכת האש בשני דברים בלבד. שהרי אם העשרה הרוגי מלכות היו מ' עושים רצון הקיסר היו נצולים בלי ספק וכדו גדולה וכבוד היה להם.

כ"א א"הכ

אין ספק שכל המוקרי כפוש למיתה ויש בידם להציל כנקלה שמתים על קידוש ה': כ"ב א"הח א"כ העשרה הרוגי מלכות שהיו קדושים גדולים ותכאים היו צדיקים קטנים קדושים ישרים ותמימים:

כ"ג א"הח

אפשר שהיו כך נשעת מיתהו אבל כמיהם כדו בלבם דברים הרבה להתגאות על הציבור:

כ"ד א"הח

וכיון ששבו אל ה' בכל לבם וככל כפוש נשעת מיתהו למה לא הודיעו לכל ישראל או לפחות ליושבים אצלם וכפרט להמון העם שכל מה שהורו להם היו מורשי לבו ולא דבר ה' אשר דבר אל משה בקיני:

כ"ה א"הכ

אפשר שלא היה להם פנאי או שלא

כמצאו אצלן בני ישראל נשעת מיתהו או שאע"פ שהודיעו להם. התלמידים העלימו הדבר מהמון העם כדי להתגאות ולהשתחרר על הציבור כ"ו א"הח כל אדוני המלך המכס סוס עובד ולכך אל כל מה שטענת לזכות המכתישים שאינן אלא טענות רעושות כאלו נכטל מנות לא תקור.

כ"ז א"הכ

אם מ"ז היו מפרשים הפסוקים כפי פשוטן או קרוב לפשוטן. כדאי שלא היה כמזל פונה פה ומפנה כגדס. ואם כאלו המלא ומזל היינו אומרי' שת' אלה הוא מכש להעביר מעליו עול מלכות שמים. והיינו מקווקין אותו למין ולאפיקורוס. אבל הם פירשו בהרבה מק. מות דברים שהם ממש נגד הפשט. ואף על פי שהירצת קושות הפאות וכשר כמלך וכלאים ותפילין. (כאן קי"י). אביא אני דברים קשים להולתם ולהשיב עליהם:

אמרו. (פ"ד דק"ט דף י"ו ע"ב) כשנשעת מקומות הלכה עוקבת את המקרא. התורה אמרה בעפר (לענין כיסוי הדם ולא הכשיר דבר אחר) והלכה בכל דבר. (המגדל נמתיס כגון הגיר והזרביך והקיד ומרסית ולבנה שכתשה.) התורה אמרה ספר. (לענין גט כריתות) והלכה בכל דבר (על עלה של זית על הציור ועל סלוח). התורה אמר' כהער. (בזויר במדבר ו' תער לא יעבור על ראשו) והלכה בכל דבר (זויר פ"ו משנה ג' דתנן זויר שגילח בין כויג בין כתע' או שספק כל שהוא חייב.) הרי שה'ול עצמם הודו שהלכה דהיינו הלכה למשה מסיני שקבלה עוקרת את הכתוב מפשוטו. ומי הוא זה ואיזה הוא שיהיה מעצר לריתו ולא יתירם כגדס לומר גרעו והקיסו בתורה כפי דאנס כ"ח א"הח מה נפסך לומר כפירוש המקראות הללו

כ"ט א"הכ להניחן כפשוטן. דהיינו שאין מכסין אלא בעפר דוקא. ואין כותבין את הגט אלא. כספר דוקא. והזויר אינו עובר אלא כשיגלח כהער דוקא: ל' א"הח אם כן איש שהרג את האשה פטור: ל"א א"הכ מנא לך האזויכא רמזא ל"ב א"הח שגאמר (שמה כ"ח) מכה איש ומת מות יומת. הא מכה אשה ומתה פטור:

ל"ג א"הכ

ל"ג א"הכ אי אפטר לומר כן. שהרי כתיב בסוף פ' אמור (ויקרא כ"ד) ואיש כי יוכה כל כפש אדם מות יומת. ושם אדם כולל כל מין האנושי בין זכר בין נקבה וכתיב (שם) כפש תת כפש קתם. דמשמע שהבורג אחד משני הם מייב:

ל"ד א"הח ואיך יאמרו כן והלא הם בורחין מד. רי חז"ל כפרו האזן מן הארי זהו אב ודוב. וזהו כלל מ' זל בהרבה מקומות. שאמרו דברי תורה סתומים במקום א' ומפורשים במקום אחר. ובכן בכל מקום ילמד סתום מן המפורש:

ל"ה א"הכ המכחישים אינם בורחים מדברי חז"ל. אלא כמה שאומרים נגד הפשט או נגד הקרא:

ל"ו א"הח אם כן צריך על כרחם שלא בטוחים שיודו בפירוש חז"ל על שלשה מקראות הללו. שאינו לא נגד זה ולא נגד זה:

ל"ז א"הכ ואיך תוכיח זה מן הכתוב

ל"ח א"הח הרי הוא ברור כשמש שמת קוג עפר נכלל כלמה שמלמות. ונוסף לו כל מה שהתורה קראו עפר אע"פ שאינו ראוי להלכות בגין אפר שהחור' קראו עפר שאל (כמדבר י"ט) ולקחו לעמא מעפר שרפת הקטט' ואיירי באפר פרה אדומה. וכן מצינו בזה שקראו הכתוב בשם עפר שאנ' (איוב כ"ח) ועפרות זהב לו. הרי שההלכה אינה נגד הפשט ולא נגד הקרא. וכן נגד התורה אמרה (דברים כ"ד) וכתב לה ספר כריתות. ואפשר להכין שהקפידה על על חומר הכפר שיהיה ד' מ' מעור דוקא. ובההלכ' ללמדנו שלא הקפידה אלא על הכתוב ולא על הקפר.

דומיא דכתב בכהן גדול (ויקרא כ"א) ומן המקדש לא יצא. שרצה לומר שלא יצא אחר ממת אבינו ואמן ללוותם. כדאיתא בריש פרק (דף י"ט ע"א) כהן גדול:

ל"ט א"הכ ודילמא כונת הכתוב כפשטו שלא יצא מן המקדש לעולם

א"הח הכתוב אומ' (ויקרא י"ט) ומקדשי תיראו שר"ל שינהגו כב' ה' קל הכבוד שיש כח ביד בני אדם לנהוג בכית המיוחד והמקודש לכבוד ה' אלו ישראל לעבדו ולשרתו ולכרך בשמו. ואם יש שם דירה לכהן גדול היכן יפכה גופו והיכן ידווג עם אשתו כנראה בשנייך שזהו מוראו של כ"ה וזהו דרך כבוד

כלפי מעלה מ"א א"הכ זכרו כ"פ"ג דמעשר שני משנה ה' שהיו בב"ה לשכות כנויות בקדש ובחול. ואפשר שהיה דירתו כלשכות של חול השמוכות לקדש.

מ"ב א"הח ואם כן היאך אנו מקיים ומן המקדש לא יצא

מ"ג א"הכ הדיון עמד. ברוך שבחר בחכמי ישראל ובחשבתם שכל דבריהם אמת ונלק.

ועתה גמור מה שהתקלח:

מ"ד א"הח כשם שזמן המקדש לא יצא לאו דוקא. כך עפר דקאמר נגט לאו דוקא לא כל דבר הראוי לכתיבה: מ"ה א"הכ ומה תשיב על הכויר מ"ו א"הח כל דברי ההלכה מוכרחים:

מ"ז א"הכ מאי קראת תוכיח זה מ"ח א"הח דכתיב (כמדבר ו') גדל פרע שער ראשו. וא"כ כל מין הפרע שער אקור בין ביד בין בכלי בין בנס:

מ"ט א"הח כמדומה לי שאין כח ביד שום אדם להכחיש דבריו. אבל אם פשט הכתוב מוכיח מה שאומרת ההלכה למה אמרו חז"ל שההלכה עוקבת את המקרא ונתנו מקום לבעל דין למלוך והלא מקרא והלכה נדקו יחדיו: כ"א א"הח מפני שלכאורה נראה שהקורא אומרת דוקא. וההלכה ריבנה מה שלא נכתב בחורח האלהים מעורש. אע"פ ששכי מה שהוכחתי ככלל אורחיו: כ"ב א"הכ אומרים לאלהי ישישי שעולתה הקפוז פיה לקול דבריו. אמנם עדין לכב' כים נגרש והשקט לא יוכל נגד חז"ל שנטשו דגל ממשלתם כמה שאינו ראוי להם. שהנה אף שהכתיב אומר שבדבר המקפוז ילכו לב"ד הנדו' היינו דוקא בדם ודין ונגע. וכמו שפירש דברי ריבנות. אבל אין כונת הש"ת שם יפרשו כל התורה אפילו היבא שאין שם ספק כמו שעשו. שהרי אין מזה ואין פסוק ואין תיבה ולא אות ולא נקודה שלא דברו עליה וקמנו על מה דכתיב (דברים י"ז) לא הקור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. וכוסף מזור על מזורש בראותם שפירשו אפילו אומרים לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין לא תקור. שרצה לומר שאפילו אומרים לך נגד מה שזוה הש"ת שמשמע בקול דבריהם ולא בקול ה' מ"ו. ואיך לא ישאגו כאריות נגד הכחמים כ"כ א"הכ

כוורי שני ויכוח שני

לכס אס פירשו התורה מקברתם וישמעו כל קהל
 ישראל. ממה שאס יאמרו שקבלו הפירות ממטה.
 ואף על פי כן הקדימו האמת והצדק והעמוה לכבודם:
 ס"ה א"ה כ כך נראה לי מכת טענתך ק"ו
 א"ה ח אל יאמר המלך כן לא כך הוא. והראיה
 שם ז' לשמו מחינה של כרזל מפקת פין
 דבריהם וכין דברי הקבלה. שכל מה שהו' קבלה אמרו
 הלכה למשה מסיני כי הא דאמרו (פ"ק מ"ק דף ג'
 סע"ב) אע"פ דנטיעות. ערבה. וניסוך המים הל' מ'.
 ט"ן וקשר של תפילין. ורצועות שקורות. ותפילין
 מרצועות הל' מ'. ועל תקנותיהם אמרו שם שלום.
 ולכן תמאס שאמרו ככמה מקומות. יהושע תקן כך
 וכך. שלמה תקן כך וכך. עזרא תקן כך וכך זכר ר"ג.
 ריב"ז רבינו הקדוש וכו'. והתלמוד מלא על כל גדולות
 לומר הא מדאורייתא. הא מדרבנן. ופעמים הרבה
 אמרו מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמ'. ואס היה עולה
 בדעתם לבקש גדולה לשאמם הלל טוב להם לומר
 שהכל מאתם: ס"ו א"ה כ ומה תשוב על מה
 שאמרו. אפילו אומרים לך על ימין שהוא שמאל וכו'
 לא תקור. ס"ח א"ה ח הרב רבי אליה מורקו ז"ל
 בפירושו לר"ם על התורה. פירש דברי ר"ם שהן של
 ספרי כך. אפילו תקשוב לכך שהוא טועה בדיון ואמ'
 על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין. עשה
 כמזותו. ואל תאמר איך אוכל זה שהוא חלב גמול והוא
 אומר שהוא שומן. או איך אהרוג האיש הזכאי הזה
 הזה שהוא אומר שהא קייב. אלא האמ' כך זכור כותן
 התורה שנעשה ככל אשר יורכו השוכט. ההוא. כי
 ע"פ דעתו של השוכט הוא כחלנו את התורה. כ"ס
 שאיכו אומר רק על ימין ומין של שמאל שמאל. כי
 רוח השי"ת ויתעלה על משרתי מקדשו תמי. וישמרם
 מקשתעות ומתמכסול ולא יאס מפיחם כי אס האמת.
 עכ"ד לעינינו. ודבריו כדברי מלאך ה':
 ס"ט א"ה כ מדבריו משמע דס' של מה שאמרו
 מ'ל בפירות התורה והמזוה הוא שלה' ולא
 קבלה ממשה מסיני. ע' א"ה ח תלויה לכב' גדו'
 ורשום מקבמי ישראל לפאמין ולומר כך. אלא שכתב
 כך בדרך פלקא דעתין. כלומר אע"פ שיעלה בדעתך
 שאין כאן קבלה ושכל מה שקורנו הוא כפי שעל' בדעת'
 קייב

כ"כ א"ה ח לאט לי ארוכה מלך לח"ול. ככך
 ברא זכ' פשט הפסקוקי האלו ואס"כ
 כשמע מה שפירשו מ'ל עליהם. וכין דא לרא הכה
 אנו מורה בעת וכעונה הזאת (אכל לא אס"כ). שדוקא
 בדם ודיו וכגע יהיה מה שיהיה כשטונו לילך לכ"ד
 הגדול ולשמוע בקול פסק דינו. אבל נריך גם כן שהס
 יודו לי שהכתוב לא פירש אס התורה אשר יורכו בדבר
 המקופק הויה מאת הק' כה או מאת סברהם:
 כ"ג א"ה ח נראה לי שמוכרמים להודות בזה:
 כ"ד א"ה ח כמאז שכל מה שיאמרו לנו הסכהדרי'
 בדבר המקופק. אף על פי שהוא כגד'
 סברתנו ואף על פי שהוא מקברתם ולא נאמר למשה
 בסיני. קייבם אנו להאמין שהוא רצון ה' והעובר על
 אותי הפרק מייב מיתה: כ"ה א"ה ח כדכרך
 כן הוא יאכל מה יאכל לנו מזה כ"ו א"ה ח אמת
 ונדקת וענות מ'ל: כ"ז א"ה ח ואיך תדריק את
 דיכס כ"ח א"ה ח שהרי היו יכולין לימס לעזמן
 כל מה שיאסו לתורה שבע"פ שקבל משה מסיני.
 ולומר שהם מפרשים כך. וכל המכתיש פירוטם קייב
 מיתה של (דברים י') והאיש אשר יעשה כודון לבלתי
 שמע אל הבהן העמיד לשרת שס את ה' אלהיך או אל
 הש פט ומת האיש ההוא: כ"ט א"ה ח אפשר
 שיאסו הכל לתורה שבע"פ כדי שבע' ימסנו מדבריהם
 הן דברי השי"ת ויוראו: ס' א"ה ח הסה תורנו
 אל האפשר ומה יש לי עוד להרבות דברים. אתה
 אדוני המלך שופט נדריק ישר וכאמן. אס יבא לבית
 דיכך ראובן וכידו עטר כתובותתום כשני עדים אשר
 בו מודה שמעון שקייב לו אלף זהובים: ויטעון שמעון
 דשאל האטר מזוייף בלי ראיה וכלי טענה אחרת. מי
 יבא משפטו מלפניך קייב ס"א א"ה ח אין פסק
 שראובן שטוען כרי על ידי האטר המקויים שנידו הו'
 הזכאי ושמעון שטוען טענה רעועה דהיינו שאל
 שטר מזוייף הוא. הוא קייב. ס"ב א"ה ח
 האטר המקויים הוא של ק' זל ומתום עליו ה' אלפי
 ישראל אשר עשה את הים ואת היבשה. והמכמים הם
 העוענים כרי. ואיך אפשר אס כן שאי תרע קוקתייהו
 כטענה שמא ס"ג א"ה ח כנדק כל אמרי פיך.
 ס"ד א"ה ח מכאן ראיה לאמתתם ונדקתם
 וענותותם. שהרי כבוד גדול יהיה

קיב אהם להשתעבד לפסק דינם • וזה נכלל גם כן
 בפסח הכתוב בפי מה שהצמחתי (סימן כ"ב ג' וכו') :
פ"ב א"ה כך הוא כמו שהוכחתי : **פ"ב**
א"ה אני אכזב את אחר הרב הכ"ל' ומלאתי את
 דבריו במשל : כל אדוני המלך הט אוזן ושמש דברי :
 אהם הוא מלך גדול ומדינות רבות תחת משמלתך •
 והיו היום שלמה אחד משיריך אל מדינה אחת להיות
 ליושביה למנהיג ולרשע ולשופט • וצויה להם לשמוע
 בקולו וכל אשר ימרה את פיו יענש במאה שקל כסף
 לאזנורתיך והשר העביר קול בכל ערי מדינתו • שכל
 ידאם וכל ימנא ברשות שום אדם כלי ברזל שיש בו כדי
 להמית • ויכוס הדבר וימנא בבית ראובן סכין אחד •
 ויאמר לו השר תן מאה כסף לאזנר המלך כאשר צוה •
 וימאן ראובני כי אמר • המלך העביר קול כזה בכל שאר
 המלכות אבל לא אקר הסכונים • וראויה לזה סכין
 ככל ערי המלוכה בית אשר אין שם סכין בלי פוצה פה
 ומצנף • וכך הוא האמ' אך השר לא שת לנו לטענותיו
 ויתכסה אל בית הסוהר עד שפרע הקנס על שהמראת
 פיו • ויבוא ראובן לפסיד • ויפול לפני רגליך • ויבך
 ויחנן לך • להעביר את רעה השר ולצוות לו שישכיב לו
 את הכסף אשר לקם ממנו בקוקה • אמור לי בבקש ממך
 פי משניה יצא סייב מבי' לדין הדין • השר או ראובן •
פ"ב א"ה ודאי שהדין עם השר ושע' ראובן אינה
 טענה • כי אין לו לחפש אחר מה שצויתי
 בעשר המדינות • אלא לשמוע בקול השר מבלתי כטות
 ומין ושמאל כי כצויתי : **ע"ד א"ה** השמע לאזניך
 מה שאהה מוציא מפיד • וסו ממע מה שצונו הם' ית על
 פי התורה אשר יורוך וגו' • אבל יש ירתון גדול ועצום
 לנמשל על המשל • שהרי במשל הנעתי שראובן יודע
 בנדאי שלא כאשרו הסכונים אלא כמדינתו בלבד וכך
 סוף האמת • אבל בנדון דידן מי יוכ' ק' שמה שהורונו
פ"ז אינו מה שקבל מה' עם מקיני • כגון • הם פירמו
 לנו שפרי שך הדר האמור בהורה הוא אחרו דוקא •
 היש אדם בעולם שיוכל לטעון או להוכיח באמ' שאינו
 אחרו אלא רמון הפוח או פרקק או פרי אחר •
פ"ה א"ה מי הוא אשר דבר פי' אליו ויגידה •
פ"ו א"ה ואם השר יאמר לעם שישמעו בקולו
 אטילו במה שהוא נגד מצותיך ימס
 מאמר • **פ"ו א"ה** אושר שאחד מג' לא ימנע • או

עהוא שוטה • או שהוא מורד במלכותי • או שהוא מואס
 בקיני : **ע"ה א"ה** ואם יטעון שאמר כך • כדי
 שלא יהיה לכם של אנשי המדינה נוקם לידע אם
 מצויתי הם כפי רצונך או אם בדה אותם מלכו • ולכן
 אמר להם בני עשו מצויתי בלי פקפוק • שאף שכראה
 לכם שהן נגד מצות המלך לא יאשיש המלך אתכם ולא
 ימנא בכם עון אשר קטל • ואם באולי העשו איזה דבר
 נגד מצותי עלי קללת' אתי תלין משוגחי ואני אחייב
 את ראשי למלך ואהם תהיו בקיים • מהרי צום אתכם
 שכל דבר המסופק בחוואו אלי • **ע"ט א"ה** אם
 יהיה כדב' הזה • אוי אומר שבכמה עשה • ושהו' נאמן
 לעבודתי • וען בזה הכין לך העם לשמוע למצותי
 ולעשות רצוני בלי גמגום ופקפוק : **פ"א א"ה** זהו
 עצמו מה שאמרו' ול כשאמרו אטילו אומרים לך על
 ומין שהוא שמאל וכו' לא תקור • מר' ל' עשו מכל מקום
 מה שאנו מורים אתכם ולא תיראו שאפילו הימא שאנו
 מורים את אשר לא צוה הם' • אהם תהיו בקי' ותקבלו
 שר מאת ה' כאלו עשיתם מצותי • שהרי צוה אתכם לא
 תקור • ואם אנתכו חייבים ואתמים דמינו בראשנו ורב
 טוב לבית ישראל : **פ"ה א"ה** כרוך ה' אליך ישראל
 אשר הביאך היום • כי שמחתי כתירוניך הטובים
 והאמיתיים וחקת רפיון ידינו נגד המכחיסים • אשר
 עד עת' אמרו ללשוננו נגביר ומכאן אילך בע' ה' ישיתו
 יד על פה • אמנם עדין יש מקום להם לתקוע ולומ' כי
 הכתוב צוה לישראל שבדבר המסופק בדם ודין ונגע
 ילכו אל הסנהדרין ויעשו כפי הוראתם • כדכתיב על
 פי הסורה אשר יורוך • אבל אין כח ביד הסנהדרין
 לפנות פיהם כמה שאינו אחד משלים אלה •
פ"ב א"ה הייתי יכול להשיב להם שתקלה יבארו
 לי מהו גדר דם ודין ונגע • ואמ' כי
 הייתי משיבם • אבל כדי שלא יאמרו שאנו רוצ' לכלכל
 הדברים מפני שאנו מכוכל כדבר הזה ואין לי תירוץ
 מספיק • איני רוצה לתקוע עמהם בעירו דם ודין ונגע
 אבל אשאל מהם אם נפל מהלוקה בדבר שאינו א' משלם
 אלה כגון אם הקדש הכתוב בתורה הוא של חמה או של
 לבנה • אל מי נשלח ומו' יבאר לנו • הקיטו הספר או
 הכנאי • **פ"ג א"ה** אין ספק שהוא דכ' סגוע לחבמי'
 וכן כל כיוצא בזה • לפי ששמי סארץ אינו יודע' כלום
 ככלל

ככלל ובפרט בדבר כלמה: פ"ד א"הח אס כן מה
 למכתשי' כי נועקו על חו' ל' הרי מוכרח מדרך השכל
 שכל ספק שכולל בתורה הפכמים יבארונו
 פ"ה א"הכ יפה דנת יפה זכית לחו' ל' יואע" פכ עדין
 יאמרו שדלו כל אלו הדקדוקים כגון הפולדות של שנת
 והשעשים טרפיות. שאע"פ שיגורמים הפקד ממון
 והפקד נפשות יש בהם תועלת וכבוד גדול למכמים
 מפני שזוהי מרחיבין ממשלתם ומטילין חימה יתרה
 על הזכור. ובכן יכבדום ויכאאום כל ימי עולם
 פ"ו א"הח הייתי ויכול להשיב כמו שכבר השכחתי
 (קימן ס') שהרי חורנו אל השמא. אבל כדו שזכירו
 המגדים כח טעניתו אשיכדרך פרט לטענה
 הרעועה הזאת. ואומר דאס כדכריהם כן הוא היו
 יכולין להקל הקנח בתולדות. שמתקום קקילס ולקו
 לעובר. ובטרפיות אס המצא המצא קירכא המטרפה
 ישליכו הריאה ויחאלו שאר הכמה. ובן ככל שאר
 הטרפיות ושלכו האבר הנטרף ויכשירו השאר. כמו
 שהורנו בענין עובר שהוציא ידו והמורה. שאמרו
 שכל מה שיצא מהאבר לקוח אסור. ובן כאבר או בער
 המדולדדן. שאמרו שהם אסורים והשאר מותר ובכן
 ירחיבו גבול ממשלתם כלי הפקד נפשות ובהש' ממון
 מועט: פ"ו א"הכ כך היה טוב להם וטוב לעם
 פ"ח א"הח ועוד שאס כונת חו' ל' היתה להשיב
 חימה יתרה על הזכור. למה בכמה
 וכמה ענינים פיתחו כבודם ומיעטו ממשלתם
 פ"ט א"הכ הודיעני מקומם אים ז' א"הח
 כשור שהמית את האדם. דכתיב כיה
 השור וקל וגם בעליו וומת. ומשמע שימיתוהו כ"ד
 והם פירשו שמיחהו בידי שמים. ז' א"הכ
 בתלמא הוית סוקה ולא כחד: ז"ב א"הח כתיב
 ושמרו את משמרתו ולא ישאלו עליו מטא ומתו בו כו
 יתללו. ואח' ז' ל' דלויי כור שאכל בין תרומה טהורה
 בין טמאה שהוא במיתה ובן כהן טמא שאכל תרומה
 טהורה חייב מיתה. ושתי המיתות הללו בידי שמים.
 ז' א"הכ בתלמי ובכורי' עיין בהרמב"ם ה' סכה דרין פי"ט
 דין ב'. שמנה י"ח שמיחהו בידי שמים וג' א"הכ שהם
 בין הכל כ"א. ואס עלה כדעתן של חו' ל' לדרוך על
 במתי עם ישראל. למה לא אמרו על אלו שמיחהו בידי
 אדם. ז' א"הכ זוהי טענה גדולה לזכות חו' ל'.

אכל שמעתי שיש מהמגדים אחרים זמח' ל' אסור
 הטרפיות משום סכנת נפשות. לפיכך הו' בקי אסור
 במלאכת הרפואה אלא בידיעה גסה. והיו חושבים
 שהאכל מהטרפיות שאסרו יבוא לדין סכנה כ' יקפוז
 עליו המולד עצמו שהיה כבעל חי. ולא כ' אונס הלכה
 למטה מקיניו: ז' א"הח אי אפשר ממה טעמי
 ראשונה שהו' טענה שמא כמו שטענתו ואטעון עוד
 כל היכא שקטניות המכמישים יהיו ממין זה. שניה
 דהבוא בקוליה הרוא' שאפשר שיקפוז על גוף האוכל.
 אבל מה כאמר על בעל חי שיצאו מעין לקוח ונהפכו
 סאס חו' ל' חשבו שהאוב' מהם יתפכו מעין ולזה אסרו'
 וכן אס' כמגלו שהיו מרות או שני כרכים. או שהיתה
 יתרת דגל. וכי חששו חו' ל' שהאכל מהיתרות האלו
 יולדו בגופו מרה שניה או כרס שני או גל שלישי. שא
 ודאי הנה אלה רשעים הדוכרים קרה על קבלת חו' ל'
 כלי טענה. אלא להחיר לעצמם כל תועבות ה' אשר
 שאל כפרה קיאו. ועוד שחו' ל' ככל מילי דשכתא אמרו
 קמירא סכנתא מאיסורה. ולכן אסרו קצת משקיין
 משום גזילו. דשמא הנמס הטיל בהן ארס. וכן אסרו
 כל בעל חי שנשכו נפש. ובן פרי מנקה. ואס אסרו
 הטרפיות משום סכנה. הלא טוב להם לפרס טעם
 האיסור. שאז דיקים ורשעים יבדילו עצמם מהם
 להגיל ממות נפשם: ז' א"הכ האלמ' שפתי שקר
 הדוכרות על כשני ישראל עתק. כי אסין מלה בלשונם
 להכמים הדוכרים והאמת האלה. ומודה אבי לפתוך כ'
 שש אכזי על אמרותיך במוצא שלל רב. שהם הרמכוני
 להאמין בדברו חו' ל' כראיות שכליות מה שלא היתה
 מאמין עד עתה אלא באמוכה בלבד. ז' א"הח
 ברוך ה' אלהי אבותינו אשר בתקוזה כלב אדוני המלך
 הוא ישמרהו וימיהו ואושר בארץ: ז' א"הכ הוש
 עוד אתך ראיות על אמתת חו' ל'. כא בלשון בקשה אל
 תבחד ממני מאומה: ז' א"הח הרבה דינים
 מצינו בדכרי חו' ל' שכראה לכאורה שהם תקינים ואינם
 אלא מדאוריותא. כגון הה' וזה מרשות לרשות שכבר
 הוכחתי מירמיה הנביא (ויכור ראשון סי' ד') איסור
 משא קל מהק' בה עצמו (שם ח) ומתקיים (שם קימן
 י) איסור קנין ומכירה שכתוב וימים טובי מבחמיה
 (שם סי' ז') שכתאמר הכתוב לא יבוא עמוני ומואבי
 בקהל.

בקה
 מכת
 ומן
 כ' א'
 פלוט
 כגד
 רקמ
 יותר
 עצמ
 הממ
 אות
 ואת
 ואפי
 ואין
 כמל
 ז' ט'
 חכת
 ק'
 ופת
 כו
 שכו
 שהו
 שום
 אכל
 קלי
 כגד
 בפיו
 וכן
 ומ'
 דבר
 ישכ
 ולא
 מות
 הרז
 כל
 עצ
 וכו'

בקהל ה' היינו עמוזי ולא עמוזית כמו שאמרו חז"ל
 חקמיה (שם מקי' בער כ"ז) שכך הכא מן השפחה
 ומן הנכרי אינו קרוי כן לא בנה יעזרא (שם מקי'
 כ"ח עד ל"ח) ועכשיו אבי' ראייה למה שא"ל טעמא
 בלועז' אינה מטמאה. שאמר והא' כל מנבלת יוכבס
 בגדי מי לא עסקינן דאכל סמין לשקיעת החמ ואמר
 רחמנא טהור. פירוש ראובן אכל כזית מן הנבלה או
 יותר בתחלת ליל יום ראשון ושמעון אכל זה השיעו'
 עצמו או יותר בסוף יום ראשון זמן מועט קוד' שקיעת
 החמה שניהם טובלים יחד. ולערב טהורים. כמלא
 אותו שאכל בתחלת הלילה שופה כ"ג שעות בטומאתו.
 ואותו שאכל כ' שעות היה אכל חזי שעה.
 ואפשר שלא יטהר אלא רגע אם היה אפשר לזמנא.
 ואין ספק שעדין לא נתעכלה הנבלה ואעפ"כ טהורי'
 כמלא טעמאה בלועז' אינה מטמאה מדאורייתא:
ט"א ה"ב אין לערער על דין זה כי ברור הוא
 בשום שכל והטיון במקרא. אמנם לא
 תכחד ממני שיש פסוקים שפירשו אותם כגד הכתוב:
ק"א ה"ח הוי"אם אלי ואדעה אות: ק"א ה"ח
 הכתוב אומר בפירוש עין תחת עין שן
 ופת שן וגו'. ועוד אמר כאשר יתן מוס באדם כן ינתן
 בו. ושם כתב ג"כ עין תחת עין. ומז"ל פירשו שר"ל
 שכותין לו דמי עינו. ובשלא בפרי עין הדר שפירשו
 שהוא אחרוב דוקא ויכולו להנצל ולומר כי אין ביד
 שום אדם ראי' שאינו אחרוב כמו שאמרה (סימן ע"ד)
 אבל כנידון הזה מה כדבר ומה בנטק. ק"א ה"ח
 קלילה קלילה לחכמי ישראל הצדיקים והכאמי לפרש
 בגד כזית הכתוב כי הם ז"ל לא ידברו כזכור לא ימלא
 בפיהם לשון תרמית כאשר הדפ ותשכל מתשוב' שא"ת.
 וכן הוא לשון הפסוקים כמו שהצעת איש על מקומו.
 וע"מ כל מה שאמרו חז"ל אמת וזדק. ודבר' אשר
 דבר אל משה עבדו: ק"א ה"ח הורני איזה הדרך
 ישכון כח טענתך. ק"א ה"ח כתיב בסוף פ' מסעי
 ולא תקחו כופר לכפש רוצח אשר הוא רשע. למה כי
 מות יומת. מכאן ראייה שאין רשות ביד כ"ד לפדו את
 הרוצח ברמים. אלא אין לו חקקה אלא מות. אבל
 כל מויק שאינו רוצח יכול לפדות. לזמן במקומו. הגם
 עומד שראובן סימא עינו של שמעון או קטע את ידו
 וכו': אם שמעון מת מקמת הסכה. אין לו חקקה

לראובן אלא מיחה שכל' ולא תקחו כופר לכפש רוצ' וגו'.
 ואפילו כהרצו יורשי הכרזה שאל' כי מות יומת. אבל
 אם סימא עינו או קטע ידו וכו' ולא המיתו. אין יאת'
 ה"ד לשמעון הכיוון מה הנאה יש לך שראובן יאכר את
 עינו כמוד. כיון שאין אפשר להשיב עיניך. טוב ליקח
 ממון המורח והיה לך למשיב נפש. ואם לא ירצה
 יכריחו אותו הבית דין. וגזרת הכתוב לפי פשוטו היא
 כך. ולא תקחו כופר לכפש רוצ' וגו'. אבל למזיק
 שאינו רוצח קחו כופר: ק"א ה"ח וכו' טעם נכון
 ומקפיק ואמיתו. ואין מקום למכמוסים לערער לפי
 שהיא גזרת הכתוב. אבל יש להקשו עליו. והוא שאמרו
 אמר קרא כפש תחת כפש ולא כפש תחת עין. ואם המכ'
 איקטנים ימות אם במקמא את עינו. וה"ל כפש תחת
 עין ולא עין תחת עין. שזמו שמים על זאת. וכי
 כשהמכה נקר עינו של קבירו אמר אותו בתחלה אם
 ימות או לא. בודאי שזוהי טענה שאין הדע סובלתה:
ק"א ה"ח כפש הראיות הוא טוב סידורו. כאשר
 עיניך תחזיקה בענין זה. והנה לא תכחד ממך
 טקושתך גדולה. אבל לשאנ'ג לפניך הטעות כסדרך
 האמר שכל דברי חז"ל מיוסדי על אדני האמת והנזקק:
ק"א ה"ח אין לי ספק בזה. וכך עינו לדבריד
 תלויות: ק"א ה"ח כיון שהכתוב אומר
 שלא יקחו כופר לכפש רוצח. אבל יקחו אותו מהמזיק.
 יתיישב היטב טעם עין תחת עין. ולא כפש תחת כפש
 וכד' כך. שהקב"ה גזר שיקחו כופר על עין או שן
 או יד או רגל כדי שלא יבוא המכה לידי חכמה אם הוא
 איקטנים וימות. ואם תאמר והא' הנלקה אומדין
 אותו. ואמרינן שאם מת בפקוח ממך שאמרוהו
 ששליח כ"ד פטור מפני שמכה ברשות. כימא הכי כמי
 בקימא עין חבירו שינקרו את עינו אחר שאמרוהו
 ואם יומת ימות. ויש לומר שיותר שכיח שימו בקביר'
 עין או בקיתו יד ורגל במתלקות. ועוד שהכתוב אומר
 תבורה תחת תבורה. וכתיב לעול וכו' וירובין חנשים
 והכה איש את רעהו באבן או בברזל ולא ימות וגו'.
 רק שכתו יתן ורפא ורפא. וכדלוי שאין מכת אבן
 בלא תבורה ואמר שישלם ממון שאל' רק שכתו יתן. אם
 כך מה תבורה הכעשית כחן ממון. אף תבורה ועין וסן
 ויד ורגל הגאמרו להלן ממון: ק"א ה"ח מצינו
 לא

זרבי וזמן סיכור התלמוד ירושלמי בדרך ישראל קדוש
 למטה שנים אחר סיכור המטעה. ורבינא ורב אשי בבב'
 חוכרו תלמוד ככלי כמה וכמה שנים אחרים בזמן שלא
 היה סיכור לא זרע רבין ולא כשואות בא"י הרי לך שכל
 מה שכתוב במטעה נתקבל בכל ישראל למת וימי בנימי
 חייו ומה גם כי אחריו מותו שני רבות: קב"א **א"ה**
 ראיתי דכריך טובים וכבוסים אבל כראיה לישנה דברים
 עתיקים. סכר שמעתי פעם אחרת הטענה הזאת
 עצמה או קריב לה: קב"א **א"ה** כן דברת אדוני
 המל' ולכן אערו לפיכך כל הענין הוא שרבו ומעו:
 דע כי אגוש טיבו מבט גדול מחמיו. הנוצרים כתב
 (בספר ס' ומעירו פ"ג) על המקרא וז"ל. אי אפשר
 להאמין שהיה הודים זויפו בשום אופן הספרי הקדושים
 מפני שראיה בלתי אפשר שהסכימו כולם בכונן אחד
 לרע כיון שהם מפוזרים בכל רומות העול' בלתי שומל'
 בניניהם קנה מהם שומאנו בעון הגדול הזה שהו' זיווף
 דבריו הקדש עב"ד: וזאת הטעם עצמה הבאתי לאשר
 ולקוי אמתת המטעה. לפי שרבי היה אפר מרוב כיהתי
 וכבר בגדשה קין ישראל וידל ישראל מאד. ולא כן
 איך יקבלו עליהם כל כך מרות ודקדוקין הגורמין
 איבוד ממון וזמן כגון הטרפיות וכהנה וכהנה רבות.
 אם לא שיתמיכו וידעו שהם מאת המן השמים. זהאי
 אפשר בשום פנים. כי היאך ספיד רבי עולו על יאגל
 והם בתכלית הדלות והעוני. ועכ"ז בולם קבלו דבריו
 כקבר פנים יפות. ולא שמו על לב לא איבוד ממון ולא
 פמל ויגיעה לשמוש בקול דברו. וכנה אם הטענה
 הזאת היא **קב"א** להשיב תשובה למתגוללים עלינו על
 זיוף הספרי. למה לא תועיל גם כן למאנים דבריו
 המשנה **קב"א** **א"ה** כל דברין מיוסדים על אדני
 האמנם והשכל ואין בהן נתפל ועקש: קב"א **ד"א** **ה"ה**
 כל מה שכתב במשג' צלי מחלוק (אנרא קחם משכ')
 על הרוב הויא קבלה. אם לא שיתמידה היא. ומה גם
 יש משניות בשם יסודי והלכ' כמותן. משום שמה שאמ'
 יאיתו יאמר הוא קבלה. והכי מוכח בהקרא ג' כי ישכר
 ואיש כפר בהקראי דקאמר רב אשי קחם ישכר איש כפר
 בהקראי לא תנא מהמיתין. דתנן רש"א כשנים קודמין
 לעזים בכל מקום. יכול מן ישיבם מנכרין מהן ת"ל
 אם כנס מלמד משניהם שקולים ע"ב. וכבר רש"י ז"ל
 טרוב פעמים מקדים כנס וכאן הקדים טעורה לכנס

לומר ששנים שקולין. עוד פרש"י שהמלך והמלכ' שפגל
 המחלוקת ביניהם היו ממלכי בית השמוני. דג עזמך
 שכהן גדול הזה היה בימי אנטונינוס בן אריסטובולוס
 מלך האחרון להשמונאים. שהיה לפי משכון הנמח דוד
 בשנת ג' אלפים תש"כר. הכה רבינו הקדוש לא בול' עד
 שנת תת"ק. ואע"פ שיש מחלוק' גדולה על השני' הללו
 אינו רוזה להכניס ראשי כה' מפני שלכל הסברות אין
 ספק שעברו קרוב למאתים שנה בין מלך האחרון של
 בית השמונאי ובין רבינו הקדו' ואם כך איך היה אפשר'
 שישכר אכ"ב ידע המטעה שכתבה מאתים שנה אחר
 מותו ומאי מקשה רב אשי לא תנא מתניתין. לא ודאי
 צריך לומר על כרחק שכשאר"ש שכנס ועז שקולין. לא
 אמר מקברת עצמו. אלא שכך קבל וכך היה סגור בעי
 חמיו ישראל הקדמונים בותו ושכר אכ"ב. ומש' ראיה
 לא מנעיא לרוב משניות קתמות. אלא אפילו לאותן
 שכזכו בהן תנאים באין חולק עליהן שכולם קבלה.
 לפי שרבינו הקדוש לא היה אלא מלקט ומקדר וסוקק
 מה ששמע ואסף מימי. התנאים אשר היו לפניו עד
 האחרוני אשר הוא אס' מהם: קב"א **ה"ה** וכן סעב'
 עצומה להוכיח אמת מו"ל לישרי לב. אבל אפש' שרדין
 לא יכנס לכנס הערל של המכושיו. ויאמרו שרב אשי
 הקשה כגד ישכר אכ"ב כקבר ר"ש כאילו הויה מקובלת
 בישראל מימי קדם קדמתה. אבל לעולם יאמרו שר"ש
 הכינה וגם מקרה: קב"א **ה"ה** הניחא דבויני' שאי
 אפשר להוכיח בדרך מופת וראיה שהם מימות משה.
 אמנם מה יאמרו דיונים אשר בלי ספק היו נוהגים
 משנים קדמוניות. שחז"ל כתבום כאילו היו חדשים
 מקרוב בואו יקב"א **ה"ה** משל להבין אחר כינה.
 קב"א **ה"ה** אמ' הק"כ להכנה' שמול לבס כל זכר
 ולא פיר' מקו' הגר'. לימול יאר' ע' ד' ערלו הן. נאמרה
 ערלה באון הכה ערלה אינם ונא' ערל כפה האני ערל
 שפתים. נאמרה ערלה בלב כל בית ישראל ערלי לב.
 וכאמרו ערלה בגוף וערל זכר. וכאמר לו הבהל לפני
 ואיני תמים. אם ימול מן האזן אינו תמים. מן הפה
 אינו תמים. מן סלב אינו תמים. ומהיכן ימול והיה
 תמים. הוי אומר וז' ערלה בגוף. מקרא אמר וכו'
 מסתברא דהא מקרא וערל זכר וביני' ערל נקבה. לא.
 ממקו' שהיא כיכר אם זכר אם נקבה משום מוהלין אותה
 ואם

ואם איתא דכל מה שגראה חז"ל הוא קדש
 ממש . מוכרחין לנו לומר שלא נימול אדם מישראל
 ולעולם עד שבא ר"ע ולמד דערה דקאמר קרא היינו
 ערלת הגוף . ועדין לא פירש כל הנורד . עד שבא רבי
 תנחומ ולימד מן הכתוב מתקום שניכראס ובראו נכב'
 ומשם מוהלין אותו . וכי תימא הכי נמי . והא מנינו
 שנימול אברהם וישמעאל בנו וכל בני ביתו וינקה בן
 שמך ימים . ובקש הש"ת להרוג את משה מפני שאמר
 מילת בנו . וישמעאל מל במצות הש"ת כל העם הילודים
 במדבר בדרך . וכי סלקא דעתך שאלו ולא היו יודעין
 מהיכן היה להם לימול . לא ודאי צריך לומר שבשאר
 הש"ת לאברהם אבינו סימו' אמר לנו גם כן מקו' הנימו'
 ונדע כישראל מאבות אל כנים כלי הפסק . לא שחז"ל
 יאמרו ויהו אקרא : ק"ט **א"ה** אין ספק שכן היה
 מעשה ואין מי שיכול להכחיש זה . ואפילו הקראים
 מודים בו כמו שהודיעתך כבר (ויכוח א' ס' א') :
 וק"ט **א"ה** גם לי לבב כמוך יודע שהקראים מודי'
 בזה . אבל אני למד מכאן דבר גדול לזכות חז"ל :
 ק"ט **א"ה** הודיעני נא מהם א : ק"ב **א"ה**
 הכל מודים שהש"ת צוה לאא' עה המיל' ככל דקדיה .
 והתמידה בכני ישראל עד היום הזה בלי הפסק . כאלו
 שאין בין כני ישראל . משאינו יודע מה היא מילה
 ואיזה הוא האבר הנימול . ואעפ"כ רבי עקיבא ורבי
 תנחומא דברו על ידון זה כאילו לא נוד' מעול' וכאילו
 למדוהו הם מהפסוק בכח עיונ' ובדקות פלפול' . ולפיכ'
 בשם שבענין זה הודיענו דבר ישן כאילו הוא קדש .
 וכן כל שאר הלימודים הדומים לאלו היו מקובלים ככל
 ישראל יא' פי שגרא' שהפסמי קידושי ק"ג **א"ה**
 אין לערער על זאת הראיה רק היא יהודיה . וקיימת
 לן דבתלמיא הויא חזקה : ק"ד **א"ה** חז' המשניות
 ובריותיו ומימרות התלמוד הן על זה הדרך . תנינין
 הכפורים אסור באכילה ובשתיה ובדמייה ובשיכה
 וכניעילת הסנדל ובתשמיש המטה . ועוד ה"ר תענו
 את נפשותיכם יכול ישב במטה או נכנס כדו שינטערי
 ח"ל וכל מלאכה לא תעשו וכו' . איזה עינוי שיש בו
 אכידת נפש . הו' אומר זה אכילה ושתיה . כפימה
 שגראה מלשון המשנה . ובכריתתא מעולם לא שמו
 ישראל ית' ככחנותו עד שבאו רבי זרבי תיאל . ופירשו
 להם אופן שמירתו . אמור לי חדוני המלך הייטבו

בשנינו שכלך הכרור הדברים והטענות האלה
 ק"ט **א"ה** לא בוראי . זעמה נשאר עדין אלך
 משל אחר . ק"ו **א"ה** כתיב רק בכל אוח נשפך
 תזבח ואלכלת בשר . ולא פ' רש מה היא זביחה וכשכל
 רבי לפרש לנו דיני שקיטה לא התקיל בנדר הראוי .
 אלא הכל שומטין ושמיטתן כשרה ועדין לא פיר' מהו
 שקיטה . ואיזה הכלי הראוי לשמוט בו . ואיזהו המקו'
 ה' או לשמוט . עד רפ"ב . ושם כתב הש"ת אחר בע"פ
 ושנים בבהמה שקיטתו כשרה . וכן לא יעשה כי היה
 לו להתקיל ולומר מקום שקיטה הוא כזואר בקנה
 וכושט וכו' . ויות' קשה בנמר' דכשי' התם מנין לשקיט'
 מן הזואר . שכל' ושקט . ממקום ששחטתו . ואם
 איתא שמו' לידשו מה שעלה במשחכתו . כמלא שלט
 כודשו בישראל דיני שקיטה עד שבאו מחברי המשנה
 והתלמוד ופירשום . וכי תימא הכי נמי . והאמ' יחוקק
 וכלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה . ואם לא
 ידע הלכות שקיטה כודאי שאל כלכלה . אלא צריך לומר'
 שישראל היו יודעין מה היא שקיטה וכל פירטי דיני'
 זלכו לא דקדק רבינו הקדוש בשמיר' הסד' לפי שמוכט'
 לו שהיו מכינין מה שרצה לומר הכל שומטין בתחלת
 פרק ראשון קודם שיקראו תחלת פירק שני אשר שם
 פירש שהשקיטה צריך שתהיה בקימיים : **א"ה**
 המשנה ואלו יונאות שלא ככח' העוברת על דת משה
 ויבודית וכו' . ואיזה הודית יהודית יונאה וראשה פרוש .
 ומקשינן ראשה פרוש דאורייתא הוא שכל' . ופרע את
 ראש האשה ותנא דבי רבי ישמעאל אסורה לבנו ישראל
 שלא תאלנה בפירוש ראש . ומתוך וכו' ע"ש . והעולה
 משם הוא שמדאורייתא אסור לבת ישראל לנאת לשוק
 ושער ראשה גלוי . ואם כיסה כחטפת אונה עוברת
 על דת משה אבל עוברת על דת יהודית דהיינו מכסה
 זביעות שנהגו בנות ישראל שלא לנאת לשוק או למכני
 מפול' ורחשן פרושי . (וכ' בהמכ"ס כפ"ד מה' א' יטו'
 דין ר"א וי"ב . וקמ"ג כה' גירושין דף קכ"ח רע"א . וט"ח ה'
 ה' אישות קי' קט"ו יונ' שם . ובש"ע ה' ה' כעונת קי'
 קט"ו) למדנו מלשון שמדאורייתא די טיהיה שערה
 מכוסה כדי לנאת לשוק או למכני מפול' אולה . ומדת
 יהודית לא די לה שתהא שערה מכוסה . שזה סגי לה
 כביטה : אבל לשוק צריך כוסוי' אחר על גבי כוסוי'
 כוסוי' אחר על גבי כוסוי' אחר על גבי כוסוי'

השיעור: ק"ל א"ה ודלמא דרד הסוטה לילך
 ופניה מכוסין מפני בושחה ולא מדה משה ויהודית
 ק"ל א"ה ה"ה חורבו אל השמא ועוד מודע וות' דינו
 ומנהגי ככות ישראל שהיו בזמן שבית המקדש קיים
 אבו שרמקו' מהם חכמי' וכמה מאות שנים. או התכאי'
 האמר כי' שהיו דור שני או שלישי להן. ק"ל א"ה ה"ה
 אין ספק שהתנאים שהיו קרובים: ק"מ א"ה ה"ה
 איכבא אוכל לטבול אם כן שהתקונים יתקנו עם
 הראשונים. וכי לא תהא ראיה גדולה משמיעה
 ק"מ א"ה ה"ה אין להשיב על דכרין: ק"מ א"ה ה"ה
 כתוב בתורה כי' ט' של ר"ה יום תרועה יהיה לכם. ואין
 אכיל' ודעים אם תרועה שאמרה תורה היא בשופר או
 בתקוצרות. משום שמזינו תרועה ותקיעה כפי צרות.
 דכתיב והרעותם כחצוצרות ובינם שמתכ' וכמועדיכם
 וגו' ותקעתם כחצוצרות והפעם הראשונה שזכר שופ'
 במשנה הוא באופן שראה שהיה ידוע לכל ישראל
 בראיחא כפ' ג' דראשה הפנה וז' כל השופרות כשרין
 סוף משל פרה ז'מה לא כחצוצרי כלשון זה. תרועה
 הצאמרה בתורה בר' ה' היינו ששופר דוקא. אלא ודאי
 כיון שלא כתב כך בלי ספק שהיה ידוע לכל ישראל
 הקרובים והרחוקים ולא היה דין מחודש מהמקמים:
כתב רבי כל הכשר אסור לבשל בחלב מין מבשר
 דגים וקטנים ור' שאסור לבשל בחלב לבדו. גדי
 בחלב אמו ככתוב בתורה. אלא אפילו בחלב עצמו או
 בחלב אמה אסור. ולא מבעיא גדי. אלא אפילו פרה
 זרחל במשמע. ולא מבעיא כבישול אלא אפילו באכילה
 ובהנאה אסור. היתכן שמידשו התנאים כל ש' הדיני'
 מסברתם וכתבם רבי במשנה לכל ישראל כדכ' הידוע.
 באילו כאמר פסק לא יתול אלא בט' ויסקן וגי' כפיר
 ב' תשרי. וסג הסוכות בט' ו' וכו' אלא שהיה גלוי
 ומפורסם בכל ישראל שמה שכתב רבי היה אמת ויציב
 כמו שגלוי וידוע שהגמים הכל' חלין בימי הקדשים
 הכל' ק"מ א"ה ה"ה כך הדין כותן ובאמה שאין פה
 לקראים להטיב ולא למכמישים מצא להרים ראש כגד
 המאמינים. אמנם עדין ישרערו ויאמרו שאם אמת
 היה הדבר הזה שכל דברי התנאי' והאמוראי' מקובלי'
 איך ולמה רב המלוקת ביניה'. במשנה ובתלמוד:
 ק"מ א"ה ה"ה נא אדוני המלך חכה עד בוא דברי כי
 בוא יבוא לא יאמר על ענין זה מקר (כרים ויכוח ג').

זכא לכר מיתרון החכמים על הפילוסופים: (כיוכוח
 ד) ק"מ א"ה ה"ה כן אעשה כאשר דברת: אבל כיון
 כך וכיון כך הכא חבילות חבילות של ראיות כי ברכות
 הראיות יתקוק ויתברר באות: ק"מ א"ה ה"ה הנם
 עד עתה כל מגמת דברי היתה להוכיח אמת מו"ל.
 ודברתי שמך דבר מדקדקס ועונתך תם. ועתה עת
 רגין היא להוכיח שת' ס' לה כהם לפתוס פי המשטיני'.
 ק"מ א"ה ה"ה כאש' ימלוס הרעב והנה אוכל כן נפשי'
 תער ג' אליך לשמוע דכריך הקמדים מזהב:
 ק"מ א"ה ה"ה כל מלכי הגויים כ' לם ממכים שופטים
 ושופרים ככל מדינה ומדינה וככל עיר ועיר במקום
 אשר דבר המלך ודתו מגיע ושפטו ביקאיש וביקרעהו
 אלו לדיני מתוכות ואלו לדיני קשות. ויש בין בתי
 דינים האלו מעלות מעלות כמו שהיה בינינו בית דין
 של שלשה לדיני ממונות. ושל כ' ג' ל' מולד' כ' שהם
 הקטנים. ובית דין הגדול אשר אין למעלה ממנו הוא
 סנהדרין של ע"א. שעליו לאמר על פי התורה אשר
 יורוך. וכל אשר ימרה את פי' יומ'. אבל יש עוד באומ'
 העולם דיינין ודיינין שוים בממשלתם מה שלא היה
 בינינו שכל כ"ד וכ"ד היה יודע עד מקום שידו מגעת
 זינא להם מזה שפעמים יש בין כ"ד וכ"ד קטנות על
 האיש הכידון שזה יאמר לי הוא ואחר באת בגבולי. וזה
 ישיב אמריו לראתה מקיב גבולי שזה האיש שלי הוא.
 וסוף דבר כל מגמתם להרמין ממשלתם כל האפשר.
 וראיתי מזה המין של קטנות מעשים ככל יום בכרכי'
 ועיירות גדולות אשר בס' בתי דיינין הרבה: ק"מ א"ה
א"ה ה"ה שמעתי אומרים שזה דרכם: ק"מ א"ה ה"ה
 לפי מה שהגדתי שמעת' שכל' דייני' א"ה עושין כל
 מאמצי כהם להרמין גבול ממשלתם. אך חכמי ישראל
 אדרכא כלבב שלם ובנפש קפנה הם הקיגו לעצמם את
 גב' לם. באופן שצוים בקול גדול ואומרים שהם
 הדיונות וס' של' קי חכמי ארץ ישראל. מכני שדרשו.
 שאלהים דאמר קרא איכן אלא דיינים הקמכו' בל' י'
 ועוד דרשו ואלה המשפטים אשר תשים לפני' לפני'
 ולא לפני הדיונות ואמרו אכן כייפינו להו'. ד' ל' אכן
 בני ככל משועבדי' לכמאי'. ופרש' י' דאיכה וסמיכי.
 וכני ככל לא קמיכי. ובהגמרא אמרו אכן שליחותיהו
 קא עדין מידי דהוה אהודלות והלואות אבל לא
 בגלות

בגלות ואכלות מאוס דהויה מולתא דלא שכיחא
 וכתב רש"י עליו תהיהו של בני א"י : שבדין הם
 נתנו לנו רשות : וכפ"ק דב"ק איתא דאין מבין דיני
 קבנול כ"כ. ומו' המין היו הדיינים הנוכחין בקפדורין
 דיני דקורא דב הוכ' ורבי נתן . דפומכדיתא רב פפא
 בר שמואל . דיני דכהרדשא רב אחא בר מנימי ולא
 היו דיני דיני נפשות כלל ולא דיני קנסות . ואם כן
 ואמונת הקבלה לא יהיה מכריחם להשתעבד למכמי'
 א"י למה להם להאיר כור הממשלה מעל ראשם ולתת
 לאחרים הודם . ק"נא א"הכ זהו קימן מוכנה בודאי
 שהכמוישראל אמתים ועכוים . אבל עדין אפשר לומר
 שהכמוי בכל נשתעבדו למכמי ארץ ישראל לפי שהיו
 גדולים מהם בתכמה . ולכך היו קורין אותם כנלאי
 טפשי . כדאשכחן בזכמים אהא דאמר אבוי קדשים
 קלים נפלים נפגמות המזבח ואמה עלה רבי ירמיה
 כנלאי טפשי אמנול דיתבי בארעא חסוכא אמרי
 שמעתא דמתשכא . לא שמיש להו הא דתניא בשעת
 סילוק מקצות קדשים נפלים וכו' . וכפסחים ג' מי הא
 דתני שתילי הרוחם שכטמאו ושתלו טהורים מלטמא
 ואקורין לאכול וכו' וא"ר ששה עלה מאי אקורין .
 אקורין לכהנים הואיל ואפסילו להו כהיסק הדעת
 וא"ר ירמיה כנלאי טפשי מש דיתבי בארע דהשום
 אמרוהון שמעתא דמתשכי לא שמיש לכו הא דא"ר שם
 וכו' אין זריעה להקדם ה"כ אין זריעה לתרום (לטעה)
 דמעלה עשו רכנן בה . וככמה דוכתי קרו להו הכי
 כנלאי טפשי . הרי שאפשר שהכמוי בכל היו מכירין
 וחרון חכמי א"י עליה . ולכך היו השעבדי עצמם להם
 וע"ד ריה"ש הלוי שחבי ירמיה חירף ובידף אות' ואת
 שכלם ואת ארץ מבוריה . גריך להאמין שאמרו דבר
 שאין לו שחר ק"נא א"הה חליל למכמי גדולי לומ'
 דבר שאין לו שחר . וחירוף ר' ירמיה אינו אלא דרך
 שחוק וזכה . דל"ה צריך לומר שר' ירמיה לא היה
 יוד' התכאים הצריכים לאמורא . וראש וסבן מקושייתו
 שעל שהיה דוכמים אחר לא שמיש להו הא דתניא וכו'
 וזו אינה קושיא להוכיח ממנה שמי שאינו יוד' הבריות
 הואת הוא טפס . שהרי כלל גדול הוא בגמרא לגבוי
 אמוראים כרייתא לא שמיש ליה לפלוני . ואעפ"כ לא
 היום מכבודו כלום דאטו מאן דלא שמע האן ברייתא
 לאו בגמרא רבה הוא ימוכה האמורא אינה אלא לידע

המשלה . א"כ אחר משהים לא ימנע או צ"ל שר' ירמיה
 לא היה יודע מה משפט האמורא . וזה אי אפשר לפי
 שהוא אחר מגדולי האמוראים שהרי רוב קושייתו
 סלקו כתיקו . או שהיה אומר כך דרך מנהג כמ"ש . ועל
 השיא דשתילי תרופה דפסחים . קל ומומרדאש
 האמורא אינו חייב לידע הכריתא אע"פ שדכריס
 הן דכרי תנא . כ"ש דכרי רש"ל שיהוא אמורא .
 ק"נא א"ה ודילמא כרייתא דסילוק מקעו היתה
 שגור לפי הכל ולכך מקש מינה ומקשה מלמד רש"ל
 מאוס דהלכה כמותו . ק"נא א"הה וכן לויקו
 כדכרך לא יאות לכבולות תאר העששות . כי הטעם
 הוא חוסר שכל לא חוסר בקיאות : ק"נא א"הכ
 מוכרחין אבוי לומר שהם אמת ודבריהם אמת ק"נ
 א"הה עוד יש לי להוסיף שכלל היו מחזיקין
 את עצמם ליותר חכמים מכמי א"י . כדאמרו וקד מינן
 כי סליק להתם עדיף כתיבי מינינו . דבינוי שהכמת
 בני א"י היתה להם מתמ' גמות ודקות האין כדאמרינן
 איורא דא"י מחכים אבל לא מטבעם ומזמם : אמנם
 חכמת בניי בכל היתה להם מטוב חכונתם ודקות שכלם
 ולכן כשהיו עולין לא"י היו חכמים יותר מהם לפי
 שהיו בידם שתיים טוב הכונתם וטוב איורא"י . וכיד
 בני א"י לא היתה אלא אמת דבינוי טוב מוב' ארנס .
 והכי מוכח בהדנא מהודאת ר' יוסקן שהיה מא"י שאמר
 דילכוון אמרו דילכוון הויא . ופרש"י דילכוון שלכ הויא
 אומר תורה של בני א"י היא . דילכוון של בניי ככל הויא
 עם כל הכבוד הזה היו קורין עצמם הדיוט' לגבוי
 דידהו וכו' משועבדום להם . היש עמוס גדולה מזון
 בעולם . ואם לא היו מאמינים שכד צוה ה' את משה הוי'
 עושטים לבוש מלכות מעליהם . ק"נא א"הה ברובי
 הם לה' אשר צוה למרונו אמתת תורה שבע"פ . ומדת
 השנוה המשובתת . אמנם ראיתי דבר כחכמתם ולא
 ירדתי לסוף דעתם . והיינו שבער כמלך באשר בתורה
 בביטול כלבד כידוע . ופס"ל אמרו שאקגור א"כ
 מדאורייתא באכילה ונהנאה . ונאו מאמין כל זה בלי
 ספק כאילו שמעתין בסינו מפי הגבורה . אבל היס
 לי לזרה לראות מהיכן מביאין הראיות . שהרי איתא
 בפרק כל הנשר א"ר יאשי מנון . לנשר בהלכ שאסור
 באכילה ע"ל לא חאלל כל תועבה . כל שתעבתי לך הרי

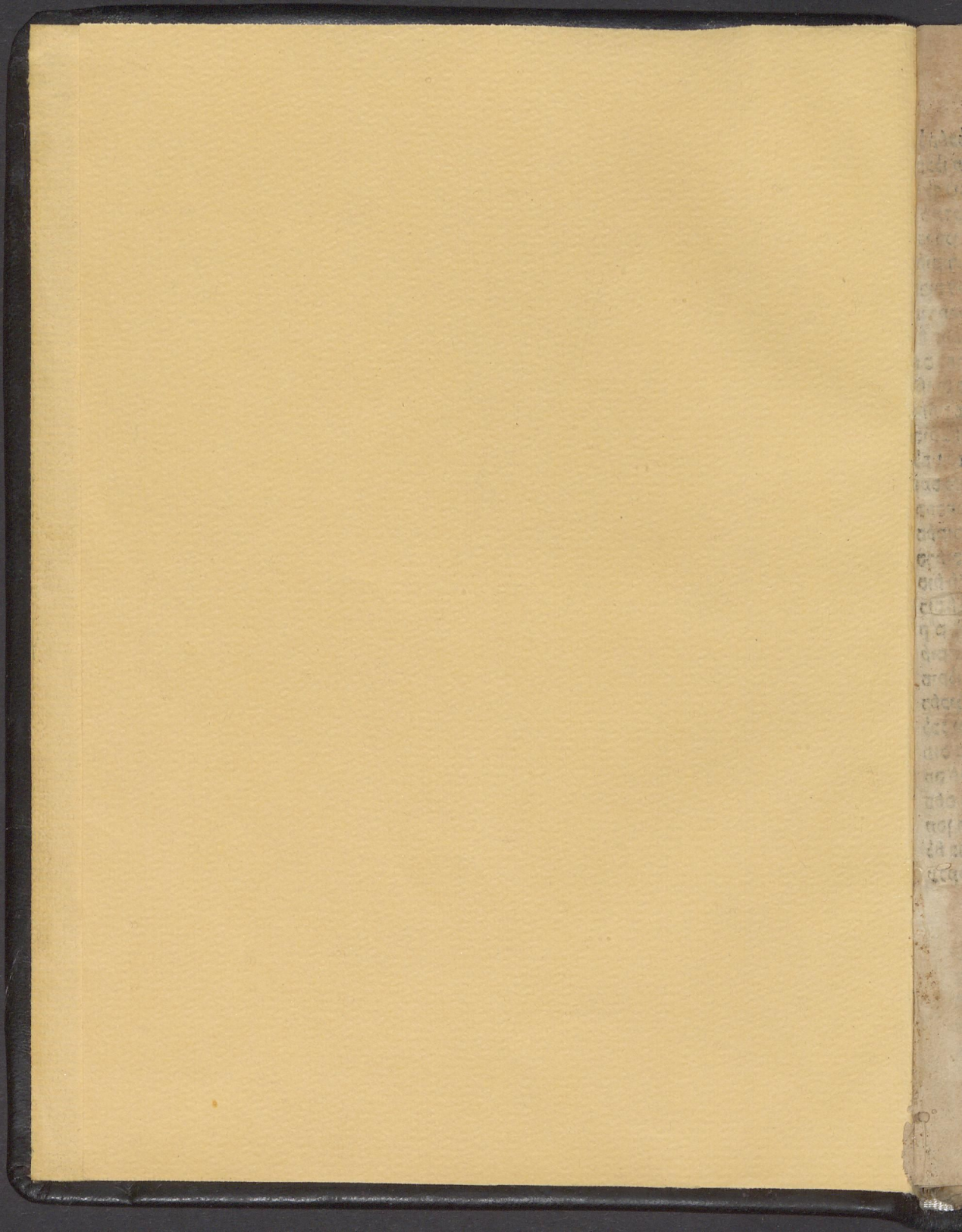
בכל הא
 האכלו
 ושל לך
 ל"ל מ
 דכרי
 לאיק
 מריה
 מי ר
 לא ת
 עם כ
 ואי
 ואמי
 היל
 לשון
 ומה
 השכ
 שאס
 הרא
 הוא
 בזה
 ק"ק
 איס
 שית
 באס
 לכל
 שוכ
 מה
 שא
 מה
 לא
 עכ

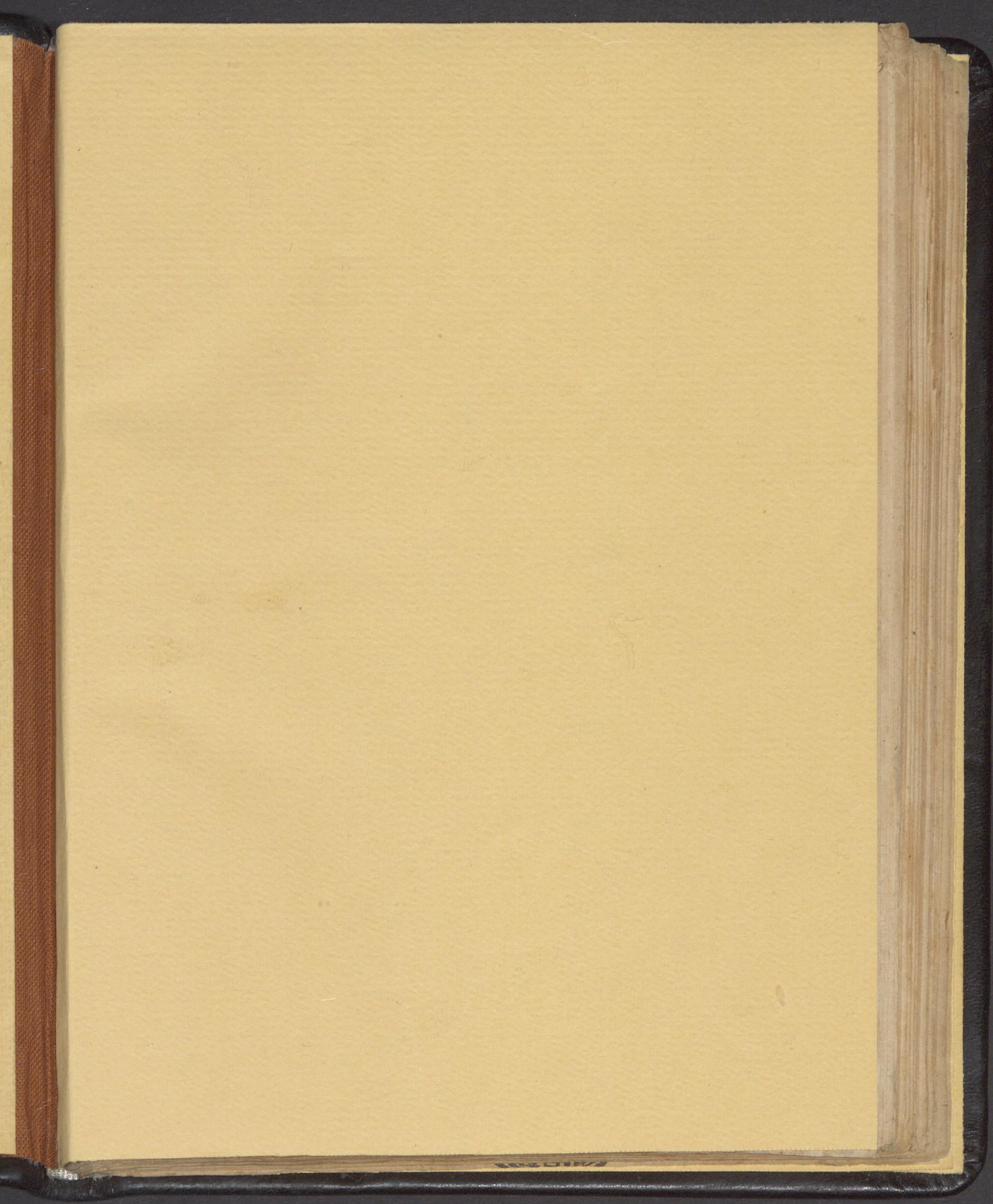
(אמוראים) דאמוראים דאמוראים דאמוראים

קס"ד אה"ה חס כן לא תלו חכמי' המולקי' כר' איה
 חיא ברלא תניא . אלף העיקר מקובל וסר' איה אינה
 ר' איה אלף אסמכתא בעלמא וזה ת' כרמ . דאלת"ה
 צריך לומר שצ"ו ללא הבינו פשט הפסוקי' שהביאו
 לר' איה או לאסמכתא . קס"ה א"ה חס ימלו כרבו' על
 ראשך שכל' ששבע תבו מהעדכי שכלך קס"ו : א"ה חס
 כס' אשפט חו' ללסמך' העיקר הקובל על איזה פסוק
 אע"פ שהיא רסוק כמעטוי קשת מפשוטו כ"ו אינו
 אלף לעורר הזכירה . וכפן כרמו בעלמא קבי כמו
 אעטוין בני אדם פקושרין קשר כסודר לזכור או' דברי
 כגון מכושל דקרין פסס לביטול כשר במל' זהו' ל' כלינו
 אחר קרא כסס פאי אהס יכול לאכול הפסס מכושל כן
 אי אהס יכול לאכול כשר מכושל כחלב . וכן גבי דס
 שאמר כ"פ לא תאכלנו א' לרס . ואל' לנשל בתלב . וכדבר
 הנהג' כיוצא כל אהד וח' . כוסר בפסוק שר' אהס לו יותר
 ככון וסס אותי לסימן מובהק . ש' אל ענייך ור' א' רזני
 המלך מ"ס כפ' אלן טרפות ס"ר תנן בר אבא השקועה
 זה כריה שיש לה כ' ג' ב' ו' ו' סדר' אהס ס' אסורה . ואפילו
 תכוקה שלביות רכין יודעין שהסס' עשה הוא סס הפאר
 של הפרס' ור' ל' שלף יאלכו ארכי' גמל או שפן אע"פ
 שקנתן מפריסי' פרסה שקועה . ואע"פ כ' פורס' רכין
 ששקועה היינו כריה מיס לה כ' ג' ב' ו' ו' מה כאל' כ'
 שר' סנן לא הבין פשט הפסוק . זה הכל ורעיון רוס .
 אלף ודאי צריך לומר שר' כן הכין הפסוק כפשוטו .
 והיה קבלה כידו הדין בהוא וסמכו על מיכ' השקועה .
 וכן יש לנו לומר בכל כיוצא בזה . וכפן לא נסיס תהלפ'
 כקדושי עליון . וקקיס' אהס אשר לזה ס' על פי התורה
 אשר יורוד : קס"ז א"ה חס כהה נא פכה היו לערובי'
 קומה אהסוי הסכר ולך . לזהך וקעד לכפך כמנוקות
 שאנכות ומסר תבוא עלי' : קס"ח א"ה חס יכרך ס'
 אדוני המלך משמי קדשו

וכל האכל ור' ל' כפח' ליה מרכיב גבי קרפן פסס אל
 האכלו ממנוכל ונשל מכושל . מה ח"ל מ' ושל לומ' לך
 וס לך כישול אחר שהוא כזה ואיזה . זה כשר כפלב ירבו
 ג' ל' מרכיב' כבי דס לא האכלנו למשן יוטב לך . ולכ'
 רבי רבי וסמפ' כ' ל' מרכיב' לא הכשל ג' ד' פ' אהד
 לאיקור כישול ואל' לאיקור אכילה ואל' לאיקור הכאה .
 מריה דאברהם תלוי תניא כדלס' פני' . מי שמש כזאה
 מי ראה כאלה . בשלמ' לר' א' אשי שאמר כל שחשבתי לך
 לא האכל ימא . אכל לר' ל' קשיט' בל מה לקרפן פסס
 עם כשר כפלב . ולרבי נמי מה לרס עמה . ומי הוא זה
 ואי זה הוא אהד כפן ה' לו ל' ל' דעת ועיניס לר' א' אשר
 ואמין שכוח הפסוקיס כמדברים על הפסס ועל דס
 היא לאקוה כשר בתלב באכילה ובהכאה מ' ס' כפל
 לשון בשל מכושל או משום ותור לא האכלנו ומה כדבר
 ומה כל' טרן לתכשיסיס אשר ואשרו ללשוכ' כגביר כג' ד'
 החכמיס . קס"ח א"ה חס מי ששאל מנין לנש' כח'
 שאקור כאלה ובהכאה מדאורייתא . הוא מקוספק על
 הר' איה אכל לא על העיקר שישל מבהק ר' איה . אדרבא
 הוא אכלן לודאי גמור . קס"ט א"ה חס לא יקפסק
 בזה אלף מי שלא ראה תאורות החכמה מימיו .
 קס"א א"ה חס רואה ג' חכמיס פולקין על ר' איה
 איקור כשר כקבל . ואין גס אהד לא מהס ולא מאשרי'
 שיתלוק על העיקר שהוא איקור כשר המכושל כחלב
 באכילה ובהכאה . א"כ העיקר אהס היה מקובל וידוע
 לכל ישראל מגלי מולך : קס"ב א"ה חס גס בזה אין
 שום ספק : קס"ג א"ה חס כיון שהעיקר הוא אמיתי
 מה איכפת לן אס הראיסי איכ' ברורה . וכיוסלך דעתך
 שאס לא כחכנו הפסוקי' הללו כ' אהסן התיבות שמוציין
 מהן הראי' יקא מותר לאכול כ' אהס : קס"ד א"ה חס
 לא בודאי לפי שאס היותו אומר כן פייתי קוטר דברי
 עכמי . ספרי סודימי שהוא עיקר מקובל וגל' בתוב .

6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט	כ	כא	כב	כג	כד	כה	כו	כז	כח	כט	ל	לא	לב	לג	לד	לה	לו	לז	לח	לט	מ	מא	מב	מג	מד	מה	מו	מז	מח	מט	נ	נא	נב	נג	נד	נה	נו	נז	נח	נט	ס	סא	סב	סג	סד	סה	סו	סז	סח	סט	ע	עא	עב	עג	עד	עה	עו	עז	עח	עט	פ	פא	פב	פג	פד	פה	פו	פז	פח	פט	צ	צא	צב	צג	צד	צה	צו	צז	צח	צט	ק	קא	קב	קג	קד	קה	קו	קז	קח	קט	ר	רא	רב	רג	רד	רה	רו	רז	רח	רט	ש	שא	שב	שג	שד	שה	שו	שז	שח	שט	ת	תא	תב	תג	תד	תה	תו	תז	תח	תט	י	יא	יב	יג	יד	יט	יז	יח	יט</

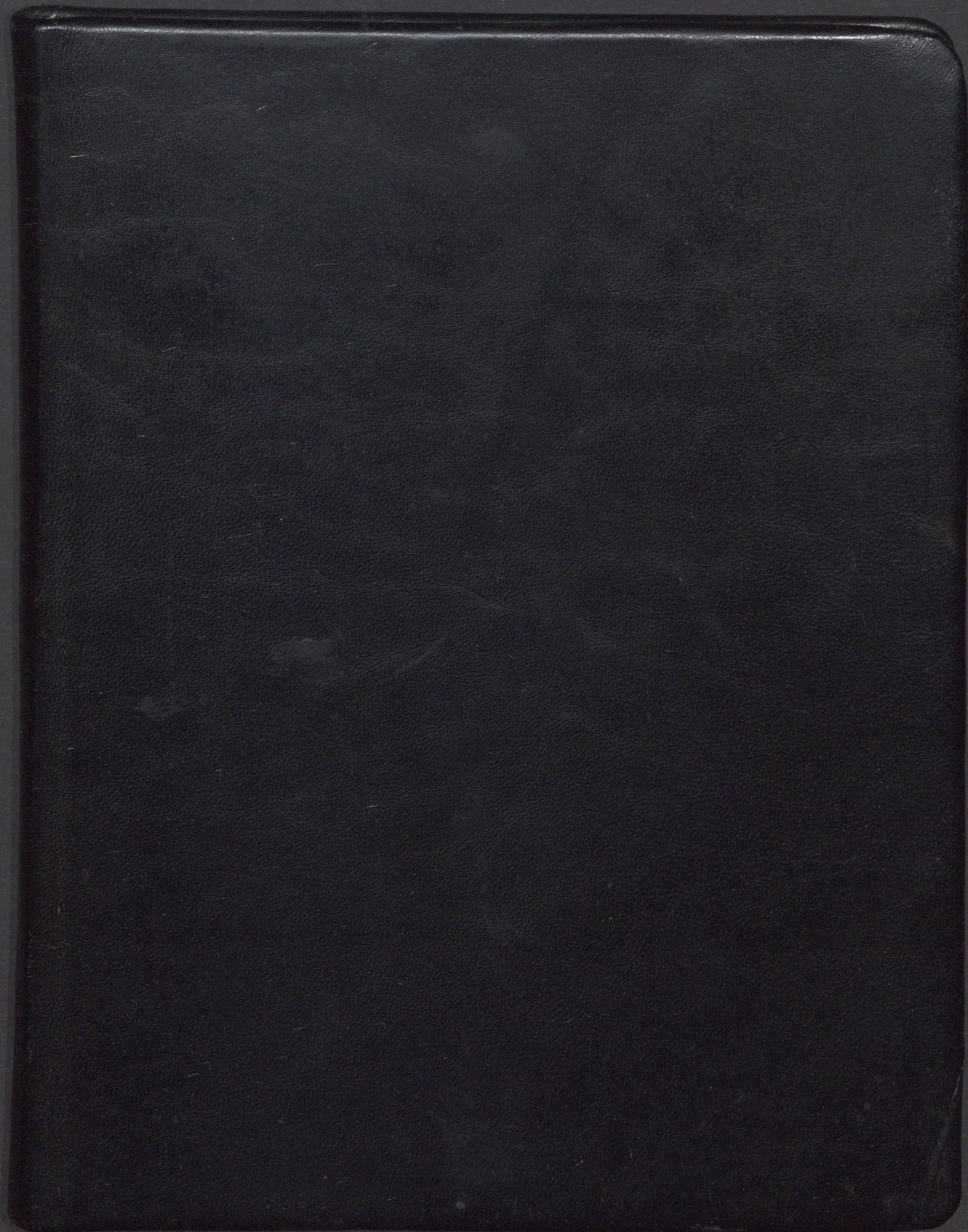

VII.5.

Maimo

1081

23261

Inches

1

2

3

4

5

6

7

8

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

Centimetres

Colour Chart #13

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

DANES
-PICTA
-COM

